HUMAN RIGHTS COMMISSION MALDIVES

ނުއިވި ކުދި އަޑުތައް

UNDP
Empowered lives.
Resilient nations.

unicef

Braille
Large Print

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް
އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދީފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް
ހިންގި ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ ރިޕޯޓް
2012

National Inquiry on Access to Education for Children with Disabilities
2012-2013
Human Rights
Education - my Right!

މި ނެޝަނަލް އިންކުއަރީ އަދީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު އޮތްމިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ 3 ވަނަ ދައުރުގެ ކޮމިޝަނުން 2012 އިން 2013 ގެ ނިޔަލަށް ކުރިއަށްގެންގޮސްފައިވާ އިންކުއަރީއެކެވެ. މި އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓުގެ މައުލޫމާތު އަދާހަމަކޮށް ފުރިހަމަކޮށްފައި ވަނީ ކޮމިޝަންގެ 4 ވަނަ ދައުރުގެ ކޮމިޝަނުން 2016 ވަނަ އަހަރުގައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކި ސަބަބުތަކާ ހުރެ މި ރިޕޯޓު ޕަބްލިޝް ނުވެ އޮތުމުގެ ސަބަބުން ކޮމިޝަންގެ 5 ވަނަ ދައުރުގެ ކޮމިޝަނުން މި ރިޕޯޓު 10 ޑިސެމްބަރު 2021 ގައި ޕަބްލިޝް ކޮށްފައިމިވަނީ މިރިޕޯޓަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނުގެނެސް ކުރީގެ ކޮމިޝަންތަކުން މި ރިޕޯޓު ފުރިހަމަކޮށްފައިއޮތް ގޮތަށެވެ.

ނުއިވި ހުރި އަޑުތައް

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް

ނޮވެމްބަރ 2012 - އޮގަސްޓް 2015

ފިހުރިސްތު

·01 ފެށުން 06

·02 ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ ތަޢާރަފު 08

·03 ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީއަށް ތަޙްޤީޤުކުރުމުގެ ގޮތުން މިދާއިރާއިން ހޯދުނު މަޢުލޫމާތު 09

·04 ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ މަޤްޞަދުތައް 10

·05 ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ ކުރިއަށްގެންދިޔަ ގޮތް 10

·06 އިންކުއަޔަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ދިރާސާތަކާ ރިވިއު 20

ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމަށް މިހާރު އޮތް ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ރިވިއު 20

ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުން މާނަކުރެވިފައިވާ ގޮތް 22

ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގައި ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނުގެ ދަރުން އަސްނަ ޙައްޤުތަކާއި ޒިންމާތައް 23

ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގައި ސިޔާސީ ދާއިރާއިން ފުރުޞަތުދިނުމާ ޙައްޤުތައް 24

ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކާއި މިންގަނޑުތަކުން ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤުތައް 25

ހުޅުވާލެވިގެންވާ ބައެއް ޕޮލިސީތަކާ ނިޒާމްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން ކުދިންނަށް ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ލިބެމުންދާ ޙައްޤުތައް 28

ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރި ކޮށްދިނުމުގެގޮތުން ޙުކޫމަތުގައި އޮތްވާޖިބާ އަމަލުކުރަމުންދާ ބައެއް ސިޔާސަތުތައް 30

·07 ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގައިވާ ކަންކަމުގެތެރެއިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންނާ ގުޅުންހުރި ކަންކަން 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ތަންފީޛުކުރެވިފައިވާ މިންވަރު 32

·08 އިންކުއަޔަރީ ފެށުމުގައި ޙައްޤުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން ކުދިންގެ އުނގެނުމުގެ ޙާލަތު އޮތްގޮތުގެ ދިރާސާ 41

ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ރާއްޖޭގެ ހާލަތު 41
ދިރާސާ ކުރިއަށް ގެންދެވުނުގޮތް (ޖުލައި – ޑިސެމްބަރު 2013) 43
ދިރާސާގެ ހޯދުންތައް 44
.09 ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ ފުރިހަމަކުރުން މިހާތަނަށް ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތައް 49
.10 ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ހާއްސަކޮށްފައިވާ މިންވަރު (2012 އިން 2014) 51
.11 ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީއަށް މީޑިއާ ކަވަރޭޖު ލިބިފައިވާ މިންވަރު 53
.12 ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީއަށް ލިޔުމުން ދީފައިވާ ބަޔާންތައް 58
.13 އާންމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެންނާއި ހުޅުވާނުލާ ބޭއްވި އަޑުއެހުންތައް 60
.14 ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ އެކި މަރުހަލާތަކުގައި ފަރާތްތަކުން ދީފައިވާ މައުލޫމާތުތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން 62
.1 ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން 63
.2 ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާ ގުޅޭގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން 64
.3 އުނގަންނައިދިނުން (ޓީޗަރުންގެ އެންމެ ޓްރެއިނިންގ) 65
.4 ސްޕެޝަލް އެޑިޔުކޭޝަނަލް ނީޑްސް ކްލާސްތައް 67
.5 ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކަށް ބަލައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ހާއްސަ ކޮށްފައިވާ ސްކޫލްތައް 70
.6 ސްކޫލް ދަތުރާ 71
.7 މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރ (މިހާރުގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ އެންޑް ފެމިލީ) 73
.8 ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް 74
.9 ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ 75
.10 ވަސީލަތްތައް ނެތުން 77
.11 އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ 78
.12 ހޯމް ވިޒިޓްސް 79
.13 މަދަރުސީ ޖަމްއިއްޔާތައް 80

14. ގަދަނަވެރިން 82

15. ބޭނުންތެރިކަން 83

15. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ހުށަހެޅުންތައް 84

1. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން 85

2. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ 93

3. ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޕަބްލިކް އެގްޒަމިނޭޝަންސް 93

4. ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ 93

5. ކައުންސިލްތައް 94

6. އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް 95

7. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު 96

8. ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ (އެންސްޕާ) 99

9. މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރ 99

10. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް 103

11. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ 103

12. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް 104

13. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް 105

14. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގައި ގާއިމްކޮށްފައިވާ ސޯޝަލް ކައުންސިލް 106

15. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ 107

16. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް 107

17. ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން 108

18. ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް 108

16. ނިންމުން 109

17. ރިފަރެންސް އަދި ނޯޓްސް 111

18. ޖަދުވަލު ލިސްޓު 113

بسم الله الرحمن الرحيم

ފެށުން

އިންސާނުންގެ ކަރާމާތްތެރިކަމާއި ޙައްޤު ހިފެހެއްޓުމުގެ މާތްކަން އަންގަވައި، މުޅި އިންސާނިއްޔަތަށް އެކަމުގެ އަގުހުރި ބަސްފުޅުތަށް ވަޙީކުރެއްވި މާތް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ހަމްދާއި ޝުކުރުކުރަމެވެ. އަދި އެންމެހާ އިންސާނުންނަށް ހަމަހަމަ ކަމާއެކު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ، ޤަދަރުވެރި ކަރާމާތްތެރި ބައެއްކަން އަންގަވައިދެއްވުމުގެ އެންމެ ރިވެތި މިސާލުތަކާއި ރިވެތި ނަމޫނާ ދެއްކެވި މި އުއްމަތުގެ މާތް ނަބިއްޔާއަށް ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަމެވެ. އަދި މި ދުޢާގައި އެކަލޭގެފާނުގެ އާލު އަޞްޙާބުން ޝާމިލުކުރަމެވެ.

އިންސާނާ ފުރިހަމައަށް ހެދިބޮޑުވެ ތަރައްޤީވުމަށާއި، ކަރާމާތްތެރިކަމާއެކު ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި، ބައްދަލުވެސް ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އެބައްދަލުކުރުގެ ބޭނުން ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހިފުމަށް އޭގެ ފައިދާ ލިބެމުންދާ އިންސާނާއަށް ކާމިޔާބުވެސް ބޭނުންވާނެ ކަމެކެވެ. އިންސާނީ ބައްޓަމާއި އަސާސީ މިނިވަންކަމަކީ އަދުގަނޑުތަކުގެ ވިސްނުމަކާއި އުޅުމަށް ހޯދު ބަދަލުވަމުން ގެނަޔަމުންދާއި، ބަޔަކު ވަރުގަދަކޮށް، އަދިއެހެ ނަފްސުގެ އިތުބާރު ވަރުގަދަ ކުރުމުގައި، ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ އެންމެހާ ކަންކަން ކުރުމުގައި އެހީތެރިވާނޭ މުހިންމު އެއްޗަކަށްވާއިރު، އުނގެނުމުގެ ބައެއް ލިބި އޭގެ ބޭނުން ހިފުމަށް އޭގެ މަންފާތަށް ލިބިގެން ދިއުމަކީ މުޅި އިންސާނިއްޔަތަށް ނުހަނު ބޮޑުނޭތި ކަމެއްކަމުގައި، އެއީ ޤައުމެއް ތަރައްޤީވުމުގެ އަސާސީ ބިންގާ ކަމީ އެންމެންވެސް ދަންނަ ބަޔާންކުރެވޭ. އަދި އިންސާނީ ބައްޓަމުގެ ނަޒަރިއްޔާތުން ތަރައްޤީކުރުމާ، މަދުރަސާ ދަރުސްތަކުގެ އެންމެހާ ދަރިވަރުންނަށްވެސް ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތަކާއިއެކު އެންމެން ބައްޓުން މަޤްޞަދު ނުވާނޭ ގޮތެއް މަތިން އިންކްލޫޒިވްކަމެއް ހަމަޖެހިގެން ދިއުމަށް، މި ބައްޓު ލިބިދިނުމުގައި ހިތްވަރުދިނުން

ޝާމިލުކުރުމަށް އެޅޭނެ ހަރުދަނާ ފިޔަވަޅެއްކަން ޔަޤީނުކުރަން ޖެހެއެވެ.

ދިވެހި ދުސްތޫރުގެ މުހިންމު ބައެއްކަމުގައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދިނުމުގެ މަޤްޞަދުގައި، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން (ކޮމިޝަން) ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ނޭޝަނަލް އިންކްލޫސިވް (އިންކްލޫސިވް) ގެ ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި އެކިރަށްތަކުން ޖިއޮގްރަފިކަލް، މިފަދަ ކުދިންގެ ބައިވެރިކަމާއި ރަށްގައި ހުރި ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކާއި އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާތަކާ ބައްދަލުކުރުން އަދި އެރަށްތަކުގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހުޅުވާލައިގެން މިޒަރީޢާ ބޭއްވުމުން މަޢުލޫމާތު ދޫކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިދެންނެވުނު ކޮމިޝަނަށް ބަޔާން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތުދީ، އިންކްލޫސިވްގެ އަޑުއެހުންތަކާއި ހުޅުވާ ސެޝަނާއި ހުޅުވާލައި ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. މީގެ އިތުރުން، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތަށް ދެނެގަނެ، މިހާރު ޢަމަލުކުރަމުންދާ ޤާނޫނުތަކާއި މުރާޖަޢާކޮށް، ގެންނަން ފެންނަ އިޞްލާޙުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ދިރާސާ ކުރެވިފައިވެއެވެ. 2012 ސެޕްޓެމްބަރުން ފެށިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މި އިންކްލޫސިވް ފުރިހަމަ ކުރެވިފައިވަނީ ކޮމިޝަނުގެ ހިޔާލު މުވައްޒަފުންނާއި ކޮމިޝަނުގެ ނާއިބު ރައީސާ މެމްބަރުންނާއި، ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް އާއި، އަދި އިންކްލޫސިވްގެ ޓީމް ލީޑަރ ފުރިހަމަ ނިޔާޒާގެ ޚިދުމަތްތެރި އަދި އެހާމެ ބުރަ މަސައްކަތުން ކަން ފުރިހަމަކޮށް، މި އިންކްލޫސިވްގެ

މަސައްކަތުގައި ޝާމިލުވެ ވަޑައިގެންނެވި ކޮމިޝަންގެ އެންމެހާ ބޭފުޅުންނަށް އަދި ޚާއްސަގޮތެއްގައި ތަޢާރުފު މަސައްކަތްތައް ކޮށްދެއްވި މުވައްޒަފުންނަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރުދަންނަވަމެވެ. ހަމަ އެހެންމެ، ސަރުކާރުގެ އެކި މުއައްސަސާތަކާއި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން ލިބިފައިވާތީ އެ ފަރާތްތަކަށްވެސް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރުދަންނަވަމެވެ. ޚާއްސަގޮތެއްގައި، އިންކުއަރީ ޕެނަލާއި އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ މެމްބަރުންގެ ބުރަ މަސައްކަތުގެ އަގު ވަޒަންކޮށް ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ. އިންކުއަރީ ޕެނަލްގައި މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރެއްވި އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޝިހާބަން ކޮމިޝަންގެ ނަމުގައި ޚާއްސަ ޝުކުރެއްދަންނަވަމެވެ.

އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ، މި ރިޕޯޓަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ފަހިކޮށްދޭން، އަދި އެއްވެސް ކުއްޖަކު ބާކީ ނުވާނެ ގޮތުގެ މަތިން ސަރުކާރުން ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވާލައި ކުދިންނާ ހަމައަށް ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި މުހިންމު އެހީއަކަށް ވާނެ ކަމަށެވެ. އަދި އެކުދިންނަށް އުނގެނުމަށް ބޭނުންވާނެ އެންމެހާ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމްވެ، މުޅި ރާއްޖޭގައިވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ފުރުޞަތުތައް ފަހިވެ، އެހީތެރިކަން ލިބި، އެކުދިންގެ މުސްތަޤުބަލު އުޖާލާ ވެގެންދާނެ ކަމަށެވެ. އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ކުރިއަރުވައި އޭގެ ރޫޙު ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުންދާ މިފަދަ އެންމެހާ މަސައްކަތުގައި މާތް الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ބަރަކާތް ލައްވާށިއެވެ.

އާމީން

މަރްޔަމް އަދުރާ އަޙްމަދު

ކޮމިޝަންގެ ރައީސް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ތަޢާރަފު

އެއްވެސް މީހެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤަކަށް އުނިކަމެއް ދިމާއްޖެކަމަށް ނުވަތަ ދިމާވާނެކަމަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ފެނިއްޖެނަމަ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ (7)ގެ ދަށުން އާންމުކޮށް ހުށަހަޅައިގެން ނުވަތަ ހުށަހެޅުމާ ނުލައި ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ބާރު ކޮމިޝަނަށް ލިބިދީފައިވާއިރު، މި މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން ނޮވެމްބަރު 2012 އިން ފެށިގެން ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އެއް ހިންގުމަށް ކޮމިޝަނުން ނިންމިއެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އިފްތިތާޙުކުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގެ ތެރެއިން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަކީ، އާންމުންނަށް ހިދުމަތެއް ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ދައުލަތުން ގާއިމުކޮށްފައިވާ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހުރި ބޮޑެތި މައްސަލަތައް ދެނެގަނެ، ކަން ހިނގާދިޔަގޮތް ބަލައި، އެކަންތައްތައް ރަނގަޅު ކުރުމަށްޓަކައި، ކަމުގެ ތަޖުރިބާކާރުންނާއި، ދައުލަތާއި އަދި އާންމުންގެ ބައިވެރިވުމާއެކު އާންމުކޮށް ހުށަހަޅައިގެންނާއި ހުށަހެޅުމަކާ ނުލައި ހިންގާ ތަޙުޤީޤެކެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި، ހަމަހަމަކަމާއެކު އުނގެނުމާއި ތަމްރީނު ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދިނުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީއިންނާއި އޭގެ ދަށުން ހެދިފައިވާ ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ މަސައްކަތް ޝާމިލުކުރެއެވެ. އަދި އެކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރެވުން ގޮތަކަށް އެކަށީގެންވާ މާހައުލެއް ގާއިމުކުރުމާއި އެކުދިންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި ގުޅޭގޮތުން އުނގެނުމުގައި ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި ވަސީލަތްތައް ހޯދިދިނުމާއި އަދި ހިތްވަރުދިނުމަށް ބޭނުންވާ [illegible] ޓީޗަރުންނާއި އެހީތެރިން ފަންނީ މީހުން ބިނާކުރުމަށް ދަރިވަރުގެ ޒިންމާއެއްކަމަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު (8/2010) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވީނަމަވެސް، ކޮމިޝަނަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކުންނާއި އަދި ކޮމިޝަނުން އަތޮޅުތަކަށް ކުރާ ޒިޔާރަތްތަކުގައި އަދި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ފެނޭ އެފަދަ ކުދިންގެ ޙާލަތްތަކުންނާއި އެކުދިން އަމިއްލައަށް ކޮމިޝަނާ ހިއްސާކޮށްފައިވާ މައުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރު، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން މިކުދިންނަށް އެދެވޭގޮތުގައި އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދީފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އަދި ހަމަމިއާއެކު ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ އުނގެނުމުގެ [illegible] [illegible] ކަމެއް ނުވެފައި، މިކުދިންނަށް [illegible] މަސްއޫލުވެރިން [illegible] ކަމަށް [illegible] މިކުދިންގެ [illegible] ހިމާޔަތް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އިފްތިތާޙުކުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގައި ކޮމިޝަނުގެ ސޯޝަލް ޖަސްޓިސް ޑިރެކްޓަރ [illegible] ބަޝީރު ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަނީ

ކުރުމުގެ ގޮތުން، މިކަމަށް އަވަސް އަދި ދާއިމީ ހައްލެއް ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް

ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންވާ މިންވަރު ފުޅާކުރުމަށްޓަކައި ދެނެގަތުމަށްޓަކައި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް ކޮމިޝަނުން ނިންމައިފައެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން މިދާއިރާއިން ހޯދުނު މައުލޫމާތު

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގާނޫނު (8/2010) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތުން، ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކީ، ދިގުމުއްދަތެއްގެ ޖިސްމާނީ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ނުވަތަ ބުއްދީ ނުވަތަ ޙިއްސީ ސިފައެއްގެ އުނިކަމެއް ހުރި މީހަކު އެ އުނިކަމުގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވާ އުނދަގޫތަކާ ހުރަސްތަކާ ގުޅިގެން އެހެން މީހުންނާ އެއްހަމަޔަކަށް ބައިވެރިވުމުގައި އުނދަގޫ ފުރިހަމައަށް ބައިވެރިވުމަށް ހަރަކާތްތެރިވުމަށް އުނދަގޫ ދިމާވުމެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކުގެ ތެރޭގައި، ފެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން، އަޑުއިވުމާއި ވާހަކަދެއްކުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން، ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން، ވިސްނުމުގެ ނުވަތަ ސިކުނޑީގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން، އޮޓިޒަމް، އުނގެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން އަދި އެއްނުކުޅެދުންތެރިކަމަށްވުރެ ގިނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހިމެނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތްމިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ތަޢުލީމީ ކުރިއަށް ގެންދާ ރަށްތަކުން ކަނޑައެޅުމުގައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ދަރިވަރުންގެ މައުލޫމާތަށް ބަލައި، 18 އަހަރުން ދަށުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ކުދިން އެންމެ ގިނަ 11 އަތޮޅެއް ކަނޑައަޅައި، ކޮންމެ އަތޮޅަކުން އެފަދަ ކުދިން އެންމެ ގިނަ ދެރަށަކާއި މާލޭގައި ތަޙުޤީޤުކުރަން ނިންމުނެވެ.

މިގޮތުން ތަޢުލީމީ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކަނޑައެޅި ރަށްތަކަކީ، ހއ. އިހަވަންދޫ، ހއ. ދިއްދޫ، ހދ. ކުޅުދުއްފުށި، ހދ. ވައިކަރަދޫ، ށ. ކޮމަންޑޫ، ށ. ފުނަދޫ، ނ. ވެލިދޫ، ނ. މިލަދޫ، ރ. އުނގޫފާރު، ރ. ދުވާފަރު، ލ. ހިންނަވަރު، ލ. ނައިފަރު، ކ. ގާފަރު، ކ. ކާށިދޫ، އދ. މާމިގިލި، އދ. އޮމަދޫ، ގދ. ތިނަދޫ، ގދ. ނަޑެއްލާ، ޏ. ފުވައްމުލައް، އައްޑޫ ސިޓީގެ ހިތަދޫ، އައްޑޫ ސިޓީގެ ފޭދޫ އަދި މާލެ ސިޓީއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދޭ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށާއި، މިފަދަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާ ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަކީ ރާއްޖޭގައި މިގޮތުން ކުރިއަށްގެންދެވުނު ފުރަތަމަ އިންކުއަރީއެވެ.

މި އިންކުއަރީގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ މިކުދިންނަށް ދިމާވެފައިވާ މި މައްސަލަތައް ދާއިމީ ޙައްލެއް ދިނުން، އެކުދިންނަށްވެސް މުޖުތަމައުގެ އެހެން ކުދިންނާ އެއްގޮތަށް ހަމަހަމަކަމާއެކު ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތު ފޯރުކޮށްދޭ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުމަށް ކުރަން ހުރި މަސައްކަތްތައް ދެނެގަތުން، ރައްޔިތުންނާއި، ކަމާއި ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާތައް މިކަމުގައި ހޭލުންތެރިކުރުވުމާއި ޒިންމާދާރުކުރުވުމެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަޤްޞަދުތައް

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތްމިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ތަޙްޤީޤެއް ހިންގުމުގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދުތަކަކީ:

- ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތު ލިބޭނޭ ސްކޫލުތައް ހުރުމާއި، އެސްކޫލުތަކަކީ އެކުދިންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއެކު ބޭނުން ހިފޭނޭ ވަސީލަތްތައް ހުރި އަދި އެކަށީގެންވާ އަގެއްގައި ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ތަންތަން ހުރުމަށްޓަކައި، މިހާރު ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތައް ދެނެގަތުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމުގައި، މުޖުތަމަޢުގައި ހުރި އިޖްތިމާޢީ އަދި ޘަޤާފީ [illegible] ސަބަބުން ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ދެނެގަތުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުގެ

ފުރުޞަތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ދައުލަތުން ޒިންމާވާންޖެހޭ މުއައްސަސާތައް އެކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ އުނގެނުމުގެ ބައްޓަން ހޭލުންތެރިކުރުވައި ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ޒިންމާދާރުކުރުވުން.

- ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތައް ގުޅިގެން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ އުނގެނުމުގެ ބައްޓަން މުޖުތަމަޢު ހޭލުންތެރިކުރުވުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި، އެކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތައް ބާރުވެރިކުރުވުން.
- ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު، ތަޢުލީމު ހޯދުމަށް ހުރި ހަމަހަމަކަމާއެކު، ރަސްމީއާއި، ނިމް ރަސްމީ އަދި ނޮން ރަސްމީގޮތުގައި ފުރުޞަތުދިނުމަށް ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކަށް ހަރަކާތްތެރިވުމަށް ހިތްވަރުދިނުން.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ކުރިއަށްގެންދިޔަ ގޮތް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައި ވަނީ އަށް މަރުޙަލާތަކަކަށް ބައިކޮށްގެން. އަދި މަރުޙަލާތަކުގައި މަސައްކަތް ހިންގާފައިވާ ގޮތް ތަފްސީލުކޮށް ތިރީގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

1. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ކޮންސެޕްޓް ނޯޓް ތައްޔާރުކުރުން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ކޮންސެޕްޓް ނޯޓް އެކުލަވާލެވިފައި ވަނީ އޭޝިއާ ޕެސިފިކް ފޯރަމް އަދި [illegible] އިންސްޓިޓިއުޝަންސް [illegible] ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީތަކާ ބެހޭ [illegible] ކޮމިޝަނުގެ 3 މުވައްޒަފުން [illegible] ނުކުޅެދުންތެރިކަން

މިހުންނާއި ކުދިންގެ ހާލަތަށް ރިއާޔަތްކޮށް، އެޖެންސީތަކުން ލިބުން މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައެވެ. މި ކޮންސަލްޓޭޝަން ކަރުދާހުގައި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް ކޮމިޝަނުން ޤާނޫނީގޮތުން ލިބިގެންވާ ފުރުޞަތުތަކާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއެއް ހިންގުން މުހިންމުވާ ސަބަބުތަކާއި، މި ދާއިރާގެ ފަންނީ ނިޒާމް އެކުލެވޭގޮތާއި، އިންކުއަރީގެ މަޤްޞަދުތަކާއި، އިންކުއަރީ ޓީމް އެކުލަވާލާނެ ގޮތް އަދި އިންކުއަރީ ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތް ހިމަނާފައިވެއެވެ. އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ މި ކޮންސަލްޓޭޝަން ޕޭޕަރ ބިނާކޮށެވެ. އިންކުއަރީގެ ކޮންސަލްޓޭޝަން ޕޭޕަރ މި ރިޕޯޓުގެ ޖަދުވަލު 1 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

2. އިންކުއަރީއަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން އިންކުއަރީ ޓީމް އެކުލަވާލުން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އަކީ ވަރަށް ގިނަ މަރުޙަލާތަކެއް ހިމެނޭ މަސައްކަތެއްކަމުން، މި މަސައްކަތްތަކުގައި ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުންނާއި ކޮމިޝަނުން ބޭރުން ހަރަކާތްތެރިވާނެ ފަރާތްތަކެއް ކަނޑައަޅާ އިންކުއަރީ ޓީމެއް އެކުލަވާލެވުނެވެ. މިގޮތުން ކޮމިޝަނުގެ އެކި ޑިޕާޓްމަންޓްތަކުގެ، އެކި ދާއިރާތަކުން ތަޢުލީމާއި ތަޖުރިބާ ލިބިފައި ތިބި 20 މުވައްޒަފުން އިންކުއަރީ ޓީމުގައި ހިމަނާފައިވެއެވެ. އަދި އިންކުއަރީގެ ޖުމްލަ ގޮތުގައި ކޮމިޝަނުގެ 2 މެމްބަރުންނާއި ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް އަދި ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ ތަޖުރިބާކާރުން ހިމަނާފައިވެއެވެ. އިންކުއަރީ ޓީމުގައި ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ތަޖުރިބާކާރުން ހޯދުމަށް ކޮމިޝަނުން ކުރި މަސައްކަތް ކާމިޔާބުވެފައިނުވެއެވެ. އިންކުއަރީގެ ޓީމުގައި ހިމެނޭ އެގްޒެކެޓިވް ބޯޑުގައި ކޮމިޝަނުގެ 5 މެމްބަރުންނާއި ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލާއި ކޮމިޝަނުގެ 4

އެގްޒެކެޓިވް ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުމެއް

ޑިރެކްޓަރުންނާއި ޚާއްޞަގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ދާއިރާއިން އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާއެއްގައި ގިނަދުވަސްތަކެއް ވަންދެން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާ ބޭފުޅަކާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަނުން ކަނޑައެޅި ތަޖުރިބާކާރެއް ހިމަނާފައިވެއެވެ. އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ކޮންމެ މެމްބަރަކަށްވެސް ވަކި ޒިންމާތަކެއް ކަނޑައަޅައި، ކޮންޓްރިބިއުޝަންތަކުގައި ސޮއިކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އިންކުއަރީ ކޮމިޝަނަރުންނާއި ކޮމިޝަނުގެ

އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ބައްދަލުވުމެއް

އިތުރު 7 މުވައްޒަފުންވަނީ އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކާއި ބަޔާންތައް ލިޔުމުގައާއި، ބަޔާން އަނބުރާ ޗެކުކުރުމާއި، ރިޕޯޓުގެ ބައިތައް ލިޔުން އަދި އިންކުއަރީގެ ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއްގައި އަމިއްލައަށް އިސްނަގައިގެން ބައިވެރިވެފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން މުޅި އިންކުއަރީގައި ކޮމިޝަނުގެ ގިނަ ބަޔަކުގެ މުވައްޒަފުން ކޮމިޝަނުގައި އާންމުކޮށް ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތަކުގެ އިތުރުން، އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ބައިވެރިވެފައިވެއެވެ. އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 2 ގައި

ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. އަދި އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ނަމޫނާއެއް ޖަދުވަލު 3 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

3. އިންކުއަރީ ޓީމަށް ހިންގުނު ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމްތައް

އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތްތަކަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން އިންކުއަރީ ޓީމަށް ތަފާތު ތަމްރީންތައް ދެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ސްވިޑެން އިންޓަރނޭޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން އެޖެންސީ (ސިޑާ) ގެ އެހީގައި، އޭޝިއާ ޕެސިފިކް ފޯރަމްއާ ގުޅިގެން ސްވިޑެންގެ ރައުލް އެންޑް ވޯލެންބާރގެ އިންސްޓިޓިއުޓް (އާރ.ޑަބް.ލިއު.އައި)ގެ ފަރާތުން ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތުގެ 5 ދުވަހުގެ ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމެއް އިންކުއަރީ ޓީމަށް ހިންގާފައިވެއެވެ. މި ސެޝަންތަކަށް ނަންގަވައިދެއްވާފައިވަނީ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ދާއިރާގެ ތަޖުރިބާކާރުންނެވެ. އެއީ 1986 އިން 1994 އަށް އޮސްޓްރޭލިއާގެ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ މެމްބަރުކަން ކުރައްވާފައިވާ ޕްރޮފެސަރ ބްރައަން ބާޑެކިން އަދި 1995 ން 2000 ވަނަ އަހަރަށް އޮސްޓްރޭލިއާގެ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ މެމްބަރުކަން ކުރައްވާފައިވާ މިސްޓަރ ކްރިސް ސިޑޮޓީއެވެ. މިތަމްރީން ޕްރޮގްރާމްގައި އޮސްޓްރޭލިއާގެ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އާއި އެހެން ޤައުމުތަކުގެ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންތަކުން ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާ ޕަބްލިކް އިންކުއަރީތަކުގެ މައުލޫމާތުވެސް ދެއްވާފައިވެއެވެ.

އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއިން

އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއިން

އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއިން

ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ރާއްޖޭގައި ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ދިނުމަށްޓަކައި މިކޮމިޝަން އެދިގެން ސަރުކާރުގެ ތިން މުއައްސަސާތަކާއި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާއެއްގެ ފަރާތުން، އެފަރާތްތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ދިނުމުގެ ސެޝަނެއް ހިންގާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ޑިސްއޭބިލިޓީ ކައުންސިލްއާއި، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާއި، ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީއާއި، ކެއަރ ސޮސައިޓީގެ ފަރާތުން އިންކުއަރީ ޓީމަށް މައުލޫމާތު ސެޝަންތަކެއް ނަންގަވައި ދެއްވާފައިވެއެވެ.

4. އިންކުއަރީގެ ލޯގޯ ތައްޔާރުކުރުން، ބަޖެޓް ހެދުން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ޚާއްޞަ ލޯގޯއެއް ތައްޔާރުކުރެވިފައެވެ. މިލޯގޯއިން ފެނިގެންދަނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ ތަޢުލީމީ ޙައްޤުތަކެވެ. މިގޮތުން ފުރުޞަތު ގާނޫނުއަސާސީގައި އިންސާފު ކުއްޖެއް ދަސްކުރާ ދާއިރު، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާއި ކުދިންނަށް ޚިދުމަތްތަކާއި ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރި އާލާތްތަކެއް ތަސްވީރުކުރެވިފައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން ހިއަރިންގ އެއިޑާއި ސައިން ލެންގުއޭޖް އަދި ހިނގުމަށް ބޭނުންވާ ކަށިކޮޅު އާއި ބްރެއިލް ތަސްވީރުކުރެވިފައިވާނެއެވެ.

އަދި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ލޯގޯގެ ވަނައިގެން ލިޔެފައިވާ އިންކުއަރީގެ ނަން ބްރެއިލް އަކުރުން ލިޔެވިފައިވާނެއެވެ. މިލޯގޯ ޑިޒައިންކުރުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ޚިދުމަތްތަކަށް ހުރުމުގެ އުއްމީދު އާލާތްތަކުން ވިސްނާފައިވާނެއެވެ. ޖަދުވަލު 4 ގައި ލޯގޯ އާއި އިންކުއަރީގެ ބެޖް ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. އިންކުއަރީގެ ލީފްލެޓް ޖަދުވަލު 5 ގައި ހިމަނާފައިވާއިރު، އިންކުއަރީގެ ބްރޯޝަރ ޖަދުވަލު 6 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

5. އިންކުއަރީ ފެށުމުގެ ކުރިން މުއައްސަސާތަކާއެކު ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތައް

އިންކުއަރީ ފެށުމުގެ ގޮތުން އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކާއެކު ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވިފައެވެ. މިގޮތުން އާރުގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު އޮފް ޖެންޑަރާއި، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނާއި، ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީއާއި، ޑިސެބިލިޓީ ކައުންސިލް އަދި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލާ ބައްދަލުކޮށްފައިވާނެއެވެ. އަދި މިބައްދަލުވުންތަކުގައި އިންކުއަރީ ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތާއި، އިންކުއަރީގައި ކޮމިޝަނުން މަޢުލޫމާތު ހޯދާނެ ގޮތްތަކާއި، ހުށަހަޅައިގެންނާއި ހުށަހަޅާނެ ކުރަންޖެހޭގޮތް، އަޑުއެހުންތަކާއި، ލިޔުން ދޭ ބަޔާންތައް ނަގާނެގޮތާއި، އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް އެކުލަވާލާނެ ގޮތާއި، ރިޕޯޓުގައި ކުރު ރާސްތާ، މެދު ރާސްތާ އަދި ދިގު ރާސްތާގެ ހުށަހެޅުންތައް ދައުރުތަކުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކަށް ހުށަހަޅާނެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ދީފައިވާނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، މިމުއައްސަސާތަކުގައި އެޑްވޮކޭޓްކުރުން ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުމާއި ގުޅޭގޮތުން ވާހަކަދެކެވިފައިވެއެވެ. އަދި އިންކުއަރީގެ ހުށަހެޅުންތައް ތަންފީޒުކުރަމުންދާ މިންވަރު 1 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައިވެސް މޮނިޓަރ ކުރަމުންދާނެ ކަމަށާއި، އެއަށްފަހު ކޮމިޝަނުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އެކަށަކަން ތަންފީޒުކުރެވުނު މިންވަރު މޮނިޓަރ ކުރަމުންދާނެކަން ދަންނަވާފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން މިއިންކުއަރީއަށް ލިޔުމުން ބަޔާނާއި މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވާލައިދީފައިވާކަން ދަންނަވާލަމެވެ.

> ”ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ކޮމިޝަނުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަކީ ކޮމިޝަނުން ގިނަދުވަސް ކަންބޮޑުވެ ދަސްވެގެން ދިޔަ މަސައްކަތެއް. ވަރަށް ގިނަ މީހުން ބޭނުންވާކަމަށް އެއީ ފިނިޔާލަށް ތިބޭގެން ރައްޔިތުންގެ ބަޔަކު ހާލަތު ދެނެގަންނަނީ ކާކުކަން ނޫ؟ އެކަމުގެ ބަދަލުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް ހުރިގެން ދިޔަ ފާހަގަވެގެން މި އިންކުއަރީއަކީ.“
>
> -ކޮމިޝަނުގެ ނާއިބު ރައީސް އަޙްމަދު ޖަވާދު -

6. ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ދާއިރާއިން ހަރަކާތްތެރިވާ މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި އަމިއްލަ ފަރުދުންނާއެކު އިންސާނީ ޙުޤޫޤުގެ ކޮމިޝަން ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތައް

މިދާއިރާއާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ހޯދުމަށާއި މިދާއިރާއިން ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތަކުގެ މައްސަލަތައް ހޯދުމަށްޓަކައި މިދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ދާއިރާގައި ހަރަކާތްތެރިވާ، 7 މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާއާއި މިދާއިރާގައި ހަރަކާތްތެރިވާ އަމިއްލަ ފަރުދުންނާއި ބައްދަލުކޮށް އިންސާނީ ޙުޤޫޤުތަކާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް، ހުށަހެޅުމަކުން ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން އަދި އިންސާނީގެ މަސް ބަޔާންކުރާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ހަމަޖެހިފައިވެއެވެ. އަދި އިންސާނީއަކަށް ލިޔުމުން ބަލާއި މައްސަލަތަ ދެވެންވާ ފުރުސަތު ހުޅުވާލިއިރުވެސް ފަރާތްތަކަކުން ދެއްވުއްވެ.

7. އިންސާނީގެ ދައުރުގައި ޙުޤޫޤުގެ ކޮމިޝަން މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާ ބައްދަލު ކުރުން

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންނަށް ދިމާވާ

ބެލެނިވެރިންނާ ބައްދަލުކުރުން

ދަތިތަކުގެ މައްސަލަތައް ހޯދުމަށާއި، އިންސާނީގެ އަޅުއްވުމަށް ފިޔަވަޅު ކޮމިޝަން މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާ ބައްދަލުކުރުމަށް ނިންމާފައެވެ. މިބައްދަލުވުން ތަކުގައި އިންސާނީ ޙައްގުތަކާ ބެހޭ، އިންސާނީއިން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު އަދި އިންސާނީއަކަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަމާއި، އެއްބާރުލުމާއި، މަޢުލޫމާތު ބެލެނިވެރިންނަށް ދީފައިވެއެވެ. މި ބައްދަލުވުންތަކުގެ ތަރުތީބުކޮށް ބޭއްވި މަޢުލޫމާތު ހޯދިފައިވެއެވެ.

5. އިންސާނީ ޙުޤޫޤުގެ ކޮމިޝަން މީޑިއާތަކަށް މަޢުލޫމާތުދިނުން

އިންސާނީ ޙުޤޫޤުގެ ކޮމިޝަނާއިގެ މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށާއި އިންސާނީއަށް މީޑިއާގެ އެއްބާރުލުން ހޯދުމަށްޓަކައި މާލޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ މީޑިއާތަކާ ބައްދަލުކުރުމަށް ނިންމައިފައެވެ. މި ބައްދަލުވުންތަކުގައި އިންސާނީ ކޮމިޝަނުން ދައުރު، އިންސާނީ ހިންގާ ދާއިރާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އަދި މި އިންސާނީއަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ބަލައި މަސައްކަތްކުރުމާއި މިކަމާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތުތައް އާންމުންނަށް ހަމައަށް ގެންގޮސްދިނުމަށްޓަކައި މީޑިއާގެ އެހީތެރިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވާކަމާއި އެކަމުގައި އެފަރާތްތަކުގެ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން

ދެވިދާނެ ގޮތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކުރެވިދާނެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ވާހަކަތަކާއި އާންމުކޮށް މީހުންގެ ތެރޭގައި ނުދައްކާ ވާހަކަތަކާއި ނުއިވި ހުންނަ ހަޤީޤަތްތަކާއި، އެއަޑުތައް އާންމުންނާ ހަމައަށް ގެނެސްދިނުމަށްޓަކައި މީޑިއާގެ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާނަކަމަށް ދެންނެވިދާނެއެވެ. ކޮމިޝަނުން ބައްދަލުކުރި ހުރިހާ މީޑިއާތަކުންވެސް މި މަސައްކަތަށް އެއްބާރުލުން ދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ދެއްވާފައިވެއެވެ. އިންކުއަރީ ފުރުމުގެ ކުރިން މީޑިއާއަކުން ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތަކުގެ މައުލޫމާތު ޖަދުވަލު 7 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

.9 ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް މާލޭގައި ހުޅުހެންވޭރުގައިވާ ސްކޫލުތަކަށް ޒިޔާރަތްކުރުން

އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތް ފުރުމުގެ ކުރިން ކޮމިޝަނުގެ އިންކުއަރީ ޓީމުންވެސް މާލޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް އޮތް ހުޅުހެންވޭރުގައިވާ ދެސްކޫލަކަށްވާ ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލާއި އިމާދުއްދީން ސްކޫލަށް ޒިޔާރަތްކޮށް، އެސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވާ ކުދިންގެ ކްލާސްތައް އޮބްޒާވްކޮށް، ސްކޫލުތަކުގެ ވެށިފެންވަރާއި އެކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ ކްލާސްތަކުގައި ކިޔަވައިދޭ މުދައްރިސުންގެ ޚިޔާލުތައް މައުލޫމާތު ހޯދިފައެވެ. މި ޒިޔާރަތުގައި ކޮށްފައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުދޭ ގޮތުގެ ގޮތުން ބަލައި، މައުލޫމާތު ހޯދިފައެވެ.

.10 ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ހިންގުނު ހަރަކާތްތައް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފުރުމުގެ ކުރިން އަދި ފުރުން ފަހުން ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އާންމުންނަށް ފުރުޞަތުދިނުމަށްޓަކައި ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އިންކުއަރީ ފުރުމުގެ ގޮތުން އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ހިމެނޭ ފްލަޔަރ ޑިޒައިންކޮށް ޗާޕުކުރުމާއި، ޕޯސްޓަރތަކާއި، ބެނަރތަކާއި އަދި ފްލެކްސް ބޯޑު ޑިސްޕްލޭސްޓޭންޑުތަކުގެ ސްޓޭޖު ކަރުދާސްތަކާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބައިވެރިވުން ހަރަކާތްތެރިކުރުމަށްޓަކައި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް ބާރުއަޅާ ވީޑިއޯ ސްޕޮޓްތައް ތައްޔާރުކޮށްފައިވެއެވެ. މިއާއެކު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންނާ ބައްދަލުކޮށް، ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގައި އާންމުން ބައިވެރިވުމަށް ބާރުއެޅުމުގެ ގޮތުން ވީޑިއޯ މެސެޖެއް ފޮނުވުމަށް އެދިފައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން 2 ފެބްރުއަރީވެސް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގައި އާންމުން ބައިވެރިވުމަށް ބާރުއެޅުމުގެ ގޮތުން ޓެލެވިޝަން ޓީވީއާ

ކުޑަކުދިންގެ ހަފްލާގެ ތެރެއިން

ރޭޑިއޯތަކުގައި ބައިވެރިވެފައެވެ. މިގޮތުން ޕަބްލިކްސަރވިސް ޓެލެވިޝަނާއި ބްރޯޑްކާސްޓުތަކުން އަޑުއެހުންތައް ފުރުމުގެ

ކުރިންނާއި އަޑުއެހުންތައް ކުރިއަށްދިޔައިރު އާއްމުންނަށް ފުރުޞަތުދީފައެވެ. އަދި ކޮމިޝަނުގެ ފޭސްބުކް ޕޭޖާއި، ސޯޝަލް އިންކުއަރީއަށް ތަޢާރަފުކުރުމަށް ހާއްސަ ފޭސްބުކް ޕޭޖާއި، ޓީވީ ޗެނަލްތަކުގެ ޚަބަރު ޕްރޮގްރާމް އަދި މީޑިއާއަށް ދުވާލުކޮށް މީޑިއާ ސްޓޫޑިއޯ އާންމުންނަށް ވާހަކަ ޝާއިޢުކޮށްފައިވެއެވެ. މާލޭގެ އަޑުއެހުންތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް ބޭރުއަތޮޅުގެ ގޮތުން ކުދިންގެ ހަތަރު ބާއްވައިފައެވެ. މިގޮތުން ޓީވީ އަދި ރޭޑިއޯ ސްޓޭޝަންތަކާއި ޚަބަރުތަކުގައި މަޖައްލާ ވެބްސައިޓްތަކާއި، އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތުތަކެއް ޝާއިޢުކޮށްފައިވެއެވެ.

11. އިންކުއަރީ ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތުގެ މީޑިއާ ކަވަރޭޖް އެކުލަވާލުން

އިންކުއަރީ ތަޢާރަފުކުރުމުގެ ގޮތުން، އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން މީޑިއާއަށް ބަޔާނެއް މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމާއި މީޑިއާ ކޮންފަރެންސްތަކާ ޕްރެސް އަދި އިންކުއަރީގެ ދުވަސްވަރު ހާއްސަކޮށްފައިވާ މީޑިއާ ބައިވެރިވުން ހުޅުވާލެވުނެވެ. މީޑިއާއަށް ގޮތްތަކަށް އިންކުއަރީގެ ކޮމިޝަނުގެ ބަޔާން (ޖަދުވަލު 8 ގައި ހިމަނާފައި) ބައިވެރިކުރެވިފައެވެ. އަދި އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގެ މީޑިއާ ކަވަރުކުރުމަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ގޮތުން ކޮމިޝަނުން ވަނީ އަޑުއެހުންތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު މީޑިއާތަކަށް ދީފައެވެ. މިޖަލްސާގެ ތަރުތީބު އިންކުއަރީގެ މުއްދަތުގައި ދިރާސާކުރުމާއި އެކު ކޮމިޝަނުގެ ޓީމް އަދި ރީޑާ ޕްރޮފެސަރުންނާއި ބައިވެރިވެފައިވާނެއެވެ. އަދި އެ މީޑިއާތަކުންވެސް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގައި ބައިވެރިވެ، އަޑުއެހުންތައް ކަވަރުކޮށް، ބާރުދިން ގޮތްތަކުން މަޢުލޫމާތު ހުރި ޓީވީ ރިޕޯޓްތައް ބައިވެރިކޮށް، އޮންލައިން ސީދާކޮށް އާންމުންނަށް ގެނެސްދީފައެވެ.

12. އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް އިންކުއަރީގެ ޓީމް މަޢުލޫމާތު ހޯދި އަޑުއެހުންތަކާއި ރަށްރަށަށް ކުރެވުނު ޒިޔާރަތްތައް

އާންމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވި އަޑުއެހުންތަކުގެ ފޯރަމްގެ ކުރިން ރަށްރަށުން މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ ގޮތުން 11 އަތޮޅުގެ 21 ރަށަކަށް ދަތުރުތަކެއް ކުރެވިފައެވެ. މިގޮތުން، ހއ. ދިއްދޫ އާއި ހއ. އިހަވަންދޫ، ހދ. ކުޅުދުއްފުށި ހދ. ވައިކަރަދޫ، ށ. ފުނަދޫ އާއި ށ. ކޮމަންޑޫ، ނ. މިލަދޫ އާއި ނ. ވެލިދޫ، ރ. ދުވާފަރު އާއި ރ. އުނގޫފާރު، ޅ. ހިންނަވަރާއި ޅ. ނައިފަރު، ކ. ގާފަރު، އދ. މަހިބަދޫ އާއި އދ. މާމިގިލި، ގދ. ތިނަދޫ އާއި ގދ. ނަޑެއްލާ، ގން. ފުވައްމުލައް އަދި އައްޑޫ ސިޓީގެ ފޭދޫ އާއި ހިތަދޫ އަށް ދަތުރުކޮށް ކުރެވިފައެވެ. މިދަތުރުތަކުގައި ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްފައެވެ. މީގެ އިތުރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާ އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި، ކައުންސިލް އިދާރާއާއި، އަންހެނުން ކުރިއެރުވުމުގެ ކޮމިޓީއާއި ރަށުގައި ސިވިލް ސޮސައިޓީ އިދާރާއާއި، ސްކޫލް މެނޭޖްމަންޓާއި ޕްރޮފެޝަނަލުންނާއި، ސްކޫލުގެ ދަރިވަރުން އަދި މަދަރުސީ ޖަމާޢަތްތަކާއި ވަކީލުން ފުލުހުން ގުރޫޕް ޖަމްޢިއްޔާތަކަށް ބައިވެރިވި، އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ބައެއް ޖަމްޢިއްޔާތަކުން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ކުރާ ހަރަކާތްތަކުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ޖާގައާއި، އެކުދިން ދިރިއުޅުމުން ދިމާ ގޮތްތަކަން ޖާގައިގައި އެކުދިންގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދައިދީފައެވެ.

މިގޮތުން ޗިޓާރބޯޑުތަކުން ސްކޫލްތަކާއި ބޯޑުތަކުން އިދާރާތަކަށް އަދި އެން.ޖީ.އޯ ތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ޖަދުވަލު 9 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ރަށްތަކުގެ ބެލެނިވެރިންނާ ބައްދަލުކުރުން

މާލޭގައިވެސް އިންކުއަރީގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ މަސައްކަތް [illegible] ފުރުޞަތު ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މާލޭގެ 30 ސްކޫލްތަކަށް ޗިޓުތަކާއި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަޢުލޫމާތުދީ، ސްކޫލްގެ ދަރިވަރުންނާއި ސްކޫލް ވެރިންނާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ބެލެނިވެރިން އަދި ޓީޗަރުންނާއެކު ފޯކަސް ގްރޫޕް ޑިސްކަޝަންތައް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވެއެވެ. މިފަރާތްތަކުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 10 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

13. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް ލިޔުމުންދޭ ބަޔާން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ ގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި މީހުންނަށް ދިމާވެފައިވާ އުނގެނުމާއި ގުޅުންހުރި ހުރަސްތަކާއި، ތަޖުރިބާއި ތަޢުލީމު ހޯދުމަށް ދިމާވާ ދަތިތަކާއި [illegible] ދޭ މަޢުލޫމާތު ލިޔުމުން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުސަތު އިންކުއަރީ [illegible] ކުރިން ރަސްމީކޮށް ކުރެވުނު ދަތުރުތަކާއެކު، 2012 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެންބަރު މަހުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރުގެ މޭ މަހުގެ ނިޔަލަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. ލިޔުމުން ބަޔާންދިނުމުގައި އެފަރާތުން ނަން ހާމަކުރަން ބޭނުންނުވާނަމަ، އެމަޢުލޫމާތު ސިއްރުކުރުވާނެކަމުގެ މަޢުލޫމާތުވެސް ދީފައިވެއެވެ. މިފުރުސަތުގައި ޖުމްލަ 88 ފަރާތަކުން ލިޔުމުން ބަޔާންތައް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. ލިޔުމުން ބަޔާންގެ ފޯމު ޖަދުވަލު 11 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

14. ކަމާގުޅޭ މުއައްސަސާތަކުގެ ހާލަތު ދެނެގަތުމަށް މުއައްސަސާތައް އަދި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއެކު ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތައް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ޚިދުމަތް ދޭ އިދާރާތަކާ ބައްދަލުކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެމުއައްސަސާތަކުން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތަކާއި ދިމާވާ ދަތިތަކާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ހޯދިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތް، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް، ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އޭޖެންސީ (އެންސްޕާ)، އިންދިރާ ގާންދީ މެމޯރިއަލް ހޮސްޕިޓަލް، އޭޑީކޭ ހޮސްޕިޓަލް އަދި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލާ ބައްދަލުކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިދާއިރާއިން މަސައްކަތްކުރާ 6 އެން.ޖީ.އޯއާ ބައްދަލުކޮށް، ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ބައްދަލުކުރެވުނު ފަރާތްތަކުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 12 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

15. ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ ޕްރިލިމިނަރީ ފައިންޑިންގްސް ނެރުން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ އަޑުއެހުންތައް ފުރުމުގެ ކުރިން ހުރި މަޢުލޫމާތުތަކުގެ މަސައްކަތްތައް ނިމުމާއެކު 2013 ވަނަ އަހަރުގެ މޭ 23 ވަނަ ދުވަހު ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ ޕްރިލިމިނަރީ ފައިންޑިންގްސް ރިލީޒް ނެރުއްވައިފިއެވެ. މިރިލީޒްގައި އިންކުއަޔަރީގައި އާންމުކޮށް ރަނގަޅުކަން ހުރުމުން ދަތުރުތަކުންނާއި މާލޭގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މަސައްކަތްތަކުން ހާމަވެދިޔައީ ސްޕެޝަލް ނީޑްސް (ސެން) ކުލާސްތަކާއި ސްކޫލްތަކުގެ އިންސްޕެކްޝަންތަކާއި މުއައްސަސާތަކުންނާއި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަމުގެ މައުލޫމާތު އާންމުކޮށްފައިވާނެއެވެ.

16. ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގެ ކުރިން މީޑިއާއަށް މައުލޫމާތުދިނުން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ އަޑުއެހުންތައް ފުރުމުގެ ކުރިން އަޑުއެހުންތައް ކުރިއަށްދާނެ ގޮތުގެ މައުލޫމާތު މީޑިއާއަށް ދިނުމަށްޓަކައި މީޑިއާ ސްޓޭޓްމަންޓަކާއި ޖާރީކޮށްދެން، ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާފައިވެއެވެ. އަދި މިބައްދަލުވުންތަކުގައި މީޑިއާގެ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާކަން ކޮމިޝަނުން ފާހަގަކޮށްފައިވާނެއެވެ. އަދި ދެ މީޑިއާއަކުން ވަނީ ކޮންމެ ދުވަހެއްގައި އެ މީޑިއާތަކުން މުވައްޒަފަކު ބައިވެރިކުރާނެކަމަށް މައުލޫމާތު ދީފައެވެ. ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގެ ކުރިން ބައްދަލުކުރެވުނު މީޑިއާތަކުގެ ލިސްޓް ޖަދުވަލު 13 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

17. ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގެ އަޑުއެހުންތައް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގައި އާންމުކޮށް ހުށަހަޅައިގެން އަދި އާންމުކޮށް ހުށަހަޅާ އަޑުއެހުންތައް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކުރިއަށްގެންދެވުނު އަޑުއެހުންތަކަކީ މައުލޫމާތު ދޭން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކުން، އެފަރާތްތަކަށް ލިބިފައިހުރި މައުލޫމާތާއި ތަޖުރިބާ އަދި ދުށާގޮތް އިންކުއަޔަރީއަށް ހިއްސާކުރުމަށް ބާއްވާ އެއަޑުއެހުންތަކެވެ. މިއަޑުއެހުންތަކުގައި ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކާއި، މިނިސްޓްރީތަކާއި، ޖަމްޢިއްޔާ/ޖަމާޢަތްތަކުގެ އިތުރުން، ނުކުޅެދިގެންވިފައިވާ އިންސާނީ ހައްޤުގެ ސަބަބުން އަނިޔާ ތަހައްމަލުކުރަމުންދާ ފަރާތްތަކާއި މަންޒަރު ދެކެފައިވާ ފަރާތްތަކުން އެފަރާތްތަކުގެ ބަޔާންތައް ދީފައިވެއެވެ. ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީއަށް މައުލޫމާތު ދޭން ބޭނުންވާ ކޮންމެ ފަރާތަކަށްވެސް މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދީފައިވާނެއެވެ. އަދި މިއަޑުއެހުންތައް ހިނގަމުންދާއިރު ދެކެވޭ ވާހަކަތައް، އަޑުއެހުމުގެ ފުރުޞަތު އާންމުކޮށް

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް
މާޗްގެ އަޑުއެހުންތައް
ފުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތު
8 މާޗް 2014
National Inquiry on Access to Education for Children with Disabilities
Human Rights
Education - my Right !

މާޗްގެ އަޑުއެހުންތައް ހުޅުވުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގައި ކޮމިޝަނުގެ ރައީސާ ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަނީ

ހުޅުވާލެވިފައިވެއެވެ.

2013 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުލައި މަހުގައި ނޭޝަނަލް

އިންކުއަރީގެ އަޅުއްވުންތައް ފުރިހަމަވެފައެވެ. މިގޮތުން 11

ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވުނު އަޅުއްވުމެއްގެ ތެރެއިން

އަތޮޅެއްގެ 21 ރަށެއްގައި އަޅުއްވުންތައް ބާއްވާ 575 ބަޔާން ނަގައިފައިވާނެއެވެ. މީގެ ފިޔަވައި ރާއްޖޭގެ 20 ރަށަކަށް ކުރި ދަތުރުތަކުގައި ކޮންމެ އަތޮޅެއްގައި 5 ނުވަތަ 6 ދުވަސް އަދި ކޮންމެ ރަށެއްގައި 2 ނުވަތަ 3 ދުވަސް ހޭދަކޮށްފައިވާނެއެވެ. އެއީ އަޅުއްވުމަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ކުރިން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް 1 ދުވަހާއި އަޅުއްވުން ބޭއްވުމަށް 1 ދުވަސް އަދި ބަޔާންތަކުގައި ސޮއިކުރުމަށް އެއްދުވަހެވެ. މިގޮތުން އެއް އަތޮޅު ފިޔަވައި ކޮންމެ ދަތުރެއްގައި އަތޮޅުގެ ދެރަށަކަށް ޒިޔާރަތްކޮށް އަޅުއްވުންތައް ބާއްވާފައިވާނެއެވެ. އެރަށްރަށުގައި އަޅުއްވުންތައް ކުރިއަށްދިޔަ ވަގުތުތަކުގައި ބަޔާންތައް ރިކޯޑުކުރެވެމުންދިޔަ މިންވަރަކުން ބަޔާންތައް ޓައިޕްކުރުމަށް އިންކުއަރީ ޓީމާއި ކޮމިޝަނުގެ މުވައްޒަފުން ހިމެނޭ ގޮތަށް ޓައިޕިންގ ގްރޫޕް އެކުލަވާލައި، އެމަސައްކަތް ކުރެވެމުންދިޔައެވެ. އެހެންކަމުން، އިންކުއަރީގެ އަޅުއްވުންތައް ނިންމާލައި އެނބުރި މާލެއަށް އައިސްފައިވާ ބަޔާންތަކުގައި ސޮއިކުރުން، ބަޔާންތަކުގެ ކޮޕީ ބަޔާން ދިން ފަރާތްތަކަށް ހަވާލުކުރުމަށްފަހުގައެވެ. އަޅުއްވުންތައް ބޭއްވުނު ތާރީޚުގައި ރަށްތަކުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 14 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ހުޅުވާނުލާ ބޭއްވުނު އަޅުއްވުމެއްގެ ތެރެއިން

18. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް ލިބުނު މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކުރުން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފުރުމާއެކު އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރަން ފަށާފައެވެ. މިގޮތުން [illegible] ގޮތުން ލިބިފައިވާ ބަޔާންތަކާއި [illegible] ޓްރާންސްކްރިޕްޓުތަކާއި [illegible] ޓޫލްކިޓަށް ދިމާވާ ގޮތަށް އެކުލަވާލާފައިވާނެއެވެ. އަދި ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ ބާވަތް ([illegible]) [illegible] 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2013 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ދިރާސާއެއް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާނެއެވެ. އެއަށްފަހު އަޅުއްވުންތައް ފުރުމުގެ ކުރިން ކުރެވުނު ދަތުރުތަކުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތުތަކާއި ލިބުނު މަޢުލޫމާތާއި ލިޔުންތައް ބަޔާންތަކުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތާއި އަޅުއްވުންތަކުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތުތައް އަދި އިންކުއަރީ ފުރުން ފަހުން 2014 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުންތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ރިޕޯޓުގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. އަދި އިންކުއަރީއަށް އެކި ފަރާތްތަކުން ދީފައިވާ ބަޔާންތަކުގެ ކޮންޓެންޓް އެނަލިސިސް ހަދައި، އެކި ދައުރުތަކުން ބަލާފައި، ހިންގުންތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ރަސްމީކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ފާހަގަކޮށް ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކަށް ހުށަހެޅުންތަކެއް މިރިޕޯޓުގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

19. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓުގެ ހުށަހެޅުންތަކަށް އެކުލަވާލުމަށްފަހު ވަކިވަކި މުއައްސަސާތަކާއެކު ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތަކެއް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ހުށަހެޅުންތައް އެކުލަވާލުމަށްފަހު، ހުށަހެޅުންތަކުގެ މައުލޫމާތު ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާ ހިއްސާކުރުމަށް 11 މުއައްސަސާއާ ކޮމިޝަނުން ބައްދަލުކޮށްފައިވާނެއެވެ. މި ބައްދަލުވުންތަކުގައި އެމުއައްސަސާތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ހުށަހެޅުންތަކާ ގުޅޭގޮތުން ހިޔާލު ހޯދައި ހުށަހެޅުންތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކޮށްފައިވާނެއެވެ. ޖުމްލަގޮތެއްގައި ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުންވެސް ހުށަހެޅުންތައް ޢަމަލުކުރަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުންވެސް މިހުށަހެޅުންތަކުގައި ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ފުރުޞަތުތައް ހޯދައިދީ، އެކުދިންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރި ކުރުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މި ބައްދަލުވުންތަކުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 15 ގައި ހިމަނާފައިވެއެވެ.

އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ލިޓްރެޗަރ ރިވިއު

އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ކުރިއަށްގެންދެވުނު ދިރާސާގައި މިދާއިރާގެ ޤާނޫނުތަކާއި ޕޮލިސީތައް ރިވިއުކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި ކޮމިޝަނުން ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކާއި ބައެއް މިނިވަން ދިރާސާތައް ދައުލަތުތަކުގައި ޢަމަލުކުރާ ގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދިފައިވެއެވެ. އަދި އެއަށްފަހު ރާއްޖޭގެ ހާލަތު ދެނެގަތުމަށް ގޮތުން ސިޓުއޭޝަން އެނަލިސިސް ތައްޔާރުކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމަށް މިހާރު އޮތް ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ރިވިއު

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތުގައި ފުރުޞަތު ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރާ ގޮތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގައި، އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ތެރެއިން 4 މުވައްޒަފުން ހިމެނޭ ރިސަރޗް ޓީމުން އެކުލަވާލައި، އެފަރާތްތަކާ މިމަސައްކަތް ހަވާލުކޮށްފައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން މިބައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ލިބިފައިވާ ހައްޤުތަކާއި ވަކިން ހާއްސަކޮށް ތަޢުލީމީ އަދި ސިއްޙީ ދާއިރާއިން ލިބިފައިވާ ހައްޤުތަކާ ގުޅޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު އެއްކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކުން ލިބިދޭ ހައްޤުތަކާއި މުޤާރަނާތަކުގެ ތަރުން ދައުލަތުގެ މަސައްކަތް އަމަލުކުރައްވާ ޚިދުމަތްތަކާއި ހުށަހަޅާފައިވާ ތިރީގައިވާ 2 ޖަދުވަލުގައި ޢަމަލުކުރާ ގޮތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ގެނެސްފައިވެއެވެ.

ތިރީގައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ

ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށް، އެފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމްގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ، ޚާއްޞަގޮތެއްގައި މި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދެވަނަ ބާބުން ލިބިދޭ ޙައްޤުތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 2010[ii] އާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން ކަނޑައެޅުމާއި، ނުކުޅެދުންތެރި މީހުންގެ ދަފްތަރު އުފެއްދުމާއި، ބެލެހެއްޓުމުގެ ގަވާއިދު R-2/2011[iii] އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގަވާއިދު R-3/2011[iv] އެވެ. މީގެ އިތުރުން، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިނަލްއަޤުވާމީ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ މުޢާހަދާތައް، ޚާއްޞަގޮތެއްގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާއަށްވެސް މި ނިޒާމްގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ މުހިންމު ބައެކެވެ.

ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގެ ތެރެއިން

2008 ވަނަ އަހަރު ފާސްކޮށްފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދެވަނަ ބާބުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަމަކީ މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެއްވެސް ގޮތަކުން ތަފާތުކުރުމެއްނެތި ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ޙައްޤުތައް ލިބިދިނުމުގައި އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއް އޮވެގެން ނުވާނެކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް ދޭހަވާކަމެވެ.

ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި ބައިވެރިވި އާއްމު ފަރާތްތަކުން

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "އާއިލާގެ ފަރާތުންނާއި ޖަމާޢަތުގެ ފަރާތުންނާއި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޚާއްޞަ އެހީތެރިކަމާއި ޚާއްޞަ ރައްކާތެރިކަން [illegible] ކުޑަކުދިންނާއި [illegible] ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ [illegible] ކުޑަކުދިންނާއި [illegible] ކުދިންނަށް އެއްވެސްގޮތަކުން ހާނިއްކަކޮށް، ޖިންސީގޮތުން އަނިޔާކޮށް، އެއްވެސް ގޮތަކުން އެކަށީގެންނުވާ އިޤްތިޞާދީ، އިޖުތިމާޢީ ކަންތައްތަކުގައި ބައިވެރިކޮށް އެ މީހުންގެ [illegible] [illegible] ބޮޑުވުމަށް ހަމަ [illegible] މަސައްކަތްކޮށްގެން ނުވާނެ..." ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ތަފާތުކުރުމެއްނެތި އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވާ..." ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި "ފަށާ ތަޢުލީމާއި މެދުފަންތީގެ ތަޢުލީމު ދައުލަތުން ހިލޭ ފޯރުކޮށްދިނުން ވާނެކަމާއި ކުދިންނަށް ފަށާ ތަޢުލީމާއި މެދުފަންތީގެ ތަޢުލީމު ދިނުމަކީ އެ ކުދިންގެ މައިންބަފައިންނާއި ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ވާޖިބު ކަމުގައިވާއިރު އަދި މަތީ ތަޢުލީމު އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް އާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިފައި އޮންނަންވާނެ..." ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

2010 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން 22 ވަނަ ދުވަހު ރައްޔިތުންގެ

މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވައި، 2010 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުލައި 8 ވަނަ ދުވަހު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަސްދީޤުކުރެއްވި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކޮށް، އެމީހުންގެ ޙައްޤުތަކާއި ޚިދުމަތްތަކާއި ފިހިގެންދިޔަ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެކެވެ. އަދި މިއީ ޤާނޫނީ ގޮތުންގެ ތެރެއިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމަށާއި އެފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ޚިދުމަތްތަކާއި ފުރުޞަތު ޤާނޫނެކެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން 2010 ވަނަ އަހަރު އެކުލަވާލެވިފައިވާ ދެ ގަވާއިދަކީ މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތައް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުމަށްޓަކައި އެކުލަވާލެވިފައިވާ ދެ ގަވާއިދެވެ. މިގޮތުން މިހާރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ރަސްމީ ދަފްތަރެއް އުފައްދާފައި، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން މި ދަފްތަރުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކަށް މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެވެމުން ރަސްމީ ނިޒާމެއް ގާއިމްވެގެން ގޮސްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން މާނަކުރެވިފައިވާ ގޮތް

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން މާނަކޮށްފައިވަނީ "ދިގު މުއްދަތެއްގެ ޖިސްމާނީ ނަފްސާނީ ނުވަތަ ހިއްސުތަކުގެ ނޫނީ ސިކުނޑީގެ އުނިކަމެއް ހުރި މީހަކު އެ

HUMAN RIGHTS COMMISSION MALDIVES
LOTUS
PREMIER

އަޖުއުހުމުއް ހުޅުވުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގެ ތެރެއިން

އުނިކަމެއްގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވާ އެންމެހައި ހުރަސްތަކާހުރެ މުޖުތަމަޢުގެ އެހެން މީހުންނާ އެއްހަމަހަމައެއްގައި ބޭނުންތެރި ގޮތުގައި އެންމެ ފުރިހަމައަށް ބައިވެރިވެ ހަރަކާތްތެރިވެ އުޅުމަށް ދަތިވާ ކޮންމެ މީހަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ތެރޭގައެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން މާނަކޮށްފައިވާ ގޮތް އިސްވެދެންނެވުނު ޤާނޫނުގައި މާނަކޮށްފައިވާ ގޮތާއި ތަފާތުވަނީ، ދިގު މުއްދަތެއްގެ ޖިސްމާނީ، ނަފްސާނީ، ވިސްނުމުގެ ހިއްސުތަކުގެ ނުވަތަ އުނިކަމެއްގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވާ "އެންމެހައި ހުރަސްތަކުގެ" ބަދަލުގައި "ތަފާތު ހުރަސްތަކުގެ" މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމެވެ. ނަމަވެސް މިއީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން މާނަކުރުމުގައި އެއްވެސް ބަދަލެއް އަންނަން ކަމެއްނޫނެވެ.

"Persons with disabilities include those who have long-term physical, mental, intellectual or sensory impairments which in interaction with various barriers may hinder their full and effective participation in society on an equal basis with others." [v] *(Article 1 Convention on the Rights of People with Disabilities)*

އެހެންކަމުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން ކަނޑައެޅުމުގައި ޤާނޫނީގޮތުން ބަލާ ކަންކަމަކީ:

1. ދިގު މުއްދަތުގެ ޖިސްމާނީ، ނަފްސާނީ، ވިސްނުމުގެ ނުވަތަ ހިއްސުތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރުން

2. އިސްވެ ދަންނަވުނުފަދަ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއްގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވާ އެންމެހައި ހުރަސްތަކާހުރެ މުޖުތަމަޢުގެ އެހެން މީހުންނާ އެއް ހަމަހަމައިގައި ބޭނުންތެރި ގޮތެއްގައި އެންމެ ފުރިހަމައަށް ބައިވެރިވެ ހަރަކާތްތެރިވެ އުޅުމަށް ދަތިވުން.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގައި ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނުގެ ދަރުން އަންނަ ބަދަލުތަކާއި ޗެލެންޖްތައް

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ތަފާތުކުރުމެއްނެތި، ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އުނގެނުމާއި ތަމްރީން ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށްވެސް ހަމަހަމައިން ދޭންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް އެހެން މީހުންނާއެކު އެއްފަދައިން، އަސާސީ ތަޢުލީމާއި، ޘާނަވީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތަކާއި ވަސީލަތްތަކާއި އާލާތްތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދީ، މަތީ ތަޢުލީމު އުނގެނުމާއި، ތަމްރީން ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު އެފަދަ މީހުންނަށް ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ސަރުކާރުގެ ޒިންމާއެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން، އެމީހުންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި ގުޅޭގޮތުން، އުނގެނުމުގައި ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ބްރެއިލް، ސައިން ލެންގުއޭޖް، ބޭސިކް އަކުރުތައް ފަދަ ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ހިޔަވަހިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ކާއިބަ ޓީޗަރުންނާއި އަނެހެނުން ފަންނީ މީހުން ބިނާކުރުމަކީވެސް ސަރުކާރުގެ ޒިންމާއެއްކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގައި ސަރުކާރުން ހިންގާ މަދަރުސާތަކާއި، އަދިއެހެން މީހުން ހިންގާ މަދަރުސާތަކުގައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ މާހައުލެއް ޤާއިމުކުރުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ތަޢުލީމާއި، ތަމްރީނާއި، ތަޖުރިބާ ހޯދައިދިނުމަށް އެކަށައަޅާފައިވާ ތަންތަނުގައި އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރުން އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ތެރެއިން އެމީހުންގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއްގެ ސަބަބުން، ތަޢުލީމާއި ފަންނީ މަސައްކަތެއް ދަސްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާ މީހުންނަށް، އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމުގެ ނުވަތަ ތަމްރީނެއް ލިބިގަތުމަށް މަގު ފަހިކޮށްދިނުމަކީވެސް ސަރުކާރުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކޮށްފައިވާ ކަންކަމެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން، އެމީހުންގެ ހުރި ޤާބިލުކަމާ އެއްވަރަށް ފުރިހަމައަށް ބިނާކޮށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ގޮތުން، އެމީހުންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި، ފެންވަރާއި، މިޒާޖާގުޅޭގޮތުން ތަޢުލީމު މަންހަޖާއި މުޤައްރަރުތައް ބައްޓަން ކުރުމަކީވެސް ސަރުކާރުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކޮށްފައިވާކަމެކެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި މީހެއްގެ ހިބައިގައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއްގެ ސަބަބުން، އެމީހަކު ތަޢުލީމީ ފުރުޞަތުތަކުން އެއްކިބާކޮށްގެން ނުވާނެކަމަށް

ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގައި ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އިތުރު ކަންކަމަށް ބަހާއިރު ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް، ޚާއްޞަގައި ޤާއިމްކޮށްފައިވާ [illegible] ތަންތަނުގައި ހާއްސަ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުމާއި އެފަދަ ތަންތަނުގައި ޤާއިމްކުރެވިފައިވާ އެންމެހައި އާންމު ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުން ހިފުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ފަސޭހައިން ބޭނުން ހިފޭނެ ގޮތްތައް ހަމަޖެއްސުމަކީ ސަރުކާރުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކޮށްފައިވާކަމެކެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާ ނިންމާލުމުގެ ގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ތަޢުލީމާއި ތަމްރީން ދިނުމަށް، ސަރުކާރުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިތުރު ތިންކަމެއް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެއީ:

1. ތަޢުލީމާއި ތަމްރީން ހޯދުމަށް، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް، އެމީހުންނާ އެންމެ ގާތުން ތަޢުލީމާއި ތަމްރީން ލިބޭނެ މަރުކަޒުތަކުން އެ ހިދުމަތް ލިބިގަތުމަށް ބޭނުންވާ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން،
2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ތަޢުލީމަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި ހޯދައިދިނުމުގައި ސަރުކާރުން އެހީތެރިވުން،
3. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށްވެސް ސަރުކާރުން ސްކޮލަރޝިޕް ހޯދައިދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރުން، މިއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގައި ސިޔާސީ ދާއިރާއިން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ޙައްޤުތައް

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް އެމީހުންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ތަފާތުކުރުމެއްނެތި ހަމަހަމަކަމާއެކު، ސިޔާސީ ދާއިރާއިން ލިބެންހުރި އެންމެ ފުރިހަމަ ހިދުމަތްތަކާއި ލިބިގަތުމުގެ ބަހައި ލިބިގަނެވޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކޮންމެ މަރުހަލާއެއްގައިވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަމުން ރައްކާތެރިވުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމުގައި، އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ފަރާތުގައި މަސައްކަތްކުރާނެ ފަންނީ މީހުން އުފައްދައި، ތަމްރީންކޮށް، ކުރިއެރުވުމަށް ސަރުކާރުން މަސައްކަތް ކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ލިބިދޭންޖެހޭ އެކިއެކި ހިދުމަތްތަކުގެ އެމީހުންގެ އަމިއްލަ މުޖުތަމަޢުގައި ތިބެގެން ނުވަތަ އެމުޖުތަމަޢާ ވަކިނުވާ ގޮތުން ލިބޭނެ މަގުފަހިކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މި

> ”މުޖުތަމަޢެއް ފުރިހަމަވާނީ ކުޅެދޭ މީހުންނާއި ނުކުޅެދޭ މީހުންނާއި އެކުގައެވެ. މުޖުތަމަޢު ބާރުވެރިވާ، ބަދަލު ކަންތައް ހިފެހެއްޓޭނީ ކުޅެދޭ މީހުން ނުކުޅެދޭ މީހުންނަށް އަޑުއަހައި ބައިވެރިވެދިނުމުން ނަމައެވެ.“
>
> - ޓޮމިޝަވަންގެ ދެންބަރު ޑރ. ބަޒީ ޝަމިލް -

ޚިދުމަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ދެނެގަންނަން ޓެސްޓްތަކާއި ފިޒިއޮތެރަޕީ އާއި އޮކިއުޕޭޝަނަލް ތެރަޕީ އާއި ސްޕީޗް ތެރަޕީ އާއި ބިހޭވިއަރަލް ތެރަޕީ ހިމެނެއެވެ. އަދި ތަފާތު އުނިއުނި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ދެނެގަންނަން ވަސީލަތްތަކާއި ނިޒާމުތަކުގެ ބޭނުން ހިފުމަށް މަގުފަހި ކުރުމަކީވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ލިބިދޭންޖެހޭ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންކަމެވެ. މީގެ އިތުރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް އެމީހުންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކާއި އެނުކުޅެދުންތެރިކަން އިތުރަށް ގަދަވެގެން ނުދިއުމަށް ބޭނުންވާ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކާއި އެހީވެސް ފަރުވާތަކަށް ލިބޭނެ ގޮތަށް ކަންކަން މަގުފަހި ކޮށްދިނުމަކީ ކަމަށްވާތީ މިޚިދުމަތްތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކާއި މިންގަނޑުތަކުން ލިބިދީފައިވާ ހައްޤުތައް

ކުޑަކުދިންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމަކީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން ވަރަށް އިސްކަންދެވިގެން އިންސާނީ ހައްޤުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ތެރެއިން ކުރުމަށް ބާރުއެޅިފައިވާ ކަމެކެވެ. ކުޑަކުދިންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކުގެ އިތުރުން އިންސާނީ ހައްޤުތަކުގެ އާންމު ޤަރާރުގައިވެސް ބާރުއަޅާފައިވެއެވެ.

މިގޮތުން 10 ޑިސެމްބަރ 1948 ގައި، އ.ދ.ގެ އާންމު ޖަލްސާއިން ފާސްކޮށް އިޢުލާންކުރައްވާ އިންސާނީ ހައްޤުތަކުގެ އާންމު ޤަރާރުގައިވާ ހުރިހާ މާއްދާއަކީ އާދައި ކުޑަކުދިންގެ ބައްޓަންވުމަށް ހިމެނިގެންވާ މާއްދާތަކެކެވެ. މިގޮތުން، މި ޤަރާރުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ޢާއިލާގެ މުހިންމުކަމާމެދު ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ “ޢާއިލާއަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ވަރަށް ބިނާވެގެންވާ ތަފާތު ޖަމާޢަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޖަމާޢަތެވެ. އަދި އެއީ އަސާސީ ޖަމާޢަތެކެވެ. އެހެންކަމުން މުޖުތަމަޢާއި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން، ރައްކާތެރިކަން ލިބިގަތުމުގެ ޙައްޤު ޢާއިލާއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.” vi މިފަދައިންނެވެ.

ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވެފައިވާ އ.ދ ގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މުޢާހަދާގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް އެހެން މީހުންނާ އެއްފަދައިން ދިރިހުރުމުގެ ހައްޤު ލިބިދިނުމަށާއި، 6 ވަނަ މާއްދާގައި ޚާއްޞަގޮތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ އަންހެނުންނާއި އަންހެން ކުދިންނަށް ހައްޤުތައް ހަމަހަމަކަމާއެކު ލިބިދިނުމަށް އަދި 7 ވަނަ މާއްދާގައި އެހެންކުދިންނާވެސް އެއްފަދައިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމަށްވެސް ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ލާޒިމްކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ލާބައާއި މަސްލަހަތު ދައުލަތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ އަދާކުރުމަށާއި އެކުދިންނަށް ލިބިފައިވާ މިނިވަންކަމާއެކު ޚިޔާލު ފާޅުކުރުމުގެ ހައްޤާއި އުމުރާ އެކަށީގެންވާގޮތުގެމަތިން ކަންތައްތަކުގައި އެކުދިންގެ ބަސް ހުށަހެޅުމާއި، އެ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ ހައްޤުތަކަކީ ކޮބައިކަން އެކުދިންނަށް އަންގައިދިނުމުގައި އެހީތެރިވެދިނުމަށްވެސް މި މުޢާހަދާގައި ބާރުއަޅާފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މުޢާހަދާގެ 9 ވަނަ މާއްދާގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް އެމީހުންގެ މާޙައުލާއި، ދަތުރުފަތުރުކުރުމާއި، ސަރުކާރުގެ އިމާރާތްތަކާއި ޚިދުމަތްތައް ހޯދުމާއި މައުލޫމާތު ހޯދައި ލިބިގަތުމާއި މުވާސަލާތުކުރުމުގެ ޓެކްނޮލޮޖީ ބޭނުންކުރުމުގައި ހުރި ގޮންޖެހުންތައް ފިލުވައި، އެކަންކަން ހައްލުކުރުމަށް ދައުލަތްތަކަށް ލާޒިމްކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް

ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މުޢާހަދާގެ 24 ވަނަ މާއްދާގައި ހަމަހަމަގޮތެއްގައި ޢާއްމު ތަޢުލީމާއި މަތީ ސާނަވީ ތަޢުލީމާއި ވޮކޭޝަނަލް ޓްރެއިނިންގާއި އެޑަލްޓް އެޑިއުކޭޝަން އަދި ލައިފްލޯންގ އެޑިއުކޭޝަން ހޯދުމުގައި ފުރުޞަތު އޮތްކަން ކަށަވަރުކުރުމާއި އަދި ތަޢުލީމު ދިނުމުގައި ކުދިންގެ ކިބައިގައި ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި ގުޅޭ އާލާތްތަކާއި އުސޫލުތައް ބޭނުންކުރަން ދައުލަތްތަކުގެ ވާޖިބު ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންނަށް ދެވޭ ތަޢުލީމަކީ މުޖުތަމަޢުގައި އެއްވަރަށް ބައިވެރިވެވޭ ހިއްސާވެވޭގޮތަށް ވާންޖެހޭނެކަމަށް ބާރުއަޅާފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މުޢާހަދާގެ 26 ވަނަ މާއްދާގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުން، އެންމެ މަތީ މިންވަރަކަށް މިނިވަންކަމާއިއެކު އުޅުމުގެ ޤާބިލްކަން ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި، ސިއްޙީ ދާއިރާއާއި ވަޒީފާގެ ދާއިރާ އަދި ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ފުރިހަމަ ހެބިލިޓޭޝަން (ދިރިއުޅުމުގެ އެކަށީގެންވާ މާހައުލު) އަދި ރިހެބިލިޓޭޝަން (ފަރުވާގެ ފުރިހަމަކޮށްދިނުން) ހިދުމަތްތައް ދޭ ކަށަވަރުކުރަންވާނެކަމަށް ބާރުއަޅާފައިވެއެވެ.

ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާގައި ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވެފައިވަނީ 1991 ވަނަ އަހަރުއެވެ. މި މުޢާހަދާގައި ބާރުއަޅާފައިވާ ގޮތުގައި މި މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ ބާރު ހިނގާ ދާއިރާތަކުގެ ތެރޭގައި މި މުޢާހަދާގައި ބާރުއަޅާފައިވާ ޙައްޤުތަކަށް އިޙްތިރާމްކުރުމާއިއެކު، ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް މި މުޢާހަދާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޙައްޤުތައް، އެ ކުއްޖާ ނުވަތަ އެ ކުއްޖެއްގެ މައިންބަފައިންގެ ނުވަތަ ޝަރުޢީ ބެލެނިވެރިންގެ ނަސްލު، ކުލަ، ޖިންސު، ބަސް، ދީން، ސިޔާސީ އަދި އެހެނިހެން ހިޔާލުތައް، ނަސްލީ ނުވަތަ އިޖުތިމާޢީ އަސްލު، މިލްކިއްޔާތު، ނުކުޅެދުން، ދުނިޔެއަށް އުފަންވި ޙާލަތު ނުވަތަ އެހެން ފެންވަރެއްގެ ސަބަބުން ވިޔަސް އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ލިއްބައިދޭންވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި މުޢާހަދާގައި ބާރުއަޅާފައިވާފަދައިން 18 އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންނަށް ލިބިދޭންޖެހޭ ޙައްޤުތައް އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމަކާނުލައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން ކުދިންނަށްވެސް ލިއްބައިދޭންވާނެއެވެ.[vii]

ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ މުޢާހަދާގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި، އިޖުތިމާޢީ އެހީތެރި ޚިދުމަތްދޭ އަދި ހިންގާ ސަރުކާރުގެ ދާއިރާތަކުންނާއި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ނުވަތަ ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުންނާއި، އިދާރީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ދާއިރާތަކުން ހިންގާ ކުދިންނާބެހޭ ހަރަކާތްތަކުގައި އެންމެ އިސްކަމެއް ދޭންޖެހޭނީ އެކުދިންނަށް އެންމެ ފައިދާހުރި ގޮތަކަށް ބަލައި ފިޔަވަޅުއެޅުމަށްކަމަށް ބާރުއަޅާފައިވެއެވެ. އަދި ކުއްޖާގެ މައިންބަފައިން ނުވަތަ ޝަރުޢީ ބެލެނިވެރިން

ބެލެނިވެރިއަކު ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދެއްވަނީ

ނުވަތަ އާއިލާ ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޤާނޫނީގޮތުން އުފުލަންޖެހޭ ބައެއްގެ ޙައްޤުތަކާއި އެމީހުންގެ ވާޖިބުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމާއެކު، ކުއްޖާ ރަނގަޅަށް ބެލެހެއްޓުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާނެ ފަރުވާއާއި އަޅާލުމާއި ރައްކާތެރިކަން ހޯދާ ދިނުމަށް ޤާނޫނީގޮތުން އިދާރީގޮތުން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އަޅަންވާނެކަމަށާއި، ކުޑަކުދިންނަށް ޚިދުމަތްދޭ އަދި އެ ކުދިން ބަލާ ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލާ މުއައްސަސާތަކުން، ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ފެންވަރަށް ކަންތައް ހުރިތޯ ބަލަހައްޓާކަމަށާއި، ތަނުގެ މުވައްޒަފުން އެކަށީގެންވާވަރަށް ތިބޭތޯ ބަލައި އަދި ފުރިހަމައަށް ސުޕަވައިޒް ކުރުމާއި ރައްކާތެރިކަމާ ބެހޭ ސިއްޙީގޮތުން ފުރިހަމަވާގޮތަށް ކަށަވަރުކޮށްދޭން ފުރިހަމަކުރަން

ހުރިހާ ބަޔަކަށްވާގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެހެންކުދިންނާ އެއްގޮތަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށްވެސް އުނގެނުމަށް އެންމެ ފައިދާހުރި ގޮތްތަކުގައި އިސްތިފާދާކުރުމުގެ ހަމަހަމަ ފުރުޞަތު ދިނުންވާނެއެވެ.

މީގެ އިތުރުން މި މުޢާހަދާގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި މި މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުން މި މުޢާހަދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތައް ހާސިލު ކުރާ ތަންފީޛު ކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ޤާނޫނީ، އިދާރީ އަދި އެހެނިހެން ފިޔަވަޅުތައް އަޅަންވާނެކަމާއި، ޤަވާޢިދުތަކުގެ މުޅިގައި އޮންނަ އުސޫލުތަކާއި ގާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން ބާޠިލުކުރުން އެކުލެވޭ ޤާނޫނުތަކާއި ނުކުރުމަކީ ހަމަ ދިނުމުގައި، އިޤްތިޞާދީ، އިޖްތިމާޢީ އަދި ޘަޤާފީ ޙައްޤުތަކަށް ބަލައިގެން، މި މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތަނަވަސްކަން ހުރި މިންވަރަކުން މަސައްކަތް ކުރަންވާނެކަމަށް ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ބަޔާންކޮށް ކުރިއަރުވުމުގެ ޙައްޤު ދިނުން މަސައްކަތްކުރަމުން ބާރުއަޅައި ކަށަވަރުކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްވެދަންނަވާފައިވާ މުޢާހަދާތަކުގެ އިތުރުން މަދަނީ، ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ viii އާއި، އިޤްތިޞާދީ، އިޖްތިމާޢީ އަދި ޘަޤާފީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ ގައިވެސް ޙައްޤުތައް ލިބިދިނުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކާ ނުވަތަ އުފަން ޙާލަތަކަށް ތަފާތުކުރުމެއް ނުވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އިޤްތިޞާދީ، އިޖްތިމާޢީ އަދި ޘަޤާފީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާގައި ޢާއިލީ ނަސްލަކަށް ނުވަތަ އުންސުރަކަށް އެކަހެރިކޮށްނުލާ ތަޢުލީމު ހޯދުމުގެ، ކުޑަކުދިންނަށް ސަރުކާރުތަކުން ހަރަކާތްތެރިވާން ދިނުމަށް ހާއްޞަ ފިޔަވަޅުތައް އަޅަންވާނެކަމާއި، އިބްތިދާއީ ތަޢުލީމު ލާޒިމުކުރަންޖެހޭ ސާނަވީ ތަޢުލީމުދިނުމުގައި އެކަށީގެން ސަމާލުކަމާ ކުރިއަރުވާނެކަމާއި، ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާގެ، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށްވެސް ޚާއްޞަގޮތެއްގައި، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން އަދި އިޖްތިމާޢީ ގޮތުން ތަރައްޤީކުރުމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ކައިވެންޏާއި ޢާއިލާގެ ގުޅުންތަކާ ބެހޭގޮތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ބެލެނިވެރިކަމާއި ކުދިން ބެލެހެއްޓުމާއި، ވަކާލާތާއި ކުދިން އެޑޮޕްޓްކުރުމާއި އެއްފަދަ މިފަދަ ކަންކަމުގައި ފިރިހެނުންގެ ދަރިން ހިއްސާ ތަނުގައި ތަރުބިއްޔަތު ޙައްޤުތަކާއި އުފެއްދުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އުފުލުން ދެމަފިރިންނާ ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ޙަވާލުކޮށް އިސްކަންދީފައިވެއެވެ.

އަދި ގެ ޖެނެރަލް ކޮމެންޓް ނަންބަރު 6 ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ގުޅޭ ނުވަތަ

> “އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރަށުގައި ކިޔަވާ ރިސޯސް މަދުކަމުން ތަކުލީފުތަކެއް އުޅެ ފަރާތްތަކުން ވިދާޅުވިކަމުގައި މިސާލަކަށް، ކުރަން ބޭނުންވާ ކަންތައް ކުރެވެއެ. ކުރަން ބޭނުންވީމަ ފައިސާވެސް އެބަ ހުރެއެ. ކުރަން ބޭނުންވީމަ އެތަންތަން ބިނާވެސް ކުރެވެއެ. ކުރަން ބޭނުންވީމަ ނިޒާމުވެސް ބަދަލު ކުރެވެއެ. ކުރަން ބޭނުންވީމަ ދެކޭގޮތްވެސް ބަދަލު ކުރެވެއެ. ނަމަވެސް، މިދާއިރާއިން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ދުނިޔޭގައި، ހަޖެހިގައި ކުރަމުންދާތީ ދަންނަވާ ވަރުގެ ކުރަމުންދަން ހަމަ ނުލިބޭ. ނުލިބޭތީ އަޅުގަނޑުމެން މިޒާޖުގެ އަޅާނުލާކަން އިންސާފަކީ ހިނގަނީވެސް މިގޮތަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށްވެސް މިހާރު 10 އަހަރުވެއްޖެ. ކޮމިޝަނަށް 10 އަހަރުވީއިރު، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިދަނީ ބޭނުމުގައި މި މަޤްޞަދަށް ފޯކަސް ކުރަން މިޖެހެނީވެސް ޒަމާނުގައި މިކަމާ ތަރައްޤީ ކަމެއް ކުރެވިފައި ނުވާތީ.”
>
> - ކޮމިޝަނުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް ޝަމްޢޫން ހަމީދު -

ގެއްލުވާލާ ހާލަތްތަކުގައި އެކަށީގެންވާ ބަދަލެއް ނުވަތަ ހައްލެއް ހޯދައި ދޭންވާނެކަމުގައި އާއްމުންނަށާއި ހާއްސަކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ހިދުމަތްދިނުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން ހޭލުންތެރިކަމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގަންވާނެކަމަށްވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތަޢުލީމުވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ އަންހެންކުދިންނަކީ ހާއްސަ ރައްކާތެރިކަމާ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާން ކުދިންނަކަށްވާތީ، މިދައިރާއިން އަދާ ފިޔަވަޅުތަކުގައި އެކުދިންގެ ބައްޓަމުކަން ހާއްސަ ސަމާލުކަމެއް ދިނުމަށް ގޮވާލާފައިވާއިރު، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި މީހުންނަށް ހިދުމަތް ދިނުމުގައި މިކަންކަމަށް އިތުރު ސަމާލުކަމެއް ދޭންވާނެއެވެ.[x]

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން 2010 ވަނަ އަހަރު އިދި ގެ ދުނިޔަވީ ސަރަހައްދު ޕީއާރް ރިވިއުއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ރިޕޯޓުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އާންމު ތަޢުލީމުގެ ނިޒާމުގެ (ގެއިންސްޓިރިލް) ތެރެއިން ފުރުސަތުތަކުދިނުމާއި ސްކޫލްތަކުގައި ހިންގާ ކުދިންކަމުގައި މުޤައްރަރުގެ ބަދަލުތަކުން އިތުރުކުރަމުގައި ދަސްކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރުން އިސްލާހު ކުރަންޖެހޭ ކަމަށްވާ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާނެއެވެ.[xi]

ހުޅުވާލެވިގެންވާ ބައެއް ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ލިބިގެންވާ ހައްގުތައް

އެމެރިކާ

1975 ވަނަ އަހަރު އެމެރިކާގެ ކޮންގްރެސްއިން ފާސްކުރި އެޑިޔުކޭޝަން ފޯރ އޯލް ހޭންޑިކެޕްޑް ޗިލްޑްރަން އެކްޓް[xii] ގެ ދަށުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށްވެސް، އެކުއްޖަކު ހުރި ސްޕެޝަލް ނުވަތަ ޚާއްޞަ ފެކަލްޓީއަކުން (ދިރިއުޅޭ ހިސާބަކުން)، ސަރުކާރުން ހިލޭ އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމެއް ލިބުމުގެ ހައްގު ގާނޫނީގޮތުން ލިބިދީފައިވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް ދެވޭ ތަޢުލީމަކީ އެކުދިންގެ ހާލަތާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި އެކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ހާއްސަ އެހީތެރިކަން ލިބޭނެހެން ފަރުމާކުރެވިފައިވާފަދަ ތަޢުލީމީޕްރޮގްރާމްތަކުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިގާނޫނުގެ ދަށުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމާއި ޓްރާންސްޕޯޓޭޝަން ސްޕީޗްތެރަޕީއާއި ފިޒިއޮތެރަޕީ ފަދަ ސަރުކާރުން އިންތިޒާމުކުރުން ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

1990 ވަނަ އަހަރު ”އެޑިޔުކޭޝަން ފޯރ އޯލް ހޭންޑިކެޕްޑް ޗިލްޑްރަން އެކްޓް“ ވަނީ ”އިންޑިވިޖުއަލްސް ވިތް ޑިސެބިލިޓީސް އެޑިޔުކޭޝަން އެކްޓް“ގެ ގޮތުގައި އިސްލާހުކުރެވިފައެވެ. އަދި އެއަށްފަހު 1997 ވަނަ އަހަރު ”އިންޑިވިޖުއަލްސް ވިތް ޑިސެބިލިޓީސް އެޑިޔުކޭޝަން އެކްޓް“ އަށް އިސްލާހުތަކެއް ގެނެވި، ހައި ސްކޫލް / ދަރީ ސާނަވީ ތައުލީމު ނިންމުމަށްފަހު އާއްމު ދިރިއުޅުމަށް ނުކުތުމަށް އެކުދިން ތައްޔާރުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހިދުމަތްތައް ގާނޫނުގެ ތެރެއަށް ގެނެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ އިންޑިވިޖުއަލައިޒްޑް އެޑިޔުކޭޝަން ޕްރޮގްރާމުގައި އެދަރިވަރަކާއި ގުޅޭ ވަޒީފާގެ ތަމްރީނުތަކާއި ސްކޫލް ނިންމުމަށްފަހު ބޮޑުމީހުންގެ އުޅުމަށް ބަދަލުވުން ކަންކަން ފަރުމާކޮށް، އެކަންކަމުން މަގު ދައްކާދިނުމަށް މިކަންކަން ހާސިލްކުރުމަށް ކަމާއިގުޅޭ އިދާރާތަކުގެ ދައުރުތަކާއި ދަރިވަރުންނަށް ހޯދައިދިނުން ހިމަނާފައިވެއެވެ.

”އިންޑިވިޖުއަލްސް ވިތް ޑިސެބިލިޓީސް އެޑިޔުކޭޝަން

އެކްޓް“xiii އަށް 1997 ވަނަ އަހަރު ގެނެވުނު އިސްލާހުތަކާއެކު 2004 ވަނަ އަހަރު މިފާސްކުރެވި ”އިންޑިވިޖުއަލްސް ވިތް ޑިސެބިލިޓީސް އެޑިއުކޭޝަން އިމްޕްރޫވްމަންޓް އެކްޓް“xiv ގެ ގޮތުގައި އިސްލާހު ކުރެވިފައެވެ. މިގޮތުން އިސްލާހުކުރެވުނު ގާނޫނުގެ ދެވަނަ ބައިގައި އުމުރުން 3 އަހަރާއި 21 އަހަރާއި ދެމެދުގެ ދަރިވަރުންނަށް ތަޢުލީމު ދޭންޖެހޭގޮތް ގައިޑްލައިންތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިގާނޫނުގެ ތިންވަނަ ބައިގައި އުފަންވީއްސުރެ އުމުރުން 2 އަހަރު ފުރިހަމަވަންދެން ކުދިންނަށް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭނެ ޚިދުމަތްތަކާއި މިޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހޯދާގޮތާއި ބޭރު ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު ހަތަރުވަނަ ބައިގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތަޢުލީމީ ބާރުމިން ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، އެމެރިކާގައި މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ ގާނޫނުގެ ދަށުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުފަންވީއްސުރެ 21 އަހަރު ފުރެންދެން އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމާއި ލިބުމުގެ ޙައްޤު އެކުދިންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެކުދިންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ތަޢުލީމު އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ހޯދައިދީ، ތަޢުލީމުގެ ތެރެއިން ދިރިއުޅުމުގެ މައިދާނުން އެކުދިން ތަރައްޤީކުރުވުން މަގު ތަނަވަސްކޮށްދީފައިވެއެވެ.

އިނގިރޭސިވިލާތް

1995 ވަނަ އަހަރު އިނގިރޭސިވިލާތުގައި ތަޢާރަފުކުރަން ފެށި ”ޑިސެބިލިޓީ ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެކްޓް“ (ޑީ.ޑީ.އޭ)xv އަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ކުރިމަތިވާ ތަފާތުކުރުންތަކުން ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި އެކުލަވާލެވުނު ގާނޫނެކެވެ. އަދި 2005 ވަނަ އަހަރު މިގާނޫނަށް ގެނެވުނު އިސްލާހުތަކާއެކު މި ގާނޫނުގެ ދާއިރާ ފުޅާކުރެވި، ވަޒީފާގެ މާޙައުލާއި ތަޢުލީމީ ދާއިރާ އާއި އިމާރާތްތަކާއި ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމާއި، ޚިދުމަތްތައް ހޯދުމުގައި އެކްސެސިބިލިޓީ ދިނުމަށާއި ބިމާއި އިމާރާތްތައް ގަތުމާއި ކުލިއަށް ހިފުމަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ފަސޭހަވާނެ ގޮތަށް ކުރުމަށް އަދި ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ފަސޭހައިން ޚިދުމަތް ކުރުމާއި ގުޅޭގޮތުން ބާރުތަކެއް ލިބިދީފައިވެއެވެ. މިގާނޫނުގެ ދަށުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް އެހެންމީހުންނާ އެއްފަދަ ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތައް ދިނުމަށް ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގެ މައްޗަށް ލާޒިމްކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ނިޒާމް ބަދަލުކުރުވުން މަގުފަހިކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ހިފަހައްޓަންޖެހޭ މިނިމަމް ސްޓޭންޑަރޑްސްތަކެއް ކަނޑައެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު ސަރުކާރަށް ދީފައިވެއެވެ.

2010 ވަނަ އަހަރު ފާސްކޮށްފައިވާ ”އިކުއަލިޓީ އެކްޓް“އާއެކު ޑިސެބިލިޓީ ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެކްޓް އުވާލެވިފައިވީނަމަވެސް، މި ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން އަލުން އެކުލަވާލެވުނު ގާނޫނުގައިވެސް ހިމެނިފައިވެއެވެ. އަދި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކާއި ޚިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ފަސޭހަވާނެ އެޑްޖަސްޓްމަންޓް ގެންގުޅުމަށް ލާޒިމް ކުރެވިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ. xvi

އިސްކޮޓްލެންޑުގެ ގާނޫނުތަކުގެ ދަށުން އިނގިރޭސިވިލާތުގެ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި އެކުލަވާލެވިފައިވާ އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރު، 1993 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ”ޑިސެބިލިޓީ ސްޓޭޓްމަންޓްސް އޮފް ނީޑްސް“xvii ގެ ނަމުގައި، މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލްކުރަމުންދާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ދަރިވަރުންނަށް ދައުރުމުން ހާއްސަ އެހީތެރިކަމާއި ދޭންޖެހޭކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މި އެހީތެރިކަމަކީ ދަރިވަރުގެ ކިބައިގައި ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ސަބަބުން

ނުވަތަ ދިގު މުއްދަތެއްގެ ޒިހުނީ މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ އުނިގަނޑުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއްގެ ސަބަބުން ދިމާވާ ބަރަދުތަކެއް ހަމަޖެއްސުމަށް އެހީތެރިވެދިނުމުގެ ގޮތުން ދޫކުރާ އެލަވަންސެކެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ހޯދަބަ އާލާތްތަކާއި ވަސީލަތްތަކަށް ޚިދުމަތާއި ދަތުރުފަތުރުކުރުމަށް އަދި ކާޑުލުމަށާ ކާނާގެ ބަރަދުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ކަންކަން ހިމެނެއެވެ. މި އެލަވަންސަކީ ފުލްޓައިމް އަދި ޕާރޓް ޓައިމް ދަރިވަރުންނަށްވެސް ލިބޭގޮތަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އެލަވަންސެކެވެ. އަދި ދަރިވަރު ކޯސް ފުރިހަމަކުރުމާ ހާޖަތްތަކުގައިފުރާވަދި، މި އެލަވަންސް އަނބުރާ ދައްކާކަށްނުޖެހެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ރާއްޖޭގައި އުފައްދާފާ ޤަވާނީނުތަކާއި ބައެއް ސިޔާސަތުތައް

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ހަދާ، ފާސްކުރެވި އަދި ތަންފީޒުކުރެވޭ ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން ސިޔާސަތުތަކަށް ހަދާފައިވެއެވެ. މި ސިޔާސަތުތަކުގެ މަޤްޞަދަކީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުރުމަށް ލާޒިމުކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ވަކި މުއައްސަސާތަކުން ތަފްސީލް އުސޫލުތަކެއްގެ ދަށުން ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ތަންފީޒުކުރުމާކަން ކަނޑައަޅުއްވާފައި އެ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލްކޮށްދޭ ގޮތާއިދުން ބަޔާންވެއެވެ.

1. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތު

މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަންގެ ފަރާތުން 20 ޖަނަވަރީ 2013 ގައި ހުރިހާ ސްކޫލްތަކަށް ފޮނުވާފައިވާ ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތު[xviii] ގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދުތަކުގެ ތެރޭގައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން، އެހެން ކުދިންނާ އެއްފަދައިން ތަފާތުކުރުމަކާނުލާ، ވީއްލުމާ ކުޑާ ދިރިއުޅޭގައި ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގައި ހަމަހަމަ ފުރުސަތުތައް ހޯދައިދިނުމާއި މިގޮތުން ސްކޫލުން ދޫކޮށް ކުދިން ސްކޫލުން ގެންގޮސްގެން، އަދި ސްކޫލުން ދޫކޮށް ނުވާކުދިން، ގޭގައި ބައިތިއްބައިގެން ކޮމިއުނިޓީ-ބޭސްޑް ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން ހިމެނެއެވެ. މި ސިޔާސަތަކީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ވަރަށް ތަފްސީލްކޮށް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް އެކުލަވާލާފައިވާ ސިޔާސަތެކެވެ. މިގޮތުން އުނިގަނޑުގެ ތަފާތު އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ ކުދިންނާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން މި ސިޔާސަތުގެ ދަށުން ޝާމިލުކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ގޮތްތަކަކީ، ހުއްބަ ބާރުތަކަށް ދިމާވާ ކުދިންނަށް މި ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުދިނުމަށް ވަކި ގޮތްތަކެއް ކަނޑައަޅާ ވަރަށް ތަފްސީލީ އިބާރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ހިއްސާވާ ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާތައްވެސް ވަކި ވަކިން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި، ސްކޫލްތަކުގެ ޒިންމާތަކާއި ބެލެނިވެރިންގެ ޒިންމާތައްވެސް މި ސިޔާސަތުގެ ދަށުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

> ”ފައިސާއަށްވުރެ، ވަސީލަތްތަކަށްވުރެ، ތަމްރީން ލިބިފައިވާ މުހިންމުވާނީ މިފަދަ ތަޖުރިބާ ބަހަނާތަކުގެ އަޑުގަދަވެ، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުގެ އަޑު އިވޭކަމުގައި ނުވޭ.“
>
> - ކޮމިޝަންގެ ނާއިބު ރައީސް އަބްދުލްޖަލާލް -

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތުގެ ރިވިއު

މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއިން އެކުލަވާލާފައި، އޮކްޓޫބަރު 2013 ގައި ޢަމަލުކުރަން ފަށާފައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ޤައުމީ ސިޔާސަތަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންނަށް ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތައް ލިބުމާއި، އެމީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ދައުލަތުން ޢަމަލުކުރާނެ ސިޔާސަތުތަކުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

މިސިޔާސަތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުގެ އެކި ދާއިރާތަކުން ކުރަންވާނެކަންކަން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމާއި ކޮމިއުނިޓީ ބޭސްޑް ރިހެބިލިޓޭޝަން (ސީ.ބީ.އާރު)، ޞިއްޙީ ދާއިރާއާއި ތަޢުލީމީ ދާއިރާއާއި ވަޒީފާއާއި ތަމްރީނުގެ ދާއިރާއާއި ބިނާތަކާއި ދަތުރުފަތުރުގެ ވަސީލަތްތަކާއި އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ދާއިރާއިން ކުރާނެ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން އަންހެނުން، ކުޑަކުދިންނާއި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ޚާއްޞަ ބަޔަކަށް ކުރިއަށްގެންދާ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި އެސިސްޓިވް ޓެކްނޮލޮޖީއާ ގުޅޭ ޚިދުމަތްތަކުގެ ހިމަނާފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް މިސިޔާސަތުގައި މިކަންކަން ކުރުމަށް ވަކި ބަޖެޓެއް ކަނޑައަޅާފައި ނުވަތަ މުއްދަތުތަކެއް ދީފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރަންޖެހެއެވެ. އަދި މިސިޔާސަތުގައި އެކުލަވާލާފައިވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ކުރިއަރާ މިންވަރު ގަވާއިދުން ބަލާނީ ކޮންމެ ދެ އަހަރަކުން އެއްފަހަރު ތަރައްޤީ ވަޒަންކުރު މުރާޖަޢާ ކުރާ ދުވަސްވަރު ދިމާވާކަމަށް މިސިޔާސަތުގެ 25 ވަނަ ސަފުޙާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، މިސިޔާސަތުގެ މަޤްޞަދު [illegible] ޙާޞިލްކުރެވިފައިވާ ކަންކަން ކުރުމަށް ދިގުމުއްދަތަށް ކުރު މުއްދަތުތަކުގައި މިސިޔާސަތު ކުރިއަށްދާ މިންވަރު ގަވާއިދުން މޮނިޓަރކުރުން މުހިންމުކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

މިސިޔާސަތު ޖާރީކުރެވުނުއިރު 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރީގައި މިސިޔާސަތަށް ޓާގެޓް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު މިހާތަނަށް ލިބިފައެވެ. އެގޮތުން މިހާރުގެ ސަރުކާރުން މިއީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށްދީ، ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި، ޤާނޫނުތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކުގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކުރާ ކަންކަން ޢަމަލީގޮތުން ތަންފީޛުކުރުމަށް އެކަށައަޅާ މުހިންމު ސިޔާސަތުތަކާއިބެހޭ އާރު ތަރުތީބުކުރެވިފައިވާ ސިޔާސަތަކީ މަތީގައި ހާސިލްކުރުމަށް ކަންކަން ކުރުމަކީ އެކަށީގެންވާ ފެންވަރެއްގައި ގަވާއިދުން ސިޔާސަތެއް ނުހުންނަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މިސިޔާސަތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންކަން ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގައި ދައުލަތުން ދެނެގަތުމުގެ އުސޫލުތައް އެކަށައަޅާ ގޮތާ ބަޔާންކޮށްދީފައި ނުވާތީ، ދިގުމުއްދަތުގެ ބައިވެރިވާ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކާއި، އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ އެހެން މަސްދަރުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި ސިޔާސަތު އަލުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް 2013 މާރޗުގައި މިކޮމިޝަނުންވެސް އެއިރުގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ހިއުމަން ރައިޓްސްއަށް ހުށަހަޅާފައެވެ. މިހާރު ފާސްކޮށްފައިވާ ސިޔާސަތުގައި ކޮމިޝަނުގެ ބައެއް ހުށަހެޅުންތަކެއް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

> ”މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން އެކަކު އެންމެކަމަން ދޫނުވާ އަޅާލުމާއި ލޯބި، އަދި، އަވަށްޓެރިންނަށް ބަރަބަރުން ގޮތަކާއި އިޙްތިރާމްކަން މިންވަރަކަށް އަހަރެ ނުކުޅެދުންނަކަށް އެއީ ވަރަށް ހިތްވަރުލިބޭ އަދުގަނޑެވެ ފާހަގަކުރާ ކަމެއް.“
>
> - ކޮމިޝަނުގެ ސްޓަޑީ [illegible] -

ހުރިހާ ކުދިން ސްކޫލްތަކަށް ތައުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގައިވާ ކަންކަމުގެތެރެއިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންނާ ގުޅުންހުރި ކަންކަން 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ތަންފީޒުކުރެވިފައިވާ މިންވަރު

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފެށިފަހުން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުގެ ފަރާތުން ކުރިން ތަޢާރަފްކޮށްފައިވާ އިންކްލޫސިވް އެޑިޔުކޭޝަން ޕޮލިސީ ފައިނަލްކޮށް، ޖަނަވަރީ 2013 ގައި ވަނީ ތަންފީޒުކުރަން ފަށާފައެވެ. އެގޮތުން މި ބައިގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާނީ، އިންކްލޫސިވް އެޑިޔުކޭޝަން ޕޮލިސީގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން މިހާތަނަށް ތަންފީޒުކުރެވިފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށެވެ. މިބައިގައި ހިމަނާފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކަށް ހޯދާފައިވަނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނާ، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލް އަދި މާލޭގެ 4 ސްކޫލްތަކުގެ އިސްޕެކްޓަރުންނާއެވެ 2015 ވަނަ އަހަރު ބޭއްވި ބައްދަލުވުންތަކާއި، ބަދަލުކުރުވުން ލިބުނުތަކުގެ ޖަރީދާއިންނެވެ. މި ބައްދަލުވުންތަކަށް ބޭއްވުން ތަރުހީއި ބައްދަލުވުންތަކުގައި ފުރުޞަތުތަކުން ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 16 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. އަދި އާދަ ލިބުނު މަޢުލޫމާތުތަކުގެ ތެރެއިން، ކުރިއަށްގެންދިޔައީ ހުރި ކަމަށް ދަންނަވާ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން 2016 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗް މަހުގައި ސިޓީއިން މަޢުލޫމާތު ސާފުކޮށް، އެމަޢުލޫމާތުތައް ތިރީގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތު

1. ހުރިހާ ކުދިން ސްކޫލްތަކަށް ތައުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތު 2013 ޖަނަވަރީ މަހުގައި ތަންފީޒު ކުރަން ފެށި، 2015 ވަނަ އަހަރު ފުރަތަމަ ފަހަރަށް މި ސިޔާސަތަށް އާންމުންގެ ޚިޔާލުހޯދައި، 2016 ވަނަ އަހަރު މި ސިޔާސަތު އިސްލާހުކުރަން ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށް.

2. ހުރިހާ ކުދިން ސްކޫލްތަކަށް ތައުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން އާދައާ ޚިލާފަށް ތޫނުފިލި ކުދިންނާއި، އިތުރު އެހީތެރިކަމަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނާއި އަދި އޮޓިޒަމް އުނގެނުމުގައި ތަފާތު މައްސަލަތަކެއް ދިމާވާ ކުދިންނާއި، އަދި އެކުދިންގެ ތޫނުފިލިކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ކަސްޓަމައިޒްކޮށް އިންޑިވިޖުއަލް އެޑިޔުކޭޝަން ޕްލޭން (އައި.އީ.ޕީ)، އެކުލަވާލައި، އެ ޕްލޭން އަހަރަކު ދެފަހަރު ރިވިއުކުރާކަމަށް.

3. ހުރިހާ ކުދިން ސްކޫލްތަކަށް ތައުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "އާދައާ ޚިލާފަށް ތޫނުފިލި ކުދިންނާއި، އޮޓިޒަމް އުނގެނުމުގައި ތަފާތު މައްސަލަތަކެއް ދިމާވާ ކުދިންނާއި، އަދި އިތުރު އެހީތެރިކަމަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް، ޚާއްޞަ މަސްރަހުގެ ތަނަވަސްތަކެއް ޙާޞިލު ކުރުމަށްޓަކައި އުނގަންނައިދިނުމުގެ ވަސީލަތާއި ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ހިފުން ގައިޑްލައިން" އާއި "ކަރިކިއުލަމް އެޑެޕްޓޭޝަން ގައިޑްލައިން" ތައް ހުރިހާ ކުދިން ސްކޫލްތަކަށް ތައުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގައި ބަޔާންކުރާ ހުރިހާ ދިނުމަކަށް ތައްޔާރު ކުރެވިފައިވާކަމަށާއި، މިގޮތުން މި ގައިޑްލައިންތަކަކީ ކީ ސްޓޭޖް 1 އަދި 2 ގެ (ގްރޭޑް 1 އިން 6އަށް) ހުރިހާ

ޓީޗަރުން 2016 ވަނަ އަހަރު ތަމްރީނުތައް ނިމުނުކަމެވެ.

4. ސްކޫލްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ސެން ޓީޗަރުންނަށް އެސެސްމަންޓަކާއި ކަރިކިއުލަމް އެޑެޕްޓޭޝަން ގައިޑްލައިންތައް، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ފެންވަރު ވަޒަންކުރުމުގައި ބަލާނެ މިންގަނޑުތަކާއި، އިންޑިވިޖުއަލް އެޑިއުކޭޝަން ޕްލޭން ތައްޔާރުކުރާނޭގޮތުގެ ނަމޫނާ ތައްޔާރުކޮށް ސްކޫލްތަކާ ހިއްސާކޮށްދީފައިވާކަމަށް އަދި ކަރިކިއުލަމް އެޑެޕްޓޭޝަން ޓްރެއިނިންގ މުޅި ރާއްޖޭގެ ޓީ ސްޓާފު 1 އަދި 2 ގެ ހުރިހާ ޓީޗަރުންނަށް 2016 ވަނަ އަހަރު ހިންގާ ނިމުނުކަމެވެ.

މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަންގެ ފަރާތުން ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަނީ

5. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކުރެވިގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، އާދައާ ޚިލާފަށް ޒުހުނީ ކުދިންނާއި، އޮޓިޒަމް އުނގެނުމުގައި ދަތިވާ މައްސަލަތައް ޑިސްގްރާފިއާ، އަދި އިތުރު އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެކަށީގެންވާ މުދައްރިސުން ބިނާކުރުމުގެގޮތުން، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ސްކޫލްތަކުގައިވެސް ސެން ޓީޗަރުންގެ މަގާމު އުފައްދައި، މުދައްރިސުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އޮފް އެޑިއުކޭޝަން އިން ޑިޕްލޮމާ ފެންވަރުން ޓީޗަރުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފަށައި، މިކޯސްތަކުގައި ބައިވެރިވާން ކުދިން ހިތްވަރުދެމުންދާކަމަށް، މިގޮތުން ނޭޝަނަލް ސްކޮލަރޝިޕް ސްކީމްގެ ދަށުން މިހާރު ވޯލްޑު ބޭންކުގެ އެހީގައި ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަނުން ބޭފުޅަކު މާސްޓަރ ޓްރެއިނަރެއް ޚިދުމަތްދެމުންދާކަމެވެ.

6. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކުރެވިގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގައި ”ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ކުލާސްތައް ޑިސްޓްރިކްޓް ލެވެލްގައި ސްކޫލްތަކުގައި އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތަކާއެކު ޤާއިމްކުރެވިދާނެ މިގޮތުން ރާއްޖޭގެ ކުލާހު އަތޮޅުތަކުގައި ހުންނަ އެކި ސްކޫލްތަކުގައި ސަޕޯޓް ޔުނިޓް ޤާއިމްކުރެވިދާނެ ވާން“ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، މިގޮތަށް ސަޕޯޓް ޔުނިޓް ޤާއިމްކޮށް ހިންގަމުންދާ ކުލާސްތަކުގެ 38 ސްކޫލްތަކުގައި ކަމަށާއި، މިޔުނިޓްތަކުގައި ހިންގަނީ ޓީޗަރުން ތަމްރީނު ދެވިގެންނުވާކަމެވެ. މިގޮތުން ހިންގާ ސްކޫލް ޔުނިޓްތަކުގެ ތަފްޞީލް ހއ. އިހަވަންދޫ މަދަރުސާ (ހއ. އިހަވަންދޫ)، ހއ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ހއ. ދިއްދޫ)، ހދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ހދ. ކުޅުދުއްފުށި)، ށ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ށ. ކޮމަންޑޫ)، ނ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ނ. ވެލިދޫ)، ރ. ދުވާފަރު ސްކޫލް (ރ. ދުވާފަރު)، ބ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ބ. އޭދަފުށި)، ޅ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ޅ. ހިންނަވަރު)، ކ. ގުރައިދޫ ސްކޫލް (ކ. ގުރައިދޫ)، ކ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ކ. ތުލުސްދޫ)، މާފުށި ސްކޫލް (ކ. މާފުށި)، ކާށިދޫ ސްކޫލް (ކ. ކާށިދޫ)، ވ. ކެޔޮދޫ ސްކޫލް (ވ. ކެޔޮދޫ)، އއ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (އއ. ރަސްދޫ)، އދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (އދ. މަހިބަދޫ)، މުލަކު ސްކޫލް (މ. މުލަކު)، ފ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ފ. ނިލަންދޫ)، ދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ދ. ކުޑަހުވަދޫ)، ތ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ތ. ވޭމަންޑޫ)، ލ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ލ. ފޮނަދޫ)، ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލް (ލ. ގަން)، ގއ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ގއ. ވިލިނގިލި)، ގދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ގދ. ތިނަދޫ)، ގދ. ރަތަފަންދޫ ސްކޫލް (ގދ. ރަތަފަންދޫ)، ފަރެސްމާތޮޑާ ސްކޫލް (ގދ. ފަރެސްމާތޮޑާ)، ޣާޒީ ސްކޫލް (ޏ. ފުވައްމުލައް)، ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް (ޏ. ފުވައްމުލައް)، ސ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު (ސ. ހިތަދޫ)، ހުޅުމީދޫ ސްކޫލް (ސ. ހުޅުމީދޫ)، މަރަދޫ ސްކޫލް (ސ. މަރަދޫ)، ފޭދޫ ސްކޫލް (ސ. ފޭދޫ)،

އިމާދުއްދީން ސްކޫލް (މާލެ ސިޓީ)، ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލް (މާލެ ސިޓީ)، ޣާޒީ ސްކޫލް (މާލެ ސިޓީ)، ތާޖުއްދީން ސްކޫލް (މާލެ ސިޓީ)، ކަލާފާނު ސްކޫލް (މާލެ ސިޓީ)، މުހިއްޔިއްދީން ސްކޫލް (މާލެ ސިޓީ) އަދި ހިރިޔާ ސްކޫލް (މާލެ ސިޓީ) ހިމެނޭކަމަށް.

7. ސެން ޔުނިޓްތަކުގައި މިހާރު ޤާއިމްކުރެވިފައިވާ ވަސީލަތްތަކުގެ ތެރޭގައި، އެންމެ ދަށް މިންގަނޑުގެ ގޮތުގައި ސެން ޔުނިޓެއް ހުންނައިރު ތަމްރީން ލިބިފައިވާ ޓީޗަރަކު އެތަނެއްގައި ހުންނާނެކަމަށާއި، އަދި ތަފާތު އެހެން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ދަރަޖަކާށް، ދުރުމިނާއި، ދަރަޖަ ދަށް ބާވަތުގެ ބަޔަކު ކުދިން ތެރަޕިސްޓުންގެ އެ ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވައިދެމުންދާކަމަށާއި، އެގޮތުން ކިޔަވާ ހުރިހާ ކުދިންނަށްވެސް ދިރިއުޅުމުގެ ތަފާތު އެކިއެކި ހުނަރުތައް، އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ކުއްޖާ ތަރައްޤީ ކުރުވުން ތަފާތު ފުރުޞަތުތަކުން ފައިދާ ކުރުވައި، ހުރިހާ ކުދިންގެ ޖިސްމާނީ ތަރައްޤީއަށް މަގުފަހިވާގޮތަށް ފުރުޞަތުތަކެއް ދެވިފައި، ފުރުޞަތު މިންވަރު ދަށް ކުދިންނަށް ބޭރުން އަދި އަޅުކަމުގެ ހުނަރުތަކަށް ބަހަސްވާލުކަމަށް ފިޔަވަޅުތަކެއް ދަރުވާލަށް، މިގޮތުން ކުދިންނަށް ދަރިވަރުންގެ ތަރައްޤީއަށް ފައިދާވާނެ ގޮތަށް ކުރެވޭނެ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށެވެ.

8. އޮޓިޒަމް ނުވަތަ ދިޔާތް ޑިސްއޯޑަރ ހުންނަ ކުދިންނަށް އެކުދިންގެ ހުނަރުތަކާއި ތަރައްޤީ ކުރުވުމަށްޓަކައި ޗިކިތުސާ އަދިއްތަ ހުއްޓަން ބަޔަކަށްވުރެ ތަޢުލީމީ ބޭނުންތަކާމެދު ބަލައިގަނެވޭނެކަމަށާއި، މިގޮތުން 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން 80 ސެން ޔުނިޓް ހުޅުވުމަށް މަސައްކަތްކުރެވެމުންދާކަމަށް އަދި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ސްކޫލްތަކުގައި މިގޮތަށް ކުދިންނަށް ކްލާސްރޫމް މިންވަރަކަށް އަސާސީ ފަންނީ މަރުކަޒުތަކާއި ޕްރޮގްރާމްތައް ޤާއިމް ކުރުމަށް، ޗިކިތުސާ ތަމްރީނުދީފައިވާ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެމުންދާކަމަށެވެ.

9. ހުރިހާ ކުދިން ސާމިލުކުރުމުގެ ތަޢުލީމީ ޕޮލިސީ ބިލްގެ ސިޔާސަތުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "ކޮންމެ ކުއްޖަކީވެސް ތަފާތުކުއްޖެއްކަމަށް ދެކި އެކުއްޖެއްގެ ކިބައިގައި ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ސްކޫލްތަކުގައި ޚިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދިނުން" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އަޑުއިވުމުން މަޝްވަރާކޮށްފައިވާ ދަރިވަރުންނަށް އުނގަންނައިދިނުމުގައި، ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލްގެ ތަމްރީން ލިބިފައިވާ މުދައްރިސުންގެ އެހީތެރިކަމާއި ފަންނީ ލަފާގެ މަތިން، އެފަދަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ އިންތިޒާމްވެސް ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށާއި، އެގޮތުން ސ. ފޭދޫ ސްކޫލްގައި، އަދި މަރަދޫ ސްކޫލްގައި، ޏ. ފުވައްމުލަކު ސްކޫލް އަދި ހދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގައި ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލްގެ ތަމްރީން ލިބިފައިވާ މުދައްރިސުންގެ އެހީތެރިކަމާއެކު ހިންގަމުންދާކަމަށާއި، އަދި މިގޮތަށް އިތުރު ސްކޫލްތަކުގައި މިކަން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ރާވާފައިވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމުގައި، 2 ޗެކްކުރުން ބައިވެރިވީ، ފުރުޞަތު ތަމްރީނާ ހޯދައިދިނުމަށް ކަމަށެވެ.

10. ޑެފް ކުދިންނަށް އަމާޒުކޮށްގެން މިހާރު ބާނާނުކުރެވިފައިވާ އަޅު އަހަރުގެ ދަރަޖަކުރުމުގެ ވަސީލަތް (އެޑިއުކޭޝަން) ކަމަށާއި، އަމާޒުކޮށްގެން އަދި ބެލެނިވެ ބާނާނުކުރުވޭކަމަށާއި ނަމަވެސް ކަނޑައަޅާ ސްކޫލްތަކުގައި އުނގެނުމަށް ތަރައްޤީކުރުވުމަކީ ކަމަށާއި އަދި މިހާރަށްވުރެ އާރިޔާ އިންޓަރޕްރިޓަރ ސްޕެޝަލިސްޓުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ، ހދ. ކުޅުދުއްފުށި، ސ. ފޭދޫ ސްކޫލް، އައްޑޫ ސިޓީގެ ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް، މާލެ ސިޓީގެ ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލް އަދި އިމާދުއްދީން ސްކޫލްގައި ކަމަށާއި، މި ސެން ޔުނިޓްތަކުގައި ފާހަގަ ކުދިންގެ ހުނަރުތަކާއި ތަރައްޤީ ކުރުމުގައި ކުރިއަށް ދިޔުމަށް ވިސްނުމާއި އެކުލެވޭ ފާހަގަކޮށްފައި، އަޑުއިވުމުގެ ދިޔަވާ، ގޮތުގެ ބަޔަކު ތަޢުލީމީ ފިޔަވަޅު އަޅާއިރު އަމާޒުކޮށްގެން ފެށޭނެ ގޮތަށް ކުރިއަށް ޗެކްކުރުން ކުރެވޭ ތަމްރީންތަކުގެ ބާރުކަމުގައި، މިއީ އެޑިއުކޭޝަން ސްކޫލްތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކުރެވޭ ބަރަހަތަކުގެ ކަމަށެވެ.

11. ޢާއިލީ އިންޓަރޕްރިޓަރ ސެންޓަރުތަކުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ކުރުމަކީ ކާމިޔާބީ ހިމެނޭ، ތަރައްޤީގެ

ހިމެނިފައި ނުވާނެކަމަށާއި، މިކަރިނަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ތެރަޕީތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޤާނޫނުގައި ވާގޮތުން ހުރިހާ ސަރުކާރުން ކުރަން ލާޒިމުކޮށްފައިވާ ކަމެއްކަމަށާއި، އެހެންނަމަވެސް އެކަންކަން ކުރުން ލަސްވެފައިވާކަމަށާއި، އަދި ބައެއްކަހަލަ ތެރަޕީތަކާ [illegible] ތަޖުރިބާކާރުންވެސް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ކަންކަމަށާއި، އެހެންކަމުން މިފަދަ ބައެއް ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސުމުގައި [illegible] އިސްލާހުކުރުމާއި އަންނަންޖެހޭކަމަށާއި، ނަމަވެސް ކުރިންނަން ބޭނުންވާ ތެރަޕިސްޓުން [illegible] އެކަމަށް ބޭނުންވާ މީހުން ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާކަމަށާއި، އެގޮތުން ހުރިހާ ޚާރިޖުގައި ތިބި މަދު ތެރަޕިސްޓުންގެ ޚިދުމަތް ސްކޫލްތަކުގެ ޓީޗަރުންނާއި އަދި [illegible] އުސްތާޒުންގެ [illegible] [illegible] އިންޓަރވެންޝަން ނިޒާމުގެ [illegible] ސްކޫލްތަކުގައި ތިބި ތެރަޕީ ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ޚިދުމަތް [illegible] [illegible] މަސައްކަތް ކުރަމުންދާކަމަށް.

12. ވަރަށް ގިނަ ސްކޫލްތަކުން ޕްރިންސިޕަލުންނާއި އެސިސްޓަންޓް ޕްރިންސިޕަލްތަކަ ބަދަލުން ވަރަށް އަވަސްއަވަހަށް ބަދަލުވާކަމަށާއި، އެފަދަ ބަދަލުވުމުން [illegible] މިކަމުގެ [illegible] ދިނުމަށްވެސް، [illegible] ބަދަލުވުމުން އެކަން ބޭނުންއެކަމަށް [illegible] ދުވަސްވަނަ [illegible].

13. ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުން ސްކޫލްތަކުގެ އިސްވެރިންނަށް [illegible] ކޮންފަރެންސެއް 2016 ވަނަ އަހަރުވެސް ބޭއްވުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށާއި، މި ކޮންފަރެންސްތަކުގައި އިންކްލޫސިވް [illegible] ކޮމްޔުނިޓީ ހިމަނާފައިވާކަމަށް.

14. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ސްކޫލުތެރޭ ވައުޗަރުގެ އިތުރުން ސްކޫލު ބަޖެޓްގައި ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް 2500/- ރުފިޔާ އެލަވަންސްކޮށްފައިވާކަމަށާއި، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުގެ ފަރާތުން މިފައިސާ ހަމަޖައްސާފައިވަނީ މިގޮތު ތިބި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ އިންޑިވިޖުއަލް އެޑިއުކޭޝަން ޕްލޭނަން ބޭނުންވާ ވަސީލަތް ހޯދުމަށް ރާއްޖޭގެ އުތުރާއި ދެކުނުން ގެންގޮސް [illegible] [illegible] ކަމަށާއި، ކުދިންނަށް [illegible] ބޭނުންވާ ޓްރޭނިންގ [illegible] ކުރަން ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް ބޭނުންވާ ނިސްބަތުން ބެލުމަށް ހަދާފައިވާކަމަށާއި، މިއިން ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް [illegible] ޓީޗަރުންނާއި އިންޑިވިޖުއަލް އެޑިއުކޭޝަން ޕްލޭން ހަދާ، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ގެ ދަރަޖައެއްގައި ހިމެނިފައި [illegible] ކުއްޖެއްކަމުގައި އެހެންކަމުން ދަރަޖައެއްގައި ހިމެނިފައިވާ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް ވީބާ 2000/- ރުފިޔާ ވަކިން ލިބޭއިރު ސްކޫލް ބަޖެޓްގައި މިކަރިނަން އެލަވަންސް ކަނޑައަޅާފައިވާ 2500/- ރުފިޔާ، 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ދޭން ފަށާފައިވާ ކަމަށާއި، އަދި މިފައިސާއިން ކުރެވޭނެ ޚަރަދުތަކާ ހަރުދަނާ ގޮތުން ލިޔުއްވައި، ކުއްޖާގެ އަތް. އީ.ޕީ ތަންފީޒުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި ހޯދުންކަމަށް.

> ”ކުޑަކުދިންނަކީ، ޚާއްސަކޮށް ކުޑަކުދިންނަކީ އެކުދިން އުޅޭ މާހައުލުން ލޯތްބާއި އަޅާލުން ލިބެންޖެހޭ ކުދިންނެވެ. އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން އެކަންޏެއް ނޫނޭ، އެކުދިންގެ ޖަމާޢަތުގެ ފަރާތުން އަދި ދުނިޔޭގެ ފަރާތުން ލިބެންޖެހޭ. ޚާއްސަކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަކީވެސް ހަމަ މިގޮތަށް މިކަމުގެ ތެރޭގައި ލޯތްބާއި އަޅާލުން ލިބެންޖެހޭ ކުދިންނެވެ. ޚާއްސަ އަޅާލުމާއި ތަރުބިއްޔަތު އެކުދިންނަށްވެސް ލިބެންޖެހޭ. މިފަދަ އަޅާލުމާއި ތަރުބިއްޔަތުދިނުމަށް، ކުއްޖާ ސްކޫލަކަށް ގެންގޮސް ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަން ނީޑްސް ކުދިންގެ ޚިދުމަތްދޭ ހަމައެކަނި [illegible] ކުއްޖާއަށް ލިބެންޖެހޭ އެއްޗެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލުކުރަން ނުކުރަމެވެ.“
>
> - ކޮމިޝަންގެ ސްކޫލްޒިޔާރަތު [illegible] [illegible] [illegible] -

15. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކުރެވޭނެ ތަޢުލީމު ފްރޭމްވޯކްގެ ސިޔާސަތުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ”ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގަންނައިދޭ ޓީޗަރުންނަށް، ޚާއްސަ އެޑިޔުކޭޝަން (ސްޕެޝަލް ޓީޗަރ އެޑިޔުކޭޝަން) ހަމަޖެއްސައިދިނުމާއެކު، އުގަންނައިދިނުމުގައި ދިމާވާ ކަންބޮޑުވުންތަކާއި ނުތަނަވަސްކަމަށް ލުޔެއް ދިނުމަށްޓަކައި، ހަފްތާގެ 40 ގަޑިއިރުގެތެރެއިން، އެއް ދަންފަޅިއަށް ހިނގާ ސެޝަންތަކުގައި (ހަފްތާއަކު) ބައި ދަންފަޅި އަދި ދެ ދަންފަޅިއަށް ހިނގާ ސެޝަންތަކުގައި (ހަފްތާއަކު) މަދުވެގެން 2.5 ގަޑިއިރު ދޭންވާނެ“ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ޓީޗަރުންގެ ތެރެއިން ސްޕެޝަލް ޓީޗަރ ކުޑަގިނައަކަށް ފުދޭ ޓީޗަރުންނަށް ތިބީކަމަށް އެޑިޔުކޭޝަން ގްރޫޕުގައި މަސައްކަތްކުރަން ނުކުންނަ ކޮންމެ ދުވަހަކަށް 100/- ރުފިޔާ ދޭކަމަށާއި، ސުން ޓީޗަރުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ބައި ދަންފަޅިގައި ހުސްވަގުތުތަކާ ސެޝަންތަކުން ތަވަލު ކުރެވިގެން ހަމަޖެއްސަންޖެހޭ ކަމަކަށްވެފައި، މިކަން ހަމަޖެހިގެން އެއްވެސް ޓީޗަރެއްގެ ފަރާތުން ޝަކުވާއެއް ހުށަހަޅާފައިނުވާކަމަށް.

16. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކުރެވޭނެ ތަޢުލީމު ފްރޭމްވޯކްގެ ސިޔާސަތުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 3 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ފަސޭހަކަމާއެކު ވަދެ ނިކުމެ އުޅެވޭނެހެން ސްކޫލުގައި ކޮރިޑޯ ރޭމްޕެއް ފަރުމާ ކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، 80 ސްކޫލުގެ ތެރެއިން 7 ސްކޫލެއް ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެކްސެސް ލިބޭގޮތަށް ބަދަލުކޮށްފައިވާކަމަށާއި، ބާކީ އޮތްގޮތުގައި ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަޖައްސައިދޭކަމަށާއި ބާކީ އޮތްގޮތުގައި ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަޖައްސައިދޭކަމަށާއި، އަދި ވަކި އިންތިޒާމެއްގެ ދަށުން، ކޮންމެ ސްކޫލެއްގައިވެސް އެކްސެސިބިލިޓީ ފޯކަލްޕޮއިންޓުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށާއި، އެގޮތުން ސުން ދުނިޔޭގައި އަލަށް ޤާއިމުކުރާ ސްކޫލުތަކުގައި ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ފަސޭހައިން ވަދެ ނުކުމެވޭގޮތަށް ހަމަޖެއްސުމާއި، އަލަށް ހަދާ އިމާރާތްތަކުގައި ރޭމްޕް ނުވަތަ ލިފްޓު ހަރުކުރުމާއި، ސްކޫލްތަކުގެ ކުއްޖަކު ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާހުރި ސްކޫލަށް ނަގާފައިވާނަމަ، މިކަމަށް ބޭނުންވާ އިންތިޒާމް ހަމަޖެއްސޭނެކަމަށް.

އަޑުއަހުއްވުމުގެ ތެރެއިން

17. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކުރެވޭނެ ތަޢުލީމު ފްރޭމްވޯކްގެ ސިޔާސަތުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 4 ގައި ފުންމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ބްރެއިލް ބޭނުންކުރެވޭގެން ކިޔަވައިދިނުމުގެ އިންތިޒާމް ހަމަޖެއްސަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް ބްރެއިލްގެ ހިދުމަތް ހަމަޖެއްސާ ބޭނުންކުރަމުންދަނީ ހަމައެކަނި ކަލާފާނު ސްކޫލުގައި ކަމަށާއި، ކަލާފާނު ސްކޫލުގައި ޤާއިމް ކުރެވިފައިވާ ބްރެއިލް ސެންޓަރަކީ އަށްލައްކަ ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްގެން ގާއިމް ކުރި ތަނަކަށްވެފައި މިހާރު އެތަނުގައި އެއްވެސް ކުއްޖަކު ކިޔަވަމުން ނުދާތީ، އަދި ޓްރޭނިންގ ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަންގެ ތަފާސް ހިސާބުތައް ދެއްކޭގޮތުން ރާއްޖޭގައި ކިޔަވާ އުމުރުފުރައިގެ ފެކަލްޓީން (ބްރެއިލް ބްރެއިލް ޓީޗަރުން) ވަރަށް މަދުކަމުން ކަމާބެހޭ ސްކޫލްތަކުގައި ހުރި ބްރެއިލް ސެޝަންތަކުގެ ކުރިމަގަކީ ކޮބައިތޯ އަދި މިކަން ކުރިއަށް ގެންދަވާގޮތް ބެލުމުގެގޮތުން އެން.އައި.ޕީ ގައި ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ހަސްނީ ކްލަބުން 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރިޕޯޓުކުރުވާފައިވާކަމަށް.

18. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކުރެވޭނެ ތަޢުލީމު

ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ކުދިން ސްކޫލަށް ވެއްދުމުގެ ކުރިން އެސެސް ކުރަންވާނެކަމާއި އަދި މިއެސެސްމަންޓްގެ ނަތީޖާއަށް ބަލައި ކުއްޖާ [illegible] [illegible] ކުދިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޖާގެ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، ސައިކޮލޮޖިސްޓުން، [illegible] ސައިކޮލޮޖިސްޓުން އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަލައި [illegible].

19. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެތެރެއިން “ސީވިއަރ” ކުދިންނަށް އުގަންނައިދޭ ސްކޫލްތަކުގައި ”ކްރައިސިސް ޔޫނިޓް“ އެއް އޮންނަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ، ކްރައިސިސް ޔޫނިޓްއެއް [illegible] [illegible] ސްކޫލްތަކުގައި ކަންކަން އިންތިޒާމް [illegible] ނަމަވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ދަރަޖަ އަދި ކަނޑައެޅިފައި ނެތްކަމާއި، ނަމަވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް [illegible] އަންނައިރު އުނގަންނައިދިނުމުގެ [illegible] ކުއްޖާ އެސެސްކުރުމުގައި، ކުއްޖާގެ ކޮންސަލްޓަންޓުން [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] ތެރަޕިސްޓުން، [illegible] ތެރަޕިސްޓުން އަދި [illegible] [illegible] ބަލައި ކުދިން ދަރަޖަކުރާނެކަމަށް.

20. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ގ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެތެރެއިން ސިކުނޑީގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް 18 އަހަރު ފުރުން ކަމުގައިވިޔަސް، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ކަނޑައަޅާ މިންވަރު [illegible] އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދޭންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި، 2013 ވަނަ އަހަރުން ސްކޫލްތަކާ [illegible]، [illegible] [illegible] އެޑްމިޝަން [illegible] [illegible] ސްކޫލްތަކުގައި 18 އަހަރު [illegible] [illegible] ކުދިން [illegible] ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އޮފް އެޖުކޭޝަނަށް [illegible] [illegible].

21. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ޖ) ގައި މިސިޔާސަތު ތަންފީޒުކުރުމަށްފަހު ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރަކު 1 ފަހަރު މުރާޖަޢާ ކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ، 2014 އަދި 2015 ވަނަ އަހަރު މިސިޔާސަތު ރިވިއުކޮށް، އެޑިޔުކޭޝަން ޕްރޮގްރާމް ހަރުދަނާކުރުމަށް [illegible] ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ކަމާގުޅޭ ފަރާތްތަކާއެކު ބައްދަލުވުންތަކެއް ކުރިއަށްގެންދެވިފައިވެއެވެ.

މާލޭގެ ބައެއް ސްކޫލްތަކާއި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް އަދި ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް ފޯރ އެޖުކޭޝަން ދިރާސާ މަޢުލޫމާތު

2015 އާ ހަމައަށް މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން ޕްރީ ސްކޫލްތައް ބަލަހައްޓަމުންދިޔައިރު، ޕްރީ ސްކޫލްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ސިޓީ ކައުންސިލުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތުތައް ހިމަނާފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ޕްރީ ސްކޫލްތައް ހިންގަމުންދަނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަންގެ ދަށުންނެވެ. މީގެ އިތުރުން މިބައިގައި ހިމަނާފައިވަނީ މާލޭގެ ސްކޫލްތަކުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތުތަކުންނެވެ. މި ބައްދަލުވުންތަކުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 16 ގައި ހިމަނާފައިވެއެވެ.

1. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ "ސްކޫލްތަކުގެ ޒިންމާ" ގެ (ހ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގަންނައިދިނުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަސީލަތްތަކަށް، ކުރިއަށް އޮންނަ އަހަރަށް ހޯދަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ޚާއްޞަ ވަސީލަތްތަކެއް ހޯދުމުގައި ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ކުޑަކުރުމަށް ސްކޫލްތަކާއެކު އަދި ކަމާގުޅޭ ފަރާތްތަކާއެކު މަޝްވަރާ ކުރެވިފައިނުވާކަމާއި ބޭނުންވާ ޚާއްޞަ ވަސީލަތްތަކާއި ހަމަޖެއްސައިދިނުން އާރލީ އިންޓަރވެންޝަން ހިންގޭ ސްކޫލްތަކާއި އަދި ވަކި ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން ޚިދުމަތްދޭ ސްކޫލްތަކުގެ ކުޑަކަމާއި، އޭގެ ތެރޭގައި ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލާއި ކަލާފާނު ސްކޫލް ހިމެނޭކަމަށް. މީގެ އިތުރުން ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ އަހަރީ ތަންޒީމުކުރުމަށް ކުރިއަށްއޮންނަ އަހަރަށް ތަކެތި ހޯދުމުގެ ގޮތުން ދިރާސީ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ހުރިހާ ކުދިންގެ އައި.އީ.ޕީ އަދި ބަޖެޓު ތަކެތީގެ ލިސްޓު ސްކޫލްތަކުގެ ބަޖެޓާ ހަވާލުކުރުމުން، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން ކޮންމެ ކުއްޖަކަށްޓަކާ -/2500 ރުފިޔާގެ އެލަވަންސް ސްކޫލަށް ޖަމާކުރުމަށް ސްކޫލުގައި މިހާ ކުދިންގެ ބަޔަކު އެން.އައި.ޕީ އަށް އެދެމުންދާކަމަށް.

2. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ "ސްކޫލްތަކުގެ ޒިންމާ" ގެ (ށ) ގައި ސްކޫލްގައި މިހާ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބޭސްލައިން ރަޖިސްޓްރީއެއް އުފައްދާފައި، ކޮންމެ މީލާދީ އަހަރެއްގެ މާރޗްމަހުގެ ކުރިން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނަށް ފޮނުވަންވާނެކަމަށް، އަދި މިރަޖިސްޓްރީއަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާއި، ބަދަލު އަންނަތާ 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިނިސްޓްރީއާ ހިއްސާކުރަން ވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ސްކޫލްތަކުން ރިޕޯޓްތައް ފޮނުވުމުގައި ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ކުޑަކުރުމަށް ހުރިހާ ސްކޫލްތަކަށް ފަސޭހައިން މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރެވޭ ނިޒާމެއް ގާއިމްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވިފައިނުވާކަމާއި، ހުރިހާ ސްކޫލްތަކުގައިވެސް ރަޖިސްޓްރީއެއް އޮންނަކަމަށް، ނަމަވެސް މި މައުލޫމާތުތައް ހިއްސާކުރުމުގައި ބައެއް ފަހަރު ލިސްޓްތަކުގެ މައްސަލަތައް ދިމާވާތީ، މިކަން ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި، އެޕްލިކޭޝަން ޑިވެލޮޕްކޮށް އިންފޮމޭޝަން ސިސްޓަމެއް ޤާއިމްކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން

3. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ "ސްކޫލްތަކުގެ ޒިންމާ" ގެ (ނ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކޮންމެ ދަރިވަރަކަށް "އިންޑިވިޖުއަލް އެޑިޔުކޭޝަން ޕްލޭން" (އައި.އީ.ޕީ) އެއް، އަހަރަކު އެއްފަހަރު ހެދުމަށްފަހު ކޮންމެ ޓާރމެއްގައި އެޕްލޭން މުރާޖަޢާކުރަންވާނެކަމާއި، މި މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދަންވާނީ، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރާއި، ލީޑިންގ ޓީޗަރާއި ބެލެނިވެރިޔާ އާ ގުޅިގެން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އައި.އީ.ޕީ ހެދުމުގައި ސްކޫލްތަކަށް އިތުރު އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާތީ، އައި.އީ.ޕީ ހެދުމާއި ރިވިއުކުރުމާބެހޭ ވަކި އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައަޅައި އެކަން ވަޒަންކުރާނެ ފޯމެޓްތަކެއް ބަލާ ދިރާސާކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާކަމަށް.

4. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ "ސްކޫލްތަކުގެ ޒިންމާ" ގެ (ރ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް މެއިންސްޓްރީމް ކުދިންނާ އެއްވަރަށް، އަހަރުތަކެއްގެ ޤާބިލުކަން ތަރައްޤީކުރުމަށް އެކުގެ ފުޅާމިންވަރެއްގައި އުނގަންނާއި، އެހެނިހެން ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވެ އުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ސްކޫލުން ދޭންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް މެއިންސްޓްރީމް ކުދިންނާ އެއްވަރަށް، ސްކޫލްގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ޚާއްސަކޮށް ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ގެނައުމުގައި، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ސްކޫލްތަކުގައި ރެމްޕްއެޅުމާއި އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކަށް އެހެނިހެން އެކްސެސް ފީޗަރސް ތަކާއި ހިމެނޭކަން ކަށަވަރުކުރާކަމަށް.

5. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ ”ސްކޫލުތަކުގެ ޒިންމާ“ ގެ (ބ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ތެރެއިން މެއިންސްޓްރީމް ކްލާސްތަކުގައި އުނގެނޭނެފަދަ ކުދިންނަކީ ކޮބައިތޯ ބަލައި، އެފަދަ ކުދިން މެއިންސްޓްރީމް ކުރުމަށް ހާއްސަ ޕްރޮގްރާމެއް ހިންގައި، މެއިންސްޓްރީމް ކްލާސްތަކުގައި ހިއްސާވުމަށް ފުރުޞަތު ހޯދައިދޭންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން މެއިންސްޓްރީމްކުރުމުގައި، ހާއްސަ ޕްރޮގްރާމެއް ރާވައި، ކުދިންގެ ޤާބިލުކަން ބަލައިން މިންވަރަކުން މެއިންސްޓްރީމްކުރާ ސެން ޓީޗަރުންނާއި މެއިންސްޓްރީމް ޓީޗަރުން ގުޅިގެން ކުރިއަށް ގެންދެއެވެ. އަދި މެއިންސްޓްރީމް ޓީޗަރުންނަށް އިތުރު އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން، ކީސްޓޭޖް 1 އަދި 2 ގެ ޓީޗަރުންނަށް އަމާޒުކޮށްގެން ކަރިކިއުލަމް އެޑަޕްޓޭޝަން ޓްރޭނިންގ 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ހިންގާ ނިމޭނެކަމާއި، އަދި ހުރިހާ ސްކޫލުތަކުންވެސް މަސައްކަތްކުރުމުގެ ފިޔަވަޅު ދީން ކުދިން މެއިންސްޓްރީމް ކުރުމަށް ހިއްސާވުމަށް ފުރުޞަތު ދެވިފައިވާކަން.

6. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ ”ސްކޫލުތަކުގެ ޒިންމާ“ ގެ (ޅ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް، އުނގަންނައިދިނުމަށް ތަމްރީނުކުރެވިފައިވާ މުދައްރިސުންގެ ފަންނީ ލަފާ މެއިންސްޓްރީމް ޓީޗަރުންނަށް ލިބޭނެ އިންތިޒާމް ހަމަޖައްސައިދިން ވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ސެން އަދި މެއިންސްޓްރީމް ޓީޗަރުންނަށް ސްކޫލްތަކުގައި ހިނގޭ ތަމްރީނުތަކުގައި ފުރުޞަތު ލިބޭކަން ކަށަވަރުކުރުމާއިރު، ތަމްރީނުވެފައިވާ މުދައްރިސުންގެ ފަންނީ ލަފާ މެއިންސްޓްރީމް ޓީޗަރުންނަށް ލިބޭނެގޮތަށް ކަށަވަރުކުރުމުގެ ގޮތުން ސްކޫލުތަކުގައި ހިނގާ ފަންނީ ޤާބިލުކަން އިތުރުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި އަދި ހުނަރުވެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދީ، މެއިންސްޓްރީމް ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ އެހެން ޓީޗަރުންނަށް ކޯޗުއަށް ކިޔަވައިދިނުމުގައި ހުރި ބައެއް ދަތިތަކަށް ވިސްނުންދެއްކުމާއި، އަދި ކިޔަވައިދިނުމުގެ މާހައުލަށް ވަދެގެން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ކިޔަވައިދެވިފައިވާކަން.

7. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ ”ސްކޫލުތަކުގެ ޒިންމާ“ ގެ (ކ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ސްކޫލުތެރޭގައި ފަސޭހަކަމާއެކު އެތެރެވެވޭނެ މަގުމަތިން ފާހާނާތަކާއި، އެކިއެކި ވަސީލަތްތަކާއި (ތައިބަރި، ޑޯބަރި އަދި އެހެނިހެން) ބޭނުންކުރުމުގެ އިންތިޒާމް ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ފަސޭހަކަމާއެކު އެތެރެވެވޭނެ މަގުމަތިން ފާހާނާ ހަދާފައިވަނީ އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކާއި ބޭނުންކުރުމުގައި ފަސޭހަ އިންތިޒާމް ހަމަޖައްސައިދޭ ކަމަކަށްވުރެ ކުޑަކުދިންނަށްކަން.

8. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ ”ސްކޫލުތަކުގެ ޒިންމާ“ ގެ (އ) ގައި ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން، ސްކޫލަށް އަންނަންޖެހޭ ސަރަހައްދު (ކޮންމެ އަތޮޅަކު) ގައި މިބާ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ދެނެގަން އެކުދިން ސްކޫލަށް ގެނައުމަށް ބޭނުންވާ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖައްސައިދޭން، މިގޮތުން ކުދިން ސްކޫލްތަކަށް ގެނައުމުގެ، ކޯސްބަ ޕްރޮގްރާމް ރޭވުމާއި އިސްނެގުމަކީ އެ ކޮންސަލް ޕްރޮޒިން ތައްޔާރުކުރުމުގެ ހިއްސާދޭނެކަން.

9. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ ”ސްކޫލުތަކުގެ ޒިންމާ“ ގެ (ވ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް، އުގަންނައިދިނުމަށް ކުރެވޭ އަންގާމާ ކަންތައްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ގެވައިދިން ބެލެނިވެރިންނާ ހިއްސާކުރަންވާނެ ކަމަށް ބައިނަލްއަޤްވާމީ މަސައްކަތްތަކުގެ، ސްކޫލުތަކުން ގެވައިދިން ބެލެނިވެރިންނަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރެވޭ، އެކުދިންގެ ޕްރޮގްރެސް ހިއްސާކުރެވޭ މިބައްދަލުވުންތަކަށް ބާއްވައި އަދި ކަނޑައަޅާނީ އެކުއްޖެއްގެ ޚާއްޞަ ތަޢުލީމީ ރިޕޯޓް ކުރެވޭތޯ ފެންނަ ގޮތަށްކަމަށް ބާރުއަޅާފައިވާއިރު

ކަމަށާއި، ބެލެނިވެރިންނާ އާންމުކޮށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރެވެނީ އައި.އީ.ޕީ ހަދާއިރު އަދި ރިވިއު ކުރާއިރު ކަމާއި، މީގެ އިތުރުން މަދުވެގެން ޓާމަކު އެއްފަހަރު މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރެވެނީ.

10. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ “ސްކޫލުތަކުގެ ޒިންމާ” ގެ (ދ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގަންނައިދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން، ބެލެނިވެރިންނާއި މުޝާވަރާކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ރާވައި ހިންގަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، ބެލެނިވެރިން ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތު ޕްރޮގްރާމްތަކާ ސްކޫލު ފޯރުކޮށްދެވޭ ޖަލްސާތަކުން އަދި ވޯކްޝޮޕްތަކުން ހިންގަމުންދަނީ، މިކަމުގައި ފަރުޞަތު އެޑިޔުކޭޝަން މިނިސްޓްރީން ފާހަގަކުރެވޭކަމަށް.

11. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ “ސްކޫލުތަކުގެ ޒިންމާ” ގެ (ތ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ހިމެނޭ ސްކޫލުތަކުން ސްކޫލު ބޭރު އެކުލަވާލުމުގައި، އެކުދިން ތަފްސީލުކުރާނެ ބެލެނިވެރިއަކަށް އެބޭނުން ފުރުޞަތު ދިނުން އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމާއި ދަސްވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، އެކުދިން ތަފާސްކުރުމުގެ ބެލެނިވެރިއަކަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ސްކޫލުތަކަށް އަންގާފައިވާކަމާއި އަދި މިކަން ކުރިއަށް ގެންދާކަމަށް އެން. އައި.އީ އަށް ފާހަގަކުރެވޭކަމަށް.

12. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 15 ވަނަ މާއްދާ “ބެލެނިވެރިންގެ ނުވަތަ ބަލަދުވެރިންގެ ޒިންމާ” ގެ (ހ) ގައި ދަރިވަރު ގަވާއިދުން ސްކޫލަށް ފޮނުވަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، ސްކޫލު ފެށޭގައި ހިނގާ އެހެނަސް ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ އިރުގައި ސްކޫލަށް ކުދިން ގެނައުމުގައި ދިމާވާ މައްސަލަތައް މަދުކުރެވިފައިވާކަމަށް.

13. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 15 ވަނަ މާއްދާ “ބެލެނިވެރިންގެ ނުވަތަ ބަލަދުވެރިންގެ ޒިންމާ” ގެ (ނ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ފެށިކަމާ ރިޕޯޓަށް ބަލަހައްޓައި އުނދަގޫތަކަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާއި ގޮވައިދޭން އުނދަގޫތަކު ނިސްބަތުވާ ސްކޫލުތަކާ ހިއްސާކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، މިބާވަތުގެ ރިޕޯޓުތަކެއް ނުހުށަހެޅޭކަމާއި ވިސްނަފޯސް، ކުދިންގެ ބާރަށް ދުވަސްވެގެން، ކިޔަވައިދިނުމުގެ ވަކިބަޔަކާ ދެނެގަނެ ބަދަލުތަކެއް ދެނެގަތުން ހިފަހައްޓާ ދުވަސްކަން ކަނޑައެޅުމާއި، މިގޮތުން ކަރިކުރިއަށް އެޑިޔުކޭޝަން ގައިޑްލައިންގެ ޝާއިޢުކުރި 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ނިހާޔަތަށް ނިމުނުކަމާއި އަދި ކުދިންގެ ލެވެލަށް ޚާއްސަކޮށް ނުވަތަ ބާރަވުމައި ތަމްރީނުދިނުން ބެލެނިވެރިންނާއި ވިސްނައިދީ އެކަމާ ގުޅިގެންވާ މަސައްކަތް ބެލެނިވެރިޔާ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ އެން.އައި.އީ ގެ ފަރާތުން ސްކޫލުތަކަށް އިރުޝާދު ދީފައިވާކަމަށް.

14. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 15 ވަނަ މާއްދާ “ބެލެނިވެރިންގެ ނުވަތަ ބަލަދުވެރިންގެ ޒިންމާ” ގެ (ނ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ އައި.އީ.ޕީ ހަދައި، އިވެލުއޭޓްކުރުމުގައި މުދައްރިސުންނަށް ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުންދީ ދެނެގަތުމަށް ބާރުއަޅާފައިވިޔަސް، އައި.އީ.ޕީ ތަޢާރަފުކުރުމުގައި ބެލެނިވެރިންނާއި ސުވާލު ކުރުމުގެ ބައްދަލުވެ ކުދިންގެ ޕްރޮގްރާމް ރާވައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ސްކޫލުތަކުން މަސައްކަތް ކުރަމުންދާއިރު، ކުއްޖާގެ ބަލަހައްޓަން ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ ބައްދަލުވުން ތަރުތީބު ބާވަތްތަކުގެ ވޯކްޝޮޕް ޓްރޭނިންގް ސްކޫލުތަކުގައި ހިންގާކަމަށް.

15. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތު 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުއްޖަކު، ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ، އެ ސަރަހައްދެއްގެ ފޯކަލް ޕޮއިންޓަށް އަންގާއިރު މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން

އަންގަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާހިނދު، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީ އިން ފެށިގެން އައްޑޫ ސިޓީ އަދި މާލެ ސިޓީ ގައި ހިމެނޭ ޕްރީ ސްކޫލްތައް ފިޔަވައި، އެހެނިހެން ޕްރީ ސްކޫލްތައް މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ބަދަލުކުރެވުމާއެކު، ޕްރީ ސްކޫލްތަކުގައި އުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ މައުލޫމާތު، ގްރޭޑް 1 އަށް ބަދަލުވާއިރު މިނިސްޓްރީ އަށާއި، ސްކޫލްތަކާއި އަދި [illegible] އެނގެންހުންނާނެކަމަށް.

އިންކުއަރީ ފެށުނުއިރު ރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ އުނގެނުމުގެ ޙާލަތު އޮތްގޮތުގެ ދިރާސާ

މިއީ 2012 ވަނަ އަހަރު މި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފެށުނުއިރު ރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް މިންވަރު (ސިޗުއޭޝަން އެނަލިސިސް) ދެނެގަތުމަށް ކުރިއަށްގެންދިޔަ ދިރާސާއެކެވެ. މި ދިރާސާގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ތެރެއިން ކިޔަވާ އުމުރުގެކުދިން ރާއްޖޭގައި ތިބި އަދަދު ބެލުމާއި، އެކުދިންނަށް ލިބެންހުރި ޚިދުމަތްތަކުގެ ފުރުޞަތުތަކަށް ފާހަގަކުރުމެވެ. މީގެ އިތުރުން [illegible] [illegible] ކުދިން [illegible] އެފަދަ ކުދިންގެ އަދަދާއި މައުލޫމާތު ހޯދުމެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ރާއްޖޭގެ ޙާލަތު

1981 ވަނަ އަހަރު ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ރާއްޖޭގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ހެދި ދިރާސާގައި ދައްކާގޮތުން ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 0.9 އިންސައްތަ މީހުންނަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނެވެ. 2000 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 1.7 އިންސައްތަ (4728) މީހުންނަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި މީހުންކަމަށް އެއަހަރުގެ ބޯހިމެނުމުން ދައްކައެވެ. ރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި މީހުން ދެނެގަތުމަށް 2002 ވަނައަހަރު ކުރެވުނު ދިރާސާއިން (ސަރވޭއިން) މުޅިއަށް 9216 (އާބާދީގެ 3.4 އިންސައްތަ) މީހުންވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން 2009 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 8 އިން ސައްތަ މީހުންނަކީ ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރި ބަޔެއް ކަމަށާއި މީގެތެރެއިން 4.7 އިންސައްތަ މީހުންނަކީ ދާއިމީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރި މީހުންގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. މި ދިރާސާތަކުން ދައްކާގޮތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފިރިހެނުންގެ އަދަދު، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ އަންހެނުންނަށްވުރެ ގިނައެވެ. މިގޮތުން 2002 ވަނަ އަހަރު ހެދި ސަރވޭއިންވެސް ދައްކާގޮތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ފިރިހެނުންގެ އަދަދު 4902 ގައި ހުރިއިރު އަންހެނުންގެ އަދަދަކީ 4314 އެވެ.[xix]

ނުކުޅެދުންތެރިކަމާބެހޭ ގިނަ މައުލޫމާތުތަކެއް ދިރާސާތަކުގެ ޒަރީޢާއިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް ހޯދިފައެއްނުވެއެވެ. ހެލްތާއި ތަފާތު ވައްތަރުތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާބެހޭ އެންމެ ފަހުގެ މައުލޫމާތަކީ ހޯދިފައެއްނުވެއެވެ. 2002 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސާއާއި ހަމަ އެއަހަރުގެ ބޯހިމެނުމުން އެންމެ އާންމުކޮށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކަކީ ފެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި، ވާހަކަދެއްކުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި، ސިކުނޑީގެ އަދި ނަފްސާނީ ބަލީގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާގައި

ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވެފައިވަނީ 2 އޮކްޓޫބަރ 2007 ގައެވެ. އަދި މި މުޢާހަދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ތަޞްދީޤު ކޮށްފައިވަނީ 5 އޭޕްރިލް 2010 ވަނަ އަހަރުއެވެ.

1985 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށްވެސް ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައެއްނުވެއެވެ. މިގޮތުން ކުދިންނަށް ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު އެންމެ ފުރަތަމަ ލިބިގެންދިޔައީ ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލްގައި 1985 ވަނަ އަހަރު އިފްތިތާޙްކުރެވުނު ކްލާސްރޫމަކުންނެވެ. އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ

ހއ. ދިއްދޫގައި ބޭއްވި އަޑުއެހުމުގެ ތެރެއިން

ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ މި ކްލާސްރޫމް އިފްތިތާޙްކުރުމާއެކު، މި ކުދިންނަށްވެސް ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔައެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ޖަމްޢިއްޔާއެއް ކަމަށްވާ ކެއަރ ސޮސައިޓީގެ ފަރާތުން 2001 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ބަލާޅު އުނި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމާއި މަސައްކަތް ދަސްކޮށްދިނުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކެއް ފެށިއެވެ. އަދި މީގެ ފަހުން އިމާދުއްދީން ސްކޫލްގައި ފެށުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ޚާއްޞަ ކްލާހެއް އުފައްދާ، އެކުދިންނަށް ޚިދުމަތްދީފައިވެއެވެ. އިމާދުއްދީން ސްކޫލް އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލަކަށް ބަދަލުވަންދެން އެސްކޫލްގައި މިކްލާސްރޫމް ކުރިޔަށް ގެންދެވިފައެވެ. މީގެ އިތުރުން 2006 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2010 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ އަތޮޅެއްގައިވެސް އުނގެނުމުގެ ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ކިޔެވުން މަގުފަހިކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުން ޚާއްޞަ ކްލާސްރޫމްތައް ޤާއިމްކުރަން ވަނީ ފަށާފައެވެ. xx

2011 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ރާއްޖޭގެ 12 (ހއ. ހދ. ނ. ރ. ގ. ކ. މ. ލ. ގއ.ގދ. ޏ. ސ.) އަތޮޅެއްގެ 16 ސްކޫލެއްގައި ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަން ނީޑްސް ކްލާސްރޫމް (ސެން ކްލާސްރޫމް) ވަނީ ފެށިފައެވެ. އަދި 2012 ވަނަ އަހަރުވެސް އިތުރު 6 ސްކޫލެއްގައި ސެން ކްލާސްރޫމްވަނީ ފެށިފައެވެ. މީގެ އިތުރުން ސްޕެޝަލް ނީޑްސް ޓީޗަރސް (ހުރިހާކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތު) ތަޢާރަފުކޮށް، އެކުލަވާލުމަށްފަހު، އެއަށް ގެންނަންޖެހޭ އުނިއިތުރުތައް ގެނައުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި އަދި މިސިޔާސަތު އިސްލާހުކުރުމަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި ޚާއްޞަ ބަލަހައްޓަން ބޭނުންވާ ކުދިންގެ އުނގެނުމާއިގެ އެންމެހައި ކަންކަން އަދި ‘އިންކްލޫސިވް މަޤްޞަދުގެ އެންމެހައި ބައިތަކެއް ހިމެނުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ވަނީ ކުރެވިފައެވެ.xxi އަދި 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތާއި އުސޫލުތަކާ ތަންފީޒުކުރަންވަނީ ފަށާފައެވެ. 2013 ވަނައަހަރުން ފެށިގެން މި ސިޔާސަތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމަށްޓަކައި އެއަހަރުގެ ޖެނުއަރީމަހު ހުރިހާ ސްކޫލްތަކަށް މިސިޔާސަތު ފޮނުވިއެވެ.

މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުގެ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ސްކޫލް ސްޓެޓިސްޓިކްސް ދައްކާގޮތުން 2015 ވަނައަހަރު މާރިޗް މަހުގައި ރާއްޖޭގެ ސެން ކްލާސްރޫމްތަކުގައި ޖުމްލަ 316 ދަރިވަރުންދަނީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރަމުންނެވެ. އޭގެ އަންހެން 108 ދަރިވަރުންނާއި ފިރިހެން 208 ދަރިވަރުންނެވެ. މީގެ ތެރޭގައި މާލޭގެ ސެން ކްލާސްރޫމުގައި 60 އަންހެން ދަރިވަރުންނާއި 122 ފިރިހެން ދަރިވަރުން ހިމެނެއެވެ. ތިރީގައިވާ ޗާޓުގައި ވޭތުވެދިޔަ 8 އަހަރު ސެން ކްލާސްރޫމުތަކުގައި އެންރޯލްވެފައިވާ ދަރިވަރުންގެ ޢަދަދަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލު ހިމަނާލެވިފައިވާނެއެވެ.

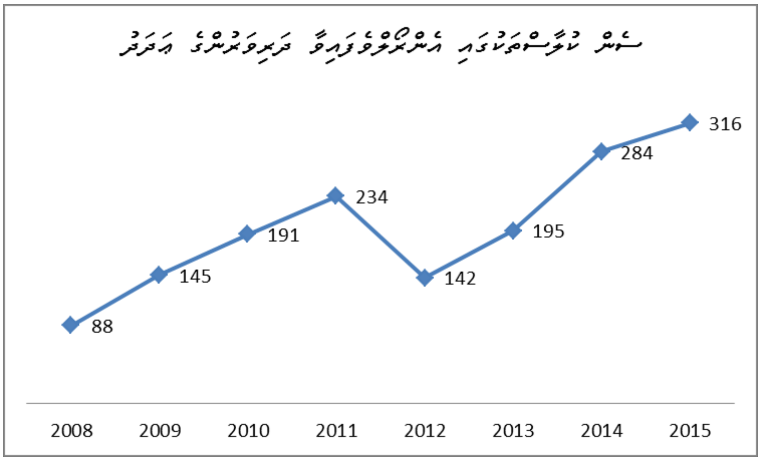

ސޯސް: މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަންގެ ސްކޫލް ސްޓެޓިސްޓިކްސް (2015)

ދިރާސާ ކުރިއަށް ގެންދެވުނުގޮތް (މެއި - ޑިސެމްބަރު 2013)

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ގޮތުން ރާއްޖޭގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ ރަށެއްގެ ރަށުކައުންސިލަށް (186 ރަށަށް) ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ފެބްރުއަރީ މަހުން ފެށިގެން ޖޫން މަހުގެ ނިޔަލަށް ފޯމެއް ވަނީ ފޮނުވާފައެވެ. މިފޯމު ޖަދުވަލު 17 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ގޮތުން ފޮނުވުނު އިދާރާތަކާއި، ޖަވާބު ފޮނުވާފައިނުވާ އިދާރާތަކުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 17 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. މިއީ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް ބޭނުންވާ ތަފާސް ހިސާބުތައް ހޯދުމުގެ އިތުރުން ރާއްޖޭގައި ތިބި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށާއި މިކުދިންނަށް ތަޢުލީމުދޭގޮތް ލިބެންހުރި ޚިދުމަތްތަކާއި ވަސީލަތްތައް މި އެންމެ ފުރިހަމަގޮތެއްގައި ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން އެކުލަވާލެވުނު ފޯމެވެ. ރަށުކައުންސިލް ތެދުވެރިކޮށް ރަށުގެ ހުރިހާ ސްކޫލްތަކަކުން ފޯމް ފުރިހަމަކުރުމަށް ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން އެދިފައެވެ. މިގޮތުން ރަށްތަކުގައި ތިބި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު އެކުލެވޭ ލިސްޓު އިތުރުން އެކުލަވާލުމުގެ ރަށުފެންވަރުގައި މިކުދިންނަށް ލިބެންހުރި ޚިދުމަތްތަކާއި ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ކޮންމެ ފަރާތަކުންވެސް އިސްނެގުމަށް ދިރުވައިލާނެއެވެ.

ކޮމިޝަނަށް ރަށްރަށުން ފޯމްފޮނުވައިފައިވަނީ ޕީ-ޑީއެފްސްކޭން (ޖޭޕެގް) އާއި ފެކްސް އަދި އީމެއިލްގެ ޒަރިއްޔާއިންނެވެ. ކޮމިޝަނަށް ފޯމުފޮނުވުމަށް ދެވުނު މުއްދަތުގައި ކޮމިޝަނަށް ލިބުނު ފޯމުތަކުގެ ތެރެއިން ކޮމިޝަނާ ހިއްސާކުރެވުނު މަޢުލޫމާތު ހުރިހާ ފޯމުތަކެއްގައި ފުރިހަމަނުވާތީ، ކޮމިޝަނުގެ މުވައްޒަފުން ރަށްރަށަށް ގުޅައި މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން ޖުމުލަ 186 ރަށުގެ ކައުންސިލަށް ފޮނުވުނު ފޯމުތަކުން ޖުމުލަ 91 ރަށުން (62 ކައުންސިލަކުން އަދި 55 ސްކޫލް ހިމެނޭގޮތަށް) ޖުމުލަ 117 (50%) ފޯމެވެ.

ރަށުތަކުން ފޯމު ހުށަހެޅުމަށް ތަކުރާރުކޮށް ގުޅުމުން އެއްވެސް ދިމާވާ ކުދިންނެއް ނެތްކަމަށް މިގޮތުން ބައެއް ރަށްރަށުން

އެކިފަހަރުމަތިން ގުޅައި މައުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްދިނުމަށް އެދެންޖެހުނެވެ. މިގޮތުން ކުރެވުނު މަސައްކަތުންވެސް ބައެއް ރަށްރަށުން މިކަމުގައި އެކަށީގެންވާ އެއްބާރުލުން ލިބިފައިނުވެއެވެ. އަދި 95 ރަށަކުން އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް ލިބިފައިނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން ދިރާސާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި ލިބުނު ފޯމުތައް ބޭނުންކޮށްގެން މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ނިންމުނެވެ.

ދިރާސާގެ ހޯދުންތައް

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ ޢަދަދާއި އުމުރުފުރާ

މި ދިރާސާއަށް މައުލޫމާތު ފޮނުވާފައިވާ 91 ރަށުގައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި 663 ކުދިން ތިބިކަމަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. އޭގެ 262 އަންހެން ކުދިންނާއި 401 ފިރިހެން ކުދިންނެވެ. އެކި އުމުރުފުރާތަކަށް ބަލާލުމުން 0-2 އަހަރާދެމެދުގެ 26 ކުދިން، 3-5 އަހަރާދެމެދުގެ 77 ކުދިން، 6-10 އަހަރާދެމެދުގެ 242 ކުދިން، 11-15 އަހަރާދެމެދުގެ 249 ކުދިން އަދި 16-18 އަހަރާ ދެމެދުގެ 69 ކުދިން ލިސްޓުކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މި ދިރާސާއަށް ލިބުނު މައުލޫމާތުން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ފިރިހެން ކުދިންގެ ޢަދަދު ގިނަ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އަދި ކުދިންގެ ޢަދަދު އެންމެ ގިނަކަމަށް ބެލެވޭ އުމުރުފުރާއަކީ 6 އަހަރާ 15 އަހަރާ ދެމެދުކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ކުދިންގެ އުފަން ތާރީޚަށް ބަލާއިރު 1997 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2002 ވަނައަހަރާ ދޭތެރޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ ޢަދަދު ވަރަށް ބޮޑުކަން އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. ނަމަވެސް، އޭގެފަހުން 2007 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2012 ވަނަ އަހަރަށް މި ޢަދަދު ވަރަށް ބޮޑުކަން ދަށްވެގެން ގޮސްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

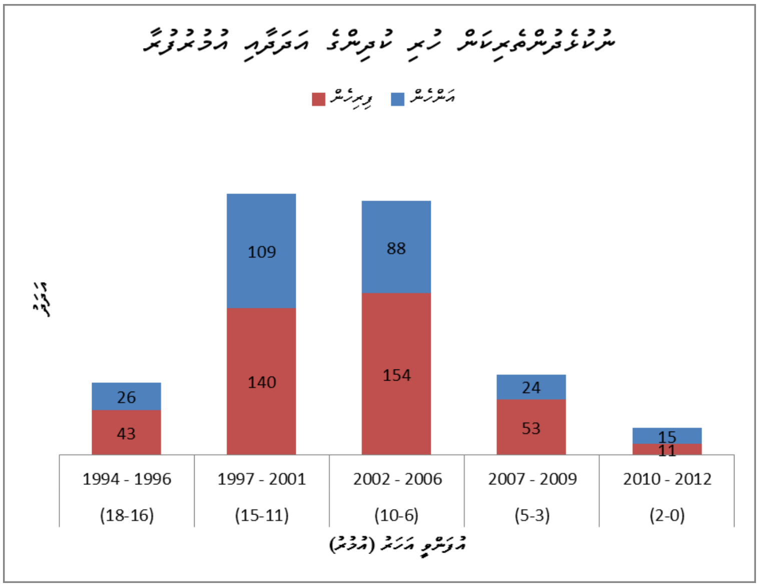

ތާވަލް 1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ ޢަދަދު އަދި އުމުރުފުރާ

ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތައް

ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކަށް ބަލާއިރު އެންމެ އާންމުކޮށް ފެނިގެންދަނީ އުނގެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެވެ. މިދިރާސާއަށް ލިބުނު މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރު 23 އިންސައްތަ (46 ކުދިން) އުނގެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރިކަމަށް ފެނިގެންދިޔައިރު ވިސްނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރިކަމަށް 18 އިންސައްތަ (38 ކުދިން)، އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން 14 އިންސައްތަ (28 ކުދިން)، މަލްޓިޕަލް ޑިސެބިލިޓީ 14 އިންސައްތަ (27 ކުދިން)، ފެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން 13 އިންސައްތަ (26 ކުދިން)، ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން 8 އިންސައްތަ (16 ކުދިން)، އޮޓިޒަމް ހުރިކަމަށް 7 އިންސައްތަ (13 ކުދިން)، އަދި އެހެނިހެން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރިކަމަށް 3 އިންސައްތަ (6 ކުދިން) ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

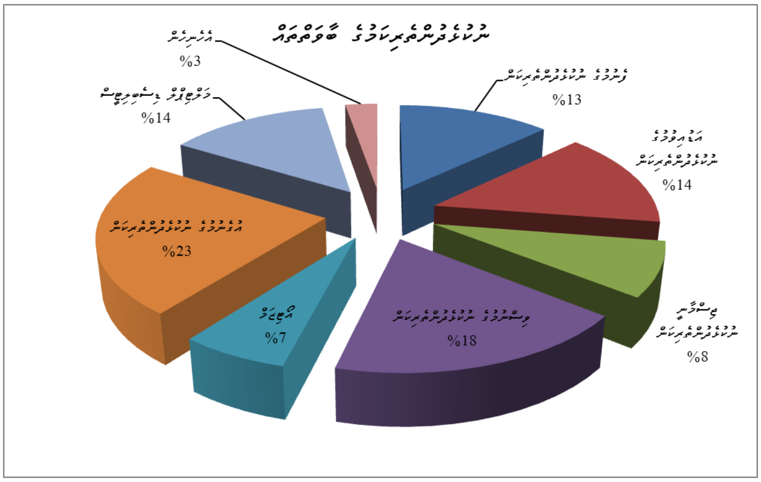

ޗާޓު 2. ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތައް

ސްކޫލަށް ދާ ކުދިންނާއި ނުދާ ކުދިންގެ އަދަދު

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ކުދިންގެ ތެރެއިން ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިވާ ކުދިންނާއި ފުރުޞަތު ނުލިބި ތިބި ކިތައް ކުދިންތޯ ދިރާސާއިން ދެނެގަތެވެ. މިގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރިކަމަށް މިދިރާސާގައި ދިރާސާކުރެވިފައިވާ 663 ކުދިންގެ ތެރެއިން 447 ކުދިންނަކީ ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބި، ސްކޫލަށްދާ ކުދިންނެވެ. މިކުދިންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ 165 އަންހެން ކުދިންނާއި 282 ފިރިހެން ކުދިންނެވެ. ސްކޫލަށް ނުދާކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނީ 216 ކުދިންނެވެ. އޭގެ 97 އަންހެން ކުދިންނާއި 119 ފިރިހެން ކުދިންނެވެ.

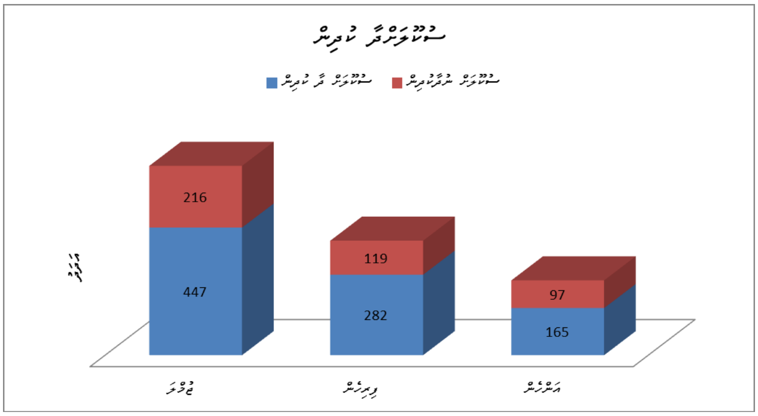

ޗާޓު 3. ސްކޫލަށް ދާ ކުދިން

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިން ސްކޫލަށް ނުދާ ސަބަބުތައް

ކުދިން ސްކޫލަށް ނުދާ ސަބަބުތަކާއި ނުވަތަ ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާ ކުދިންނަށް އެފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާ ސަބަބުތައްވެސް މި ދިރާސާގައި ހޯދުނެވެ. މިގޮތުން ސްކޫލަށް ނުދާ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި އެކުދިން ނިސްބަތްވާ ރަށްރަށުގެ ސްކޫލުތަކުން ޙާޞިލުކުރެވިފައިވާ ޑޭޓާގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ 47 އިންސައްތަ ކުދިން ސްކޫލަށް ނުދާ ސަބަބަކީ، އެކުދިން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގެ ސްކޫލުތަކަކީ އެކުދިންނަށް އުނގެނުމަށް އެކަށީގެންވާ ތަނެއް ކަމުގައި ނުވުމެވެ. މީގެއިތުރުން ވަރަށް ބޮޑު ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ނުވަތަ ސިވިއަރ ޑިސްއެބިލިޓީއެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުންވެސް ވަރަށް ގިނަ ކުދިންނަށް ސްކޫލަށް ނުދެވޭކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ދިރާސާގެ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން ސިވިއަރ ޑިސްއެބިލިޓީއެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން 19 އިންސައްތަ ކުދިންނަށް ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު ނުލިބިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި ސްކޫލުތަކުގައި މިފަދަ ކުދިން ކިޔެވުމަށް ބޭނުންވާ އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތައް ނެތުމުގެ ސަބަބުން 18 އިންސައްތަ ކުދިންވަނީ ކިޔެވުމުން މަޙްރޫމްވެފައެވެ. މީގެއިތުރުން އެކުދިންގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ސަބަބުން ބެލެނިވެރިން އެކުދިން ސްކޫލަށް ފޮނުވަން ބޭނުންނުވާ 6 އިންސައްތަ ކުދިންނާއި ބެލެނިވެރިންގެ މާލީ ހާލަތު ތަންނުދިނުމުގެ ސަބަބުން ސްކޫލަށް ނުގެންދެވޭ 2 އިންސައްތަ ކުދިންވެސް މީގެތެރޭގައި ހިމެނެއެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން މުޖުތަމަޢު ހޭލުންތެރިނުވުމާއި މުޖުތަމަޢު ތެރޭގައި މިފަދަކުދިންނަށް ދިމާވާ ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން ކިޔެވުމުގެ ޙައްޤުން މަޙްރޫމްވެފައިވާ 4 އިންސައްތަ ކުދިން ތިބިކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

> ”މިއަދު ދިވެހިރާއްޖެއަށް ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ދުސްތޫރީ ކާރިސާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންނަށް ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ހިމާޔަތް ލިބިފައިނުވާކަން. މި އިންކުއަރީއަކީ އެ ދުސްތޫރީ ކާރިސާއިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިން ސަލާމަތްކޮށް ތަޢުލީމު ލިބުމުގެ [illegible] ހަމަހަމަ ކަމާއެކު އެ ފަރާތްތަކަށް ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ދުރުން.“
>
> - ކޮމިޝަންގެ ނާއިބު ރައީސް އަޙްމަދު ތޮލާލް -

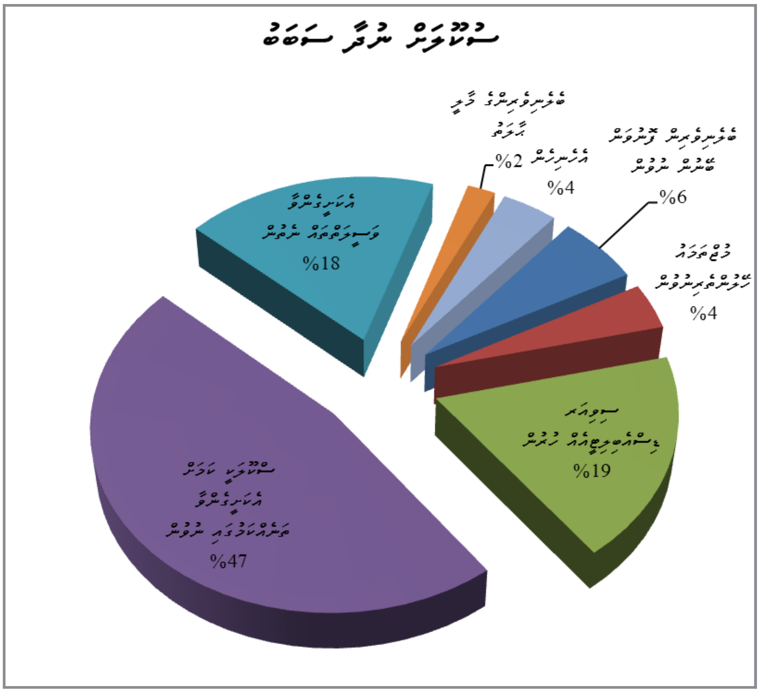

ތާވަލު 4. ސްކޫލަށް ނުދާ ސަބަބު

އަތޮޅުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ ނިސްބަތް

ދިރިޔާސާއަށް ލިބުނު މައުލޫމާތައި އެންސްޕާއިން 2012 ވަނައަހަރު ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތުތައް އަޕްޑޭޓްކުރުމުން ބައެއް ތަފާތުތައް ހުރިކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން އެންސްޕާގެ xxii ފޯމުން ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިން ތިބި މިންވަރު އެންމެ ގިނަކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބައެއް އަތޮޅުތަކުގެ އިތުރުން ދިރިޔާސާއިން ރ، އދ، ބ، ނ އަދި މ.އަތޮޅު ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ މިންވަރު ގިނަކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. ވަކި ވަކި އަތޮޅުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ މިންވަރު އަޅާކިޔުމަށް ހޯދިފައިވާ ތިރީގައިވާ ޗާޓުން ފާހަގަކުރެވޭގޮތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިން އެންމެ ގިނައިން ތިބީ ރ. އަތޮޅުގައެވެ. އެއީ 106 ކުދިންނެވެ. އަދި ބައެއް ރަށްރަށުން ފުރިހަމަ މައުލޫމާތު ލިބިފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން އެންމެ ފުރިހަމަކޮށް އެންސްޕާއިން ލިބުނު މައުލޫމާތައި ރަށްރަށުން ލިބުނު މައުލޫމާތައި އަޅާބަލާލެވިފައި ނުވެއެވެ.

> ”އަޅުގަނޑުމެންނަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައި އެބައޮތް މުޖުތަމައުގެ ތަރައްގީގައިވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން އިންޑިޕެންޑެންޓް ބޭނުންކުރުމާއި އެފަދަ ކުދިން ހަރުދަނާ ނަގަހައްޓައި، ނުވަތަ އެކުދިން ހަރުދަނާ ހަރަކާތްތެރިކޮށް، މިކަހަލަ ކަންކަން އެކުދިން ހަރުދަނާ މިޖާގަޔަށް ކުރުވާކަން.“
>
> - ކުޑަހުވަދޫ ސްކޫލްތަކުގެ ޑިރެކްޓަރ ސަލާމް ހަމީދު -

ދިރާސާގެ ތަފާސް ހިސާބުތަކުން ރަށްތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންނާ ސެންސަސްގެ ޑޭޓާ އަޅާބަލުން

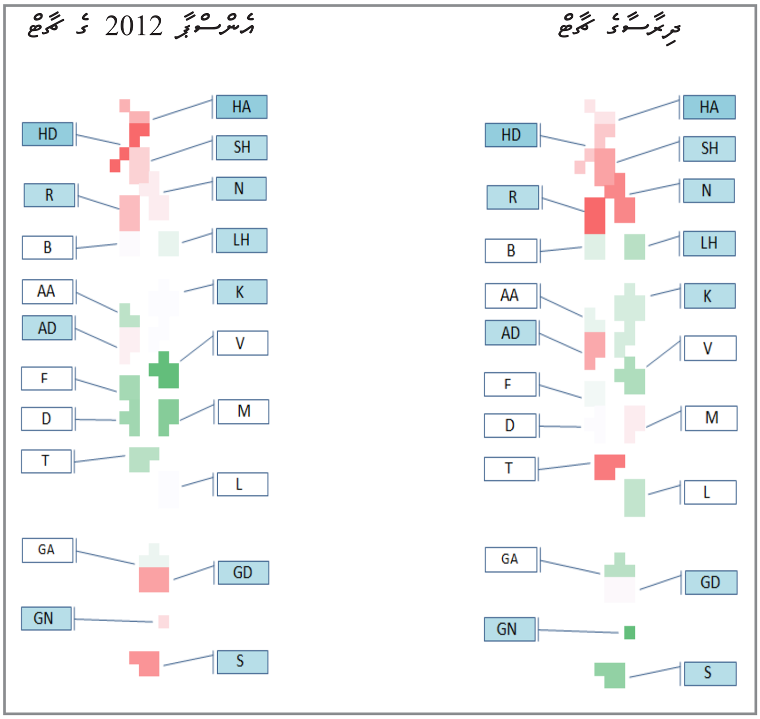

ޑޭޓާ އިންޑިކޭޓަރސް

🟦 ފާހަގަ ކުރެވިފައި އެވަނީ މިއިންކުއަރީގައި ޒިޔާރަތްކުރެވުނު އަތޮޅުތައް

🟥 ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ އަދަދު ގިނަ އަތޮޅުތައް

🟧

🟨 ↑

🟩

🟩 ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ އަދަދު މަދު އަތޮޅުތައް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފެށިފަހުން މިހާތަނަށް ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތައް

2012 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެންބަރު މަހުން ފެށިގެން "ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އޮން އެކްސެސް ޓު އެޑިއުކޭޝަން ފޯރ ޗިލްޑްރަން ވިތް ޑިސެބިލިޓީޒް" ގެ ނަމުގައި ހިންގާ އިންކުއަރީއަށް މިހާތަނަށް އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުންތައް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، 2012 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެންބަރު މަހުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީ މަހުގެ ނިޔަލަށް އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުންތަކާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ފޮނުވައި ދިނުމަށް އެދި މާލޭގެ އިތުރުން 11 އަތޮޅުގެ 20 ރަށުގައި ހިމެނޭ ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ 121 މުއައްސަސާއަކަށް ސިޓީ ފޮނުވައިފިއެވެ. އޭގެތެރެއިން 111 އިދާރާއަކުން ސިޓީގެ ޖަވާބު ފޮނުވާފައިވާއިރު، 10 އިދާރާއަކުން ޖަވާބު ފޮނުވާފައިނުވެއެވެ. މިގޮތުން ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފެށުނު ފަހުން އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުންތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ކުރުކޮށް

ސިޓީ ފޮނުވި އިދާރާތަކާއި، ޖަވާބު ފޮނުވާފައިވާ އިދާރާތަކާއި ޖަވާބު ފޮނުވާފައިނުވާ އިދާރާތަކުގެ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 19 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ކޮމިޝަނުން މުއައްސަސާތަކުގެ ފަރާތުން ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ މަޢުލޫމާތުގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ ތާވަލު ޖަދުވަލު 20 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. މުއައްސަސާތަކުން ބިލްޑިންގްތަކުގައިވާ މަޢުލޫމާތުގެ ހިދުމަތްތަކެއް ގާއިމުކޮށްފައިވާނަމަ ރަނގަޅު (✓) ފާހަގަކޮށްފައިވާނެއެވެ. އަދި ހިދުމަތްތަކެއް ގާއިމުކޮށްފައިނުވާނަމަ މަޢުލޫމާތު ދެއްކޭގޮތަށް ނުވާނަމަ ނުބައި (✗) ފާހަގަކޮށްފައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުންތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ތިރީގައި ހުށަހަޅާފައިވާނެއެވެ.

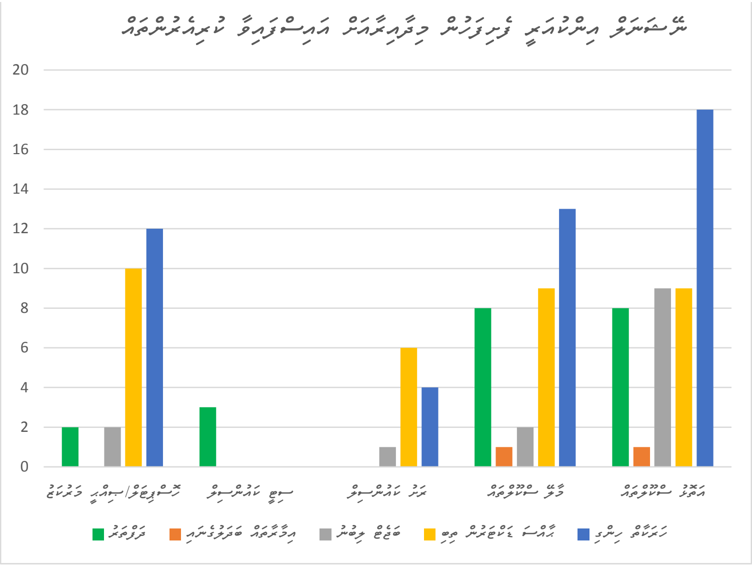

ތާވަލް 5 . ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފެށިފަހުން މިހާއިރާއަށް އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުންތައް / ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ހިދުމަތްތަކާއި ފުރުޞަތު މިންވަރު

ތަޢުލީމީ ދާއިރާ

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް ބާއްވުނު 11 އަތޮޅުގައި 55 ސްކޫލް ހިނގައެވެ. އޭގެ ތެރެއިން މައުލޫމާތު ލިބިފައިވަނީ 19 ސްކޫލަކުންނެވެ. މީގެ އިތުރުން ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އޮފް އެޑިއުކޭޝަން (އެން.އައި.އީ) އިން ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން އައިސްފައިވާ ކުރިއަރުންތަކުން ހިއްސާކޮށްފައެވެ. ނޭޝަނަލް އެން.އައި.އީއިން ލިބުނު މައުލޫމާތަށް ބަލާއިރު އިންކުއަރީ ފުރިހަމަކުރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަވައިދިނުމުގެ ތަޢުލީމު ލިބިފައިމިބި ޖީތަރުން 21 ސްކޫލަކުން އިތުރުކޮށްފައިވާކަމަށާއި، 27 ސްކޫލެއްގައި ސެން ކްލާސް ގާއިމްކުރެވިފައިވާއިރު، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ފަސޭހަތަކާއި މިންވަރަށް ވަކި ނިސްބަތް ވާން ޖުމްލަ 22 ސްކޫލެއްގެ އިމާރާތަށް ބަދަލުގެނެވިފައިވާކަމަށްވެސް މައުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މީގެ ތަފްސީލު މައުލޫމާތުތައް ހިމެނޭ ޖަދުވަލު 20 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުދިނުމުގައި ޚާއްޞަ ވަސީލަތްތަކާއި ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ނިޒާމު، މިފަދަ ދަރިވަރުން ކިޔަވައިދިނުމަށް ސްކޫލްތަކުގައި ޚާއްޞަ ވަސީލަތްތަކާއި ގާއިމްކުރުވުމަށް ބޭނުންވާ ފަރާތް ސްކޫލްތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިއެވެ. އަދި 10 ސްކޫލެއްގެ ބަޖެޓުގައި މިފަދަ ކަންތައް ތަޢުލީމީ އުސޫލުން ދިނުމަށް ޚާއްޞަ ކަރުދާސް ފައިސާ ހިމަނާފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މީގެ ތަފްސީލު މައުލޫމާތުތައް ހިމެނޭ ޖަދުވަލު 20 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ސިއްޙީ ދާއިރާ

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކެއް ލިބެންޖެހޭ ފަރާތްތަކަކަށްވާއިރު މިއިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް ބާއްވުނު އަތޮޅުތަކުގައި ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ 25 އިދާރާއެއް ހުރިއިރު، 21 އިދާރާއިން ލިބުނު މައުލޫމާތަށް ބަލާއިރު، ޚާއްޞަ ޤާބިލުކަން ތިބިކަމަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވަނީ 3 އިދާރާއަކުން.އަދި ޚާއްޞައިން ވަކި ނިސްބަތް ދޭނެ 8 އިދާރާތަކެއް ބަދަލު ގެނެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މީގެ ތަފްސީލު މައުލޫމާތުތައް ހިމެނޭ ޖަދުވަލު 20 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ދައުލަތުން ޚާއްޞަ ކަންތައްތަކާއި އުފެއްދުމުގެ ފަރުވާދިނުމުގައިޖެހޭ. މިގޮތުން ޚާއްޞަ ބޭސް ގާތުގައި ދޭން އެހީތެރިވެ ސިއްޙީ މަރުކަޒުތަކުގައި ޚާއްޞަ ދިރާސާކޮށްދޭ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކާ، މިގޮތުން ޚާއްޞަ ބޭނުންތަކާއި ގުޅުންހުރި ޚާއްޞަ ފަރުވާދޭ ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ މަރުކަޒުތަކުގެ ޚާއްޞަ އިދާރާތަކުގެ ޢަދަދު ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކާއި ގުޅުމެއް، ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ 7 ތަނެއްގައި ޚާއްޞަ އިންތިޒާމްތަކާއި ލިބިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މިގޮތުން މީގެ ތަފްސީލު މައުލޫމާތުތައް ހިމެނޭ ޖަދުވަލު 20 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ދައުލަތުން ޚާއްޞަ

”އިޖުތިމާޢީ ޖިންސާގެ ދަރުސް، ކޮންމެ މިހާރު، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް އަސާސީ އުނިކަމެއް ނުވާނެ ގޮތަށް ދޭތި ބަލާށެވެ.“

- ކޮމިޝަންގެ މެންބަރު ޑރ. އަލީ ޝަމީމް -

ބަހުޘީ ދާއިރާ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު 2010/7 ގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "މުސްކުޅިންނާއި ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ މީހުންނަށް އެހީތެރިވެދީ އެފަދަ މީހުން ބެލެހެއްޓުން އިންތިޒާމުތައް ޤާއިމުކުރަންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ފަރާތްތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކައުންސިލްތަކުގައި ދަފްތަރު 10 އިދާރާއަކުގައި ވަނީ އުފައްދާފައެވެ. މިގޮތުން މީގެ ތަފްސީލު މަޢުލޫމާތުތައް ހިމެނޭ ލިސްޓު ޖަދުވަލު 20 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ހާއްސަކޮށްފައިވާ މިންވަރު (2012 އިން 2014)

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން އެފަދަ ކުދިންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި މިކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ފައިސާގެ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ދެވެންހުރި އެކި އިދާރާތަކުން މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ސަޢީ ކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން އިންކުއަރީ ފޮނުވުއިރު ލިބުނު މަޢުލޫމާތަށް ބަލައި، ބަޖެޓުގައި ހާއްސަ ހިމަނާފައިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ 15 އިދާރާއަކުން މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށް ސަޢީ ކުރެވުނެވެ. އަދި މީގެ ތެރެއިން 12 އިދާރާއަކުންވެސް މިމަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނެވެ. މިއިދާރާތަކުގެ ލިސްޓާއި، ބަޖެޓުގެ ތަފްޞީލުތައް ޖަދުވަލު 21 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

އެއިދާރާތަކުގެ ބަޖެޓުގައި މިދާއިރާއިން ހަރަދުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންވަރާއި ހަރަދުކުރެވިފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން އެއްކުރެވުނު މަޢުލޫމާތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ:

- ◆ 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅި ފައިސާގެ އަދަދު
- ◆ 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން ބަޖެޓަށް ކަނޑައެޅުނު ނުވަތަ ބަޖެޓަށް ލިބުނު ފައިސާގެ އަދަދު
- ◆ 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ފައިސާއިން ހަރަދުކުރެވުނު އަދަދު

އެގޮތުން ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި ހިމެނިފައިވަނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ދެވެންހުރި އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން ބަޖެޓް ހިމަނާފައިވާކަމަށް މިއިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދީފައިވާ ފަރާތްތަކުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތެވެ. މިއިދާރާތަކުގެ ލިސްޓާއި، ބަޖެޓުގެ ތަފްޞީލުތައް ޖަދުވަލު 21 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

ތަފްސީލު	2012	2013	2014
ބަޖެޓުކުރަން އަންދާޒުކުރި އަދަދު	410,000	740,000	157,070,000
ބަޖެޓަށް ލިބުނު އަދަދު	449,219	111,807,930	150,286,500
ބަޖެޓުން ޚަރަދު ކުރެވުނު	546,445	115,142,553	117,565,576

މިތާވަލަން ބަލާއިރު އެ މުއައްސަސާތަކުން ބަޖެޓުކުރަން ހުށަހަޅާފައިވާ އަދަދާއި ބަޖެޓް ކުރެވުނު އަދަދު 2012 ވަނަ އަހަރާއި އަޅާބަލާއިރު 2014 ވަނައަހަރު ވަރަށް ބޮޑުތަން އިތުރުވެފައިވާކަމަށް ދައްކަނީ 2012 ވަނައަހަރުގެ އެންސްޕާގެ ބަޖެޓް ކުރެވިފައިވާވަރު ހިމެނިފައި ނުވާތީއެވެ. ޚަރަދުކުރެވިފައިވާ ކަމަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ހުރިހާ އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިންވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ދޭ އެލަވަންސް ދިނުމުގެ ބޭނުމުގައި އިދާރާކުރަމުންދާ އެންސްޕާ އަށެވެ.

މިއުރަވަންސަލާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގަވާއިދުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ސަރުކާރުން މާލީ އިނާޔަތުގެ ގޮތުގައި، މިހާރު ކޮންމެ މަހަކު މަދުވެގެން 2000/- (ދެހާސް) ރުފިޔާ ސަރުކާރުން ދޭންވާނެކަމާއި ހެލްތު އިންޝުއަރަންސް ސްކީމްގައި ބައިވެރިކޮށް، އެމީހުން އަމިއްލައަށް އުޅުމަށް އެހީތެރިވުމުގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރާ ތަކެތި އާލާތްތައް، ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކުގެ މަތީން ފުދުންތެރިކަން ނެތް މީހުންނަށް ހިލޭ ފޯރުކޮށްދޭންވާނެކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ ދޭން އިތުރުވަނީއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް މާލީ އިނާޔަތްދިނުމަށް އެންސްޕާއަށް 2013 ވަނަ އަހަރާއި 2014 ވަނަ އަހަރުވެސް 100 މިލިއަންރުފިޔާ ބޮޑު ބަޖެޓެއްވެސް ކަނޑައެޅިފައެވެ. އެ އަދަދަކީ އެންސްޕާގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ދިނުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އަދަދެކެވެ. ކޮމިޝަނަށް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް ބަލާއިރު 2012 ވަނައަހަރު 4798 ފަރާތްތަކަށްވެސް މިއެލަވަންސް ދީފައެވެ. މީގެ ތެރޭގައި 18 އަހަރުން ދަށުގެ 1274 ކުދިން ހިމެނެއެވެ.xxiii މި އަދަދުން ބަލާނަމަ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް 2012 ވަނަ އަހަރު އެލަވަންސްގެ ގޮތުގައި ދޫކޮށްފައިވަނީ 2،548،000 (ދެ މިލިއަން ފަސް ސަތޭކަ ސާޅީސް އަށްހާސް) ރުފިޔާ ޚަރަދު ކުރެވިފައިވާނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް އެހީތެރިވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އެކި އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް މުހިންމު އިދާރާތަކުން ބަޖެޓުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިނުވާކަންވެސް ފާހަގަކުރަމެވެ. އެގޮތުން ޑިސެބިލިޓީ ކައުންސިލްގެ ބަޖެޓުގެ މަޢުލޫމާތު މިކޮމިޝަނަށް ލިބިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

2014 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓް ކުރެވުނު އަދަދުން ޚަރަދު ކުރެވިފައިވާ މިންވަރަށް ބަލާއިރު 50 އިންސައްތައަށްވުރެ ދަށުން ޚަރަދު ކުރެވިފައިވާ އިދާރާތަކުގެ ތެރޭގައި ފުވައްމުލަކު އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާއާއި، ފުވައްމުލަކު ސްކޫލާއި، ހާޖީ އަހްމަދު ސްކޫލް އަދި އިހަވަންދޫ ސްކޫލް ހިމެނެއެވެ. އޭގެތެރޭގައި ކުރެވުނު ބަޖެޓުގެ އެންމެ 8 އިން ސައްތަ ޚަރަދުކުރެވިފައިވަނީ އިހަވަންދޫ މަދަރުސާއިންނެވެ. ޑިޕާޓްމަންޓް އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްޓޭޑިއަމްވެސް ކުރެވުނު ބަޖެޓުގެ 99 އިންސައްތަ ޚަރަދުކޮށްފައެވެ.

މާލެއާއި އަތޮޅުތަކުގެ ސްކޫލްތަކާއި ކައުންސިލް އިދާރާތަކުން

ދީފައިވާ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލާއިރު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަ [illegible] ބަޖެޓް [illegible] އިމާދުއްދީން ސްކޫލް އަދި ޣިޔާސުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލްގެ ތަރަފުން 2012 ވަނަ އަހަރު އަންދާޒާ ބަޖެޓް ހުށަހެޅި ނަމަވެސް، 2012 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓް ދޫކޮށްފައިވާ އިދާރާތަކަކީ އިމާދުއްދީން ސްކޫލާއި، ޣިޔާސުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލާއި، ހާފިޒް އަޙްމަދު ސްކޫލް އަދި މުހިއްޔިއްދީން ސްކޫލްތަކެވެ. 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރު އަންދާޒާ ބަޖެޓް ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ، ހާފިޒް އަޙްމަދު ސްކޫލް، ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް، އިމާދުއްދީން ސްކޫލް އަދި ޣިޔާސުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލްތަކުން ހުށަހެޅިނަމަވެސް، ބަޖެޓަށް ފައިސާ ދޫކޮށްފައިވަނީ އިހަވަންދޫ މަދަރުސާއާއި، ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާއާއި، ހާފިޒް އަޙްމަދު ސްކޫލާއި، ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލާއި، ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އޭޖެންސީއާއި، އިމާދުއްދީން ސްކޫލާއި، ޣިޔާސުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް އަދި މުހިއްޔިއްދީން ސްކޫލްތަކަށެވެ. 2014 ވަނަ އަހަރު 7 ފަރާތަކުން އަންދާޒާ ބަޖެޓް ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، 9 ފަރާތަކަށް ބަޖެޓް ދޫކޮށްފައިވެއެވެ. 2014 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓް ދޫކޮށްފައިވާ އިދާރާތަކަކީ އިހަވަންދޫ މަދަރުސާ، ކޮޅުމަޑުލު އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ، ކޮޅުމަޑުލު ސްކޫލް، ހާފިޒް އަޙްމަދު ސްކޫލް، ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް، ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އޭޖެންސީ، އިމާދުއްދީން ސްކޫލް، ޣިޔާސުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް އަދި މުހިއްޔިއްދީން ސްކޫލްތަކެވެ.

2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރު އަންދާޒާ ބަޖެޓަށް ހުށަހެޅުނު ޖުމުލަ އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރަށް ދޫކޮށްފައިވާ ބަޖެޓް ހުށަހެޅުނު އަންދާޒާ ބަޖެޓަށް ވުރެ އިތުރުކަން ކޮމިޝަނުން ލިބިފައިވާ ތަފާސްހިސާބުތަކުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި ބަޖެޓް ކުރެވިފައިވާ ވަރަށްވުރެ އިތުރަށް ހަރަދު ކުރެވިފައިވާކަން މި ތަފާސްހިސާބުތަކުން ދައްކައެވެ. 2013 ވަނަ އަހަރަށް މުޅިޖުމްލަ ދޫކޮށްފައިވާ ބަޖެޓުން 3 އިންސައްތަ އިތުރަށް ހަރަދުކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭއިރު 2014 ވަނަ އަހަރު ލިބިފައިވާ ބަޖެޓުން ހަރަދު ކުރެވިފައިވަނީ 78 އިންސައްތައެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މީޑިއާ ކަވަރޭޖް ދީފައިވާ މިންވަރު

2012 ވަނަ އަހަރު

20 ނޮވެމްބަރު 2012 ގައި އިންކުއަރީ ރަސްމީގޮތުން އިފްތިތާހު ކުރުމުގެ ކުރިން، އިންކުއަރީގެ އެކި މަރުހަލާތައް ކަވަރުކުރުމާއި ގުޅޭގޮތުން ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ މީޑިއާތަކަށް ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވުމަށް ކޮމިޝަނުންވަނީ މަސައްކަތްކޮށްފައިވެއެވެ. އެކި ސަބަބުތަކާހުރެ، ހުރިހާ މީޑިއާތަކާއި އެއް [illegible] ބައްދަލު ކުރެވިފައި ނުވިނަމަވެސް، ކޮމިޝަނުން މީޑިއާތަކާއި ވަކިވަކިން ބައްދަލުކޮށް މިއިންކުއަރީ އާ [illegible] [illegible] ފުޅާދާއިރާއެއްގައި ދުރަށް ފެތުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާ ކޮށްފައެވެ. މިގޮތުން ބައްދަލުކުރުމުން މީޑިއާތަކުން ކޮމިޝަނަށް އެއްބާރުލުންދޭން ބޭނުންވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އިފްތިތާހުކުރުމުގެ ހަބަރުވެސް 4 އޮންލައިން މީޑިއާއަކާއި، އެހެނިހެން މައިގަނޑު ހުރިހާ މީޑިއާތަކުން ދުރަށް [illegible] ބްރޯޑްކާސްޓްކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، ބައެއް މީޑިއާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންގެ ބަޔަކު މަދުކަމުން، އިންކުއަރީގެ ދަތުރުތަކުގައި އެމީޑިއާތަކުގެ

މުވައްޒަފުން ބައިވެރިވެފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން އެންމެ އެދެވޭ ގޮތެއްގައި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގެ މީޑިއާ ކަވަރޭޖް ގެނެސްދެވިފައިނުވެއެވެ. 2012 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޝަނާއި ބެހޭގޮތުން މީޑިއާގައި ގެނެސްދީފައިވާ ޚަބަރު ތަކުގެތެރެއިން 5% އަކީ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއާއި ބެހޭ ޚަބަރުތަކެވެ.

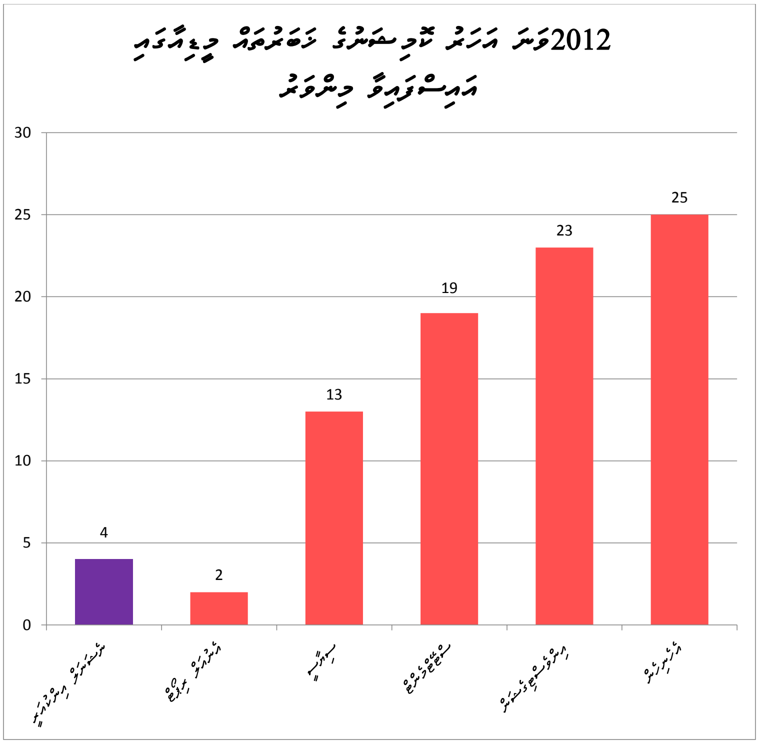

2012 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޝަނުގެ ޚަބަރުތައް މީޑިއާގައި އައިސްފައިވާ މިންވަރު

2013 ވަނަ އަހަރު

މި އިންކުއަރީގެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅު ނިންމާފައިވަނީ 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ހަ މަސް ތެރޭގައެވެ. މި ފިޔަވަޅުގައި، އިންކުއަރީއާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޝަނުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ [illegible] އެކުލަވާލެވިފައެވެ. މި [illegible] ކުރިއަށްގެންދެވުނެވެ. އެއީ [illegible] އަދި އެހެނިހެން މުއައްސަސާތަކުންނެވެ.

އެންމެފުރަތަމަ [illegible] ބާއްވާ އަޑުއެހުންތަކާ [illegible]

2013 ޖުލައި މަހުއެވެ. މި އަޑުއެހުންތަކުގެ އިފްތިތާހު ކުރެއްވީ ޖަލްސާއަށް ހުރިހާ މީޑިއާތަކަށް ކޮމިޝަނުން ދަޢުވަތު ދީފައިވެއެވެ. އެމް.ބީ.ސީއާއި ހަވީރު އާއި ސަން އޮންލައިން ވަނީ ސ. އަތޮޅުގައި ބޭއްވި ފުރަތަމަ އަޑުއެހުން ކަވަރކޮށްދީފައެވެ. އަދި މީޑިއާތަކަށް ކޮމިޝަނުން އާންމުކުރި [illegible]، އަޑުއެހުންތަކުގެ [illegible] ހުރިހާ މީޑިއާތަކުން ކަވަރކުރިއެވެ. މީޑިއާ [illegible] ޖުމްލަ 8 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

އަތޮޅުތެރޭގައި ބޭއްވި އަޑުއެހުންތަކަށް ކަވަރޭޖުކުރުމަށްޓަކައި ކޮމިޝަނުން ހުރިހާ ޚަރަދެއް ދޭ ގޮތަށް، ކޮމިޝަނުގެ ޚިދުމަތާއެކު، ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް ކޮމިޝަނުން ހުރިހާ މީޑިއާތަކަށް ދަޢުވަތު ދީފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ދަތުރުތަކުގައި ތިން މީޑިއާއަކުން ބައިވެރިވެފައިވެއެވެ. އެއީ އެމް.ބީ.ސީ، ދިޓީވީ އަދި މިނިވަން ނޫހުންނެވެ. އެމް.ބީ.ސީއިން ވަނީ ހ. އަތޮޅާއި، ށ. އަތޮޅާއި، ހއ. އަތޮޅާއި، ހދ. އަތޮޅާއި، އދ.އަތޮޅާއި، ގދ. ތިނަދޫ، ޏ. އަތޮޅު އަދި ސ. އަތޮޅުގައި ބޭއްވި އަޑުއެހުންތަކަށް ކަވަރޭޖްދީފައެވެ. ދިޓީވީއިން ވަނީ ހ. އަތޮޅާއި، ށ. އަތޮޅު، ހދ. އަތޮޅު، ގދ. އަތޮޅު އަދި ސ. އަތޮޅުގެ އަޑުއެހުންތައް ކަވަރޭޖްކޮށްދީފައެވެ. މިނިވަން ނޫހުންވަނީ ކ. އަތޮޅުގެ އަޑުއެހުންތައް ކަވަރޭޖްކޮށްދީފައެވެ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނާ ގުޅޭގޮތުން ތިން އޮންލައިން ނޫސްތަކުގައި ކަވަރުކުރިކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ފާހަގަކުރެވުނު 111 ޚަބަރުގެ ތެރެއިން 10 އިންސައްތައަކީ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ ޚަބަރުތަކެވެ.

އަތޮޅުތަކުގައި ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވި އަޑުއެހުންތަކުގެ ކުރިން، ވީހާވެސް ގިނަ ބަޔަކާއި ހަމައަށް އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ކޮމިޝަނުން ވަނީ 3 ޓީވީ ސްޓޭޝަނަކާއި ރޭޑިއޯ ސްޓޭޝަނަކުން ގެނެސްދިން ތަފާތު ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބައިވެރިވެފައެވެ. އެ ޕްރޮގްރާމްތަކަކީ:

1. ނުވަގަޑި – ވީޓީވީ
2. މަގޭ ރާއްޖެ – ޓީވީއެމް
3. ޚަބަރު ފީތާ – ރާއްޖެ ޓީވީ
4. ރައްކާތެރިކަމާ ދަތުރެއް – ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑު
5. ރާއްޖެ ޓީވީގެ 8 ގެ ޚަބަރު – ރާއްޖެ ޓީވީ
6. ފަސް މަންޒަރު – ވީޓީވީ
7. ރާއްޖެ މިއަދު – ޓީވީއެމް
8. ފްރައިޑޭ އެސްޕްރެސޯ – ދިޓީވީ
9. ފަރަ ސްޓޫޑިއޯ – ރާއްޖެ ޓީވީ
10. ކަރަންޓް އެފެއާޒް ޝޯ – ޗެނަލް ވަން

އިންކުއަރީ ފެށިގެން އައިއިރު، އިންކުއަރީއާ ގުޅޭގޮތުން މީޑިއާއަށް ތެދުވެރިކޮށް މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ކޮމިޝަނަށް ލިބިފައިވަނީ ކޮމިޝަނުން މީޑިއާތަކުގައި އެދިގެންނެވެ. އަދި، އެއަށްފަހު، އިންކުއަރީ ހިނގަމުންދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި އެކި މީޑިއާތަކުން ޢާންމުކުރާ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ކޮމިޝަނުން ބައިވެރިވުމަށް އެފަރާތްތަކުން އެދިފައިވެއެވެ.

އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުޑަކުދިންގެ ހާލަތާއި ގުޅޭ އެކި އެކި ވާހަކަތައް ރިޕޯޓެއްގެ ސިފައިގައި، ކޮމިޝަނާއެކު އަތޮޅުތެރެއަށް ކުރި ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވި މީޑިއާގެ ފަރާތްތަކުން ޢާންމުކުރައްވައެވެ. މީގެ އިތުރުން އަޑުއެހުންތަކާ ގުޅޭ ޚަބަރުތައްވެސް އެ މީޑިއާތަކުން ގެނެސްދީފައިވެއެވެ.

> ”ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީން ހަމަ ކޮންމެ މީހަކަށްމެ ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ، އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ފަރާތްތަކަށް ވަކިން އަދާކުރަން ކަންކަމުގެ ގޮތުގައި ހަމަ ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ކޯޓުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ފަރާތްތަކަށް މިޙައްޤުތައް އެދުނުކުރަން. އަދި ގިނަ ފަރާތްތަކުން އެ އެދުނުތައް އަޑުއިވި ކަމަކަށްނުވޭ.“
>
> - ކޮމިޝަނުގެ ނާއިބު ރައީސް އަޙްމަދު ތޮލާލް -

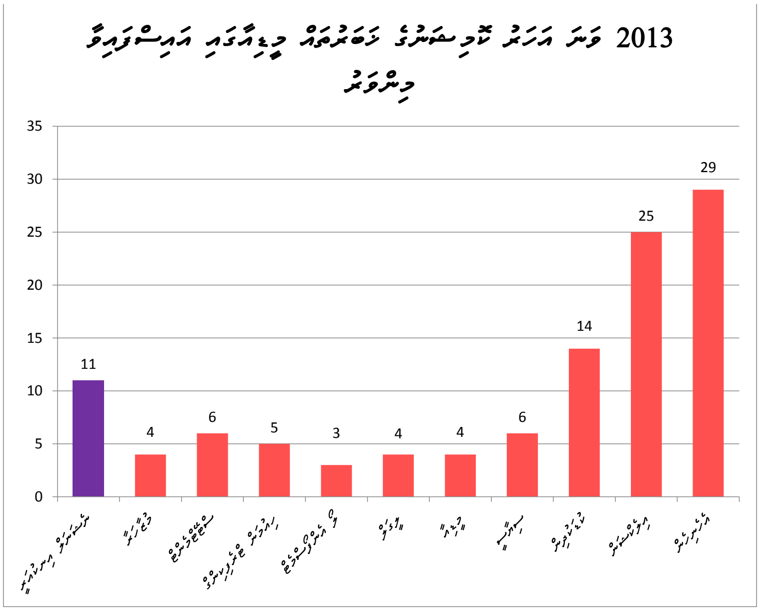

2013 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޝަނުގެ ޚަބަރުތައް މީޑިއާގައި އައިސްފައިވާ މިންވަރު

2014 ވަނަ އަހަރު

2013 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓު އިންޑިކޭޓަރުގެ ސަބަބުން، ބައެއް ރަށްރަށުގެ ހުޅުވާލެވިގެން ބޭއްވުން އަޑުއެހުންތައް ވަނީ 2014 ވަނަ އަހަރަށް ފަސްކުރެވިފައެވެ. އަދި މާލޭގައި ހުޅުވާލެވިގެން ބޭއްވި އަޑުއެހުންތައް ބޭއްވުނީ 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ފެށި މަހުގައެވެ. މާލޭގައި ބޭއްވި އަޑުއެހުންތައް އިޝްތިހާރު ކުރުމަށް ބޭއްވުނު ޖަލްސާއަކަށް މައިގަނޑު ހުރިހާ މީޑިއާތަކަށް އައިސްފައިވާއިރު، އަޑުއެހުންތައް ކަވަރު ކުރުމަށް އައިސްފައިވަނީ ވަރަށް މަދު މީޑިއާ ސްޓޭޝަނަކުންނެވެ.

2014 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެމްބަރު މަހާ ހަމައަށް 7 އޮންލައިން ނޫސްތަކުގައި ކޮމިޝަނާއި ގުޅޭގޮތުން ޖުމްލަ 188 އާޓިކަލް ލިޔެވިފައިވާކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މިގޮތުން، މި 188 އާޓިކަލްގެ ތެރެއިން 32 އާޓިކަލްއަކީ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއާއި ގުޅުންހުރި އާޓިކަލްތަކެވެ. އަދި މި 32 އާޓިކަލްގެ ތެރެއިން ޖުމްލަ 20 އާޓިކަލް ލިޔެވިފައިވަނީ މާލޭގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމާއި ގުޅޭގޮތުންނެވެ.

މާލޭގައި ބޭއްވި އަޑުއެހުންތައް ފެށުމުގެ ކުރިން އިންކުއަރީގެ މައުލޫމާތު އާއްމުންނަށް ހިއްސާކުރުމަށް 5 ޓީވީ ސްޓޭޝަނެއްގެ ޖުމްލަ 17 ޕްރޮގްރާމެއްގައި ކޮމިޝަނުން ބައިވެރިވެ މައުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ރޭޑިއޯ ޕްރޮގްރާމެއްގައި ބައިވެރިވެ އިންކުއަރީގެ މައުލޫމާތުވަނީ ހިއްސާކޮށްފައެވެ. މާލޭގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުންތައް އިޝްތިހާރު ކުރުމަށް ބޭއްވުނު ޖަލްސާ މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޯޕަރޭޝަނުން ވަގުތުން ދައްކާފައިވެއެވެ. އަދި މީގެއިތުރުން، އަޑުއެހުންތައް ކުރިއަށް ދިޔައިރު 6 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކޮމިޝަނުން ވަނީ ޓީވީ މީޑިއާ ސްޓޭޝަންތަކަށް ޖުމްލަ 14 އިންޓަވިއު ދީފައެވެ. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ކޮމިޝަނުންވަނީ ޕްރެސް ކޮންފަރެންސެއް ބާއްވާފައެވެ. އަދި މައިގަނޑު މީޑިއާ ސްޓޭޝަންތަކުންވަނީ މިކޮންފަރެންސް ކަވަރު ކޮށްފައެވެ.

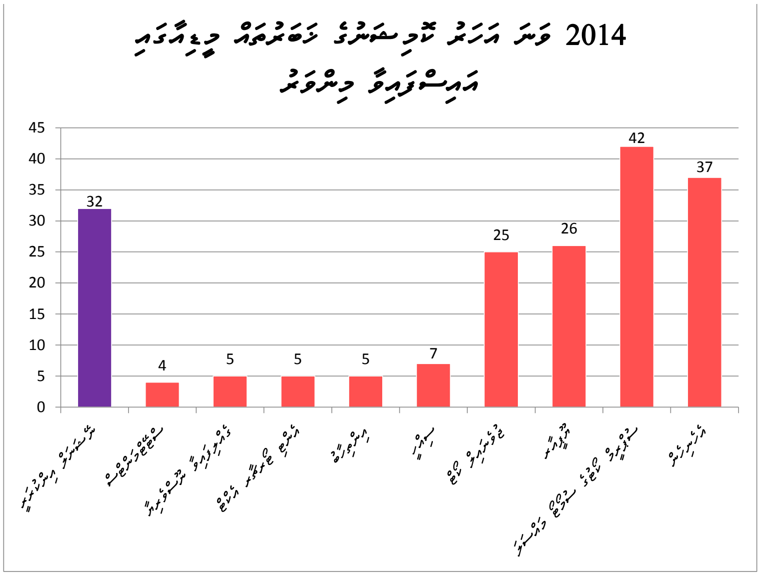

2014 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޝަނުގެ ޚަބަރުތައް މީޑިއާގައި އައިސްފައިވާ މިންވަރު

ނޫސްފަތް އިންޓަރނެޓުގެ މަޢުލޫމާތުތަކަށް ސޯޝަލް މީޑިއާ [illegible] އާންމުންނަށް ގެނެސްދިނުމަށް މިކޮމިޝަނުން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާނެއެވެ. މިގޮތުން ނޫސްފަތް އިންޓަރނެޓު އިޚްތިޔާރު ކުރުމާއި ވިދިގެން ކޮމިޝަނުގެ ޚަބަރު [illegible] ވަނީ އިންޓަރނެޓަށް [illegible] ޝާއިޢުކޮށްދީފައެވެ. [illegible] ޖުމްލަ 347 ޚަބަރެއް [illegible] 51 ޕްރެސް [illegible] ނެރުނުއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން [illegible].

ނޫސްފަތް އިންޓަރނެޓުގެ ޚަބަރުތައް ހުރިހާ މީޑިއާ ސްޓޭޝަންތަކަށް ގެނެސްދިނުމަށް ކޮމިޝަނުން ކުރާ ވަރަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާއެކެވެ. އަދި މިކަމުގައި ހުރިހާ މީޑިއާ ސްޓޭޝަންތަކުގެ އެއްބާރުލުން ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ލިބިގެންދިޔައެވެ. އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް ވިސްނުން ފުޅާކުރުމާއި ހޭލުންތެރިކުރުމުގައި ކޮމިޝަނުން [illegible] މީޑިއާތަކުން [illegible] ކޮމިޝަނުގެ [illegible] އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ [illegible] ކުރިއަށް ގެންދެވެމުން ދެއެވެ.

> “ރައްޔިތުން ކޮމިޝަނުގެ [illegible] ކޮމިޝަނުގެ [illegible] ރައްޔިތުންގެ [illegible] އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ [illegible] ކޮމިޝަނުގެ [illegible] އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ހޭލުންތެރިކަން [illegible].”
>
> - ކޮމިޝަނުގެ ނާއިބު ރައީސް އަޙްމަދު ތޮލާލް -

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް ލިޔުމުން ދީފައިވާ ބަޔާންތައް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް ފެށުމުގެ ކުރިން ރައްޔިތުންނަށް އިންކުއަރީގެ މައުލޫމާތު ދިނުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދީފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ރަޖިސްޓަރަށް ބަލައި، ނިސްބަތުން އެންމެ ގިނަ އަދަދަކަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން ދިރިއުޅޭކަމަށް ބެލޭ 11 އަތޮޅެއްގެ 21 ރަށަކަށް ކުރި ދަތުރުތަކުގައި އިންކުއަރީއަށް ލިޔުމުން މައުލޫމާތު ހުށަހެޅުމަށް އެދޭ ފަރާތްތަކަށް ލިޔުމުން ބަޔާންދޭނެ ފުރުޞަތު ހުޅުވާލެވުނެވެ. އަދި މިފުރުޞަތުވަނީ ގާތުގައި ބާއްވާ އަޑުއެހުންތައް ނިމެންދެން އާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިފައެވެ. މިގޮތުން ހުޅުވާލެވުނު ފުރުޞަތުގައި 88 ފަރާތަކުންވަނީ ބަޔާން ހުށަހަޅާފައެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް ފެށުމުގެ ކުރިން ޒިޔާރަތްކުރެވުނު ރަށްރަށުގެ ތެރެއިން ވަކި ވަކި ރަށްރަށުން ލިބިފައިވާ ބަޔާންތަކުގެ އަދަދު ހިމެނޭ ތަފާތު ޖަދުވަލު 22 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. ލިޔުމުންދީފައިވާ ބަޔާންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތަކުގެ ތަފްސީލުތައް ތިރީގައި ހުށަހަޅާފައިވާނެއެވެ.

ލިޔުމުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާންތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތެރެއިން ސުކޫލަކަށް ނުދާ އުމުރުފުރާގެ ސުކޫލުދާ ކުދިންނާއި، ސުކޫލުން ދޫކޮށްލަން އެކި ސަބަބުތަކާހުރެ މަޖުބޫރުވި ކުދިންނާއި އެއްގޮތަކަށްވެސް ސުކޫލަށް ނުގޮސް މިވަނީ ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. މި ބަޔާންތަކުން، ސުކޫލަށް ދާކުދިންގެ ތެރޭގައި، އޮޓިޒަމް، އުނގެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، ސިކުނޑީގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކަށްވުރެ ގިނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ތިބިކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ކިޔަވާ ސުކޫލަށް ދިމާވުން ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ ތެރޭގައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ކުލާހެއް (ސެން ކުލާސް) ނެތުމާއި، އުނގެނުމަށް ކިޔަވައިދިނުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ޚާއްޞަ ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ނެތުމާއި، އުނގެނުމުގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި އުނގެނުމަށް ކިޔަވައިދިނުން ޚާއްޞަ ކޮށްފައިނުވުމާއި، ކިޔަވައިދިނުމުގެ ބޭނުންވާ އާލާތްތައް ނެތުމާއި، ސުކޫލުގައި ބޭއްވޭ އިތުރު ހަރަކާތްތަކުގައި ކުދިން ބައިވެރިކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ނެތުމާއި، ސުކޫލަށް ދިއުމާއި އައުމަށް ދަތިވާ ކަންކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

ސުކޫލަށް ނުދާ ކުދިންގެ ތެރޭގައި، އޮޓިޒަމް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، ސިކުނޑީގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، ފެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކަށްވުރެ ގިނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ތިބިކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

ކުއްޖާގެ ހާލަތު ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ސަލާމަތަށް ސުކޫލުން ވަކިކުރުމާ ގުޅިގެން، ކުދިންނާއި ބައެއް ދަރަނިތައް މަދުކުރުމަށް ހުރިހާ ވަގުތެއްގައި ބަލަހައްޓަން ކުދިން ސުކޫލުން ގެންދިއުމަކީ ދަތިކަމެއް، އަދި ބައެއް ކުދިން ބޭރުގައި

ކޮންމެ ދުވަހަކު ގެންދިއުމަށް ބޮޑު ޚަރަދެއް ހިނގާތީ ސްކޫލަށް ފޮނުވުން ހުއްޓާލާފައިވާ ކުދިންނާއި، ސްކޫލު ބޭރުގައި މިފަދަ ކުދިންނަށް ޚަސާރަތާއި އުނގެނުމުގެ މަގު ފަހިވެފައިނުވުމާއި، މިކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭނެ ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ނެތުމާއި، ކިޔަވާދިނުމާ ބެލެހެއްޓުން ފަރުވާ ކުޑަވެގެން ދިމާވާ ބައެއް ހާދިސާތަކުގެ ސަބަބުން ސްކޫލުން ވަކިވެފައިވާ ކުދިންނާއި، މިފަދަ ކުދިންނަށް ހާއްސަ ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ މާލީ ބަދަލުވެފައިވާ އާއިލާތަކަށް، ގާތްގައި މިތުރުގެ ހަރަދު ބޭނުމުގައި ސްކޫލްތަކަށް ކަސްޓަމައިޒްކުރެވިފައިވާ ކުދިންނާއި، ސްކޫލްތަކުގައި އުޅުއްދުނުންނާއި، ބަލަހައްޓާނުންނާއި، އަދި ބެލެނިވެރިން މުދިރިން ބަލައިގަތުމުގެ ސަބަބުން ކުދިން ސްކޫލުން ވަކިވެފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ރަސްމީ ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާ ކުދިންގެ ތެރޭގައި، އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި ޑިސްލެކްސި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، ސެންސަރީގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، ފިޒިކަލް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި، އެއް ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކަށްވުރެ ގިނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ތިބިކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ނުފޮނުވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި، ސްކޫލުން ޖާގަ ނުލިބިގެން ތަޢުލީމުން މަހުރޫމުވެފައިވާ ކުދިންނާއި، ކުއްޖާގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ސަބަބުން ސްކޫލަށް ނުގެންދެވޭ ކުދިންނާއި، އެފަދަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ހާއްސަ ކުލާސްތަކެއް ސަރަހައްދުގައި ނެތުމާއި، އެކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ހާއްސަ ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ނެތުމާއި، އެކުއްޖެއްގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއެކު އެކުއްޖަކަށް ކިޔަވައިދޭން ހާއްސަ ގޮތްތަކާއި، ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ އާލާތްތައް ސްކޫލްތަކުގައި ނެތުން ހިމެނޭކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ޑޮކްޓަރަށް ދެއްކުމަށް އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތަކާއި ހާއްސަ ޑޮކްޓަރުން ރަށު ފެންވަރުގައާއި އަތޮޅު ފެންވަރުގައާއި ސަރަހައްދީ ފެންވަރުގައި އެންމެ އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ލިބެން ނެތްކަމާއި، އެފަދަ ކުދިންނަށް އަތޮޅުތެރެއިން ބޭސްފަރުވާ ހޯދުން ނެތުމުގެ ސަބަބުން މާލެ އަންނަން ބޭނުންވާ ޚަރަދުތަކަށްވެސް، ފައިސާގެ ދަތިކަން ހުރުމުގެ ސަބަބުން ބޭސްފަރުވާ ހޯދުމުގައި ދަތިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ދަރިވަރުން ދުރުމިނުގެ އެޑްވާންސް ކުރިމަރުޙަލާގައި ހާއްސަ ޑޮކްޓަރުންގެ ލިއުން ބޭނުންވާއިރު، މިފަދަ ޑޮކްޓަރުން ކައިރި ސަރަހައްދުގައި ނެތުމުގެ ސަބަބުން ރެފަރަންސް ލިބިގަތުމަށް ޚަރަދުކޮށް ހިމެނެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ އެންމެ ދިރިއުޅުމުގައި ދިމާވާ އެހެނިހެން ގޮންޖެހުންތަކުގެ ތެރޭގައި، ޢާއިލާގެ މެންބަރުންގެ ފުރިހަމަ ބައިވެރިވުމުން އެކުދިންނަށް ނިކަމެތިކަމާއި، އެފަދަ ކުދިން ބަލައިގަތުމުގައި ޢާއިލާގެ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ނުލިބުމާއި، މުޖުތަމަޢުން އެގޮތަށް ކުދިން ބަލައިގަންނަ މިންވަރު ކުޑަވުމުގެ އިތުރުން، މިފަދަ ކުދިންގެ ހައްޤުތަކާއި، ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އަޅާލުމާއި އެހީތެރިކަން އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުން ޕްލޭންކުރެވިފައިވާ މިންވަރު ކުޑަވުން ހިމެނެއެވެ.

”އަޅުގަނޑުމެން އާންމު ފުރުޞަތުގެ ގޮތުގައި މިއީ އެބަ ހުއްޓުވަންޖެހޭ ނުވަތަ ‘ޖީސްޓަރަކު’ ކުރަންޖެހޭ ވަކި ކަހަލަ ސިފަތަކެއް ލިބިގެންވާ ކުއްޖަކާ ދިމާލަށް، ނުވަތަ އުނިކަމަކަށް އުސޫލުވާ ވަރަށް، ނުވަތަ އުނިކަމުގެ ބުނެދިފައިވާކަން ހިތް ނުތަނަވަސް ވާވަރަށް ބެލުމާއި ނުވަތަ އެއްކިބާ ބަހައްޓުމާއި، މިކަހަލަ ކަންކަން އެބަ ހުއްޓުވަންޖެހޭ. މިކަމުގައި މުޖުތަމަޢުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ އިތުރުކުރަންޖެހޭ. އަދި، ހަމައެކަނި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ދުވަސްވެސް ނޫން. މުޖުތަމަޢުގެ ”އަޚްލާޤު“ ވެސް ބަދަލުވާން އެބަޖެހޭ.“

- ކޮމިޝަންގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް ސަމޫއްދީން ބަރިދީ -

އާންމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެންނާއި ހުޅުވާނުލާ ބޭއްވި ބައްދަލުވުންތައް

ބައްދަލުވުންތައް ކުރިއަށްގެންދެވުނު ގޮތް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ރަށްތަކުގައި އާންމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެންނާއި ހުޅުވާނުލައި ބައްދަލުވުންތައް ވަނީ ކުރިއަށްގެންގޮސްފައެވެ. މިގޮތުން ބޭއްވި ބައްދަލުވުންތަކުގައި އާންމު ރައްޔިތުންނާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި ޖަމުޢިއްޔާތަކާއި ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިވުން ހާސިލުވެފައެވެ. މިގޮތުން ޖުމްލަ 575 ބައިވެރިވުން ހާސިލުވެފައެވެ.

ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި ހިމަނާފައިވާނީ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުން ރަށްތަކާއި އެރަށްތަކުގައި ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުން ތާރީޚުތަކާއި ވަކިވަކި ރަށްތަކުގައި ބޭއްވުން ބައްދަލުވުންތަކުގެ ޖުމްލަ ޢަދަދާއި ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުން އަތޮޅުތަކުން ނެގިފައިވާ ބަޔާންތަކުގެ ޖުމްލަ ޢަދަދުތަކެވެ.

ބައްދަލުވުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ އަތޮޅު / ސިޓީ	ބައްދަލުވުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ރަށް	ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ތާރީޚު	ހުޅުވާލައިގެން އަދި ހުޅުވާނުލާ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ޖުމްލަ	ނެގުނު ބަޔާންތަކުގެ ޖުމްލަ ޢަދަދު
ހއ	އިހަވަންދޫ	19 އޮގަސްޓް 2013	17	44
		20 އޮގަސްޓް 2013		
	ދިއްދޫ	17 އޮގަސްޓް 2013	27	
		18 އޮގަސްޓް 2013		
ހދ	ކުޅުދުއްފުށި	21 އޮގަސްޓް 2013	28	46
		22 އޮގަސްޓް 2013		
	ވައިކަރަދޫ	23 އޮގަސްޓް 2013	18	
		24 އޮގަސްޓް 2013		
ށ	ފުނަދޫ	30 ޖޫން 2013	20	38
		1 ޖުލައި 2013		
	ކޮމަންޑޫ	2 ޖުލައި 2013	18	
		3 ޖުލައި 2013		

އަޑުއެހުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ އަތޮޅު / ސިޓީ	އަޑުއެހުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ރަށް	އަޑުއެހުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ތާރީޚު	ހުޅުވާލައިގެން އަދި ހުޅުވާނުލާ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ އަޑުއެހުންތަކުގެ ޖުމްލަ	ނެގުނު ބަޔާންތަކުގެ ޖުމްލަ ޢަދަދު
ނ	ވެލިދޫ	4 ޖުލައި 2013	13	13
		5 ޖުލައި 2013		
ރ	އުނގޫފާރު	22 ފެބްރުއަރީ 2014	19	46
		25 ފެބްރުއަރީ 2014		
	ދުވާފަރު	26 ފެބްރުއަރީ 2014	27	
		28 ފެބްރުއަރީ 2014		
ށ	ނައިފަރު	27 އޭޕްރީލް 2014	17	41
		28 އޭޕްރީލް 2014		
	ހިންނަވަރު	23 އޭޕްރީލް 2014	24	
		24 އޭޕްރީލް 2014		
ކ	ކާށިދޫ	10 މާރޗް 2014	21	38
		12 މާރޗް 2014		
	ގާފަރު	06 މާރޗް 2014	17	
		09 މާރޗް 2014		
އދ	މާމިގިލި	02 ފެބްރުއަރީ 2014	12	34
		03 ފެބްރުއަރީ 2014		
	އޮމަދޫ	05 ފެބްރުއަރީ 2014	22	
		06 ފެބްރުއަރީ 2014		
ގދ	ތިނަދޫ	31 ޖަނަވަރީ 2014	24	53
		01 ފެބްރުއަރީ 2014		
	ނަޑެއްލާ	03 ފެބްރުއަރީ 2014	29	
		04 ފެބްރުއަރީ 2014		

އަޑުއެހުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ އަތޮޅު / ސިޓީ	އަޑުއެހުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ރަށް	އަޑުއެހުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ތާރީޚު	ހުޅުވާލައިގެން އަދި ހުޅުވާނުލާ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ އަޑުއެހުންތަކުގެ ޖުމްލަ	ނެގުން ބަޔާންތަކުގެ ޖުމްލަ ޢަދަދު
ސ	ފުވައްމުލައް	02 ނޮވެމްބަރު 2013 05 ނޮވެމްބަރު 2013	34	34
އައްޑު ސިޓީ	ހިތަދޫ	23 އޮކްޓޯބަރު 2013 24 އޮކްޓޯބަރު 2013	24	58
	މަރަދޫ	26 އޮކްޓޯބަރު 2013 27 އޮކްޓޯބަރު 2013	34	
މާލެ ސިޓީ	މާލެ	08 މާޗު 2014 އިން ފެށިގެން 13 މާޗު 2014	130	130

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަރުޙަލާތަކުގައި އެކި ފަރާތްތަކުން ދީފައިވާ މައުލޫމާތުތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން

މިބައިގައި ހިމަނާފައިވާނީ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި ޖަމްޢިއްޔާތައް ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތްތަކުން ދީފައިވާ ބަޔާންތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަމެވެ. މި މައުލޫމާތުތައް ހުށަހަޅާފައިވާނީ 15 ދާއިރާއަކަށް ބަހާލައިގެންނެވެ. އެއީ:

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން
2. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާ ގުޅޭގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން
3. އުނގަންނައިދިނުން (ޓީޗަރުންގެ އެންމެ ފާރިނުންގެ)
4. ސްކޫލް ކުލާސްތައް
5. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވާދިނުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ ސްކޫލްތައް
6. ސިއްހީ ދާއިރާ
7. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ އެންޑް ފެމިލީ

8. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް
9. ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ
10. ފަސިލިޓޭޓަރ
11. އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ
12. ހޯމް ވިޒިޓްސް
13. މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތައް
14. ހިލޭ ސާބަހަށް މަސައްކަތްކުރާ އަމިއްލަ ފަރުދުން
15. ހޭލުންތެރިކަން

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ގެންދިޔަކަމުގައި ވީނަމަވެސް ޗެލެންޖުތަކަށް މާބޮޑުކަމެއް ކޮށްދެވެން ނޯންނާނީ ވަކި ހިސާބަކުން އެކުދިން ސްކޫލަށް ފޮނުވުމަށް ބޭނުން ނުވާކަން މިފަދަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ބައެއް ބެލެނިވެރިން ބޭނުންވަނީ ދަރިފުޅު ސްކޫލަށް ފޮނުވިއަސް ދަރިފުޅު އަވަހަށް ގެއަށް ގެނައުމަށެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް ބެލެނިވެރިއަކު މައުލޫމާތު ދެއްވަނީ

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންގެ ތެރެއިން ބައެއް ބެލެނިވެރިން ގޭގައި އެ ކުދިންނަށް އުނގަންނައި ދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. ބައެއް ބެލެނިވެރިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތައުލީމަށް އަހައްމިއްޔަތުކަންދީ އެކަމަށް ބާރު އަޅާއިރު އަނެއްބައި ބެލެނިވެރިންނަކީ މިފަދަ ކުދިންގެ ފަރާތުން ދުޖެހުމަކަށް ފައިދާތަކެއް ކޮންމެހެންކަމަށް ގަބޫލު ނުކުރާ ކަމަށާއި، މިފަދަ ބެލެނިވެރިން އެ ކުދިންނަށް ހިތަވައިދިނުމަކަން ސަމާލުކަންދިނުމުގެ ބަދަލުގައި ބޭރަށް ސަމާލުކަން ދޭނީ މިފަދަ ކުދިން ބެލެހެއްޓުމަށެވެ.

ދަރިވަރުންގެ އުނގެނުމަށް ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ބައެއް ފަހަރަށް ވަރަށް އެހީތެރިކަން ލިބޭކަމަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން މަދުންނަމަވެސް ބެލެނިވެރިން ދަރިވަރާއެކު ސްކޫލަށް އައިސް ވަގުތު ހޭދަކުރާކަމާއި، ބައެއް ބެލެނިވެރިން އުމުރުންގެ ދަރިން ފާހާނާއަށް ގެންދަނީވެސް ސްކޫލަށް ދާކަމާއި ހިނގުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން އެކަހެރިވެގެން ސްކޫލަށް ގެންދާކަމަށް ވަނީ ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދި ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ދަރިފުޅާއެކު ކުލާހުގައި އިންނަން ޖެހުން ބެލެނިވެރިޔާ ވަޒީފާ ދޫކޮށްލަން ޖެހިފައިވާކަމުގެ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ގެންދިއުމަށް ދިމާވާ ދަތިތައް ކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި އެކުދިން ސްކޫލަށް ފޮނުވުމަށް ފުރުޞަތު ލިބުން ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ސްކޫލަށް ފޮނުވުމަށްފަހު އެކަނިވެރިވާ ގޮތަކަށް ކުދިންނާ އަޅާނުލުމާއި، އެކުން ކުދިންގެ ފަރާތުން މަލާމާތްކުރުމާއި އިހާނާތްތަކަށް ގޮތް ފިލުވުމާއި، ބުލިއިންގާއި އެހެން ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން މި ކުދިންނާ ބާރުކުރުމާއި، ނޯޓިސް ބަސްދީ ދެކޮޅަށް ބުނުމާއި، އެއްކިބާކުރުމާއި، ފުޅާކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި އޮޅުން

ކުދިންނާ އެއް ފެންވަރަކަށް މިކުދިންނަށް ނުކިޔެވޭތީ، ގްރޭޑްތަކުގައި ކުދިން ރިޕީޓް ކުރަންޖެހުން ފަދަ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ކުދިން ސްކޫލަށް ދާން ޖެހިލުންވުމާއި ދޫކޮށްލުން ހިމެނެއެވެ. އަދި ކުލާހުގައި ރަނގަޅު ނަތީޖާ ހޯދާ ކުދިންނާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާ ތަފާތުކުރުމުގެ ޢަމަލުތައް ހިނގާކަމަށް ފާހަގަކުރެވިފައި، މިފަދަ ވާހަކަތައް ސްޓާފުގެ ތަރުބިއްޔަތާއި ހިއްސާ ކުރުން ތަރުބިއްޔަތުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދިވެސް ކުދިންނަށް އިތުރު ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތުތައް މަދުކަމުގައި ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

ބައެއް ސްކޫލް ތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ބަޖެޓެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނަމަވެސް މިގޮތުން ކާސްޓެއް ގެންދިއުމުގައިވެސް ޖެހޭނެކަމެއް ހުރިކަމުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން އިންކުއަރީ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ރަށްރަށުގައި އުޅޭ ސްކޫލްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ކްލާސްރޫމްތަކެއް ސްކޫލްގެ ތެރޭގައި ވަކިން ނެތުމާއި، ބައެއް ސްކޫލްތަކުގައި ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ނުލިބޭކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ދިރާސާގެ ސަބަބުން އެކުލަވާލެވުނު ހުށަހެޅުންތަކުގެ މައްޗަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ލިބިފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް މާލީ އެހީތެރިކަމުގެ އެލަވަންސްގެ ގޮތުގައި މަހަކު 2000 ރުފިޔާއިން އެކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ކޯޑިނޭޓްކުރުމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ލިބޭ 2000 ރުފިޔާގެ އިތުރުން އެހީތެރިކަމެއް ނުލިބޭކަމަށް ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި އާމްދަނީއަށް ލިބޭ ހުރިހާ ފައިސާ ޚަރަދު ކުރަންޖެހުނީ ދަރިފުޅުގެ ބޭސްފަރުވާއަށް ކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ހަމަގައި ރިޕޯޓްކުރި އަދި ކައުންސިލްތަކުން ދިނުން ވަކި ޒިންމާދާރުވާ ހިދުމަތް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ސްކޫލްގެ އެހެނިހެން ކުދިންނަށް ވެސް ބެލެނިވެރިންގެ ބޭސްފަރުވާއަށް މާލީ އެހީތެރިކަން ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަން ޓީޗަރުން ހަމަޖެހުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާއި، ބަޔަކު ހަމަޖެހިފައިވާ ސްކޫލްތަކުގެ ތެރޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި ހޯދުމުގައި، ބަޖެޓުގެ ދަތިކަމާއި ޝާމިލު ހުރި ނިޒާމް އެކަށީގެން ހަމަޖެހިފައި ނުވާކަން ވެސް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާ ގުޅޭގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތުދިން ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި، އެހެން ކުދިންނާ އެއްވަރަށް ފުރުޞަތުތައް ލިބޭނަމަ، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށްވެސް އެހެން ކުދިންނާ އެއްވަރަށް އަދި ދާއިރާތަކުން ތަޢުލީމު އުނގެނި، އެކުދިންގެ ހުނަރުތައް ތަރައްޤީކުރެވޭނެކަން، މުޖުތަމަޢުގައި ފައިދާހުރި ބައެއްގެ ގޮތުގައި އުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިވެގެންދާނެއެވެ. އަދި މަސައްކަތްތެރިކަމުން ތަސްދީޤުކޮށްދިނުމަށް އެކުދިންނަށް ދިރިއުޅުމަށް އަމިއްލައަށް އާމްދަނީ ހޯދިދާނެކަންވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުންފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ޚިދުމަތް ކްލާސްރޫމްތަކާއި ޖިމްނޭޒިއަމްތަކާއި، އިމާރާތްތަކާއި، އިތުރުން ފަރުނީޗަރު ފަދަ ކަންކަން އެކުދިންނަށް ބޭނުންކުރަން ފަސޭހަ ގޮތަށް ހަމަޖެހިފައި ނުވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ހުރި ކަމުގައިވިޔަސް އެކުދިންގެ ކިބައިގައި ގާބިލްކަން ހުންނަ ކަމަށާއި، އެގޮތުން ވީލް ޗެއަރގައި އުޅޭ ކުއްޖެއް ކޯމެންޑެޑް ރިޖޫޕް ގެންނަކަމާއި، އަޑު އަހުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން އޮޑިއޮލޮޖިސްޓުގައި ބަލައިލުމާއި، ސައިން ލޭންގުއޭޖް ކުލާހުގައި އެކީ ކުދިންތަކުގެ ތަރުޖަމާން ކަމުގައި ސްޕީޗް ތެރަޕިސްޓުކަމުގައި އެކީ ކުދިން ހަނު އިމްތިޙާނުތަކުގައި ބައިވެރިވާ ކުދިންވެސް ހިފެހެއްޓި ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފިއެވެ. ނަމަވެސް މިކަން ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ މާލޭގެ ސްކޫލްތަކުންނެވެ. އަދި މިގޮތުން އިސްތިރާތީޖީގެ ޢާއިލާއާއި ގުޅިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ބައިވެރިވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ސްކޫލްގެ ކުދިންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ވަރަށް އެހީތެރިވެދޭކަމަށް އެޑުކޭޝަން ކުދިން އެކުއެކީ ވެރިވެ ތަކެތި ކިޔަވައިދޭން ވަރަށް އަދާވަތްތެރިކަމާއި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ބައެއް

ސްކޫލްތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެހެން ކުދިންނާ އެއްކޮށް ފުރުޞަތުތައް ފޯރުކޮށްދީފައި ބައެއް ސްކޫލްތަކުން ދަރިވަރުން ސްކޫލަށް ނުގެ ސަބަބު ބަލާ ސްކޫލްތަކުން ދިއުމަކީ ބަރުގާރާކަން ފަސޭހަ ކޮށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ބައެއް ޒަރޫރީކަމެއް ރަނގަޅަށް އޭޝްޗެއަރ ކޮށްދީފައިނުވާކަން ކުރިއަށްދިޔަ ބައިސިކަލް ކުރަނީ ދެމެހެއްޓިފައިވާކަމާއި، ކޯޑިއޭޓް ހަމަވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ވެސް މިހާރު ތަފާތުކޮށް ކިޔަވާދޭ ސްކޫލް ބަލާ ސްކޫލްތަކުގައި ކުރަނީ ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަން ކުދިންނާއި އެކު ސްކޫލްތަކުގައި ޓީޗަރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި، ކަހަނު ސްޕެޝަލް ނީޑްސް ސްޕެޝަލް ޓީޗަރުންނާއި، ތަމްރީން ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ހޯދާ ފަސޭހަކަމެއް ނުލިބޭ ކަމަށްވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

3. އުނގަންނައިދިނުން (ޓީޗިންގ އެންޑް ލާރނިންގ)

ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވާދޭ ގިނަ ޓީޗަރުންނަކީ ދަރިވަރުންގެ ކިބައިގައި ހުންނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ދެނެގަނެވޭނެފަދަ ހުނަރެއް ލިބިފައިނުވާ ޓީޗަރުންކަމަށް ސްކޫލްތަކުންނާއި ޓީޗަރުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެކުދިންނަށް ކިޔަވާދޭން ތަމްރީން ލިބިފައި ތިބި ޓީޗަރުން ހޯދައިދިނުމަށް އެދޭކަމަށް ވަރަށް ގިނަ ބެލެނިވެރިންވެސް އިސްކްރީނިންގ އާއި މަރުޙަލާތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ޓީޗަރ އެޑިޔުކޭޝަން ހަމަޖެއްސުމުގައިވެސް ކޮންމެ ހަ ކުއްޖަކަށް ޓީޗަރުންގެ މަގުން ކަމަށާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ޓީޗަރ އެޑިޔުކޭޝަން ހަދަނީ ޓީޗަރސް ޑިޕްލޮމާ އާއި އެޑިޔުކޭޝަން ޑިޕްލޮމާ އުސޫލުން ކަމަށާއި އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގައި ސޯން ކްލާސްގެ ފަށާއިރު އެންމެ ފުރަތަމަ 2 ޓީޗަރުން ހަމަޖެއްސުމަކަށް ނިންމަވާ އިންސްޓިޓިއުޓް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން 4 ވަނަ އޮޕަރޭޝަނަލް ޕްލޭން ދެއްވާ ބަލާފައިވެއެވެ.

ޓީޗަރުން ތަމްރީނުކުރަން ކިޔަވާދިނުމަށް ޓީޗަރުން ހޯދުމަށް އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭ ޓީޗަރުން ނެތިގެން ބައެއް ސްކޫލްތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮ އިތުރުން ސްޕެޝަލް ނީޑްސް ބައިވެރިންގެ ހުނަރުތައް ސްކޫލްގެ ފަރާތުން ދެނެގަތުމުން، ބައިވެރިންގެ ހިންގުމަކަށް ފުރުޞަތު ސްކޫލަށް ތަމްރީނު ކިޔަވާދޭން ނެތްކަން ޓީޗަރުންވެސް އަސާސީކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ބައެއް ސްކޫލްތަކުގައި ސްކޫލް ތަމްރީން ޓީޗަރުންގެ މަޤާމު އެކި ވަގުތު މަޤާމުއެއްގެ ދަށުގައި ކަރުދާސްތައް ފައިލުކުރުން އެކަމަށް ކުރިމަތިލާ ފަރާތްތަކެއް މަދުކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ސްކޫލް ތަމްރީން ޓީޗަރުންނަށް ކިޔަވާދިނުމުގައި އެހެން ޓީޗަރުންނަށްވުރެ އިތުރަށް މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހޭ ބަޔަކަށް

ވީނަމަވެސް، އެހެން ބީރުކަލުންނާ އެއްވަރަށްގެ މުސާރައެއް ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، އެ ބީރުކަލުން ކުރާ މަސައްކަތާ އަގުބަލާއިރު އެކަށީގެންވާ މުސާރައެއް ނުލިބުމަކީ އެވަޒީފާއަށް ބީރުކަލުން ނުލިބުމަށް ދިމާވާ ސަބަބެއްކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަ ތަމްރީން ދީފައި ތިބި ބީރުކަލުން ނެތުމުން ސައިން ލޭންގުއޭޖް ކުދިންނަށާއި އުސްތާޒުންވެސް އެފަދަ ކުދިންނާ މުޢާމަލާތު ކުރަން ދަތިވާކަމަށާއި ބީރުކަލުންނަށް އިތުރު ތަމްރީން ލިބިއްޖެނަމަ މިހާރަށްވުރެ ރަނގަޅުވާނެ ކަމަށާއި، މިކަމަށް ކޮމިޝަނުންވެސް މަސައްކަތް ކުރިޔަށްދަމަން އެދޭކަމަށް ސުވާލުކުރުމުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބައެއް ކަހަލަ ދާއިރާތަކުން، މިސާލަކަށް ކައުންސެލިންގއާއި ސައިކޮލޮޖީ ދާއިރާއިން ތިބި މީހުން ރަށްރަށުގައި ތިބި ނަމަވެސް ސްކޫލްތަކުގެ ކައުންސިލަރުންގެ ވަޒީފާ އަދާކުރާ ފަރާތަކުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މުސާރަ ކުޑަވުމުގެ ސަބަބުން މިމަގާމަށް އިތުރުން ކޮންމެވެސް އެއްވެސް މީހަކު ވަޒީފާއަށް ކުރިމަތި ނުލާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ފެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުމީ އަކުރުން ފިލާވަޅުތަކާއި ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސް ކިތާބުތަކުން ބައެއް ސްކޫލްތަކުގެ ދަރިވަރުންނަށް އެސްކޫލްތަކުގައި ހިމެނޭ ތަކެތިން ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ބައެއް ސްކޫލްތަކުގައި ކޮންމެ ކުއްޖަކަށްވެސް އިންޑިވިޖުއަލް އެޑިޔުކޭޝަން ޕްލޭން (އައި.އީ.ޕީ) އެއް ތައްޔާރު ކޮށްގެން ކިޔަވާދިނުން ދަތިކަން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ބައެއް ސްކޫލް ކުލާސް ބީރުކަލުންނަށް އެންމެ ބީރުކަލަކު ހުންނާތީ ދިރާސީ އަހަރު ފެށިގެން ދެ މަސްވާއިރުވެސް ހުރިހާ ކުދިންގެ އިންޑިވިޖުއަލް އެޑިޔުކޭޝަން ޕްލޭން ތައްޔާރު ނުކުރެވިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ކޮންމެ ދަރިވަރަކަށް ޚާއްސަކޮށް ތައްޔާރު ކުރާ އައި.އީ.ޕީގެ މަޢުލޫމާތު އެނގިވަޑައިގަތުމަށް ނޯޓިސްބޯޑާ އިންކްލޫސިވް މަޢުލޫމާތުދީގެން ގިނަ ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން 2014 ވަނަ އަހަރު ޝާއިޢުކުރެއްވި ފުރި "އިންކްލޫސިވް އެޑިޔުކޭޝަން ޕޮލިސީ" އަށްފަހު ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް މެއިންސްޓްރީމް ކްލާސްރޫމްތަކުގައި ކިޔަވާދޭން ފަށާފައިވެއެވެ. މެއިންސްޓްރީމް ކްލާސްރޫމްތަކުގައި ކިޔަވާދޭން ފެށިނަމަވެސް، ގިނަ ބީރުކަލުންނަކީ ސްޕެޝަލް ނީޑްސް އެޑިޔުކޭޝަންގެ ދާއިރާއިން ތަމްރީން ލިބިފައިވާ ބީރުކަލުންނަށް ނުވާތީ، މިކްލާސްރޫމްތަކުގައި ކިޔަވާއިރު ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވާކަމަށް ގިނަ ބެލެނިވެރިން އަދި ބައެއް ބީރުކަލުންވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކުއްޖާއަށް އަޅާނުލުމާއި، ކުއްޖާއަށް ބޭނުންވާ ހާއްސަ އެހީތެރިކަން ނުދެވުމާއި، އެކުލެ ބީރުކަލުން ހުރުމާއި، ސްޕެޝަލް އެޑިޔުކޭޝަން ނީޑްސްގެ ދާއިރާއިން ތަމްރީންވެފައިވާ ބީރުކަލުން މަދުވުމާއި، ކުއްޖާގެ ފޭބިލިކަމާއި އެއްވަރަށް ދިރާސާވަރުގަދަކަމާއި ބެސްޓް ޕްރެކް ތަޢާރަފުކޮށް ނުދެވުމާ މެއިންސްޓްރީމް ކްލާސްރޫމްތަކުގައި ކިޔަވައިދިނުމަށް ދިމާވާ ދަތިތަކެއް ކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ބައެއް ބެލެނިވެރިން ސްކޫލަށް ދަރިފުޅު ވައްދައިރު، އެކުއްޖާއަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުންނަ ކުއްޖެއްކަމަށް މަޢުލޫމާތު ނުދީ ސްކޫލަށް ވެއްދާކަމަށާއި ޖިސްމާނީ ގޮތުން ޢައިބެއް ފެންނަން ނެތްކަމުގައިވާނަމަ ގިނަ ބެލެނިވެރިން އެމީހުންގެ ކުދިންނަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންކަން ގަބޫލުކުރަން ބޭނުން ނުވާކަމަށް ސަރވޭތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދިއެހެން ކަހަލަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރިހާކަމަކުގެ ހިސާބުތައް ފާހަގަކުރެވިގެން ބީރުކަލުން ބެލެނިވެރިންނާ މި މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުން ގިނަ ފަހަރު ބެލެނިވެރިން ގޯސްކޮށްކުރަން ބޭނުން ނުވާކަމަށް ސުވާލުކުރުމުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު މަސައްކަތްކުރާ ޓީޗަރުންނާ ބެލެނިވެރިން މަޝްވަރާ ޖެއްސުމާއި، އިތުރު ގޭގައި ގެނައުމަކީ ދަސްކޮށްދިނުން ބެލެނިވެރިންގެ އެއްބާރުލުން އެންމެ އެދުރުވޭގޮތުގައި ނުލިބޭކަމާއި، ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރި އެކުދިންގެ ފެންވަރާ

ގުޅޭގޮތުން ވަރކްޝީޓް ހަވާލުކުރުން ބެލެނިވެރިންނަށް އެކަން ބަލައިގަންނަން އުނދަގޫވާ ކަމަށްވެސް ބައެއް ސްކޫލުތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ބައެއް ސްކޫލުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުން ގެންދަނީ މައިންސްޓްރީމް ކްލާސްރޫމްތަކުގައި އެހެން ކުދިންނާ އެކުގައި ކަމަށް ވިސްނަމަވެސް، އެކުދިންނަށް ހާއްސަކުރެވިގެން ވަކި ކްލާސްތަކެއް ހަމަޖައްސައި ދިނުމަށް ބައެއް ބެލެނިވެރިން އެދޭކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތެރެއިން ސްކޫލަށް ދިއުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން ސްކޫލަށްދާ ކުދިންނަށްވެސް ތަޢުލީމު އުނގެނުމުގައި އެތަކެއް ގޮންޖެހުންތަކާ ދިމާވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ސިވިއަރ ބިހޭވިއަރަލް މައްސަލަތައް ހުންނަ ކުދިންނަށް މައިންސްޓްރީމް ކްލާސްތަކުން ޖާގަ ނުލިބޭކަމާއި، ހަރަކާތްތަކުގައި އެހެން ކުދިންނާ ވަކިން ބައިވެރި ކުރުވުމާއި، ތަމްރީން ނުލިބި މި ކުދިންނަށް ކިޔަވާދޭ ބައެއް މުދައްރިސުންގެ ފަރާތުން ކުދިންނަށް ރުޅިއައިސްގެން އަނގޮޅި ކިޔުމާއި ކޮޅަށް ބަހައްޓުމާއި، އަދި ކުދިންނާ ވަކިން ބަހައްޓުމާއި، ވަރކްޝީޓް އިރާދުން ފަދަ ކަންކަން ދިމާވުމާއި، އިތުރު ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރި ނުކުރުވުމާއި، ސްކައުޓް ފަދަ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާން ފުރުޞަތު ނުދިނުން ހިމެނޭކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ސްކޫލުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ވަކި ހާއްސަ ބަޖެޓެއް ނެތުމާއި، ސްކޫލްގައި ތަމްރީން ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ނުލިބުމާއި، ކިޔަވާދޭނެ ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ނެތުމާއި،[18] އަހަރު ފުރުން ސްކޫލުން ވަކިވާން ޖެހުމާއި، އެކުދިންނަށް ސްކޫލުތެރެއިން އެހީތެރިކަން ނުލިބޭތީ ސްކޫލަށް ފޮނުވާ ކުދިން މަދުވުން އަދި ބައެއް ބާވަތްތަކުގައި އެއްގޮތަކަށްވެސް ސްކޫލަށް ނުފޮނުވުން ފަދަ ކަންކަން ހިމެނެއެވެ.

4. ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަނަލް ނީޑްސް ކްލާސްތައް

ރާއްޖޭގެ ބައެއް ސްކޫލުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަނަލް ނީޑްސް (ސެން) ކްލާސްތައް އުފައްދައި، އެކުދިންނަށް ކިޔަވައި ދެމުން ދިޔަކަމުގައި ވިޔަސް، ސެން ކްލާސްތައް ފަރުމާކުރެވިފައި ހުރި އެކުދިންނަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ނޫންކަމަށް ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި މާލެ ފިޔަވައި، އަތޮޅުތަކުގައި ކިޔަވައިދޭ ސެން ކްލާސްތަކުގައި ހުރިހާ ބާވަތްތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށްވެސް ކިޔަވައިދިނީ އެއް ކްލާސް ކަމަށް ބެލެނިވެރިން އަދި ސްކޫލުތަކުން ލިބުނު މަޢުލޫމާތުން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. މީގެ ސަބަބުން އެކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ހާއްސަ އެހީތެރިކަން ނުލިބިދާކަމާއި، އެކުދިންގެ ކިބައިގައި ހުރި ތަފާތު ޤާބިލިއްޔަތުތަކާއި ހުނަރުތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުޑަކޮށްކަމަށް ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ.

މީގެ އިތުރުން ބައެއް ރަށްރަށުގައި ސެން ކްލާސްތައް ގާއިމުކޮށްފައި ހުރިނަމަވެސް، އެ ކްލާސްތަކަށް ކުދިން ގެންދިއުމުގައި ދަތިވާކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި ސެން ކްލާސް ގާއިމުކުރެވިފައި ނުވާތީ، އެ ކްލާސްތަކަށް ގެންދިއުމަށް ބެލެނިވެރިން ވަރަށް ބޮޑު ހަރަދެއް ކުރަންޖެހޭކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. ސެން ކްލާސް ހުންނަ ރަށްރަށުގައިވެސް، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތެރެއިން ސްކޫލަށް ނުދާ ނުވަތަ ސްކޫލަށް ނުގެންދާ ކުދިން އުޅޭކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި ބައެއް ސްކޫލުތަކުގައި އާއްމު ކްލާސްތަކުގައި އުޅޭ ކުދިން ސްކޫލަށް ނުދިއުމުން އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނަށް ގުޅައި އެކުދިން ސްކޫލަށް ނުދާ ސަބަބު އޮޅުންފިލުވި ނަމަވެސް ސެން ކްލާސްގެ ކުދިން ސްކޫލަށް ނައުމުން، އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނަށް ގުޅައިގެން ސަބަބު އޮޅުންފިލުވުމުގެ މަސައްކަތެއް ނުކުރާކަން ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ބައެއް ރަށްރަށުގައި ސެން ކްލާސް ފަށާއިރު ރަޖިސްޓްރީގައި ވަކި ޢަދަދަކަށް

ކުދިން ތިބޭއިރު އަހަރަކަށްވުރެ އަހަރެއް ސެން ކުލާސްތަކަށް ގަވާއިދުން އަންނަ ކުދިންގެ އަދަދު ދަށަށް ގޮސްފައިވާކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

ގިނަ ސްކޫލްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްސަ ކުލާހެއް ނުހުންނަކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ޚާއްސަ ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ނެތުމާއި، އެކުއްޖެއްގެ ކިބައިގައި ހުރި ހުނަރާއި ޤާބިލިއްޔަތާ އެއްގޮތަށް އެކުއްޖަކަށް ކިޔަވައިދޭނެ ޚާއްސަ ގޮތްތަކެއް، ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ އާލާތްތައް ނުލިބުމަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ނުފޮނުވާ ސަބަބުތަކެއް ކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ސެން ކުލާސްތައް ހިންގުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ދޭ އެހީގައި ތަމްރީނުކުރުމަށް ހުންނަ ކަމަށާއި ރަށްރަށުގެ ސެން ކުލާސްތަކަށް ދޭ ސަޕޯޓުކަން ކުޑަކަމަށް ބައެއް ރަށްރަށުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ޓީޗަރުން ތަމްރީނުކުރުމާއި ތަމްރީނު ލިބިފައި ތިބި ޓީޗަރުން ހޯދުމާއި ވަސީލަތްތައް ހޯދައި ދިނުމުގައި މާލޭގެ ސެން ކުލާސްތައް ހިންގާ ސްކޫލްތަކާއި ރަށްރަށުގައި ހިންގާ ސެން ކުލާސްތަކާ ތަފާތުކުރާކަމަށް ބައެއް ސްކޫލްތަކުންނާއި ބައެއް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ބައެއް ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވާ އެހެން ކުދިންގެ ފަރާތުންވެސް ސެން ކުލާހުގެ ކުދިންނަށް އުނދަގޫތަކާ ކުރިމަތިވާކަމާއި ސްކޫލަށް ވަދެގެން އަންނައިރު ކުލާސްތެރެއަށް ބަލަމުންދާތީ، އެކުދިންނަށް ޗަކަބުރުކުރަންވެސް އުނދަގޫވާކަމަށް ބައެއް ސްކޫލްތަކުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ސެން ކުލާސްތަކުގައި ކިޔަވާކުދިންނަށް ސްކޫލުގެ އެހެނިހެން ކުދިންގެ ފަރާތުން އެކި މޮޔަކުދިން ކާ ކުލާސް ކަމުގައި ކިޔާކަމަށްވެސް ބައެއް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވައިދޭ ބައެއް ޓީޗަރުންގެ ފަރާތުންވެސް މަލާމާގެ ބަސްތަކުން ރައްދުވާ ކަމަށާއި ސެން ކުލާހުގައި ކިޔަވައިދޭ ދަށް ޓީޗަރުންނަކީ ގިނަ ޓީޗަރުން ދެކޭކަމަށާއި ސެން ކުލާހަކަށް ޓީޗަރުންނާ ދިމާލަށް “ބޭކާރުކޮޅު” އާ ކިޔާ ދިމާކޮށް ހަދާކަމަށްވެސް ސެން ކުލާހުގައި ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރަކު ބުނެފައިވެއެވެ.

ސެން ކުލާސްތަކުގައި ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރުންގެ ތަޢުލީމީ ގިނަ ޓީޗަރުންނަކީ ކުރު މުއްދަތުގެ ތަމްރީނެއް ހަދާފައި ތިބި ޓީޗަރުންކަމަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ތަޢުލީމުގައި ހިމެނީ 1 ދުވަހުގެ ވަރކްޝޮޕްތަކާއި، 3 ދުވަހުގެ ވަރކްޝޮޕްތަކާއި، 1 ހަފްތާގެ ވަރކްޝޮޕްތަކާއި 3 މަސް ދުވަހުގެ ވަރކްޝޮޕްތައް ކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. ރައްޖޭގައި މިދާއިރާއިން ތަމްރީނުވުމުގެ ކޯސްތައް މަދުކަމާއި މިދާއިރާއިން ދިގު މުއްދަތުގެ ޓްރެއިނިންގ ހަދާފައި ތިބި

އަޑުއެހުމުގެ ތެރެއިން

ޓީޗަރުން މަދުކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި ސެން ކުލާސްތަކަށް ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރުން ވެސް އެހީތެރިން އެކަށީގެންވާވަރުގެ ތަމްރީން ލިބިފައި ނުވާކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އަތޮޅުތަކުގައި ހިމެނޭ ސެން ކުލާސްތަކުގެ ޓީޗަރުން ތަމްރީނުވުމަށް ރަށުން ބޭރަށް ދިއުމުން ސެން ކުލާސްތަކުގައި ކިޔަވައިދިނުން މެދުކަނޑާލަންޖެހޭކަންވެސް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

ސެން ކުލާސް ޓީޗަރުން ތަމްރީން ކުރުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި މުޢާމަލާތް އެކުލެވޭ ދިނުމުގައި ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވަންދެން މަސައްކަތް ކުރަމުން އަންނަ ރައްޖޭގެ އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާއެއް ކަމަށްވާ ކެއަރ ސޮސައިޓީއިން ބައިވެރިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި ޖަމާޢަތްތަކުން ސްކޫލްތަކާއި ސްކޫލުގެ ސެން

ކުލާސް ޓީޗަރުން ބައެއް ރަނގަޅަށް އެފެކްޓިވްކޮށް ދިރިއުޅުމާ މައުލޫމާތު ހިއްސާ ކުރަމުން ދާކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައެއް ޓީޗަރުންނާއި ބެލެނިވެރިން ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ. އަދި ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަން ކޯސްތަކަށް ދާއިރާގެ ހާޒިރުވާ އިމްތިޔާޒްތަކާއި ލިބޭ ސަޕޯޓް ސަރވިސްގެ ސަރަޙައްދުތަކާއި ހުންނަކަމަށާއި، މިކަންކަން އިތުރަށް މާލޭގެ ކުރިއެރުވުމަށް އެކާސްޓަކަން ޝަރުޢީ ފުރިހަމަކަން އިތުރުކުރުމަށް ދިރާސާކުރާ އެކަޑަމީއާ ކަމުގައިވާ އެން.ޑީ.ޕީއިން އިންކުލޫސިވް ދިރާސާތަކަށް ޓީޗަރުންނަށް ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ. މިފަދައިން ޓީޗަރުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ ކޯސްތަކުގެ ތަރައްގީއަށް ސްކޫލްތަކުން 3 ގެ ކޯހުގައި ބައިވެރިވުމަން މުތަޢައްލިމުން 3 މަސް ދުވަހަށް ޕްރޮގްރާމް އިންޑިޔާއާ ހަމައެއްސޭޓުގައި ފޯކަސްކޮށްފައި އެން.ޑީ.ޕީއިން ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ.

ސެން ކުލާހަށް ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރުންނަކީ މިކަމަށް ވަރަށް ބޭނުން ޝަހާދަތްތަކެއް ހުންނަ ޓީޗަރުންނަކަށްވުމާ އެކު ޓީޗަރުން އަދިއެއަށް ރަނގަޅު ޕްރޮފެޝަނަލް ތަމްރީނު ބޭނުންކުރާގެން ހިއަވައިދިނުމުގެ ތަޖުރިބާ ދެފުށް އެހެންމެއް ބޭނުންކުރާގެން ގޮތުން ސުން ކުލާސް ޓީޗަރުން މަހާރަތު ތަރައްގީކުރުމަށް ޓީޗަރުންނަށް ފުރުސަތު ލިބިފައިވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނާ ސުވާލުކޮށްފައި ކުރިއަށްދިޔުމަކީ ސުން ކުލާސްތަކުގެ ބޭނުންތެރިވާ ކަންކަމުގެ ސަރަޙައްދެއް ކަމަށް ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ. ބައެއް ސްކޫލްތަކުގައި ސުން ކުލާސްތަކުގައި ހިއަވި ބައެއް ޓީޗަރުން ދެއިންސްޓިޓިއުޓް ކުލާސްތަކަށް ބަދަލުކުރެވިފައިވާކަމުގެ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ. އަދި ސުން ކުލާސްތަކުގައި ހިއަވާ ޓީޗަރުންގެ ތަޢުލީމީ ފައި މަސައްކަތްތަކަށް ރަނގަޅު ޓީޗަރުން އެމްއޭޓީއެއް ހިއަވާދެވޭ ދެއިންސްޓިޓިއުޓް ކުލާސްތަކަށް ދަނޑުވަޅުގެ ބައެއް ސުކޫލްތަކުން ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކަށް ބަލާފައި ސުކޫލްތަކުގައި ސުކޫލްތަކުގެ ޓީޗަރުން ފޯރުކޮށްދޭ ތަޢުލީމާއި ތިބޭ ޝަހާދަތާ ގުޅުންހުރި ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ދޫކޮށްލެވިފައިވާ ދެކޮޅުކަށް ދައުލަތުން ސުކޫލްތަކުގައި ކަމަށްވާ ޓީޗަރުން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ސުކޫލް ޓީޗަރުން އިތުރު މުދައްރިސުންނަށް ތަމްރީނުތަކުގެ ޓްރޭނިންގ ކަމުގައި ބޭނުންކުރަނީ ކަމަށާއި، އެކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ކިޔުނު ޓީޗަރުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިއަވައިދޭ ސުކޫލްތަކުގައި ސްޕެޝަލް ދުވަހެއް ނެތްކަމަށް ކިޔަވައިދޭ މުދައްރިސުން ހިއަވަމުން ދިޔައެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އަމާޒުކުރެވިފައިވާ މިންސްޓީރީ އެޑިއުކޭޝަން ކޯސްތަކާއި ޓްރެއިނިންގ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި "އަރިޔާ އިންކްލޫސިވް ޕްރޮގްރާމް" ފިނިލެންޑާ ކަމަށާއި މި ޕްރޮގްރާމްގެ ދަށުން އިތުރަށް ތަމްރީނުދެވި ޓީޗަރުންގެ ކުޅުނުކުރާ ފަރާތަކުން ސުކޫލްތަކުގެ ހިއަވާ އެއްބާރުލުމުގެ ކުރިން ފޯރުކޮށްދެމުން ދިޔައީ ސުން ކުލާސްތަކާ ގުޅުވައިދީފައެވެ. އަދި ޔޫނިސެފުން ސުކޫލްތަކުގައި އިތުރުކުރުމަށް ސުކޫލްތަކުން 2013 ވަނަ އަހަރު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ކުދިން އަހަރުދު އިޢުތިރާފުގައި ބައިވެރިވެ، އެހެން ނަރުހުންގެ އެހީތެރިކަމާ ކަމަށް ފޯރުކޮށްދީފައެވެ. އަދި މި ދާއިރާއަށް ޓީޗަރުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ކުރަމުންދާ ކަމަށާއި ހުނަރުވެރި އެހީތެރިން ބޭނުންވާ ކުދިންނާއި ޓީޗަރުންތަކަށް ސްކޫލްތައް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނުގެ ހިނގުމުގައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި، އެގޮތުގައި މި ޓީޗަރުން ތަމްރީނުކުރާ ސުކޫލްގައި ހިއަވާ ކަމަށާއި، ތަން ސުކޫލް ހިއަވާދިނުން އެގޮތުގައި ފެށުނު ސްކޫލް ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ހިއަވާ ހުރިހާ ކަމެއް ސުން ކުލާސްތަކުގައި ވެރިކުރުމަށް ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ.

5. ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކަށް ބަލައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ހާއްސަ ކޮށްފައިވާ ސްކޫލްތައް

ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލަކީ އަޑުއިވުމާއި ވާހަކަދެއްކުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވާދިނުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ހާއްސަކޮށްފައިވާ ސްކޫލެކެވެ. މި ސްކޫލުގައި އެކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން ކިޔަވައިދޭ ކްލާހުގައި 2014 ވަނަ އަހަރު 32 ދަރިވަރުން ކިޔަވަމުން ދިޔަކަމާއި އެކުދިންނަށް ކިޔަވައި ދެއްވުމަށް 15 ޓީޗަރުން ތިއްބެވި ކަމަށް ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލުން އިންކުއަރީއަށް ދިން ބަޔާންގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ ސްކޫލުގައި އަޑުއަހުމުގެ ދަތިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ ކުލާހަކީ ވަރަށް ގިނަ ދުވަސްވެފައި ހުރި ކުލާހެއް ކަމަށާއި އާސަންދަ ޚިދުމަތް ތައާރަފްކުރި ފަހުން ކުދިންނަށް ހިޔަރިންގ އެއިޑު ލިބޭކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލުގެ ޕްރިންސިޕަލްގެ އިސްނެންގެވުމަކަން އެ ކްލާސްތަކުގައި ކިޔަވާ ކުދިންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމަށް އިންޑިއާގެ ރައްޔިތެއް ސްޕީޗް ތެރަޕިސްޓެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަޖައްސާ، އެ ޚިދުމަތް ދެމުންދަނީކަމަށްވެސް އެ ސްކޫލުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި 6 އަހަރަށްވުރެ ކުޑަ ކުދިންނަށް ހޯދައިގެން ވީވަރަކުން ވީހާވެސް ޢުމުރުގައި ސްޕީޗް ތެރަޕީ ދޭ އެސްކޫލުން މިހާރު މަސައްކަތް ކުރަކަމާއި އޯޑިއޯން ސްޕީޗް ތެރަޕިސްޓުގެ އެހީގެ ދޮކްޓަރުން ބައިލް ނަންގަވައިގެން ކުދިންނަށް ސްޕީޗް ތެރަޕީދެމުން ގެންދަމުންދާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.

މިނިސްޓަރ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން ޑރ. އާއިޝަތު ޝިހާމް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަނީ

އަޑުއިވުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށްގެން ހިންގާ ކުލާސްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލަށްވެސް ދަތިތަކާ ދިމާވާކަމަށް އެސްކޫލުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުމަކީ ކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ އިޝާރާތުގެ ބަހުން (ސައިން ލެންގުއޭޖް) ކިޔަވައި ދެއްވުމުގެ ތަމްރީން ލިބި ފަރާތާ ޖެހެންދެނުވެސް ޓީޗަރުންނަށް ލިބިގަތުން ނެތުން ކަމަށެވެ. އަދި ޓީޗަރުންނަށް އިޝާރާތުގެ ބަހުގެ ތަމްރީން ލިބިފައިވާ އެންމެ ފަހަރަކު ކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން 5 ޓީޗަރަކަށް 10 ދުވަހުގެ ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމެއް ސްރީލަންކާގައި ހިންގުނުކަމަށާއި، މިތަމްރީން ލިބުމުގެ ކުރިން "ޗިލްކް" (ކާލްސް ލޯޑް ހިއަރިންގ އިމްޕެއާޑް ޗިލްޑްރަން) ކުލާހުގައި ކިޔަވައި ދެއްވަނީ މިކަމާ ގުޅުންހުރި އެއްވެސް ތަމްރީނެއް ލިބިފައިނުވާ އަދި ހަމައެކަނި ޓީޗަރ ޓްރެއިނިންގ ހަދާފައިވާ ޓީޗަރުންކަމަށް ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ސްކޫލުގައި ކިޔަވާދޭ ޓީޗަރުން ސައިން ލެންގުއޭޖް ދަސްކުރަނީ ސްކޫލަށްއައިސް ކުދިންގެ ތެރެއިންކަމަށާއި މިގޮތުން މިކަން ކުރުމުން ކޮމިއުނިކޭޝަން އެރަށް ހުންނަކަމާއި ދަރިވަރުންނާ މުއާމަލާތު ކުރުމުގައި ދަތިތަކެއް ދިމާވާކަމަށްވެސް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. 10 ދުވަހުގެ މި ތަމްރީނަކީ އެން.އައި.އީ އިން ދީފައިވާ ކުރުކޮޅެއްކަމަށާއި، ތަމްރީން ނިންމުމަށްފަހު، ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލަށް ރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށްރަށަކުން މިކަން އިމްޕްރޫވްމަންޓް ޓްރޭނިން އަރިހުން ބައެއް ކަމަށް ހަމަޖެއްސުމާއި ވާހަކަދައްކާކަމަށް އެސްކޫލުންވެސް މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ. ނަމަވެސް އިތުރު ފަރާތަކަށް ތަމްރީން ދިނުމަކަށް މިހާތަނަށް އެއްވެސް ކަނޑައެޅުމެއް ނުވަތަ ކަރުދާހުގައި އެން. އައި.އީ އިން ތަރުބާކުރެއްވީ ނުވާކަމަށް އެސްކޫލުންވެސް ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

ކަލާފާނު ސްކޫލުގައި ފެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ

ކުދިންނާއި ޕާރޝަލީ އިމްޕެއަރޑް ވިޝުއަލީ (ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ފެނުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން) ހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ކުރެވިފައިވާ ކުލާސްރޫމް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން ޤާއިމުކޮށްދީފައެވެ. މިގޮތުން ފެންވަރުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން ޕްރިންޓުގެ ނޯޓްބުކް A3 (އޭތްރީ) ސައިޒުގެ ބޮޑުކޮށްގެން ކިޔަވައިދޭކަމާއި އެކުދިންގެ ބުކްސް އެކުދިންނަށް ވަކިން ހެދުން ގޮތް ހަދައި ދިނުމާއި، ޓީޗަރުން ވަކި ކުއްޖަކަށް ސަމާލުކަންދީ، އިތުރު ވަގުތުދީގެން ބުކްސް ހޯދުން ފަދަ ކަންކަން 2013 ވަނަ އަހަރު ތަޢާރަފްކޮށްފައި ވާނެކަމަށް ކަނާކުން ސިލަބަސް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. 2013 ވަނަ އަހަރު ސިލަބަސްގައި ހިމަނާފައިވާ ތަފާތު ފެންވަރުގައި ދަސްކަން ހުންނަ 1 ދަރަޖަވަރު ކަމުގައި، 2014 ވަނަ އަހަރު ފުރުޞަތު އިތުރު ދަރަޖަވަރަކު ކިޔަވަން ތަފާތުކުރުމާ ކަމުގައި ޕްރިންސިޕަލް ކުލާހުގައި ހިނގާ ކުއްޖަކުވެސް ތަފާތު މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑަށް ހުރިމާއްދާ ސަށް ކުލާހުން ބިލުމަށް ހެދުމުންދާކަމް ދަރުސްތަކަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ކަނާޓުން ސިލަބަސްގެ ސޯން ކުލާހުގައި ހިމާވޭރި ބޮޑުސް ކަމަށާއި އިތުރު ބޮޑަކަށް ކުރުމަށް އިޢާދަން ކޮންމެވެސް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ކުރިމަތިލާފައި ނަމޫނާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

އިމާދުއްދީން ސްކޫލްގައި ހިއަރިންގ އިމްޕެއަރޑް އާއި ވިޝަން އިމްޕެއަރޑް ކުދިން ފިޔަވާ އެހެން ބާވަތްތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ކިޔަވަމުންދާކަމާއި، މިކުދިންނަށް އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ނުވާކަމާއި، ސްޕީޗް ތެރަޕިސްޓުންނާއި ނަރުހުންނާއި، ޓީޗަރުން މަދުކަމުން ސެން ކުލާސްރޫމްތަކުގައި ކިޔަވާ ދަރިވަރުންނަށް ފިޒިއޯތެރަޕީ ތެރަޕިސްޓުން ދިނުމުގައި ވަރަށް ގިނަ ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވާކަމަށް އިމާދުއްދީން ސްކޫލުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން ސްކޫލްގެ ޖާގައާ ހުރިގޮތުން ވަރަށް ސިވިއަރ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުންނަ ކުދިން ސެން ކުލާސްރޫމްތަކުގައި ނުގެންގުޅޭ ކަމަށާއި އަދި އެ ކުދިން ހޯމް-ބޭސްޑް ތެރަޕީތަކާއި އެޑިޔުކޭޝަންދޭ ކުދިން ސްކޫލުން ނުފޮނުވާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ. 2014 ވަނަ އަހަރު އިމާދުއްދީން ސްކޫލްގެ ސެން ކުލާހުގެ ދަރިވަރަކު ޖީ.ސީ.އީ އޯލެވެލް ހަދާފައިވާކަމަށާއި، ސްކޫލުން ހިތްހަމަޖެހޭނެވަރުގެ ނަތީޖާއެއް ހާސިލުކޮށްފައިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދި 2014 ވަނަ އަހަރު އިމާދުއްދީން ސްކޫލްގައި އަރުލީ އިންޓަރވެންޝަން ޔުނިޓެއް ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ކަމަށްވެސް މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ.

6. ޞިއްޙީ ދާއިރާ

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެކަށީގެންވާ ޞިއްޙީ ފަރުވާ ހޯދުމުގައި ތަފާތު ގޮންޖެހުންތަކާއި ކުރިމަތިވާކަމަށް ގިނަ ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މިގޮތުން އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުމެއްގެ ގޮތުގައި ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ބޭސްފަރުވާއަށް ކުރަންޖެހޭ ހަރަދު ބޮޑުވުމުން، އަތޮޅުގެ މާލެ ތަނަވަސްކަން ރަށްރަށުގައި ނެތުމެވެ. އަދި ރަށުން އެކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ފަރުވާ ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން، މާލެއަށްއައި، ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރުމަކީ ދިމާވާ ބޮޑު ގޮންޖެހުމެއްގެ ގޮތުގައި ގިނަ ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މިގޮތުން ރަށުން ބޭސްނުލިބުމާއި، ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ބޭސްތަކަށް ހަރަދު ދޭން ނުހުރުމާއި، ބައެއް ބޭސްތަކަށް އަގުބޮޑުކަމާއި، އާސަންދައިން ބައެއް ބޭސްތަކަށް ނުލިބުމާއި އާސަންދައިން ލިބެންހުންނަ ބޭސްތަކަށް ހޯދުމުގައި ދަތިވާކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މީގެ އިތުރުން ސްޕެޝަލިސްޓް ޑޮކްޓަރުންނަށް ދެއްކުމުގައި ވަރަށް ގިނަ ދަތިތަކާއި ކުރިމަތިލާން ޖެހޭކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދި ސިކުނޑީގެ މައްސަލަތަކެއް ހުންނަ ކުދިން ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ޚާއްޞަ ބޭސް ކޮންމެ މަހަކު މާލެ ގޮސް ގަންނަން ޖެހޭކަމާއި، އެބޭސް ނުލިބި އެއް ހަފްތާ ފަހުން ލިބުނަސް އެކުދިންގެ ބަލި ބާރުވާ ބޭބީފުޅި، އެހެން ބޭސްތަކަށް ބަދަލުކުރުމަކީ ފަސޭހައިން ލިބެން ހުންނާނެ އިންތިޒާމް ހަމަޖެއްސުމުގެ މުހިންމުކަން ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އަޅާލުމުގެ ގޮތުން ސިއްޙީ ދާއިރާއިން ކުރެވިދާނެ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި އެކުދިންގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ބެލެނިވެރިންނަށް މައުލޫމާތު ދިނުމާއި، ކައުންސެލިންގ ދިނުމާއި، ކުއްޖާ ގެންގުޅުމުގައި އަމަލުކުރަންވީ ގޮތްތައް ކިޔައިދީ ހުރުމާއި، އަދި ކުދިންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް ބަލާ އެކުދިން ކެޓަގަރައިޒްކޮށް، ދަރަޖަތައް ވަކިކުރުމުގެ މަސައްކަތް ސްކޫލްތަކާ ގުޅިގެން ކުރިއަށް ގެންދިއުން މުހިންމުކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ދެނެގަތުމުގައި، އެފަދަ ކުދިންގެ ބާވަތު ދެނެގަންނަން އެކަށީގެންވާ ނިޒާމެއް ސްކޫލްތަކުގައި ގާއިމުކުރެވިފައި ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް ބައެއް ސްކޫލްތަކުގައި، ސްކޫލް މެނޭޖްމަންޓުގެ އިސްނެގުމުގެ މަތިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ދެނެގަތުމަށް ގާއްބަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދާކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

އަދި އެފަދަ ކުދިންނަށް ފަރުވާ ދިނުމަށް ސިއްޙީ އިދާރާއި ގުޅިގެން ބައެއް ސްކޫލްތަކުގައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެމުންދާ ކަމުގެ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ސްޕީޗްގެ މައްސަލައެއް ހުންނަކަމަށް ފެންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ކައިރީގައި އެކުދިން [illegible] ދެއްކުމަށް [illegible]، ކުއްޖާގެ ސިއްޙީ ހާލަތާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު، ސިއްޙީ އިދާރާ [illegible] [illegible] މަސައްކަތްކުރަމުން [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ދާއިމީ ގޮތެއްގައި ޗެކްއަޕް ހެދުމަށް ބެލެނިވެރިން ސަމާލުކަން ނުދޭކަން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވި ސިއްހީ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ. އަދި ދާއިމީ ގޮތެއްގައި ޑޮކްޓަރަށް ނުދެއްކުމުގެ ސަބަބުން، އުނދަގޫގެ ބާރުމިނަށް އަންނަ ބަދަލު ނޭނގުމާއި، ބޭނުންކުރާ ބޭހުގެ ޑޯޒް ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ބާރުމިނުގައި ޑޯޒް ބަދަލު ނުކުރުމާއި، އަދި ޑޮކްޓަރުގެ އިރުޝާދަށް ނުބަލައި ބޭސް ބޭނުންކުރުން ހުއްޓާލާކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ. އަދި ސިއްހީ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ތަންތަނުގައި މަސައްކަތްކުރާ ޑޮކްޓަރުން އެއްމަހުން އަނެއްމަހަށް އަވަސް އަވަހަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ސަބަބުން، ޑޮކްޓަރުންނަށް ކުއްޖާގެ ހާލަތު ދެނެގަތުމަށް އުނދަގޫވާ ވަގުތު ނުލިބޭކަމާއި، އަދި ގެންނަ ބިދޭސީ ޑޮކްޓަރުންނަށް ދިވެހި އޮރިއެންޓޭޝަން ފުރިހަމައަށް ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ހުރި އުސޫލުތަކާއި، ގައިޑްލައިންތަކަށް ޑޮކްޓަރުން ހޭލުންތެރިވުމުގައި ދަތިތަކާއި އޭގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުންގެ މަރުހަލުން އެޑޮކްޓަރުން ހޭލުންތެރިވެފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

މުޖުތަމަޢުގައި އުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއެކު ކުދިން ފެންވަރުގެ ރަނގަޅު ސިޔާސަތެއް ސިއްހީ ހިދުމަތް ޕްރޮޓޮކޯލް ތަންތަނުގައި ގާއިމުކުރެވިފައި ނުވާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއެކު ކުދިންގެ ރަޖިސްޓްރީއެއް ބަލަހައްޓަނީ ވަރަށް މަދު ރަށްރަށެއްގައި ކަމާއި، އަދި އެފަދަ ކުދިންގެ ހާލު ދެނެގަތުމަށް ގޭގެއަށް ޒިޔާރަތްކޮށް ހަދަނީ ވަރަށް މަދު ރަށްރަށެއްގައި ކަމަށްވެސް ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި ސިއްހީ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ތަންތަނުން ހިދުމަތް ހޯދާ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ދަރަޖަތައް އުނިކަމުގައި، އުނިކަންތަން ދެނެ ގަތުމާ ޑައިގްނޯސްކުރުމުގެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރެވިފައި ނުވާކަން ވެސް ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭ ވަކި ހާއްސަ ސިޔާސަތެއް މިވަގުތު ނެތްކަމާއި، ނަމަވެސް ހެލްތު ސެކްޓަރގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށްރަށެއްގައިވެސް އަސާސީ ސިއްހީ ހިދުމަތް އެއް ފެންވަރެއްގައި ފޯރުކޮށްދިނުން ކަމާއި، އަދި އަރލީ އައިޑެންޓިފިކޭޝަން ސިޔާސަތު ގާއިމުކުރުން ކަމަށް ހުރިހާ މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އެއްގޮތްވާގޮތުގައި ސިއްހީ ހިދުމަތްދިނުމަށް މިވަގުތު ދިވެހި ޑޮކްޓަރުން ލިބުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާއި، ރަށްރަށުގައި ދާއިމުކޮށް ޑޮކްޓަރުން ނުބޭއްވޭ ކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ. ހަމަ މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތްތަކަށް [illegible] [illegible] ކަމުގައި [illegible] މަސައްކަތް ކުރަމުން ދަނީކަމާއި، އަދި ޓެލެމެޑިސިންގެ ހިދުމަތް މިހާރު ތަޢާރަފް ކުރެވިފައި ވާކަމާއި، މިހިދުމަތުން [illegible] ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން ބަލިމީހާގެ [illegible] އެބައްޔަށް ހާއްސަ ޑޮކްޓަރުން (ސްޕެޝަލިސްޓުން) ގުޅުވައިދޭ ޕްރޮޓޮކޯލްތައް ގެންގުޅޭކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ.

7. މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރ (މިހާރުގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ އެންޑް ފެމިލީ)

އަތޮޅުތަކުގައި ގާއިމުކޮށްފައިވާ ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރުތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާއި ބައްދަލުކޮށް، ބެލެނިވެރިން ހޭލުންތެރި ކުރުމަށްޓަކައި، އިސްނަގައިގެން މަސައްކަތްކޮށްފައި ނުވާކަން ބެލެނިވެރިން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ ސެންޓަރުތަކުން ފޯރުކޮށްދެވެންހުރި ހިދުމަތަކީ ކޮބާ ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ބެލެނިވެރިންނަށް އެނގިފައި ނުވާކަމަށްވެސް ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ތަޢުލީމަށް އަމާޒުކޮށްގެން އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތްތަކެއް ނުކުރެވޭކަމާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަނަމަ ބޭނުންވާ ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންވާ ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވާލެވި

އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު މުޙައްމަދު އަނީލް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަނީ

ތަންފީޒު ކުރެވުމުން ނުދާކަމަށް އެ ތަންތަނުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި މުޢާމަލާތް ކުރުމާއި، އެކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އިރުޝާދުދިނުމާއި ކައުންސެލިންގ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެކަށީގެންވާ ތަމްރީން ލިބިފައިނުވާކަންވެސް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެއިތުރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނަށް އަމާޒުކޮށްގެން އެންމެ އެދެވޭ ގޮތެއްގައި ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކެއް ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭކަމާއި، އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓް ނުލިބޭތީ، ސެންޓަރުތަކުން ޕްރޮގްރާމްތަކާ ހަރަކާތްތައް ރާވައި ހިންގުމުގައި ގޮންޖެހުންތައް ކުރިމަތިވާކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިނިސްޓްރީއާއި، ސެންޓަރުތަކާއި ދެމެދު ގުޅުން ކުޑަކަމަށްވެސް ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ.

8. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް

ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލުން ކުރުމަށް ލާޒިމް ކުރާ 13 ކަމެއް ވާއިރު އަދި ކުރެވުނީ 5 ކަމެއްކަމަށް އެކައުންސިލުން 2014 ވަނަ އަހަރު މިނިސްޓަރަށް ދީފައިވާ ބަޔާނުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކުރެވުނު ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ފަރުވާދިނުމަށް ޤާއިމް ކުރެވިފައިވާ މަރުކަޒުތަކުގައި ހުންނަންޖެހޭ ފެންވަރު ކަނޑައެޅުމާއި، 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކޮންމެ ދެ އަހަރަކުން ދުވާ ޑިސްއެބިލިޓީ އެވޯޑް ތަޢާރަފު ކުރުމާއި ބައެއް އަތޮޅުތަކުގައި ޑިސްއެބިލިޓީ ފޯރަމް ޤާއިމްކުރުން ހިމެނެއެވެ. އަޑުއިވުން އަދި ފެނުމުން މަޙްރޫމް ވެފައިވާ ކުދިންނާއި މުޢާމަލާތު ކުރެވޭނެފަދަ ގޮތެއް މަގުފަހިކޮށް ދެވިފައި ނުވާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލްއަށް ލިބިފައިވާ ބަޖެޓް ވަރަށް ކުޑަކަމާއި 2010 ވަނަ އަހަރު ކައުންސިލް އުފެދިގެން އައިއިރު، ބަޖެޓްގެ ގޮތުގައި ލިބުނީ 5000 ރުފިޔާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.

ކައުންސިލް، މިނިސްޓްރީގެ ތެރޭގައި ހުރުމުން ބައެއް ދަތިތަކާ ކުރިމަތި ވާކަމާއި މިނިސްޓަރާއި ބައްދަލު ކުރުމުގައިވެސް ދަތިތަކާއި ކުރިމަތިލާންޖެހޭ ކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.އަދި ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލަށް އެއްވެސް ކަހަލަ މިނިވަންކަމެއް ނޯންނަކަމާއި އެއްވެސް އެއްޗެއް ބުނުމުގެ މިނިވަންކަން ލިބިފައި ނުވާކަމަށްވެސް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކައުންސިލްގެ މެމްބަރުންނަކީ ޕާޓް-ޓައިމް ގޮތަށްބަރުން ކަމަށްވާއިރު، ކޮންމެ މީޓިންގެ ދުވަހަކު ވަރަށް ބުރަކޮށް މަސައްކަތްކުރާ މީހުންކަމުގައި ކައުންސިލްގެ މެމްބަރުން ބޭއްވުނީ ހަފްތާއަކު އެއްގަޑިއިރަށް ކަމަށްވެސް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު އިސްލާހު ކުރަންޖެހޭކަމާއި، އެޤާނޫނު މިހާރު އޮތްގޮތުން އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލަށް މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ ކަމަށްވާތީ ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިޤާނޫނު އިސްލާހުކުރުމަށް ބަލައިގަނެވޭނެ ބަދަލުތަކަށް މަސައްކަތް ކުރެވޭނީ ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރި

ކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމް އުފެދިގެން އައީ ހަމައެކަނި 2000

ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލްގެ ފަރާތުން މަޖިލީހާއި ދެއްވަނީ

ރުފިޔާދޭން ނޫންކަމާއި މިޤާނޫނަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މިހުންނަން އުޖާލާ މުސްތަޤްބަލެއް ހޯދައިދިނުމަށް ވުޒާރަން އަރިސްތައިވާ ޤާނޫނެއްކަމަށް ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް މަސައްކަތްކުރަނީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ޑިޕާޓްމަންޓެއްކަމުގައި ތަރުޙީބުކަމާ ޖެންޑަރން މި މަސައްކަތް ކުރަމުންދިޔައީ އެންމެ މުވައްޒަފުންކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް މިހާރު މިނިސްޓްރީގެ ޖެންޑަރުއިން ވަކިވެ އުފެދި އިތުރު މުވައްޒަފުންނާއެކު މަސައްކަތް ފަށާކަމުގެ ހަބަރު ލިބިފައިވާކަމަށް 2014 ވަނަ އަހަރު ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލުން މިކޮމިޝަނަށް ދިން ބަޔާނުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

9. ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ

އިންކުއަރީގެ އެކި މަރުހަލާތަކުގައި މަޢުލޫމާތުދީފައިވާ ފަރާތްތަކުން ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ (އެންސްޕާ) އާ ގުޅޭގޮތުން އެންމެ ގިނައިން ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ މައްސަލައަކީ އެންސްޕާއަށް ގުޅުމުން ފޯނު ނުނަގާ މައްސަލައެވެ. މީގެ ސަބަބުން ހައްސާސްކަން މާލެއިން ބޭރުގައި ދިރިއުޅޭ ޚިދުމަތްތަކާއި ބެނިފިޓްތަން ވަރަށް ބޮޑަށް ދަތިވާކަމުގެ ޝަކުވާތައް އެފަރާތްތަކުންވެސް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އިންކުއަރީ ފޯނުކުރުން، އެންސްޕާއަށް ގުޅުން އިތުރު ނަންބަރުތަކެއް ޤާއިމްކޮށްފައިވާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މިހާރު ފޯނުން ގުޅައިގެން މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް 3 ނަންބަރެއްގެ ޒަރިއްޔާއިން ފަހިކޮށްދީފައިވެއެވެ.

އެންސްޕާއިން ހިއަރިންގ އެއިޑް ލިބޭކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިގެން ބައެއް ބެލެނިވެރިން ހިއަރިންގ އެއިޑް ހޯދުމަށް އެދިފައިވާކަމާއި ނަމަވެސް އެ ތަކެތި ނުލިބޭކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ. އެންސްޕާއިން މިހާރުވެސް ވީލްޗެއަރ އާއި ހިއަރިންގ އެއިޑް ދޫކުރާކަމާއި ނަމަވެސް ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލުން ވަކި މިންގަނޑެއް ހަދާފައި ފެންވަރުހުރިކަމަށް 2013 ވަނަ އަހަރު މިކޮމިޝަނަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ. އަދި ވީލްޗެއަރ ދިނުމުގައި ވަކި ސްޕެޝަލް ސީޓިންގއަކަށް ނުބަލާކަމާއި، ބޮޑުންނާ ހުރިހާ ކުދިންނަށް ވީލްޗެއަރ ހިލޭ ދޭކަމަށް ވެސް އެންސްޕާއިން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. ގިނަފަހަރު ވީލްޗެއަރ ހޯދަނީ ކައުންސިލްތަކުން އިސްނަގައިގެން ސޯޝަލް މާލިޔަތުގެ ފަންޑަކުން ކޮށްގެން ކަމަށް ބެލެނިވެރިންނަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ. މީގެ އިތުރުން، އެންސްޕާއިން 2012 އިން ފެށިގެން ކޮކްލިއަރ އިމްޕްލާންޓް ހަދަން ފަރާތުގައިވާ ކަމާއި 2012 ވަނަ އަހަރު 6 ކުދިން މި ޕްރޮސީޖަރ ހަރަދުކުރައިވާކަމަށްވެސް މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ.

ކައުންސިލްތަކާއި އެންސްޕާއާއި އޮންނަ ގުޅުން ރަނގަޅު ނޫންކަން ގިނަ ކައުންސިލްތަކުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ބައެއް ރަށްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ލިބޭ އެލަވަންސް ހުއްޓުމުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން ދަތިތަކުގައި ހިނގާ މާލީ އެހީތެރިކަމަށް އެދޭ ފޯމު[xxiv] ފުރުމަށް ކައުންސިލުން އެހީތެރިކަން ފުރުޞަތުދި އެންސްޕާއަށް ފޯމު ފޮނުވައިދިން ނަމަވެސް، އޭގެފަހުން ހިނގާ އެއްވެސް ކަމެއްގެ މަޢުލޫމާތު ކައުންސިލާ ހިއްސާ ނުކުރާކަމަށް ގިނަ ކައުންސިލްތަކުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ދަފްތަރާ ބެހޭ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް އިސްކޫލުން ކައުންސިލްތަކާ ހިއްސާކުރަން ބޭނުން ނުވާކަމަށް ބައެއް ކައުންސިލްތަކުން ވަނީ ބުނެފައެވެ. އަދި އިސްކޫލުން ފޯރުކުރާ އެހީވެސް ނުލިބުމުން ބެލެނިވެރިން ޝަކުވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތަކަށްވެސް ކައުންސިލްތައް ކަމަށްވިޔަސް މި މަޢުލޫމާތު ނުލިބޭ ހަމަ ފެންވަރުގައި ދަރިވަރުން ނުބެލެހެއްޓިފައިވާކަމާއި އަދި އެފަދަ ދަރިވަރުންނާ ބެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް ކައުންސިލްތަކަށް ދަތިވާކަމަށްވެސް ކައުންސިލްތަކުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އިސްކޫލްގައި ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް ހުރަހަކަށް ޖެހޭ ފޯމު ފުރުމުގައި ދަތިތަކާއި ކުރިމަތިލާން ޖެހޭކަމަށް ފޯމާއެކު ހުށަހަޅަންޖެހޭ ޑޮކިއުމަންޓުގެ ތެރޭގައި ހެލްތު ރިޕޯޓަކާއި ކުރިމަތިލާން ޖެހޭކަމަށް ފަރާތްތަކުން މަޢުލޫމާތު ކުރިމަތިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުރިހާ ހަރަދުގައި ލިޔުންތަކާ ބެހޭ ޑޮކްޓަރުން ނުވަތަ ސައިކޮލޮޖިސްޓުންގެ ޝަހާދަތު، އާ ލިޔުން ހޯދުމުގައި ބޭނުންވާ ފައިސާ ދެއްކުމަކީ ބައެއް މަސައްކަތްތަކެއް ކަމަށް ބެލެނިވެރިން ބުނެއެވެ. އަދި މި ކަންކަމުގައި ލިބޭ އަގު ބޮޑުކަމާއި، އެ ލިޔުން ބޭނުންކުރުމުގައި މުޝްކިލާތު ކުރިމަތިވާ ކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ބޭނުންވާ ލިޔުން ހޯދުމަށް ފައިސާ ހޭދަކުރަންޖެހުމަކީ ބޮޑު އުނދަގުލެއް ކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އިސްކޫލްއާއި ދުރު ރަށްރަށުގައި ހުރި ދަތިތަކުގެ ސަބަބުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ދަރިވަރުންގެ ބެލެނިވެރިން ރަނގަޅު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން ލިބޭ އެހީތެރިކަމުގެ ނިޔަލަށް ބެލެނިވެރިން ލިޔުންތަކެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

2013 ވަނަ އަހަރު އިންސްޕެކްޓަރުން އޮޑިޓުގެ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ކުރިމަތިވެފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އިސްކޫލްގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރުމަށް އާއްމު ބެލެނިވެރިންނަށް ފޯމު ފުރުމުގެ ބޭނުން ލިބިފައިވާކަމަށް

އަދި ބައެއް ފަހަރު ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދިމާވާ ހާލަތްތައް ދެމެހެއްޓުމަށް އެހެން ބައެއް ފަރާތްތަކާއި އަދި މެނޭޖްމަންޓް ނިޒާމުތަކާ ހިއްސާކުރެވެއެވެ. އަދި ކުއްޖާގެ މުސްތަޤްބަލާ ގުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތް ދެނެގަތުމާއި ގުޅޭ ގޮތުން އިސްކޫލުގެ އެންމެހައި ދަރިވަރުންގެ އާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި ތަޢުލީމީ ތަރައްޤީ ބަލަހައްޓަމުން ގެންދަނީ ޚިދުމަތް ބޭނުން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހަމަ ސީދާ ދީފައިވެއެވެ. އަދި ފިޒިއޯތެރަޕީ ފަދަ ޚިދުމަތްތައް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ފޯރުކޮށްދީފައިވެއެވެ. އެކަމަށްޓަކައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުން އަމަލުކުރާ ހެލްތު ކާޑާއި މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ޢަމަލުކުރާ ފިޒިއޯތެރަޕީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތައް ހުރިކަމާއި ހެލްތު ކާޑު ނެތިއެވެ.

އެންމެ ފުރަތަމަ ފައިސާދޭން ފެށި ފަސޭހަ ކުރުމަށް ޚާއްޞަ ބަޔަކަށްކަމަށްވާތީ ސަރުކާރުން ގެނެސް ދިނުމުގެ ގޮތުން ޖީ.ޓީ.އެމް. އޭގެ ”ބޭސް ބުކް“ އަދި ބަޔަކުގެ ފައިސާދޭނަމަވެސް އަދި އިސްކޫލްގެ ފަރާތުން ޑިސްއެބިލިޓީ ކަސްޓަމަރުން މިންގަނޑު ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގައި ކޮންސޮލިޑޭޓެޑް ފަންޑަކީ 2013 ގައި އަލުން ފެށިގެން މަސައްކަތްތަކުގައިވެއެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ދަރިވަރުން ކަމަށް ބައިވެރިވާ ހަރަދުގެ ދިރާސާއެއްގައި ބޭނުންކުރެވޭ ފުރުޞަތުތައް ކަމުގެ ގޮތުން އިސްކޫލްއިން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އެގޮތުން ޤާނޫނީ ބެލެނިވެރިކަމުގެ ދަރުންނަށްދިނުމުގެ ބެލެނިވެރިންނަށް ކުއްޖަކު ފައިސާ ގެނެސްދިނުމަށް 1500/- ރުފިޔާ ސަރުކާރުން ދެމުން ބޭނުން ކުރާމީ އެ ފައިސާ އަހަރު ގޮތް މިގޮތަށް ބަލަހައްޓަމުން ކަނޑައަޅާ ކަމަށް ވެސް މަސައްކަތް ފެށިއެވެ. އެގޮތުން ކުއްޖާއަށް ދިނުމަށް ގެނެސްދޭ ފައިސާ ނުވަތަ އެއާ ގުޅޭ ކަންތައްތައް ކުރިމަތިވާ ދަތިތަކާ ގުޅޭ މަސައްކަތް ދަތިކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. މަސައްކަތް ކުރެވޭ ބޭނުންވާ ދަރުމައިން ނުވަތަ ދިވެހި ސަރުކާރުން ސަބަބުތަކަށް އޮޅުވާލެވިފައިވާކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

2014 ވަނަ އަހަރު އިންސްޕެކްޓަރުން މިނިސްޓަރީ ދިން ބަޔާނުގައި

އާސަންދައިގައި ވަކި ބޭސް ލިސްޓެއް އޮންނަކަމުގައި، ފުރަތަމަ ބޭސް ދޫކުރަން ފެށި އެލިސްޓުގެ ދަށުން ކަމަށާއި ނަމަވެސް 2013 ގެ ފަހުކޮޅުން ފެށިގެން ބޭސް ސިޓީ ދިނުމުން ބޭސް ގެނެސްދިނުން ދާކަމަށް އެންސްޕާއިން މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ. ރާއްޖެއިން ބޭރުން ފަރުވާހޯދަން ދިޔަނަމަވެސް ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ޑޮކްޓަރުން ލިޔުއްވާފައިވާ ބޭސް އެއީ ފާމަސީތަކުން އަބަދު ބޭނުން ކުރަންޖެހޭ ބޭރުން ކަމުގެއިތުރުން ލިބުމަށްޓަކައި ހުރަހަކަށްވުމުން އެސްޓީއޯ ފިޔަވައި އެބޭސް ލިބޭން އިންތިޒާމް ހަމަޖައްސާދޭކަމަށް ވެސް އެންސްޕާއިން މަސައްކަތްކުރަމުން ލިބިފައިވެއެވެ. ނަތީޖާގެގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ވެސް ދެނީ ބޭސްތަކުގެ މަދުވުމާ ނުލިބޭ ސަބަބުން ނުވަތަ އިންޑިޔާއަށް ދިޔުން ހަމަޖެހިގެން އާންމުކޮށް ނުހުރުމުގެ ސަބަބުން ބޭނުންވެރިންނަށް ބޭސް ނުލިބޭތީ ކަމަށާއި ނަމަވެސް މިހާރު ކަނޑައެޅިގެން ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ އުސޫލުގެ މަތިން އެކަން ކޮންޓްރޯލްކުރަން އެންސްޕާއިން މަސައްކަތް ދިޔަގޮތުގައެވެ. އަދި ބޭރަށް އެދި ހުށަހަޅާ މީހުންނަށް ވެސް އެކަން ފަރުވާދޭ ދުވަސްތަކާއި ކަމަށްވާ އެކަމުގެ މުއްދަތު ޕްރޮސީޖަރ ކަމަށްކުރުން އެންސްޕާ އިން މަސައްކަތް ބުނެއެވެ. ނަމަވެސް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށްރަށުން ދަރުމަވަންތަ ދިން ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް ވެސް އެންސްޕާ އިން ވަކިން މަސައްކަތްކުރެވެމުން ދިޔައެވެ.

10. ވަސީލަތްތައް ނެތުން

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ޚާއްސަ ވަސީލަތްތައް ނުލިބޭކަމުގައި ވަސީލަތްތަކާއި ތައްޔާރުކުރުން ހޯދުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަންގައި އުނިކަމުގައި ވިސްނާފައި އުސޫލުން ނުލިބޭކަމަށް ބަޔާއި ސްކޫލްތަކުން ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ. އަދި ސްކޫލްތަކުގެ ބަޖެޓު އެކަށައަޅާއިރު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ބޭނުންވާ ކަންކަން ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށް ބަޖެޓުގައި ވަކި ކޯޑެއް ހުޅުވައި ނުދޭތީ، ވަކިން އެކަންކަން ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭކަމަށް ގިނަ ސްކޫލްތަކުން ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ. މީގެ އިތުރުން ޚާއްޞަ ގިނަ ސްކޫލްތަކުގެ އިމާރާތްތައް ހުރިގޮތުން ހުރަސް ގޮތުން ސްކޫލްތަކަކީ ކިޔަވަންވީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވާކަމަށް ސްކޫލްތަކުން އިޝާރާތްކުރެއެވެ ބޭނުންތެރިން ހާއްސަ ކަމަށް މިގޮތުން ފުރުޞަތު ދޮރުތަކާއި އަންނަ ކުދިންނަށް ވަދެވޭނެ ގޮތަށް ކްލާސްރޫމް ނުހުރުމާއި ކްލާސްރޫމްތަކަށް ވަދެވެން އިދާރީ ސްކޫލުގެ ގޭޓުން ވަސީލަތެއް ރޭމްޕް ނެތުމުގައި، އެކިއެކި ދިރާސާކުރަން ހުރިހާ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތަކަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން ހަދާފައި ހުންނަ ޒާތުގެ ނެތްކަމަށް ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ.

ސެން ކުލާސްތަކުގައި ކިޔަވާ ދަރިވަރުންނަށް ހާއްސަ ތެރަޕިސްޓުންގެ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާއިރު، ތެރަޕިސްޓުންގެ ޚިދުމަތް ހޯދުމަށް ވަރަށް އަގުބޮޑު ކަމަކަށްވެފައި އަދި އެފަދަ ތެރަޕިސްޓުން ހޯދުމަށް ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމަށްވާތީ އެކި ފަރާތްތަކުން ފޯރުކޮށްދޭ ފަދައިން ނުކުރެވެއެވެ. އަދި ބައެއްކަހަލަ ތެރަޕިސްޓުން، މިސާލަކަށް އޮކިއުޕޭޝަނަލް ތެރަޕިސްޓުން ރާއްޖޭގައި ނުލިބޭކަން ވެސް ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ. އެހެން ކަހަލަ ތެރަޕިސްޓުން ރާއްޖޭއަށް ބޭނުންވާގޮތަށް ލިބުން ސަރުކާރު ގެނައުމުގައި، އަދި ސަރުކާރުގައި ގެނައުމުގައި، ސަރުކާރުގައި އުނދަގޫތަކުން ބޭނުންވާ އެހެން ކަސްރަތު ކުރުމަށް މިގޮތަށް ތެރަޕިސްޓުން ކުރަމުން ބޭނުންވާކަމަށް ފަހަރު ކުރެވެއެވެ. ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވައިދިނުން ދިވެހި ޗެލެންޖުން މަދުވުމުން، ތެރަޕިސްޓުން ބޭނުން ޗެލެންޖުން ގެނައިން ސްޕީޗްތޮ އެޑިއުކޭޝަނަށް ތެރަޕިސްޓުންނާއި ކުރައި ދިވަނަވަސް ކަމަކާއި ތަކުރާރުކޮށް މެޑިސިން ދުވަހު 2 ސްޕީޗް ތެރަޕިސްޓުން ކަމުގައި އުފައްދަމުން ހިމެނޭ ކުރަން ދަ ކުދިންނަށް އެކަށީގެންވާ ވަގުތު ނުދެވޭކަމުގައި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދިން ބައިވެރިން ފާހަގަ ކުރައްވައިފައެވެ.

އެޑިއުކޭޝަން ސިސްޓަމް ތެރޭގައި ތެރަޕިސްޓުން ގެންގުޅުމަށް މިހާރުގެ އޮނިގަނޑު ތަން ނުދޭ ކަމަށް ސްކޫލްތަކުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ހެލްތު މިނިސްޓްރީއާއެކު ވަރަށް ގިނަ މަޝްވަރާތަކެއް ކުރެވިފައިވާ ކަމާއި އަދި އިތުރަށް މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ހެލްތު މިނިސްޓްރީ އާއެކު މަސައްކަތް ކުރާނެ ގޮތަކާއިމެދު މަޝްވަރާ ކުރެވެން ޖެހޭކަމަށް ބައެއް ސްކޫލްތަކުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިފަދަ ތެރަޕީ ދިނުމަށް އެޕޮއިންޓްމަންޓް އުނގަންނައި ދިނުމާ އެކުއެކިގައި ކުރިއަށް ފުރިގެން އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާއިރު ސޮން ކުލާސްތަކުގައި ޚިދުމަތްދޭން ފުރުސަތު ޕްރައިވެޓް ސްކޫލްތަކުގައި ކަމަށާއި އެއީ ކުއްޖާގެ އުމުރުން 6 އަހަރުގައި ކަމަށް ވާއިރު ޕްރީސްކޫލް އުމުރުން ފުރިގެން ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަނަލް ނީޑްސް ހުންނަ ކުދިންނަށް ދޭންވާ ތަޢުލީމުގެ ބައި ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ނެތްކަން ގިނަ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މިސާލަކަށް ޑައުންސިންޑްރޯމް ހުންނަ ކުދިންނަށްވެސް ވަރަށް ދަސްކުރުމުގައި އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ ކުދިން ކަމަށާއި އެގޮތުން ފިޒިއޮތެރަޕީ އިން ފަރުވާދޭން ސްޕީޗް ތެރަޕީއާ ހަމައަށްވެސް އަރލީ އިންޓަވެންޝަން ބޭނުންވާކަމާއި މިކަންކަމަށް ތަމްރީން ލިބިފައިވާ ޓީމަކުން ޚިދުމަތްދިނުން ބޭނުންވާކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

އިމާދުއްދީން ސްކޫލާއި ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލުގައި ހުންނަ ވަސީލަތްތައް އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީން އެހެން ސްކޫލްތަކަށް ވެސް ހަމަޖެއްސުމަށް ދެފަރާތުން ދިން ފުރުޞަތުތަކުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެހެން ސްކޫލްތަކުން ކުދިން އިމާދުއްދީން ސްކޫލަށް ގެންދިއުމަށް އެދުނަސް އިމާދުއްދީން ސްކޫލުގައި ޖާގަ ނެތްކަމަށްވެސް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ސްކޫލްތަކުގައި ޖާގައިގެ ދަތިކަން ހުންނަކަމާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުން ކުރާ އިތުރު ދުވަސް ސްކޫލްގެ އާބާދީ އަށް ބަލާފައި ކުލާހާއި ސްކޫލްގެ ބޭނުމަށް ބަލާފައި ނުނިމޭކަންވެސް ބައިބައި ސްކޫލްތަކުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އިންޝުއަރަންސް ޕޮލިސީ އާސަންދަ ސްކީމް ފައިސާ ލިބެން ނުހުންނަކަން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އާލާތްތައް ލިބުމުގައި ގިނަ ދަތިތަކާ ކުރިމަތިލާން ޖެހޭކަމަށް ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އެއް ކަންފަތުގެ ހިއަރިންގ އެއިޑެއް ލިބެނީ 1200/- ރުފިޔާއަށް ކަމަށާއި ރަށްރަށުން މާލެ އައިސް މާލޭގައި ތަންތަން ކުއްޔަށް ހިފައިގެން ތިބޭ ޚަރަދުތަކާ މި ޚަރަދުތައް ދަތިވާކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ޚާއްޞަކޮށް ކުދިންގެ ދިނު ވީލްޗެއަރ ތަކާއި މެޑިކަލް އެހީތެރިކަމާ ނުލައި އަދިއެހެން އެކަސްކެ ބޭނުން ކުރާ ފަރު ގޮދިކަން ފަރުވާގެ ކުރިން ނުނަކަންވެސް ބޭސްފަރުވާ ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ބައެއް ފަރާތްތަކުން ވިޔަފާރި ނުދެކެން މިފަދަ ކުދިން އެއްކޮށް އަގެއް ގެންނަކުރުގައި އެތެރެކުރާ ފަރާތްތަކުން ދިމާވާކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

11. އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ

ރާއްޖޭގައި ގިނަ ސްކޫލްތަކެއް އިމާރާތް ކޮށްފައިވަނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބޭނުންތަކަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްގެން ނޫންކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ބައެއް ސްކޫލްތަކަށް ރެމްޕް ވަދެ ނިކުމެވެން ހުރި ނަމަވެސް ސްކޫލްގެ އެހެން ހުރިހާ ތަނަކަށްވެސް ވަދެވެން އެކަށީގެން ނުހުންނަކަން ފާހަގަ ކުރެވުނެވެ. އެކަށީގެންވާ ފާހާނަ ހުރުމުން ތާޒާ އާއި ގްރެބްބާރުތަކާއި ފަދަ ތަކެތި ނުހުރުމުގައި ދަތިތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ފުރުޞަތުތައް ދޭ ހިދުމަތްތަކުގެ ތެރެއިން އިމާރާތްތަކަށް ފަސޭހައިން ވަދެ ނިކުމެ އުޅެވޭގޮތަށް އިމާރާތްތައް ނުހުންނަ ކަމާއި މި ގޮތަށް އިމާރާތްތައް ބަދަލުކުރަން ޖެހޭ ކަމަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިހާރު ހުރި އިމާރާތްތަކުގެ ދަތިކަންވެސް ސްކޫލްތަކުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ގިނަ ސްކޫލްތަކުގެ ސްކޫލް ހޯލަށް ވަނުމަށްޓަކައި އުސް ތޮށިގަނޑެއް ނުވަތަ ސިޑިއަކުން އަރަންޖެހޭކަމާއި އެއްވެސް ވަރަކަށް ރޭމްޕެއް ހެދިފައި ނެތްކަން ފާހަގަ ކުރެވުނެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ބައެއް ކުދިން ސްކޫލަށް ނުދާކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، ބައެއް ސްކޫލްތަކުގެ އިމާރާތް ފަރުމާކުރުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ވަދެނިކުމެ އުޅެވޭނެފަދަ ގޮތަކަށް ވިސްނާފައި ހުރިކަން ފާހަގަ ކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން ރ. ދުވާފަރުގައި ހުރި ދެ ސްކޫލްގައިވެސް ހުރިހާ ފްލޯރއެއްގައި ކްލާސްތައް ހުންނަކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

ފުވައްމުލަކުގައި 3 ޕްރައިމަރީ ސްކޫލްގައި ސްޕެޝަލްކުލާސް ހިންގަމުންދާއިރު އިމާރާތުގެ ދަތިކަން ހުރިކަމަށާއި އެއް ސްކޫލެއްގައި ބެލެނިވެރިންގެ މަސައްކަތުން މިހާރު ކްލާސްރޫމެއް އަޅަމުން ދާ ކަމުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ގިނަ ސްކޫލްތަކުގައި ހެލްތު ރޫމެއް ނުހުންނަ ކަމަށާއި

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަލޮޅުދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަހްމަދު މަހްލޫފު މަޢުލޫމާތު ދެއްވަނީ

ނަމަވެސް ގިނަ ރަށްރަށުގައި ސްކޫލްގެ ކައިރީގައި ހެލްތު ސެންޓަރު ހުންނާތީ ކުއްޖަކު ބަލިވެއްޖެނަމަ ނުވަތަ އަނިޔާއެއް ވެއްޖެނަމަ ހެލްތު ސެންޓަރަށް ގެންދާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ. ބައެއް ސްކޫލްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ހެލްޕަރ ފަރާތެއް ހަމަޖައްސައިދީ ނަމަވެސް، އެހެންމެހެން ވަކި ނިޒާމު އުޅުމުގައި ދަތިވާކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މިސާލަކަށް ހެލްޕަރުންގައި ދަމާދޮރުތައް ހުންނައިރު، ދޮރު ބާރުކަމުން ސްލައިޑްކުރަން އުނދަގޫވާކަމާއި ހެލްޕަރުގެ ދޮރު ހަނިކަމުން ވީލް ޗެއަރގައި ހެލްޕަރަށް ނުވަދެވޭކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ގިނަ ސްކޫލްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ހެލްޕަރުންނެއް ހޯދައި ނުލިބޭކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައިވެއެވެ.

12. ހޯމް ވިޒިޓްސް

އިންކުއަރީ ކުރިއަށް ދިޔައިރު މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ރަށްރަށުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ދިރިއުޅޭ ގޭތަކަށް ޒިޔާރަތް ކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ޒިޔާރަތް ކުރެވުނު ގޭގޭގައި ތިބި ކުދިންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ކަނުލާ ހަރުނާ ކުދިންނާއި، ހަށިގަނޑުގައި އެއްވެސް ބާރެއް ނުހުންނަ ކުދިންނާއި، ނުހިނގާ ކުދިންނާއި، ވާހަކަ ނުދައްކާ ކުދިންނާއި، އަޑު ނުއިވާ ކުދިންނާއި، ތޮތޮލާ ފުންމަން ދަތި ކުދިންނާއި، ޑައުން ސިންޑްރޯމްގެ އިތުރުން އެއްބާވަތަކަށްވުރެ ގިނަ ބާވަތުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ތިބިކަމަށް ވަނީ ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ.

އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތްތަކުގައި މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށް ގޭގެއަށް ދިޔުމުން ސްކޫލަށް ނުގެންދާ ކުދިން ތިބިކަމަށް ވަނީ ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ. އެގޮތުން ސްކޫލަށް ކުދިން ނުގެންދާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ސްކޫލަށް ފޮނުވިޔަސް ސްކޫލުން މާބޮޑު އެހީތެރިކަމެއް ފުރުޞަތު ނުދެވުމާއި ސްކޫލްތަކުގައި އެފަދަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު އުނގަންނައިދޭނެ އިންތިޒާމެއް ހަމަޖެހިފައި ނެތުމުގެ ސަބަބުން ސްކޫލަށް ދިޔުން ހުއްޓާލާކަން

ފާހަގަ ކޮށްލައިފައެވެ. ސްކޫލުގެ ތެރެއިން ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ ތެރޭގައި އެކުދިންނަށް ކިޔަވައި ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ނެތުމާއި، ކިޔަވައިދޭ ގޮތާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހުމާއި، ކުދިންގެ ވިސްނުން ތަރައްޤީވަމުންދާ މިންވަރާ އެކަށީގެންނުވާ އިމްތިޙާނުތައް ދިނުމާއި، ޓީޗަރުންނަށް ކުދިން ކޮންޓްރޯލް ނުވުމާއި، ސްކޫލުގެ ތެރެއިން ކުދިންގެ ފަރާތުން ދިމާވާ ހަނގާކުރުމާއި، އެހެން ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ހިތްހަމަ ނުޖެހިގެން ނުރުހުމުގެ ބަސްތަކަށް [illegible]، ސްކޫލުގެ ތެރެއިން ކުދިން، ޓީޗަރުން އަދި ބެލެނިވެރިންގެ ފަރާތުން ތަފާތުކުރުން ގެންގުޅުން ހިނގައެވެ. އަދި މާލޭ ތަނަވަސްކަން ނުވުމާއި، ޖާގައިގެ [illegible] ނުލިބުމާއި، ސްކޫލްތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މިކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތުތަކަށް [illegible] ހުރި ގޮންޖެހުންތައް ކަމަށް ބެލެނިވެރިން ފާހަގަ ކޮށްލައިފައެވެ.

މީގެ އިތުރުންވެސް ސްޕީޗް ތެރަޕީ [illegible] [illegible] ގޮތުގައި ލިބެން ނުހުންނަކަމާއި ސަރުކާރުން ދެއްވާ 2000/- ރުފިޔާއިން އެކުދިންގެ ކަންތައްތައް [illegible] އިތުރު ނުތަނަވަސްކަން ބެލެނިވެރިންނަށް ދިމާވާކަން ފާހަގަ ކޮށްލައިފައެވެ. އަދި މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން އެކުދިންނަށް ކުރާ ގޯނާއި، [illegible] [illegible] [illegible] ހަމަޖެއްސުމަށް [illegible] [illegible] ނެތުމާއި، މަގުމަތީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފިލުވައިދިނުމަށް.

13. މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތައް

ރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރާ ބައެއް އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކުރާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކެއަރ ސޮސައިޓީ އިންވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިލާސްތަކެއް ހިންގާ ކަމަށާއި ކުއްޖާ އުފަންވީއްސުރެ އުމުރުން 25 އަހަރާ ދެމެދުގެ ކުދިންނަށް ޚިދުމަތްތަކެއް ފާހަގަ ކޮށްލައިފައެވެ. ނަމަވެސް ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި [illegible] [illegible] [illegible] ސްޕެޝަލް ސްކޫލެއް ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވޭ ގޮތަށް ޤާނޫނަކާއި އެސޯސިއޭޝަނުގެ ފަރާތުން ހިންގާ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ތެރޭގައި އެކުދިންނަށް ޚާއްސަ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން ނޯންނަކަމާއި، ޖާގައިގެ ދަތިކަމާއި، ތަމްރީން ލިބިފައި ތިބި މީހުން ނެތުމާއި، ވޯކްޝޮޕް ޓްރެއިނިންގ [illegible] [illegible] މީހުން ނެތުމަކީ ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ކަމަށް ބައެއް ސޮސައިޓީއިން ފާހަގަ ކޮށްލައިފައެވެ. އަދި އެކުދިންނަށް ބޭނުންވާ މަސައްކަތްތެރިކަމާއި ހުނަރުތައް ތަރައްޤީ ކޮށްދިނުމަށް މުޖުތަމަޢުގެ [illegible] ފާހަގަ ކޮށްލައިފައެވެ. ބައެއް ސޮސައިޓީގެ ޕްރޮގްރާމްތަކަށް ކުދިން ވައްދާއިރު އެކުދިން ގެއިގެންގޮސް ކުރުމަށް އިސްކަން ނުދެވޭކަމަށާއި، އެއީ ގެއިގެންގޮސް [illegible] ރާއްޖެއިން [illegible] [illegible] ވެސް އެފަރާތުން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އަދި ރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ގެއިގެންގޮސް ކުރުމުގެ ބޭނުން ބޮޑުވުމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުއައްސަސާތަކުން މަސައްކަތްކުރުން މުހިންމުކަންވެސް ބައެއް ސޮސައިޓީއިން ފާހަގަ ކޮށްލައިފައެވެ.

އޯޓިޒަމް އެސޯސިއޭޝަނުން 2014 ވަނަ އަހަރު ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދިންއިރު އޯޓިޒަމް ހުންނަ ކުދިންނަށް 3 ޕްރޮގްރާމެއް ހިންގާކަމަށް ފާހަގަ ކުރިއެވެ. އެއީ އެންމެ ފުރަތަމަ ފެށުނު ރެގިއުލަރ ކްލާސްރޫމެކާއި، ހޯމް ޕްރޮގްރާމް އަދި ޓްރާންޒިޝަން ކްލާސްގެ ޕްރޮގްރާމް ކަމަށާއި މި ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ގާތްގަނޑަކަށް 40 ކުދިންނަށް 20 ޓީޗަރުން މަސައްކަތް ކުރައްވާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އޯޓިޒަމް އެސޯސިއޭޝަނުން މަސައްކަތް ކޮށްދިނީ 2 އަހަރާއި 10 އަހަރާ ދެމެދުގެ ކުދިންނަށް ކަމަށާއި 11 އަހަރުވުމަށްފަހު އެކުދިން އެ އެސޯސިއޭޝަނާ ވަކިވެގެން ދާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އަދި އޯޓިޒަމް ހުންނަ ކުދިން ގެންގުޅުމުގެ ޓްރެއިނިންގ ލިބިފައި ތިބި 28 ޓީޗަރުން އެ އެސޯސިއޭޝަނުގައި މަސައްކަތް ކުރާ ކަމަށާއި އޭގެ ތެރެއިން 3 ޓީޗަރަކަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަނުން މުސާރަ ދޭކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ޓީޗަރުން ކުދިންގެ ގެއަށް ގޮސްގެން ތެރަޕީ ދޭގޮތަށް ހަމަޖެއްސެވިގެން ޕްރޮގްރާމެއް ފެށިކަމާއި ނަމަވެސް އޭގެ ފަހުން އަނެއްކާވެސް ވެއިޓިންގ ލިސްޓް ގިނަވެގައިވާ ކަމަށް މަޢުލޫމާތު ލިބުނެވެ. އެސޯސިއޭޝަނުން ޚިދުމަތް ހޯދުމަށް ވެއިޓިންގ ލިސްޓުގައި ތިބި ކުދިންގެ އަދަދު ވަރަށް ގިނަކަމަށާއި، އެސޯސިއޭޝަނުގެ ވެއިޓިންގ ލިސްޓުގައި ތިބޭ ކުދިންގެ އަދަދު ގިނަވަނީ ޓީޗަރުން ލިބުމުގެ ދަތިކަން ދިމާވާތީ ކަމަށާއި، އޭބީއޭ (އެޕްލައިޑް ބިހޭވިއަރ އެނަލިސިސް) ތެރަޕީގެ އެންމެ ކުޑަ ވަގުތުކަމަށްވާ 6 ގަޑިއިރުގެ ބަދަލުގައި 2 ގަޑިއިރަށް މަދުކޮށްގެން ގިނަ ކުދިންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމަށް މަސައްކަތް ކުރާ ކަމަށްވެސް އެފަރާތުން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. ދިރާސާތަކުން ދައްކާގޮތުން އަރލީ އިންޓަރވެންޝަން އަކީ މި ކުދިންނަށް ވަރަށް މުހިންމު ތެރަޕީއެއް ކަމަށް ވާތީ، މިހާރު ޕޭރެންޓް ކޯޗިންގ ޕްރޮގްރާމް ފަށާފައިވާކަމާއި [illegible] ބެލެނިވެރިންނަށް ފޯން ކޯންސަލްޓޭޝަން ހަދައި ދޭކަމަށްވެސް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.

ބްލައިންޑް އެސޯސިއޭޝަނުން ވެސް ފެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ކުދިންނަށް [illegible] [illegible] ޚިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދެއެވެ. މިގޮތުން 2011 ވަނަ އަހަރު 7 ކުދިންނަށް ބްރެއިލް ޓްރެއިނިންގ ކޯހެއް ހިންގާފައިވާ ކަމަށާއި ނަމަވެސް ކިޔަވައި ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި ހޯދުމަށް އުނދަގޫވުން [illegible] [illegible] ވާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. މިހާރު އެސޯސިއޭޝަނުގައި ތިބި އުމުރުން 18 އަހަރުވުމަށްފަހު ތިބި ކުދިން ކަމުން، އެ ކުދިންނަށް ވޮކޭޝަނަލް ޓްރެއިނިންގ ދީގެން އެ ކުދިން މުޖުތަމަޢުގެ [illegible] [illegible] މަސައްކަތް ކުރާކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އެގޮތުން މިހާރު ދަނީ ސުވެނިއަރ ތައްޔާރު ކުރުމުގެ 2 ކޯސް ހިންގަމުން ކަމަށާއި އެސޯސިއޭޝަނުން ދިވެހި ބްރެއިލް ކޯހުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާކަމަށްވެސް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބްރެއިލް ބޯޑު ލިބެން ނުހުންނަކަމާއި އެތަކެތީގެ އަގުބޮޑުކަމުން [illegible] އެތަކެތި ހޯދުން [illegible] ގަބޫލު ކުރެވޭނެ ކަމާ ނުހުންނަކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން [illegible] އެސޯސިއޭޝަނަށް ގޮންޖެހުމެއް ދިމާވާކަމަށްވެސް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

ޑެފް އެސޯސިއޭޝަނުން އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެމުން އިޝާރާތުގެ ބަސް (ސައިން ލެންގުއޭޖް) ތަރުޖަމާކުރާ މީހުން ނެތުމުގެ ދަތިކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ހަމަ ތަރުޖަމާނުން ލިބޭ ފަހަރުތަކުގައި ވެސް އެމީހުންނަށް ވަގުތު ނުދެވޭކަމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ ތެރޭގައި އިޝާރާތުގެ ބަސް އެނގޭ މީހުން މަދުވުމާއި، ފައިސާގެ ދަތިކަމާއި، ލިޔުމަށް ފުރުސަތު ނުލިބުމާއި، ތަމްރީނުވެފައި ތިބި ޓީޗަރުން ނެތުމާއި [illegible] [illegible] [illegible] ވަނުމުގެ ފުރުސަތު ނުލިބޭކަން ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް މުޖުތަމަޢުން ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަމުން ކައިވެނި ކުރިއިރު ކޯޓުން [illegible] [illegible] ނަސޭހަތް [illegible] ނުދޭ ކަމާއި، މަސައްކަތުގެ މައިދާނުގައި [illegible] ލިބޭކަމާއި، ރަށްރަށުގައި ތިބޭ އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބައިވެރިވުމަށް އެކަހެރި ވެފައިވާކަމަށްވެސް ފާހަގަކޮށްފައި ވެއެވެ.

މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން ފޮރ ފިޒިކަލް ޑިސްއޭބިލިޓީސް

އިން ބޭރުން އަމާޒުކުރަނީ ސްކްރީނަށް މަސްލް އޮބްޖެކްޓް އާއި ޑިޖިޓަލް ޓެކްސްޓްބުކް ހުންނަ ކުދިންނަށް ކަމަށް މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އެ އެސޯސިއޭޝަނަށް މުޅިން އަމިއްލަ ހަރަދުގައި ހިންގާ ތަނެއްކަމާއި ފަރާތްތަކަށް ނުލިބޭކަން ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ.

ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ އަދި ފަންނީ ގާބިލްކަން ނެތްކަން އަދި ތަޢުލީމުގެ ވުޒާރާތަކުން މިފަދަ ކުދިންނަށް އެހީތެރިވުމަށް އެއްބާރުލުން ނުލިބޭކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. އަދި ވުޒާރާތަކުން އެކަމަށް އިސްނަގައިދީނަމަ އެން.ޖީ.އޯ ތަކުގެ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން ލިބޭނެކަމާއި މިހާރުވެސް ގާބިލްކަން ހުރި މިންވަރަކުން ހުނަރުވެރިކަން އިތުރުކުރުމާއި އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން މުޖުތަމަޢުގެ އެކި އެކި ކަންކަމުގައި ބައިވެރިކޮށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭކަން ބައެއް އެން.ޖީ.އޯ ތަކުން މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ޖަމްޢިއްޔާތަކުން މިގޮތަށް މަސައްކަތްކުރުމުން ދާއިރާ އުނދަގޫތަކާއި އަދި މަސައްކަތް ކުރާ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން މުޖުތަމަޢުގެ ފަރާތުން ނުރަނގަޅު ބަސްމަގާއި ކުރިމަތި ގޮންޖެހުން ބައެއް އެން.ޖީ.އޯ ތައް ކުރިއަށް ނުދެވިފައި މުޅި ރާއްޖެއިން ބަލާއިރު ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ.

މާލޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން އަދި ހާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް މަސައްކަތު ކުރާ އެން.ޖީ.އޯ ތައް ހުރިވައި ހުރިނަމަވެސް މުޅި ރާއްޖެއިން ބަލާއިރު މިދާއިރާގައި މަސައްކަތް ކުރާ އެން.ޖީ.އޯ ތައް މަދުކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. މި ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ގިނަ އެން.ޖީ.އޯ ތަކުންވެސް އެމީހުންގެ މަސައްކަތަށް ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ބަޖެޓް ނުލިބުމާއި، ހުނަރުވެރިކަން ކުޑަވުމާއި، ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުން ބައެއް ފަރާތު މުޖުތަމަޢުގެ އެއްބާރުލުން ނުލިބުމާއި އަދި ކަމާއި ގުޅުން ހުރި މުއައްސަސާތަކުން އެއްބާރުލުން ނުލިބުން ހިމެނޭކަމަށް ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

14. މުދައްރިސުން

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެހީވުމަށް ހިތް ސާބަރަން މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން އަބަދުވެސް ހިތްވަރު ވެސް މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދީފައެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ގިނަ ކުދިންނަކީ ވަރަށް ގިނައިން ސާފުތާހިރުކަމާ ދޭތެ (ފަންގަސް) މައްސަލަތަކާ ކުރިމަތިވާންޖެހޭ ކުދިންކަމާއި ނަމަވެސް، އެކުދިންގެ ބޭނުންތެރިކަން މިފަދަ މައްސަލަތަކާއި ކުރިމަތިލައި ހައްލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ލިބޭން މަދު ރާއްޖޭގައި ފަރިވުފައި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި ވަސީލަތެއްވެސް ރާއްޖޭގައި ނުހުންނަކަމަށް ހިނގާން ވަނީ ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. އަދި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް ގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްސަ ނުޖެހި ކޯޕްރޭޓަރ ދަރިވަރުން މަދު ފަރިތަވާ ކަމަށާއި، އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް އިން މައުލޫމާތު ލިބުނު ގޮތުގައި ހިތުގައި ނުޖެހި ހިފުވާލުމަށް ލިބޭނީ ހަމައެކަނި ނަންބަރު ނުވަތަ ކަމަށް ފާހަގަ ކުރެވިފައެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ މި އުސޫލު ފެށިގެން އައި އިރު މިކަން ބަސްޖެހި ކުރުވުން ނަމަވެސް މިހާރު މިގޮތަކަށް ކަންތައް ނުކުރެވޭ ކަމަށާއި އެ ކުދިންނާއި ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ނުވަތަ އެހީތެރިން ވަރަށް ގިނައިރު ހޭދަކޮށް މިބާވަތުން ކުރިއަށް އަސްލުގައި ހިނގާން ވަނީ ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ސްކޫލްތަކުން ފުރުޞަތު ނުލިބުމުގެ މައްސަލަ އަދިވެސް ބޮޑުކަމަށް އެބަ ވަނީ ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

15. ޓްރާންސްޕޯޓޭޝަން

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ގޭތެރެއިންނާއި ގެއިން ބޭރުން ލިބިދޭން އަނިޔާވެރިކަމާއި ގައިން ސޯސިރީ ހަރަކާތްތަކާއި އިހާނަތް ގޯނާތަކުންނާއި، ފުރައްސާރަ ކުރުންތަކުންނާއި، އެ ކުދިންގެ ބޭނުން ނަހަމަގޮތުގައި ހިފުންފަދަ ކަންކަމުން ހިމާޔަތް ކުރަންވާނެ ކަމަށް ޤާނޫނުގައި ބަޔާން ކޮށްފައި ވިނަމަވެސް، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބައެއް މުޖުތަމަޢު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ޓްރާންސްޕޯޓްފަހިކޮށްދިނުމުގެ ސަބަބުން، ގާނޫނުން މި ފަރާތްތަކަށް ކަނޑައަޅާ ކޮށްދިނުމަށްވާ އެކިއެކި ބައްޔަތުން މި ކުދިންތަކަށް ފުރުޞަތު ކުޑަވެފައެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތަކުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ކުރުމާއި މަޖާލް ކުރުމާއި އެ ކުދިން ތަޢުލީމާ ތަފާތުކުރުމާއި ނިސްބަތްވުމަށް ބަރުދަނާއި، އެ ކުދިންނަކީ އެހެން މީހުން ސަމާލުކަން ޖެހޭ ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ހިނގައެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް މުޖުތަމަޢުގެ މަޖާލް ފިޒިކަލާއި އޮޓިސްޓިކް ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން އެމީހުންގެ ކުދިން އެހެން މީހުންގެ ބަލައިގަތުމާ ނުފެތޭތީ ޖިސްމާނީގޮތުން މަޖުބޫރުވާ ދިރިއުޅުމެއް. މިފަދަ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބައެއް ރައްކާތެރިކަން ކުދިން ދޫކޮށްލާ ގެއިން ބޭރަށް ނުނެރެވޭ ހާލަތްތައް ހިނގައެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުރެހުމާއި ދަތުރުކުރުން މަދުމީހުން ގޮވައި އާންމު ތަނުތަނާއި ދުވަހުގެ ހާލަތު، "ކާފައެއް" މިސާލެއް ވަރަށް ބައްދަލުކޮށް "މަސްހުނި" ކުރިނަށް، "ބިސް" ކުރިއަށް"، ފަދަ "އަސް ބަނޑު" މިނޫން އިތުރު ބައެއް ބަލިތަކުގެ ގޮތުގައި ފަރުވާ ދޭން ކުރެވޭ ގޮތްތައް އަންނަނިވިފަދަ ބަދަލުތަކަކަށް އެކުލަވާލުން ކުރުވަނީ ދާދި ވަރަށް ކުރީގެ ތަޖުރިބާއިން އެބަ ހުރިކަމަށް ފަރުވާލި މީހުން ތަޢުލީމު ލިބިގަތުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ތަކެއްގެ ސަބަބުން ވެސް ކުރެވިފައިވެއެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ރައްކާތެރިކަން ދިނުމަށްޓަކައި ގާނޫނުތަކެއް ހުރި ކަމުގައި ވިނަމަވެސް މިގާނޫނުތަކެއް ތަންފީޛު ކުރެވުނު ތަނެއް ފެނިގެނެއް ނުދާތީ ޖިސްމާނީ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަދި އިންސާފުވެރިކަމާ ނުލައި ސުލޫކުކުރަމުންދާ ގޮތް ދައްކައެވެ. މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި ޓްރާންސްޕޯޓޭޝަން އިސްލާހުކުރަން ދިނީ ކުދިން ޖަލްސާއަށް ކުރާ ފަރާތް ފަހަރެއް ސަލާމަތް ވާކަމަށް ކުރެވިފައިވެއެވެ.

ކުއްޖާގެ ބަލިގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ސަބަބުން ކުރީގެ ކަރުދާހުގެ ގާތްކޮށް ރަނގަޅު ގޮތުގައި ޤާނޫނުތަކެއް ދިރާސާކުރެވި ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް ބަލައިލަން ވާނެއެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބައެއް ޓްރާންސްޕޯޓޭޝަން ނިޒާމުން ބައެއް ކުދިންގެ ޚާއްޞަ ބޭނުންތައް ލިބޭ ގޮތަށް މެދުވެރިކަމާއި ޚިޔާލު ކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ސަލާމަތާއި ބެލެނިވެރިންނާއި ސިވިލް އިޖުތިމާޢީ ނިޒާމަށް، އެކުދިންނަކީ ބެލެނިވެރިން ހިމާޔަތް ދޫކޮށްލާ ގޮތަށް މަޢުލޫމާތު ދޫކުރެވިފައިވާ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން މި މަޢުލޫމާތު ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ބައެއް ކުދިން ހަމަ ދުރުގަނޑުގައި ކަމަށާއި ހިތްވަރު ނުލިބިދާކަމަށް ބައެއް ބެލެނިވެރިން ދެކޭ ކަމަށް ކުރެވިފައިވެއެވެ.

ސަރުކާރު ނާ އުފެދިފައިވާ ކުދިންގެ ބައެއް ސަރުކާރު ދަށުން މަސައްކަތް ކުރާ އެކި ސަބަބުތަކާ ހުރި ސަރުކާރު ދަށުން ކުރެވިފައިވާ ކުދިންނާއި އެއްގަމުގައި ސަރުކާރު ނިޒާމުން ބޭބޭކަން މި އިސްކޮޅުތައް ދުރުވާ ބައްދަލުކުރުން ފަދަ ކުރެވިފައިވެއެވެ. ސަރުކާރު ނަ ކުދިންނަށް ދިމާވާ ކަންކަމުގެ ބައެއް، ސަރުކާރުގައި އެކުގައި އުޅުދިންނާއި،

ބެލެނިވެރިންނާއި އަދި ސްކޫލްތަކުގެ ބައެއް އިސްބޭފުޅުން މި ކުދިން ބަލައިނުގަތުމާއި، އެކުދިންނަށް ހަރާނުކުރާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. މިފަދަ ޢަމަލުތަކެއް ދިމާވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި ގުޅޭ މައުލޫމާތު ނެތުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނާ ކުދިންނާމެދު ނުރަނގަޅު ވިސްނުމެއް ގެންގުޅުން ހިމެނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރަމުންދާ މި މުޖުތަމަޢުގައި ހިނގާ ވަރަށް ނާޒުކު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. މިގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ޖިނާއީ ކުށްތަކަށް މަގުފަހިވާ ފަދަ ކަންކަން ކުރުވުމާއި، މަސްތުވާތަކެތީގެ ޖާލުތަކާއި އެކުދިން ގުޅުވާ ކުރުވުމާއި، ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާކަމުގެ ޝަކުވާތަކެއް ލިބިފައިވެއެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކުރާ ޖިންސީ ގޯނާ ތަކުރާރުވެ، އެކުދިން ބަލިވެ ދަރިން ވިހުމުގެ ކަމަށް އެކަމުން އެ ކުދިން ބަނޑުބޮޑުވެ ދަރިން ވިހެއުމަށް ސަލާމަތްކޮށްދީފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ސަލާމަތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ދޭ މާލީ އެހީތެރިކަމުގެ އެލަވަންސް އެކުދިންގެ ބޭނުންތަކަށް ޚަރަދު ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ޢާއިލާއިން ތަފާތު އެހެން ކަންތައްތަކަށް ބޭނުންކުރާކަމުގެ މައްސަލަތައް ލިބިފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ވެސް މުޖުތަމަޢުގައި އެހެން ކުދިންނާއިވެސް އެއްފަދައިން ބައިވެރިވުން ލިބެންޖެހޭ ކުދިންނަކަން ވާއިރު، މި ކުދިންނާމެދު ސްކޫލްތަކުގެ ތެރެއިންނާއި މުޖުތަމަޢުން ދެކޭގޮތާއި، މި ކުދިންނާމެދު އަނިޔާގެ ވިޔަސް ނުވަތަ ނޫނީ ސަމާލުކަން ކަސްކުރުވާ ގޮތާއި، އެ ކުދިންނާމެދު ދެކޭގޮތް ރަނގަޅުކުރުމަށް މިވަނީ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކުރަން ޖެހި އަދި އެ މަސައްކަތްތަކުގައި ދެމިތިބެން ޖެހިފައެވެ. އެއްކޮށްދެއްގެ ތަރުބިޔަތު އަސާސް ކުއްޖެއްގެ ޙައްޤުގެ ގެއްލިގެންދާ އެއްޗެއްކަމަށް ގަބޫލު ކުރަމުންދާ ބަޔަކު މީހުންކަން މިހިނދުއަކީ އަދި އެކިއެކި ފަރާތްތަކުން ދިނުމާއި ބަޔާންތަކުން ހާމަވެއެވެ. ކުއްޖަކު ސްކޫލަށް ވެއްދުމާ ހަމައިން އެކުއްޖެއްގެ އުމުރު ފުރާތާއި ޤާބިލިއްޔަތަކަށް ބަލައި އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމު ދެވެންޖެހެއެވެ. އަދި އާއްމު ބެލެނިވެރިޔާ ނުވަތަ ޖީކޮމް ނޫނީ ސްކޫލްގެ އިސްވެރިޔަކާ ބައްދަލުކޮށް ދިރާސީ ކަސަބު އަހަރުތަކުގެ އިނގިރޭސިބަސް ގޮތުގައި ތަޢުލީމީ ޚިދުމަތް ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބެންޖެހެއެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ހޯދުންތައް

މިއީ "ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އޮން އެކްސެސް ޓު އެޑިއުކޭޝަން ފޯރ ޗިލްޑްރަން ވިތް ޑިސްއެބިލިޓީޒް" ގެ އެކި މަރުޙަލާތަކުން ލިބުނު މައުލޫމާތުގެ އަލީގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ދިނުމުގައި ހުރި ގޮންޖެހުންތައް ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކުގެ ބައެކެވެ. މިބައިގައި ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް ކުރެވުނު ސުވާލާ، ފޯކަސްގްރޫޕާ އަދި ދިގު ގުރޫޕާގެ ހޯދުންތަކުން ހޯދުންތައް ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

މުޅި އިންކުއަރީއަށް ލިބުނު މައުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރު، ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ 14 އިދާރާއާއި ސޯޝަލް ކައުންސެލަރުން ޖުމްލަ 139 ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން 68 ހުށަހެޅުމަކީ އެންމެ ގިނަ ހުށަހެޅުންތަކެއް ހުށަހަޅާފައިވާ މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނެވެ. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު އެންޑް ޖެންޑަރ އަށް 20 ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒަށް 12 ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާފައި ވެއެވެ. ހުށަހެޅުންތައް ހުށަހެޅުނު އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިން

10 އިދާރާއަކާ ބައްދަލުކޮށް ހުށަހެޅުންތަކާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ދެ އިދާރާތަކާ ހިއްސާ ކުރެވިފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތަކުގެ ލިސްޓް ޖަދުވަލު 14 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. އަދި އެކި އިދާރާތަކަށް ހުށަހެޅުނު ހުށަހެޅުންތަކުގެ ޚުލާޞާ އެނގޭނެ ތަފްޞީލު ޖަދުވަލު 23 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. މި ހުށަހެޅުންތައް ތަންފީޒު ކުރަމުންދާ މިންވަރު ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން މޮނިޓަރ ކުރަމުން ގެންދާނެއެވެ.

1. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން

ކުރުދާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. ކޮންމެ އަހަރަކު މަދުވެގެން އެއްފަހަރު މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާއާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނާމެދު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން.

2. ސްކޫލްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ބަލައިގަތުމާއި ތަޢުލީމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] ނުރަނގަޅު [illegible] ގެންގުޅުން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ހާއްސަ މަސައްކަތްތައް ކުރުމާއި ސްކޫލްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން ދޭހަ ނުރަނގަޅު ގޮތަކަށް ބަދަލުވުމުން އަންނަ މިންވަރު ދެނެގަނެވޭނެ ނިޒާމެއް، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ގާއިމްކޮށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

3. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ޓީޗަރުންނާއި ފަންނީ މުވައްޒަފުން ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ލިބެންހުންނާނެ ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް، 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ގާއިމުކުރުން

4. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ޓީޗަރުންނާއި ފަންނީ މުވައްޒަފުން ބޭނުންވާމިންވަރަށް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ޓީޗަރުން ބިނާކުރުން.

5. މުދައްރިސުން ތަމްރީނުކުރުމަށް ހިންގާ ކޯސްތައް ފަރުމާ ކުރުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމާ ގުޅޭ މޮޑިއުލްތައް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ހިމެނުމަށް [illegible]

6. އަހަރަކު އެއްފަހަރު ސްކޫލްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް، ހާއްސަކޮށް ޓީޗަރުންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން. އަދި [illegible] 6 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ހިންގުނު ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ތަފްޞީލް، ކޮންމެ ސްކޫލަކުން އެޑިޔުކޭޝަން މިނިސްޓްރީއާ ހިއްސާކުރާނެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން.

7. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރުންނާއި ބެލެނިވެރިންނަށް ބޭނުންވާ ވަގުތެއްގައި އިރުޝާދު

މަދުވެގެން އަހަރަކު 2 ފަހަރު [illegible] ނިޒާމު ސްކޫލްތަކުގައި ޤާއިމުކުރުން، އަދި ސްކޫލްތަކުން އެގޮތަށް ހަމަޖައްސަމުންދާކަން މޮނިޓަރ ކުރަމުން ގެންދިއުން.

8. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް މަދުވެގެން ދެފަހަރު، ކޮންމެ ސްކޫލަކުންވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގަންނައިދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން، ބެލެނިވެރިންނާއި މުޢައްލިމުންނަށް ހޭލުންތެރިކުރުވުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުމާއި، މިޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތާއި ބައިވެރިންނަށް ރިޕޯޓުކުރާ މަޢުލޫމާތު މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނާ ގަވާއިދުން ރިޕޯޓުކުރާނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލާ ހަމަޖައްސަން ފެށުން.

9. ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ސްކޫލްގެ ޓީޗަރުން ދިމާވާ އަދި ދަރިވަރުން ހަޖާކުރުންތަކުން، އެކުދިން ރައްކާތެރި ކުރުމަށްޓަކައި ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވާ ދަރިވަރުންނާއި ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވާދޭ މުދައްރިސުންނާއި ސްކޫލްތަކުގެ މުވައްޒަފުންނަށް ހޭލުންތެރި ކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް މަދުވެގެން އަހަރަކު ދެފަހަރު ހިންގުން އަދި މިޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތާއި ބައިވެރިންނަށް ރިޕޯޓުކުރާ މަޢުލޫމާތު މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނާ ގަވާއިދުން ރިޕޯޓުކުރާނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލާ، އެގޮތަށް ހަމަޖައްސަން ފެށުން.

10. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާމެދު ހިންގާ ހަޖާކުރުމާއި އަނިޔާކުރުންފަދަ ނުރަނގަޅު ޢަމަލުތަކުގެ މައްސަލަތައް، އެފަދަ ޢަމަލުތަކާމެދު ޝަކުވާ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން އެކުލަވާލައި، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މިއުސޫލުތައް ކޮންމެ ސްކޫލްއެއްގައިވެސް ސްކޫލަށް ވަދެ ނިކުމެ އުޅޭ އެންމެންނަށް ފެންނަން ހުންނާނެހެން ބެހެއްޓުމަށް ސްކޫލްތަކަށް އެންގުން އަދި ސްކޫލްތަކުން މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރާކަން ކަށަވަރުކުރުން.

11. ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވާދޭ ޓީޗަރުންގެ އަދަދު ވަޒަންކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް އެކުލަވާލައި، އެ ނިޒާމަށް ބިނާކޮށް ކުރަމުން ދިއުން. މިގޮތުން މިހާރުވެސް ކޮންމެ އަހަރަކު ފަހަރަކުވެސް އަންނަ ބަޖެޓުގައި އެކުލަވާލާ އަދަދަކަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރުންގެ އަދަދު ވަޒަންކުރާފަދައިން މުސްތަޤްބަލުގައިވެސް މިކަން ކުރުމާއި މިފަދަ އިތުރު ކަންކަންކުރުން.

12. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނުން 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކޮންމެ ސްކޫލަކުންވެސް އެސްކޫލެއްގެ ކޮމިޔުނިޓީ އާބާދީގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ހާޒިރުވާކަން ކަށަވަރުކުރާނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށް، އެނިޒާމަށް ހަމަޖައްސަން ފެށުން.

13. ސްކޫލަށް ކުދިން ވައްދާއިރު، އެކުދިންގެ ގްރޭޑް މޮނިޓަރިންގ ކާޑު ހުށަހެޅުމުން، ސިއްޙީ ދާއިރާއިން ޚިދުމަތްދޭ ސަރުކާރު ޤަބޫލުކުރާ އިދާރާއެއްގައި ރަޖިސްޓަރީ ވެފައިވާ ފަރާތްތަކާއި، ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ތަޢުލީމާއި ތަޖުރިބާ ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކުން ހިމެނޭ ޓީމެއް، އެކުއްޖެއްގެ ހާލަތު މަޢުލޫމާތު ދިރާސާކުރުން ގޮތުގެ މިންގަނޑެއް މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 6 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޤާއިމުކޮށް، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރުން ފެށިގެން ހަމަޖައްސަން ދިއުން.

14. ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތުން ތަޢާރަފުކުރާ “ގްރޭޑް މޮނިޓަރިންގ ކާޑު” ތަޢުލީމީ ބޭނުންތަކަށް ދިރާސާކުރަން ގޮތުގެ މިންގަނޑަކަށް ރިއާޔަތްކޮށް، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ސްކޫލަށް ވައްދާ ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ އެސެސްމަންޓެއް ތަޢާރަފުކުރުން.

15. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ކުދިން ސްކޫލަށް ވެއްދުމުގެ ކުރިން ގްރޯތް މޮނިޓަރިންގ ކާޑުގެ އެހީގައި ހެދިބޮޑުވުމުގެ މަރުހަލާތަކަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތައް ދެނެގަތުމުގެ މަސައްކަތް ޕްރީ ސްކޫލްތަކުން ކުރަމުންގެންދާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ނިޒާމެއް، މިރިޕޯޓު ނެރޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޤާއިމްކޮށް، އެނިޒާމަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

16. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަނުން އެކުލަވާލާ ޢަމަލު ކުރަމުން ގެންދާ ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، މި ސިޔާސަތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ 4 ގިންތީގެ ކުދިންގެ (މައިލްޑް، މޮޑަރޭޓް، ސިވިއަރ، ޕްރޮފައުންޑް) "ގްރޯތް މޮނިޓަރިންގ ކާޑު" ބަލައިގެން ގިންތިކޮށް ވަކި ރަޖިސްޓަރީއެއް ޕްރީ ސްކޫލްތަކުން ތައްޔާރުކޮށް ބަލަހައްޓަމުންދާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ނިޒާމެއް، 2017 ވަނަ އަހަރު ދިރާސީ އާ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކުރުން. އަދި އެއަށްފަހު، ކޮންމެ 4 މަހަކުން އެއް ފަހަރު ހުރިހާ ޕްރީސްކޫލްތަކުގެ ވަކި ރަޖިސްޓަރީއެއް ގެންގުޅެމުންދާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ނިޒާމެއް ޤާއިމްކޮށް ޢަމަލުކުރަމުން ދިއުން.

17. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތާއި ގުޅިގެން ސްކޫލްތަކުގައި އެކި މަރުހަލާތަކުގައި (އަލަށް ސްކޫލަށް ވަންނައިރު، ޕްރައިމަރީ ސްކޫލަށް ވަންނައިރު، ސެކަންޑަރީ ސްކޫލަށް ބަދަލުވާއިރު) ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރިތޯ ދެނެގަތުމަށް ސްކްރީން ކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކުރިއަށްގެންދިއުން.

18. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރުން ފެށިގެން ކޮންމެ އަހަރަކު ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންނަށް ކިޔަވާދިނުމަށް ސްކޫލްތަކުން އިންކްލޫސިވް އެޖުކޭޝަން ޕްރޮގްރާމުކުރަން އަންގައި، މިގޮތުން ކުދިންގެ ޓްރޭނިންގ ނީޑް އެސެސްމަންޓް ބިނާކޮށް ސްކޫލްތަކުން ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާ މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު ތައްޔާރުކުރާ އިންޑިވިޖުއަލް އެޖުކޭޝަން ޕްލޭންތައް އަހަރަކު އެއްފަހަރު މުރާޖަޢާކޮށް، ފަންނީ ފަރާތް އަދި އިސްލާހު ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަނުން ސްކޫލްތަކާ ހިއްސާކުރުން.

19. ސްކޫލްތަކުން ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް ތައްޔާރުކުރާ އިންޑިވިޖުއަލް އެޖުކޭޝަން ޕްލޭންތަކާ އެއްގޮތަށް ދަރިވަރުންނަށް ކިޔަވާދެމުންދާކަން ބެލޭނެ ނިޒާމެއް 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

20. ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވަމުންދާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ މާއްދާތަކާއި އެކުދިންނަށް ދެވޭ އިމްތިޙާނުތަކާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު އަދި އެކުދިންގެ ކިޔެވުމާއި އުނގެނުމުގައި އަންނަ ބަދަލުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ގާއިދުން އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނާ ހިއްސާކުރުމުގެ އުސޫލެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަނުން އެކުލަވާލައި، އެމަޢުލޫމާތު ސްކޫލްތަކާއި ހިއްސާކޮށް، މި އުސޫލާ އެއްގޮތަށް ސްކޫލްތަކުން ޢަމަލު ކުރަމުންދާކަން ބެލޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމްކޮށް، އެނިޒާމަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

21. ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންނަށް އެހެން ކުދިންނާ އެއްގޮތަށް ސްކޫލްތަކުގައި ހިންގޭ އިތުރު ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ މަގު ފަހިކޮށްދިނުން އަދި ސްކޫލްތަކުން މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރަމުންދާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، އެނިޒާމަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

22. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން ދިރާސާގެ އެކި ފުރުޞަތުތަކުގައި ބާއްވާ ކުލާސްތަކާއި ސްކޫލްތަކުގައި ހިންގާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި

ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ކޯޗިންގ އަދި އެކުދިންނަށް ޚާއްސަކޮށްދޭން މިފަދަ ކުޅިވަރުތަކާއި އިތުރު ހަރަކާތްތައް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކުރިއަށްގެންދިއުން.

23. ކުދިން އެއް ސްކޫލުން އަނެއް ސްކޫލަށް ބަދަލުވާއިރު، ކުއްޖާގެ ހުރިހާ ރެކޯޑްތައް އިތުބާރު ހިފެހެއްޓޭނެ ގޮތެއްގެ މަތިން ބަދަލުވާ ސްކޫލަށް ފޯރުކޮށްދޭނެކަން ކަށަވަރުކުރާނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފަށަންވާއިރަށް ޤާއިމުކޮށް، އެނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

24. ޕްރީ ސްކޫލް ނިންމާ ޕްރައިމަރީ ސްކޫލަށް ބަދަލުވާއިރު ދަރިވަރާބެހޭ އެންމެހާ މައުލޫމާތު ދަރިވަރު ބަދަލުވާ ސްކޫލަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ބާވަތް ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

25. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ކިޔަވާ ސްކޫލްތަކުގައި ކަރިކިއުލަމް ޕްލޭން އެކުލަވާލައި، އެ ޕްލޭންގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

26. މިރީޖު ނަންބަރު ޤާނޫނުން ފެށިގެން ދަރިވަރުންނަށް ބޭއްވޭ އިމްތިޙާނުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ޙާލަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އިމްތިޙާނުގެ ވަށައިގެން ގެންނަންޖެހޭ އެންމެހާ ބަދަލުތައް ސްކޫލްތަކުން ގެންނަކަން ކޮންމެ އިމްތިޙާނެއް ފެށުމުގެ ކުރިން ކަށަވަރުކުރުން.

27. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރުން ފެށިގެން، ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން ޕްރީސްކޫލަށް ވަންނަ ދަރިވަރުން ސްކްރީނިންކުރަން ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކެއް ސްކޫލްތަކަށް ފޯރުކޮށްދީފައިވާކަން ކަށަވަރުކުރުން.

28. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރުން ފެށިގެން، ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރެއްގައި އާރލީ އައިޑެންޓިފިކޭޝަން އަދި އާރލީ އިންޓަރވެންޝަން ޕްރޮގްރާމެއް ކޮންމެ ސްކޫލެއްގައިވެސް ރާވައި ހިންގާކަން ކަށަވަރުކުރުން.

29. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފުރުޞަތުދިނުމަށްޓަކައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގަންނައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ކުރިއަށްއޮތް ދިރާސީ އަހަރަށް ހޯދުމަށްޓަކައި، އެކަމަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ހިމެނޭ ތަފްޞީލީ ބަޖެޓެއް ސްކޫލްތަކުން ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނަށް ހުށަހަޅާކަން ބެލުން ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

30. 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގަންނައިދިނުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ކްލާސްރޫމްތަކުގައި ކޮންމެހެން ހުންނަންޖެހޭ ތަކެތީގެ ބާވަތާއި ވަސީލަތްތަކެއް ލިބޭނެ އިންތިޒާމު ސްކޫލްތަކާއި ގުޅިގެން ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން ނިންމުން.

31. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ފަރާތުން ބެލެނިވެރިއަކު ކޮންމެ ސްކޫލެއްގެ ސްކޫލް ބޯޑުގައި މިހާރުވެސް ހިމަނާފައިވާފަދައިން، އެކަން އެގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދިއުން.

32. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ޚިދުމަތުގައި ޓީވީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވާދޭ ޗެނަލްތަކުގެ، ފަންނީ ގާބިލްކަން އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި ރާއްޖޭއާއި ރާއްޖެއިން ބޭރުން ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް ފުރުޞަތުތައް ހޯދައިދިނުން.

33. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ސްކޫލް އުމުރުފުރާ ހަމަވުމުގައިވެސް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުން ކަނޑައަޅާ މިންވަރު ހާސިލްވަންދެން އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ސްކޫލްތަކުން ފޯރުކޮށްދިނުން.

34. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ގައުމީ މަންހަޖުގެ ލަނޑުދަނޑިތައް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމުގެ ވަށްޓަފާޅިއަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތަކުގެ ފަންނީ ލަފާއާއި އިރުޝާދު، ސްޓާފުތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މަސައްކަތު ބައްދަލުވުންތައް މަދުވެގެން އަހަރަކު އެއް ފަހަރު ބާއްވުން.

35. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ރަށު ކައުންސިލްތަކާއި ސިޓީ ކައުންސިލްތަކުން މަޢުލޫމާތު ހޯދައިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ޑޭޓާ ރަޖިސްޓްރީއެއް އުފައްދައި، އަހަރަކު އެއްފަހަރު ރަޖިސްޓްރީ މުރާޖަޢާކޮށް، މި ރަޖިސްޓްރީއަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ގެންނަމުން ދިއުން.

36. ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވަމުންދާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތަފްސީލީ ރަޖިސްޓްރީއެއް ސްކޫލްތަކުން އުފައްދާ، އަޕްޑޭޓްކޮށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނާ ހިއްސާކުރާކަން އަދި މި ރަޖިސްޓްރީއަށް އަންނަ ބަދަލުތައް ގަވާއިދުން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނާ ހިއްސާކުރާކަން ބެލުން ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

37. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ ސްކޫލްތަކުގައި ސެން ކޯޑިނޭޓަރުގެ މަސައްކަތްކުރާ ޓީޗަރުންނާއި ފަންނީ މުވައްޒަފުންގެ ރަޖިސްޓްރީ ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރެއް ފެށުމުގެ ކުރިން އުފައްދައި، ކޮންމެ ހަމަހަމަކުން އެ ރަޖިސްޓްރީ އަޕްޑޭޓް ކުރަމުން ގެންދާކަން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުން ބެލުން ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

38. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ ސްކޫލްތަކުގެ ސެން ކޯޑިނޭޓަރުގެ މަސައްކަތްކުރާ ޓީޗަރުންނާއި ފަންނީ މުވައްޒަފުންގެ މަސައްކަތްތަކާއި ވިލަރެސްކުރާނެ ފަރާތެއް ކޮންމެ އަތޮޅެއްގެ ސެން ޔުނިޓެއްގައި ޤާއިމުކުރުން އަދި އެޔުނިޓްގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް ބޭނުންވާ ފަންނީ ލަފާއާއި އިރުޝާދުތައް ގަވާއިދުން ފޯރުކޮށްދިނުން.

39. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ޓީޗަރ ރިސޯސް ސެންޓަރުތަކުން ގުޅުވާދީގެން ސެން ކޯޑިނޭޓަރުގައި ކިޔަވާދޭ ޓީޗަރުންނަށް ބޭނުންވާ އިރުޝާދާއި ލަފާ ފޯރުކޮށްދިނުން.

40. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ދިނުމުގައި ބޭނުންކުރާނެ ތަފާތު މިންގަނޑު ތައްޔާރުކޮށް، ސްކޫލްތަކަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން. އަދި އެ މިންގަނޑުތަކާ އެއްގޮތަށް ކިޔަވާދެމުންދާކަން ޔަޤީންކުރަމުންދިއުން.

41. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވާދިނުމުގެ ދާއިރާއަށް ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ސްކޮލަރޝިޕް ހުޅުވައި އިސްކަންދީ ދާއިރާއެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައި އެގޮތަށް މަސައްކަތްކުރުން.

42. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުގެ ފަރާތުން މަތީތަޢުލީމު ހާސިލުކުރާ ދަރިވަރުންނަށް ލޯން އެހީ ދިނުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވާދިނުމުގެ ދާއިރާ އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި މީހުންނަށް ހިދުމަތްދިނުމަށް ބޭނުންވާ ހުނަރު ތަރައްޤީކުރާ ގުޅުންހުރި ކޯސްތަކަށް، ސްކޮލަރޝިޕް ކޯސްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނުން.

43. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި މީހުންނަށް ހުނަރުތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރާ އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތަކަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭނެ އުޞޫލުތައް، އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ މަޝްވަރާއާއެކު، 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި، 2017

ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އަމަލުކުރަން ފެށުން.

44. އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ތަޢުލީމީ ޕްރޮގްރާމް ސްކޫލްތަކާއި މަރުކަޒުތަކުގައި ޤާއިމުކޮށް ހިންގާނެ ގޮތުގެ އުޞޫލުތަކެއް 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން، އެ އުޞޫލުތަކަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

45. ޕްރީ ސްކޫލްތަކުގައި ކިޔަވަމުންދާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ފާހަގަކޮށް އެކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ނިޒާމެއް، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

46. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުއްޖަކު ޕްރީސްކޫލްތަކުގައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ ޕްރީސްކޫލްތަކުން އެކަން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނަށް އަންގާނެ ނިޒާމެއް މިރިޕޯޓު ނެރޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

47. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށް ދިނުމަށްޓަކައިޚިދުމަތުގައި ތިބި ޕްރީ ސްކޫލް ޓީޗަރުންނަށް އެކަށީގެންވާގޮތުގައި ކާފީ ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމްތައް ސްކޫލްތަކުން ރާވައި ހިންގާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި، މިޕްރޮގްރާމްތަކާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ކޮންމެ 6 މަހަކުން އެއް ފަހަރު ޕްރީ ސްކޫލްތަކުން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނާ ހިއްސާކުރަން ނިޒާމެއް 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކޮށް، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

48. ކޮންމެ ޕްރީ ސްކޫލެއްގައި ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރަމުންދާ ދަރިވަރުންގެ ހުރިހާ ބެލެނިވެރިންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކުރުވުމުގެ ޕްރޮގްރާމެއް ޕްރީ ސްކޫލްތަކުން ކޮންމެ 6 މަހަކުން އެއްފަހަރު ރާވައި ހިންގާކަން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުން ބަލާނެ ނިޒާމެއް 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކޮށް، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އަމަލުކުރަން ފެށުން.

49. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށް ދިނުމަށްޓަކައި ކޮންމެ ބާވަތެއްގެ ނުކުޅެދުމެއްހުރިކުދިން، ޕްރީ ސްކޫލްތަކުގައި ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރާ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް ވަކިން އިންޑިވިޖުއަލް އެޑިއުކޭޝަން ޕްލޭން ތައްޔާރުކޮށް އެއާ އެއްގޮތަށް ޕްރީ ސްކޫލްތަކުން ކިޔަވައިދޭކަން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުން ބަލާނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

50. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ޕްރީ ސްކޫލްތަކުގައި ހިންގާ އިތުރު ހަރަކާތްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ބައިވެރިކުރުމަށް މަގުފަހިކޮށް، އެކަމާ މަޝްވަރާ ކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކާއެކު ޕްރީ ސްކޫލްތަކުގެ ޓީޗަރުން މަޝްވަރާކުރާކަން މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުން ބަލާނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

51. ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލުކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ކުރިއަށް އޮތް ދިރާސީ އަހަރަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގަންނައި ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ތަކެތީގެ ލިސްޓު ތައްޔާރު ކުރުމުގައި ސްކޫލް މެނޭޖްމަންޓާ ހިއްސާދާރުން އެހީތެރިވެ ދިނުމުގައި ޕްރީސްކޫލް ކުލާސް ޓީޗަރުންގެ ބައިވެރިވުން އޮންނަކަން ބަލާނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ދިރާސީ އާ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކުރުން. އަދި ޕްރީ ސްކޫލްތަކުގެ ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓުގައި މިތަކެތި ހިމަނާފައިވާކަން ކަށަވަރުކުރުން.

52. ވަކިވަކި ކުދިން ވަޒަންކުރުވުން އިންތިޒާމް ފުރި ސްކޫލުތަކުގައި ހަމަޖެއްސުވައި ވާކަން ބަޖެޓް ނިޒާމެއް 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، މިނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

53. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ދަރިވަރުންނަށް ބޭއްވޭ އިމްތިޙާނުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ޙާލަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އިމްތިޙާނުގެ ވަގުތާއި ގެންނަންޖެހޭ އެންމެހާ ބަދަލުތައް ސްކޫލުތަކުން ގެނެސްފައިވާކަން ކަށަވަރުކުރުން.

ގުދުރާސްޓާ ހުށަހެޅުންތައް

54. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ހުނަރުތަކާއި އުނގެނުން ހުނަރުތައް ދަސްކުރުމަށް ފަސޭހަވާނޭގޮތުގެ މަތިން ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކޮންމެ ދިރާސީ އަހަރަކު ފޯރުކޮށް ސްކޫލްތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުން.

55. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ޚިދުމަތް އަސަރުކުރާފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ، ކަމާގުޅޭ ފަންނީ ފަރާތް ހޯދާ އެކަށީގެންވާ ފިޒިއޮތެރަޕީ އެހީ މަގު އެކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ޗެކަޕްތަކާއި ސްކޫލުތަކަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމްކޮށް، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މިނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

56. 18 އަހަރުންދަށުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ދެނެގަނެ، ކަނޑައެޅޭގޮތެއްގެމަތިން އެ މައުލޫމާތުތައް ބެލެހެއްޓުމާއެކު މިކުދިންނަށް ބޭނުންވާ މަސައްކަތްތެރިކަން އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ހޯދައިދިނުމަށް ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާތަކާއެކު 2017 ފެށުމުގެ ކުރިން މަސައްކަތްކޮށް ފެށުން.

57. ތަޢުލީމާގެ ބައެއް ސަރަހައްދުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ގެންދިއުމަށް ބެލެނިވެރިންނަށް ބޯޓުގެ ހަރަދުތަކާއި ކުރަންޖެހުމާއި އަދި ރަށުގެ މަގުތައް އޮތްގޮތުން ފައިމަގުގައި ގެންދިއުމަށް ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވާތީ، އެކަން ހައްލުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން އާއި ޓްރާންސްޕޯޓް އޮތޯރިޓީއާއި ރަށު ކައުންސިލްތަކާއި އަދި ކައުންސިލްތަކާ ގުޅިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އިތުރު ތަކާލީފުތަކާއި ނުލައި ސްކޫލަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތަށް އިންތިޒާމްތަކެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ހަމަޖައްސައިދިނުން.

58. ސްކޫލަށް ނުދެވޭ ވަރުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ހޯމް ސްކޫލިންގ ދެވުން އުސޫލުތައް އެކުލަވާލާ، އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

ތުރުރާސްޓާ ހުށަހެޅުންތައް

59. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ދިނުމުގެ މިންގަނޑެއް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކޮންމެ 3 އަހަރަކުން މުރާޖަޢާ ކުރުން.

60. މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 1 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް މުޖުތަމަޢުގައި އެހެން މީހުންނާ އެއްފަދައިން ދިރިއުޅުމަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އެކުދިންގެ ތަޢުލީމު ޙާޞިލު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ފާހަގަކޮށް، ނޭޝަނަލް އެކްޝަން ޕްލޭނެއް އެކުލަވާލާ،

ޢަމަލުކުރަން ފެށުން. އަދި މިއުކޭޝަން ޖުޑީޝަލްގައި މިދާއިރާއިން ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ކުރާނެ ދިރާސާތަކާއި، ހިންގާނެ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި އިސްލާހުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި ސްޓްރެޓަޖީ ސިޔާސަތު އެޑްވޮކަސީގެ ގާނޫނުތަކާއި ފަހު ގާނޫނުތަކުގައި މިނޫން ތަފްޞީލުކުރާ ޤަވާޢިދުތަކެއް އަދި މިންގަނޑު މުރާޖަޢާ ކުރުން ހިމެނުން.

61. ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ސްކޫލްތަކުގައި ފަސޭހަކަމާއެކު އުޅެވޭނެފަދަ މާޙައުލެއް ޤާއިމުކުރުމުގެގޮތުން 2018 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ފަސޭހައިން ވަދެނިކުމެވޭ އުޅެވޭނެ ގޮތަށް ހުރިހާ ސްކޫލްތަކުގައި ރޭމްޕްތައް ހަދާ، ފުރޮޅު ގޮނޑި ދުއްވާލެވޭގޮތަށް ފާޚާނާތައް ހެދުން އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަކޮށް ތައްޔާރުކުރާ ފާޚާނާތަކާއި ކުޅުމާއި މިންނުވާފަދަ އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކެއް ޤާއިމުކުރުން.

62. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމާއި ތަމްރީން ދޭނެ ގޮތުގެ ގައިޑްލައިންތައް އެކުލަވާލައި، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އިންކްލޫސިވް އެޑިޔުކޭޝަން ސިޔާސަތުގެ ދަށުން، ތަޢުލީމު ފުރުޞަތު ކަށަވަރުކޮށް ދިނުން.

63. ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ ހިބައިގައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ތެރަޕީތައް ފަސޭހައިން 2019 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް ޚާއްޞަ ކޯޑިނޭޝަން އިންތިޒާމް ހަމަޖެއްސުން.

64. ސްކޫލްތަކުގެ ލައިބްރަރީތަކާއި ސައިންސް ލެބްތަކާއި ކޮމްޕިއުޓަރ ލެބްތައް އަދި އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކާއި ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ފަސޭހަކަމާއެކު ބޭނުންކުރެވޭނެ އިންތިޒާމްތަކެއް 2018 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ސްކޫލްތަކުގައި ޤާއިމުކުރުން.

65. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް، 2017 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ޓީޗަރުން ބިނާކުރުމަށްޓަކައި، އެފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ ހުނަރު ތަމްރީން ދިނުން އަދި 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ދިރާސީ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ކޮންމެ ސްކޫލެއްގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކޮންމެ 6 ކުއްޖަކަށް ޓީޗަރެއް ހަމަޖެއްސުން.

66. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވާދޭ ޓީޗަރުންނަށް މިހާރު ހަމަޖެއްސާފައިވާ ހާޑްޝިޕް އެލަވަންސް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެމަސައްކަތަކަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ބޮޑުކުރުން.

67. ކުއްޖާގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ކުއްޖަކަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމެއް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ސްކޫލްތަކުން ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމުގެ އިންތިޒާމް 2017 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ހަމަޖައްސައިދިނުން. އަދި މިގޮތަށް ހަމަޖައްސައިދިނުމުގައި އާއިލާގެ ޚިޔާލު އެހެން ކުރިއަރުވާގޮތް ބޭނުންވުމާއި ހިނގުމުގައި އެ ސްކޫލްތަކުން ޖާގަ ހަމަޖައްސައިދިނުން.

68. ހުރިހާ ކުދިން ސާނަވީތަޢުލީމުގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ބޭނުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް 2018 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޖުމްލަ ސްކޫލްތަކުގެ މާޙައުލަށް އެކަށޭނަ ބަދަލުގެނައުމާއެކު ވަސީލަތްތަކެއް ޤާއިމުކުރުން.

> ”ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ ބައްޕަކަލޭ ވަރަށްބޮޑަށް އިހުމާލުވެވޭ ކަމެއް. އެ ކުދިންނަކީ އަދި އެ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންނަކީ އެކަކެއް ދަރި އުނދަގޫތަކެއް ބަލައިލައިގެން ކުރަމުންވެސް، ދިރިއުޅުމުގެ މައިދާނުގައި ދިމާވުމާ އަދި ދިމާވާން ގޮންޖެހުންތަކަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން ބެލެނިވެރިންގެ ދަސްކުރަން ޚާއްޞަކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ހިތްވަރުގަދަ ބައެއް.“ - ކޮމިޝަނުގެ ނާއިބު ރައީސް އަޙްމަދު ތޮލާލް -

2. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ

ދުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުން

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ޓީޗަރުންނާއި ފަންނީ މުވައްޒަފުން އުފެއްދުމަށްޓަކައި ޓީޗަރުން ބިނާކުރާ މަރުކަޒުތައް ތެދުވެރިކޮށް މުދައްރިސުން ތަމްރީނުކުރުމަށް ހިންގާ ކޯސްތައް ފަރުމާކުރުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކިޔަވާދިނުމާ ގުޅޭ ޕްރޮގްރާމެއް 2018 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން، ހިންގުން.

3. ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޕަބްލިކް އެގްޒެމިނޭޝަންސް

ކުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުން

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން އިމްތިޙާން ހެދުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ހާއްސަ އިންތިޒާމްތައް ސުހޫލަތްތައް ތެދުވެރިކޮށް ދެނެގަނެ، އިމްތިޙާން ދޭ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން އެކަން ފަހިކޮށްދިނުން އިމްތިޙާން ދިނުމުގެ އިންތިޒާމްތައް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ހަމަޖެއްސުން.

4. ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ

ކުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުން

1. [illegible] ކައުންސިލްތަކުން ކުރުމަށް ހަރަކާތްތަކާއި ކަންކަން ކުރުމުގައި ދިމާވާ އަހަރު ދުވަހު ބަޖެޓްގައި ނިޒާމް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ގާއިމުކުރުމަށް އުސޫލުތައް އެއްގޮތަށް، ކައުންސިލްތަކުން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތަކާއި ކުރިއަށްގެންދާނެ ބަޖެޓުން ގެންދިއުން.

> “ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި މި ކުދިންގެ ދިރިއުޅުން އާދާ ކުރިމަތިލާ އެކިއެކި ގޮންޖެހުން އެކިއެކި ކަންކަން އެކި ދަރަޖައަށް މިންވަރަށް ކުރިމަތިވާ ޒިންމާދާރު ހިންގުމުގައި ސަރުކާރުގެ އެންމެ މަތީ ފެންވަރުގައިވާ ސަރުކާރުގެ ވަޒީރުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ އެންމެ މަތީ ފެންވަރުން މިކަން ގެންދެވޭނެތީއެވެ. އަދި، މިކަންކަމުގައި އެކިއެކި ވުޒާރާތަކާއި އެކިއެކި އިދާރާތަކުން ކުރައްވާ ހުރި މަސައްކަތްތައް ކުރައްވަމުންގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރުއަޅުއްވައި ދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އިލްތިމާސްކުރަން.”
>
> - ކޮމިޝަނުގެ ސަރވޭއަށް ޖަވާބުދިން ބެލެނިވެރިއެއް -

5. ކައުންސިލްތައް

ކުރުރާސްޓާ ހުށަހެޅުންތައް

ރަށު ކައުންސިލް

1. ރަށު ކައުންސިލްތަކުން އެކައުންސިލެއް ނިސްބަތްވާ ރަށެއްގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާއި ކުދިންގެ ތަފްސީލީ ރަޖިސްޓްރީއެއް (އެންސްޕާގެ ރަޖިސްޓްރީގައި ހިމެނިފައިވާ މަޢުލޫމާތާއި އެއްގޮތަށް) 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލާ، އަންނަ ބަދަލުތައް ގަވާއިދުން ހިމަނާ ރަޖިސްޓްރީ ބަލަހައްޓަމުން ގެންދިއުން.

2. ރަށު ކައުންސިލްތަކުން އެކައުންސިލެއް ނިސްބަތްވާ ރަށެއްގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި، އެނިޒާމާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ފޯރު ކޮށްދިނުން.

3. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އަތޮޅު ކައުންސިލްތަކުން އެކައުންސިލެއް ނިސްބަތްވާ އަތޮޅެއްގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތެރެއިން ސްކޫލަށް ނުދާ ކުދިންގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދައި، ގަވާއިދުން އެމަޢުލޫމާތު މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނާ ހިއްޞާކުރާނެ ނިޒާމެއް އެކުލަވާލައި، އެނިޒާމަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

4. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ރަށު ކައުންސިލްތަކުން އެ ކައުންސިލެއް ނިސްބަތްވާ ރަށެއްގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ތެރެއިން ސްކޫލަށް ނުދާ ކުދިންގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދައި، ގަވާއިދުން އެމަޢުލޫމާތު މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނާ ހިއްޞާކުރާނެ ނިޒާމެއް އެކުލަވާލައި، އެނިޒާމަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

އަތޮޅު ކައުންސިލް

5. އަތޮޅު ކައުންސިލްތަކުން އެކައުންސިލެއް ނިސްބަތްވާ އަތޮޅެއްގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާއި ކުދިންގެ ތަފްޞީލީ ރަޖިސްޓްރީއެއް (އެންސްޕާގެ ރަޖިސްޓްރީގައި ހިމެނިފައިވާ މަޢުލޫމާތާއި އެއްގޮތަށް) 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލާ، އަންނަ ބަދަލުތައް ގަވާއިދުން ހިމަނާ ރަޖިސްޓްރީ ބަލަހައްޓަމުން ގެންދިއުން.

ސިޓީ ކައުންސިލް

6. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ސިޓީ ކައުންސިލްތަކުންނާއި، ރަށު ކައުންސިލްތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނާއި، ކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރި ކުރުމަށްޓަކައި ރާއްޖޭގައި އަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާއި އަދި ރާއްޖެއިން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރި ކުރުމުގެ މުޢާހަދާއާ ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރި ކުރުވުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް މަދުވެގެން އަހަރަކު އެއް ފަހަރު ރަށުގެ އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ހިންގުން.

6. އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ގެދުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގައި ސަރުކާރުގެ މައްޗަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް ލާޒިމުކޮށްފައިވާއިރުވެސް، މިކަންކަމަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފައިސާ ހޭދަން ޖެހޭކަމާއި، މިފައިސާ ހޭދަކުރާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައި ނެތުމުން ދިމާވާ ދަތިތައް ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުގެ މަޝްވަރާއާއެކު ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ފުރިހަމަކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފައިސާ ހޭދަން ޖެހޭކަމާއި، މިފައިސާ ހޭދަކުރާނެ ކަންކަމުގެ ތަފްސީލް ހިމަނައި، މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 1 އަހަރު ތެރޭގައި މިޤާނޫނު އިސްލާހުކުރުން.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ތަޢުލީމާއި ތަމްރީން ދިނުމުގެ ދާއިރާއިން ސަރުކާރުން ކުރަންޖެހޭ އަސާސީ ކަންތައްތައް ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތުގެ ތަފްސީލް ހިމަނާ ގަވާއިދެއް، މި ބައިގައި ހިމެނޭ ގޮތަށް މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 1 އަހަރު ތެރޭގައި މިޤާނޫނު އިސްލާހުކުރުން.

3. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގަވާއިދު R-3/2011 ގެ ދަށުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ދަފްތަރުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން މާލީ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ މީހުންނަށް ކޮންމެ މިހާރު މަހަކު -/2000 (ދެހާސް) ރުފިޔާގެ އެލަވަންސެއް ސަރުކާރުން ދެއިރު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ދަރިވަރުންނަށް ހާއްސަކޮށް މިފަދަ މާލީ އެހީތެރިކަމެއް މިހާރުގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ނެތުމުން، މި އަދަދަށްވުރެ ދަށްނުވާނެ ގޮތަށް އަދި އެކަށީގެންވާ އިތުރު މަތީ އަދަދަކަށް ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި، ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުގެ މަޝްވަރާ ހޯދައި، މާލީ އިނާޔަތްދިނުމުގެ ގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ޤާނޫނު 8/2010، މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 1 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އިސްލާހުކުރުން.

4. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން ކަނޑައެޅުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ދަފްތަރު އުފެއްދުމާއި ބެލެހެއްޓުމުގެ ގަވާއިދުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ނަމުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ބޭނުން އެކައުންޓު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަކަން ދޫވާ އިޝާރާތް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން ހުއްޓުވުން ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުގެ މަޝްވަރާއާއެކު، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޤާނޫނު މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 1 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އިސްލާހުކުރުން.

5. ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދުތަކަށް އަންނަ ބަދަލުތަކަށް ބަލައި، މާލީ އެހީތެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް އެކަށީގެންވާ އެލަވަންސެއް ދެވޭނެ ގޮތަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 1 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އިސްލާހުކުރުން.

6. ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ މިންވަރަށް ބަލައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން

މިހުންނަށް ދޭ އެލަވަންސް ކަނޑައެޅިގެންދާނެ ގޮތެއް، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 އަށް 2018 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އިސްލާހު ގެނައުން.

7. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތް

ކުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނާއި، ގަވާއިދުތަކާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާއާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާމެދު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކުރުވުމަށް ޕްރޮގްރާމްތައް އަހަރަކު އެއްފަހަރު ހިންގުން.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީއެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް އަމިއްލަ ގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ސިވިލް ޚިދުމަތައް ވަދެވޭނެ އެންމެ ފުރިހަމަ ހިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ހޯއްދަވާ އުސޫލުތަކެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި، ޢަމަލުކުރުން އަދި އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުން ފެށުން.

3. އަތޮޅުތަކުގެ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނަކީ އަތޮޅުތަކުގައި ތިބި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ އާބާދީއާ އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަން ހުރުމަށްޓަކައި، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތުގެ ބަޖެޓް އެކުލަވާލައިރު އިސްކަންދީ ދާއިރާއެއްގެ ގޮތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ހިދުމަތް ދިނުން ކަނޑައަޅައި، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓުގައި އެކަން ހިމެނުން.

4. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން ކަނޑައެޅުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ދަރަޖަ އެކުލަވާލުމާއި ބެލެހެއްޓުމުގެ ގަވާއިދުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ދަރަޖަ އެކުލަވާލައި، އެޖެންސީތައް ބެލެހެއްޓުމަށް ބޯޑުންނާ ސިވިލް ހިދުމަތުގެ މަރުކަޒުތަކަށް ލިބޭ މައުލޫމާތު، ދަރަޖަ ބެލެހެއްޓުމުގެ ޖިންސާ އަދާކުރާ މުއައްސަސާއަކާ ގަވާއިދުން ހިއްސާކުރާނެ ގޮތްތަކެއް އުސޫލެއް މިނިސްޓްރީ ނިންމާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެމުއައްސަސާއަކާ ގުޅިގެން ކަނޑައަޅައި، އެއުސޫލާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަތިން ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދިއުން.

5. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަނާ ގުޅިގެން ސްކޫލްތަކުގައި އަދި މަދްރަސާތަކުގައި (އަލިފް ސްކޫލަށް ވަންނައިރު، ޕްރައިމަރީ ސްކޫލަކަށް ވަންނައިރު، ސެކަންޑަރީ ސްކޫލަށް ބަދަލުވާއިރު) ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރިތޯ ދެނެގަތުމަށް ސްކްރީން ކުރުމުގެ މަސައްކަތް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކުރިއަށްގެންދިއުން. އަދި މިމަސައްކަތުން ފާހަގަކުރެވޭ ކުދިންނަށް އަރލީ އިންޓަރވެންޝަންގެ ތެރެއިން ފަރުވާ އާއި ބޭނުންވާ ސިއްޙީ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުން.

6. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ދަސްކުރުމުގެ ބެލުމުގެ ދަރަސް ކްލާސްރޫމްތަކުގައި އެފަރާތްތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތާއި ގުޅިގެން ބޭނުންވާ ކަންކަމަށް ބަލައި، އެފަރާތްތަކާގުޅޭ ޢަމަލުކުރަން ޚާއްޞަ އުސޫލެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

7. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ޚާއްޞަ އިތުރުން ބޭނުންވާ މީހުންގެ މަރުކަޒުގައި ތިބޭ ފަރާތްތަކަށް އެފަރާތްތަކުގެ ބައްޓަމަށް އިޙްތިރާމްކުރާ، އެކަށީގެންވާ ފެންވަރެއްގެ ބަޖެޓެއް ލިބޭނެ ރައްކާތެރި މާހައުލެއް ގާއިމްކުރުން.

ވުޒާރާތާ ހުށަހެޅުންތައް

8. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން، ޢަމަލުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ދަރަޖަކުރުން ނިޒާމެއް ގާއިމްކޮށް، މިނިޒާމުގައި ވިހެއުމުގެ ކުރިންނާއި ވިހެއުމުގެ ފަހުންވެސް ހޯދިދެވޭ މަރުކަޒުތަކުގައި، ދިރާސާކޮށް މިންވަރު ބަލައި، ވީއެންމެ އަވަހަކަށް، ނުކުޅެދުމަކަށް ފަހިވާނެ ނުވަތަ ނުކުޅެދުމެއް ދެނެގަނެވޭނެ ގޮތުގައި ހަމަޖައްސާ މުޅި ނިޒާމުގައި ބޭނުންކުރާނެ އުސޫލުތަކެއް މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 1 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކަނޑައެޅުން.

9. ޢަމަލުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ދެނެގަނެވޭނެ ނިޒާމް ގާއިމްކުރުމާއި 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ސިއްޙީ ޚިދުމަތް މަރުކަޒުތަކުން މި ނިޒާމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ހުށަހެޅުމުގެ ކަށަވަރުކުރާކަން އުސޫލުތަކާއި ކަނޑައަޅައި، އެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލު ކުރަމުންގެންދިއުން.

ދިރާސާތާ ހުށަހެޅުންތައް

10. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް އެމީހުންގެ ހުންނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ލިބެންހުރި އެންމެ ފުރިހަމަ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ދޭ މުވައްޒަފުންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަމާބެހޭ ތަމްރީނުކޮށް 2018 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ގެނެސް ނިންމުން.

11. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާފަދައިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ލިބިދޭންޖެހޭ އެހީއާއި ޚިދުމަތްތައް އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ދޮރުމަތީގައި ތިބެގެން ނުވަތަ އެންމެކައިރިން ލިބޭގޮތް ގޮތުން ލިބިދޭން ގޮތް މަގުފަހިކުރުމަށްޓަކައި ސިއްޙީ މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ގާއިމްކޮށް، ތަފާތު އެހީއާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ދެނެގަނެވޭނެ ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް

ބޭނުންވާ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޚިދުމަތްތަކާއި އަދި މިނޫންވެސް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ފަސޭހައިން ލިބިދެވޭކަން ކަށަވަރުކުރާނެ އުސޫލެއް، ނިޒާމް ޤާއިމުކުރުމާއި 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކަނޑައަޅައި، އުސޫލާ އެއްގޮތަށް ތަޢާރަފުކުރަމުން ދިޔުން.

11.1. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ދެނެގަންނާނެގޮތާއި، އުމުރުންނަށް ދުވާ ތަފްސީލުތަކާބެހޭގޮތުން އުމުރުންނާއި އުމުރުންގެ ޢާއިލާތަކަށް މަޢުލޫމާތު ދިނުމާއި، ތަފްސީލު ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުމާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ބަލައިގަތުމަށް ބާރުއަޅައި މަގުފަހިކޮށްދީ އެހީތެރިވުމުގެ ގޮތުން، ދަސްކޮށްދީ ސަރވިސް އަދި އިޖުތިމާޢީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން.

11.2. ފިޒިއޮތެރަޕީ، އޮކިއުޕޭޝަނަލް ތެރަޕީ، ސްޕީޗް ތެރަޕީ އަދި ބިހޭވިއަރަލް ތެރަޕީއާއި މިނޫންވެސް މިފަދަ ފަރުވާތަކަށް ފުރުޞަތުދިނުން.

11.3. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަން އިތުރަށް ގެއްލިފަ ނުދިނުމަށް ބޭނުންވާ ބޭހާއި، ސިއްޙީ އެހެނިހެން ފަރުވާތަކަށް ފުރުޞަތުދިނުން.

12. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން ދުޖެހޭހާލަތުގައި ހަރަކާތްތެރިވެ އުޅުމަށްޓަކައި، ސިއްޙީގޮތުން ބޭނުންވާ ފަރުވާތައް ދިނުމުގެ ގޮތުން ޖަމާޢީ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމާއި، ޤަވާއިދުގެ ޚިދުމަތް ލިބޭނެ އިންތިޒާމްތައް މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 3 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޤާއިމުކުރުން، އެޚިދުމަތްތައް ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ހިސާބުތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުން.

13. ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާނެ ފަންނީ މީހުން އުފެއްދުމާއި، ޓްރެއިނިންގް، ކުރިއެރުވުމަށް ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރަންވާނެކަމަށް "ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު"ގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ފަންނީ މީހުން އުފެއްދުން ދާއިރާތަކަށް ކުރިއަށް އޮތް 6 އަހަރު ދުވަހަށް ކަނޑައަޅައި، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރިޖަނަކަށް (އޮޓިޒަމްގެ ސަޕޯޓްސެންޓަރ ފަދަ ސަޕޯޓްސެންޓަރުއާއި ދުވާލުގެ ސަޕޯޓްސެންޓަރުތަކުގައި) މިދާއިރާތަކުން ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭން ފަރާތްތަކަށް ޓްރެއިނިންގް، ސިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ މަރުކަޒުތަކުގައި އުފައްދައިގެން މަސައްކަތްކޮށްދޭކަން ކަށަވަރުކުރުން.

14. ދައުލަތުން ހިލޭ ސިއްޙީ ފަރުވާދިނުމުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި މިހާރު ނުހިމެނޭ ބަޔަކާގެ ބޭރެއިން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ޚާއްސަ ކާނާ އާއި ނެޕީފަދަ ތަކެތި އެފަރާތްތަކަށް ހިލޭ ފޯރުކޮށްދޭނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، ތަޢާރަފުކުރަން ފެށުން.

15. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ފުރުޞަތު ވީލްޗެއާއި، ހިއަރިންގ އަދި ވިޝަން އެއިޑްތައް، ކްރަޗަސްފަދަ ވަސީލަތްތަކާއި އާލާތްތަކަށް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ލިބޭނެ ގޮތް ހަމަޖެއްސުން.

8. ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ (އެންސްޕާ)

ކުރުރާސްތާ ހުރަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީއެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 26 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންޝުއަރަންސް ސްކީމްގެ ތެރެއިން، ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ޑައިގްނޯސް ކުރުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ޓެސްޓުތަކާއި، އެސެސްމަންޓުތައް [illegible] [illegible] އަދި ލިބެންޖެހޭ ފަރުވާ ލިބިދިނުމުގައި [illegible] އިންޝުއަރަންސް ސްކީމްގެ ތެރެއިން ބޭނުންވާ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކާއި [illegible] ލިބޭނެގޮތް މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 6 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަމަޖެއްސުން.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީއެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 26 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ އެމީހުން [illegible] [illegible] [illegible] ބޭނުންކުރާ [illegible] އާލާތްތައް ސަރުކާރުން ހިލޭ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ގެންގުޅޭ އުސޫލު މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އާއްމުކުރުމާއި، ރައްޔިތުން މި އުސޫލާ އަހުލުވެރިކުރުމުގެ ބޭނުންވާ ޕްރޮގްރާމްތައް ކޮންމެ 6 މަހަކުން އެއްފަހަރު ރާވައި ހިންގާނެ ނިޒާމެއް މިރިޕޯޓު ނެރޭ ފެށިގެން 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޤާއިމުކޮށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

3. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން ކަނޑައެޅުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ދަފްތަރު އެކުލަވާލުމާއި ބެލެހެއްޓުމުގެ ގަވާއިދުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި މެޑިކަލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަން [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި، [illegible] މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އާއްމުކުރުމާއި ރައްޔިތުން މިކަމާ އަހުލުވެރި ކުރުވުން.

9. މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރ

ކުރުރާސްތާ ހުރަހެޅުންތައް

1. މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރގައި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނަށް، ވަޒީފާއަށް ނުކުންނައިރު، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަހުލުވެރިކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން.

2. މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއާއި އެމިނިސްޓްރީގެ ދަށުން ހިނގަމުންދާ އިދާރާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނަށް، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 އާއި މިޤާނޫނުގެ ދަށުން އެކުލަވާލާފައިވާ

ގަވާއިދުތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާއާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާމެދު އަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކުގެ މައުލޫމާތު، އޮންލައިންކޮށް ލިބޭނެ އިންތިޒާމް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކުރުން، އަމަލުކުރަން ފެށުން.

3. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީއެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން، އާންމުންނަށްޓަކައި އިމާރާތްކުރުވާ ތަންތަނުގައާއި އާންމު ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނުގައި ހުންނަންޖެހޭ ނުވަތަ ގެންގުޅެންޖެހޭ އެކްސެސިބިލިޓީ މިންގަނޑުތަކާއި ގަވާއިދުތައް، 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި އާންމުކުރުން.

4. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީއެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 20 ވަނަ މާއްދާއިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނުގެ ފުރުޞަތު، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ކަމާބެހޭ މުޢައްސަސާތަކުން ފޯރުކޮށްދޭތޯކަން މޮނިޓަރުކުރާނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކުރުން އަދި އެނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލު ކުރަމުން ގެންދިއުން.

5. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީއެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ދ) ގެ 3 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ސްކޮލަރޝިޕް ދޫކުރުމުގައި އިސްކަންދޭނޭ ގައިޑްލައިން ކަނޑައެޅުމުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ކޮންމެ އަހަރަކު އެއްފަހަރު ލަފާދިނުން.

6. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ތަރުބިޔަތުގެ ބުރުގެ ދަރަން ގެންނަ ބާރަށްތަކުގައި އެފަރާތްތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތާއި ގުޅިގެން ބޭނުންވާނެ ކަންކަމަށް ބަލައި، އެފަރާތްތަކާމެދު އަމަލުކުރާނެ ޚާއްޞަ އުސޫލެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި އަމަލުކުރަން ފެށުން.

7. އަތޮޅުތަކުގައި ޤާއިމްކޮށްފައި ހުންނަ ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރު (އެފް.ސީ.އެސް.ސީ) ތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓް ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރގެ އަހަރީ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުން.

8. އަތޮޅުތަކުގައި ޤާއިމްކޮށްފައި ހުންނަ ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރު (އެފް.ސީ.އެސް.ސީ) ތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި މީހުންނަށް ޚިދުމަތްދިނުމަށް ބޭނުންވާ ޚާއްޞަ ތަމްރީން އާއި މައުލޫމާތުދިނުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މަދުވެގެން އަހަރަކު އެއްފަހަރު ހިންގުން.

9. އަތޮޅުތަކުގައި ޤާއިމްކޮށްފައި ހުންނަ ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރު (އެފް.ސީ.އެސް.ސީ) ތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމަށް އަތޮޅުތަކުގެ އާބާދީގެ ނިސްބަތަށް ބަލާ، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެކަށީގެންވާ އަދަދަކަށް މުވައްޒަފުން ހަމަޖެއްސުން.

10. އަތޮޅުތަކުގައި ޤާއިމްކޮށްފައިހުންނަ އެފް.ސީ.އެސް.ސީ ތަކުން ކަމާބެހޭ މުޢައްސަސާތަކާ ގުޅިގެން ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް އަދި ޚާއްޞަކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކާއި ބެލެނިވެރިންނާއި ކުދިންނަށާއި ޒުވާނުންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރި ކުރުވުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް، މިރިޕޯޓް ނެރުމަށްފަހު، ކޮންމެ އަހަރަކު އެއްފަހަރު ހިންގުން.

11. އެލް.ސީ.އެސް.ސީ ތަކުން ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް މަދުވެގެން އެއްފަހަރު ހިންގުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭ ހޭލުންތެރިކުރުވުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިނގަމުންދާކަން މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއިން ބެލޭނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފުރުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، އެ ނިޒާމަށް އަމަލު ކުރަމުން ގެންދިއުން.

12. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާ ގުޅޭގޮތުން ދިމާވާ ހާދިސާތަކާ ގުޅިގެން އެލް.ސީ.އެސް.ސީ ތަކުން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް ވަގުތުން އަޅަމުންދާކަން މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއިން ބެލޭނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، އެނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލު ކުރަމުން ގެންދިއުން.

13. އެންސްޕާ އަދި ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލްތަކުން ހޯދާ މައުލޫމާތުތަކަށް ބިނާކޮށް އަތޮޅުތަކުގައި ހުރި އެލް.ސީ.އެސް.ސީ ތަކުން 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެ އަތޮޅަކަށް ނިސްބަތްވާ ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންގެ ރަޖިސްޓްރީއެއް އުކުލަވާލާ ބަލަހައްޓަމުން ދިއުން. އަދި ރަޖިސްޓްރީގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުގެ ބާވަތް ދެނެގަތުމުގެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އުކުލަވާލައި، އެނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އެ ފަރާތްތަކުގެ ބާވަތް ގަވާއިދުން ބަލަމުންދިއުމާއި އެކަންކަމުގެ ރިޕޯޓުތައް ބަލަހައްޓައި އެ މައުލޫމާތުތައް މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއަށް ހިއްސާކުރަމުން ގެންދިއުން.

14. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާއި ކުޑަކުދިންނާމެދު ހިނގާ ޖިންސީ ޢަމަލުތަކާއި، އަނިޔާވެރި ޢަމަލުތަކަށް ހުއްޓުވުމަށް އަތޮޅުތަކުގައި ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަންތަކާއި އެފް.ސީ.އެސް.ސީތައް ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރާނެ ނިޒާމެއް 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން އުކުލަވާލައި، 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މިނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

15. އަތޮޅުތަކުގައި ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަންތަކާއި އެފް.ސީ.އެސް.ސީތައް ގުޅިގެން ހިންގާ ޕްރޮގްރާމްތައް ކުރިއަށްގެންދާކަން، މަދުވެގެން އަހަރަކު ދެފަހަރު ބެލޭނެ ނިޒާމެއް މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއިން 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، މިނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

16. 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ ގައިޑްލައިން ތަމްރީން ދިނުމާ ބޭނުންކޮށް ފޮތްތަކުގެ މުވައްޒަފުންނަށް ދިނުން.

17. ރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރާ މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާ ކުދިންނަށް އަމާޒުކޮށްގެން ޕްރޮގްރާމްތައް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭނެ ނިޒާމެއް މިރިޕޯޓު ނެރުނުތާ 6 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޤާއިމްކޮށް، މި ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

ވުޒާރާތާ ހަރަކާތްތައް

18. އަތޮޅުތަކުގައި ޤާއިމްކޮށްފައި ހުންނަ ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރު (އެފް.ސީ.އެސް.ސީ) ތަކަށް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ ގައިޑްލައިން ތަމްރީން ދިނުމާއި ބޭނުންކޮށް ތަމްރީނުގެ މުވައްޒަފުން އަތޮޅުތަކުގެ އާބާދީގެ ނިސްބަތުން ބަލައި، އެކަށީގެންވާ އަދަދަކަށް ކޮންމެ އެފް.ސީ.އެސް.ސީއަކަށް ހަމަޖެއްސުން.

19. މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރގެ ދަށުން ހިނގަމުންދާ ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލްގެ މަސައްކަތްތައް ފުރިހަމަކުރުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ އޮފީސް ޖާގައާއި މުވައްޒަފުން އަދި އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓް ކޮންމެ އަހަރެއްގައި ހަމަޖައްސައިދީ، އެގޮތަށް އަމަލު ކުރަމުން ގެންދިއުން.

20. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ދަށުގައި ލިބޭ ކުދިންގެ ތެރެއިން އުނަދަގޫ ކުރަންޖެހޭ ކުދިން ބެލެހެއްޓުން މަރުކަޒުތައް، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ހާއްސަ ވަސީލަތްތަކާއި ޚިދުމަތްތައް ލިބޭން އިންތިޒާމްތަކާއެކު، 2017 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، ޚިދުމަތްދޭން ފެށުން.

21. އާންމުންނަށްޓަކައި އިމާރާތްކުރުވާ ތަންތަނުގައާއި އާންމު ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނުގައާއި، އާންމު ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ހުންނަންޖެހޭ ނުވަތަ ގެންގުޅެންޖެހޭކަމަށް މިނިސްޓްރީއިން ކަނޑައަޅާ އެކްސެސިބިލިޓީ މިންގަނޑުތަކާއި ގަވާއިދުތަކަށް ޢަމަލުކުރާކަން ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލުން ބެލުމުގެ ނިޒާމެއް، މިނިސްޓްރީއިން ކަނޑައަޅާ މިންގަނޑުތަކާއި ގަވާއިދުތައް އާންމުކުރާތާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޤާއިމްކޮށް، އެ ނިޒާމަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

ދިގުރާސްތާ ހަރަކާތްތައް

22. މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއާއި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން، ޚާއްސަކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާއި ކުދިންނަށް ޚިދުމަތްދިނުމުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުން، ޚިދުމަތުގައި ހޭދަކުރާ ކޮންމެ 3 އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި “ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު” އާއި ގުޅިގެންވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާއާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާމެދު އަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ރިފްރެޝަރ ޓްރޭނިންގތައް ހިންގުން.

23. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 އާއި، މިޤާނޫނުގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާއާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާމެދު އަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން އަހުލުވެރިކުރުވުމާއި މިންވަރު ދެނެގަނެވޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމްކޮށް، މިރިޕޯޓް ނެރޭތާ 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި ނިޒާމަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

24. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 ގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން އާންމު އިމާރާތްތަކާއި، މަގުތަކާއި، ޕާކުފަދަ ތަންތަނާއި، ވިޔަފާރިކުރާ ތަންތަނާއި، ދަތުރުފަތުރުގެ ވަސީލަތްތަކާއި، ސްކޫލުތަކާއި، ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ތަންތަނާއި، ވަޒީފާ އަދާކުރާ ތަންތަނަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ފަސޭހައިން ވަދެ ނުކުމެ އުޅެވޭ އަދި ޚިދުމަތް ލިބިގަނެވޭން ފަރުމާކުރެވިފައިވާ ތަންތަނުގެގޮތުގައި ހެދުމަށްޓަކައި، އެ ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ވިޔެސްކުރާ އެންމެ އިސް މުއައްސަސާތަކާ ގުޅިގެން، އިމާރާތްތަކާއި ޚިދުމަތަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ތަންތަން 2018 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ބަދަލު ގެނައުމަށް ކަނޑައަޅައި، އުޅުއްތުމަށް މަސައްކަތް ނިންމާކަން

މިނިސްޓްރީއިން ބެލުން.

10. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް

ކުޑުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 6 މަސް ދުވަހުން ފެށިގެން ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާ ގުޅިގެން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭގޮތުން އާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން.

2. މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 6 މަސް ދުވަހުން ފެށިގެން ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް އަމާޒުކޮށް، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާއި ގުޅޭގޮތުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން.

މެދުރާސްތާ ހުށަހެޅުން

3. އާންމުންނަށްޓަކައި އިމާރާތްކުރެވޭ ތަންތަނާއި، އާންމު ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނާއި، އާންމު ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ހުންނަންޖެހޭ ނުވަތަ ގެންގުޅެންޖެހޭކަމަށް މިނިސްޓްރީއިން ކަނޑައަޅާ އެކްސެސިބިލިޓީ މިންގަނޑުތަކާއި ގަވާއިދުތަކަށް ޢަމަލުކުރާކަން ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލުން ބެލުން ނިޒާމެއް، މިނިސްޓްރީއިން ކަނޑައަޅައި މިންގަނޑުތަކާއި ގަވާއިދުތަކެއް އާންމުކުރާތާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޤާއިމްކޮށް، މި ނިޒާމަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

11. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ

ކުޑުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި ބިނާ އުފެއްދުމުގެ ޤާނޫނުގެ ގަވާއިދުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން، ދިރިއުޅޭން އެކަށީގެންވާ މާޙައުލެއް ޤާއިމުކޮށް، އާންމު ތަންތަނަށް ވަދެ ނިކުމެ ދުވަސްތަކުގައި، ހުޅުމަކޮށް ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބޭ ގޮތުން، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް ހިނގާ ބަލާފަ ދެމެހެން ފަސޭހަ ގޮތަކަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއިން ބިލްޑިންގ ކޯޑު 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި އާންމުކުރުން.

ދިގުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގަވާއިދުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން، ދިރިއުޅެން އެކަށީގެންވާ މާހައުލެއް ޤާއިމްކޮށް، އާންމު ތަންތަނަށް (އާންމުކޮށް ހުޅުވާލާފައި އޮންނަ ތަންތަނާއި އާއްމުން ހިދުމަތް ހޯދާ ތަންތަން، މީގެ ތެރޭގައި ޕާރކްތަކާއި ބީޗްތަކާއި ފެރީތައް ހިމެނޭ) ވަދެ ނިކުމެ އުޅުމާއި، އެފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތް ލިބިގަތުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމުގެ ގޮތުން، އެފަރާތްތަކަށް ހިނގާ ބިނާވެ އުޅުމަށް ފަސޭހަވާ ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއިން ތަޢާރުފުކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބިލްޑިންގ ކޯޑު 2017 ވަނަ އަހަރުފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި، އެއާއެއްގޮތަށް 2018 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ބިލްޑިންގ ކޯޑާ އެއްގޮތަށް މިހާރު ހުރި އިމާރާތްތަކާއި އާންމު ތަންތަން ބަދަލުކުރުމަށް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް އެންގުން.

3. އިމާރާތްތަކާއި އާއްމު ތަންތަނުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން ހިނގާ ބިނާވެ އުޅުމަށް ފަސޭހަވާ ގޮތަށް އިމާރާތްތަކުގެ ބިލްޑިންގ ކޯޑުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ފުރިހަމަކުރެވިފައިވޭތޯ ބަލާނެ ނިޒާމެއް 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، މި ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލު ކުރަން ފެށުން.

12. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް

ކުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާއި ކުޑަކުދިންނާމެދު ހިނގޭ ނޭދެވޭ ޢަމަލުތަކާއި އަނިޔާވެރި ޢަމަލުތަކަށް ހުއްޓުވުމަށް ކަންކަމުގައި ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަންތަކާއި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ފެމިލީ އެންޑް ޗައިލްޑް ޕްރޮޓެކްޝަން ޑިޕާޓްމަންޓާއި އެފް.ސީ.އެސް.ސީ ތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރާނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި، މިނިޒާމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން.

2. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ވެބްސައިޓް [illegible]، [illegible]، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނަށް [illegible] ހިމެނުން.

3. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ވަޒީފާއަށް މީހުން ރިކްރޫޓްކުރާއިރު އެފަރާތްތަކަށް ހިންގޭ ބޭސިކް ޓްރެއިނިންގ ކޯހުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނާއި، ގަވާއިދުތަކާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ކޮންވެންޝަނާއި، [illegible]، ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާމެދު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކަށް އަހުލުވެރިކުރުވުމުގެ [illegible] ބައެއް ހިމެނުން.

4. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ހޭލުންތެރިކުރުވުމުގެ ގޮތުން، ބޭސިކް

ޓްރެއިނިންގ ކޯސްތަކާއި، ރިފްރެޝަރ ކޯސްތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީއެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 އާއި މިޤާނޫނުގެ ދަށުން އެކުލަވާލާފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާއާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންނާމެދު އަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ދިނުމާއި، މިމަޢުލޫމާތު އޮންލައިންކޮށް ލިބޭނެ އިންތިޒާމް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، އަމަލުކުރަން ފެށުން.

5. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި މީހުންނާމެދު ހިންގޭ އަނިޔާވެރި އަމަލުތަކާއި އިހުމާލުވުމުގެ އަމަލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން [illegible] އޮފިސް ސަރވިސްއަށް ހުށަހެޅޭ އަދި [illegible] އޮފިސް ސަރވިސްގެ އަމިއްލަ އިސްނެގުމަށް ތަރުތީބުކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު، ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް އަދި [illegible] އެމަސައްކަތެއް ހިނގާ އަތޮޅުގެ އެފް.ސީ.އެސް.ސީތަކަށް [illegible] ހިއްސާ ކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، އެ ނިޒާމަށް އަމަލުކުރުން.

6. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކާ، ވަކިން ހާއްސަކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުޑަކުދިންނާ މުޢާމަލާތު ކުރުމުގައި ގެންގުޅެންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާއި، އުސޫލުތަކާއި، [illegible] 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމްކޮށް، މި ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

7. [illegible] ހުރަހެއް [illegible] 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން [illegible] އަމަލުކުރަން ފެށުން.

13. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް

[illegible] ހުށަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން ކަނޑައެޅުމާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ދަފުތަރު އެކުލަވާލުމާއި ބެލެހެއްޓުމުގެ ގަވާއިދުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތަށް، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ދަފުތަރުގެ [illegible] 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި އަމަލުކުރަން ފެށުން.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް، ވަކިން ހާއްސަކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުން [illegible] 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން އެކުލަވާލައި އަމަލުކުރަން ފެށުން.

3. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިން ދައުލަތުގެ

ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭއިރު (ބަންދުކުރާއިރު ނުވަތަ ހައްޔަރުކުރާއިރު) އުކުދިންނާމެދު އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ އުސޫލުތަކެއް މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކުލަވާލާ، އެ އުސޫލުތަކަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

4. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރާއިރު، އެފަރާތްތަކުގެ ހުންނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް ބަލައި، އެފަރާތްތަކާ މުޢާމަލާތްކުރަންވީ ގޮތްތައް މިރިޕޯޓު ނެރޭތާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކުލަވާލައި، އެކަންކަން ހަރުދަނާކޮށް، އަމަލުކުރަން ފެށުން.

5. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒްގެ ދަށުގައި ހުންނަ މަރުކަޒުތަކަށް ގެނެވޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް، ތަޢުލީމާއި ހުނަރު ދަސްކޮށް ދެވޭނެ ނިޒާމެއް މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަނާ ގުޅިގެން ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އަމަލުކުރަމުން ގެންދިއުން.

6. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒްގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ކުރިއެރުވުމަށް މަސައްކަތްކުރާ މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ފަހިވާނެ ކަންކަން އިންތިޒާމްކޮށްދީ، އެ ފަރާތްތަކަށް ބާރުވެރިކުރުވުން.

ހޯމް މިނިސްޓަރ އުމަރު ނަސީރު ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އަށް މައުލޫމާތު ދެއްވަނީ

7. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ކުރިއެރުވުމަށް މަސައްކަތްކުރާ މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތައް ބެލޭނެ ނިޒާމެއް 2017 ވަނަ އަހަރު ފެށުމުގެ ކުރިން ޤާއިމުކޮށް، އެ ނިޒާމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

14. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގައި ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ސޯޝަލް ކައުންސިލް

ކުރުޚުލާސާ ހުށަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް އަމާޒުކޮށް އެކިއެކި މަސައްކަތްތައް ކުރާ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތައް ވިލަރެސްކޮށް، ދެމިގެން މަސައްކަތްކުރުމަށް ބާރުއެޅުން.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް އެހީތެރިވެދިނުމަށާއި އެފަރާތްތަކަށް ދިމާވާ ދަތިތަކަށް ހައްލު ހޯދައިދިނުމަށް މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން މަސައްކަތްކުރުމަށް ހިތްވަރުދީ، މިފަދަ މަސައްކަތަށް ކުރުމަށް ފަހިވާފަދަ މާހައުލެއް ޤާއިމުކޮށްދިނުން.

3. ޤައުމީ ފެންވަރުގައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނާ ކުދިންނަށް އެހީތެރިވާ ފަރާތްތަކާއި ޚިދުމަތްދޭއާ ފަރާތްތަކުގެ އަޑު ވަޒަންކުރަމުން ގެންދިއުން.

15. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ

ކުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ދިނުމުގެ ޤާނޫނު (8/2010) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީގައި އިސްކަންދޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައި، ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުން ކުރުމަށް ޖާޒިމްކުރާ ކަންކަން ކުރެވޭނެ މިންވަރަށް ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އެކްސްޓްރާ ބަޖެޓަރީ ރިސޯސްތައް ހޯދުމުގެ ގޮތުން މިރިޕޯޓު ނެރޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން އެހީދޭ ބޭރުގެ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުން.

16. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ކުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ދިނުމުގެ ޤާނޫނު (8/2010) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީގައި އިސްކަންދޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައި، ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުން ކުރުމަށް ޖާޒިމްކުރާ ކަންކަން ކުރެވޭނެ މިންވަރަށް ކޮންމެ އަހަރަކުވެސް ބަޖެޓް ހަމަޖެއްސައިދިނުން.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރި ކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 އަށް އިސްލާހު ގެނައުން.

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޙްލޫފް

17. ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން

ކުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ކޯޓުތަކަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކުގައި އެފަރާތްތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް ބަލައި، އެފަރާތްތަކާ މުޢާމަލާތްކުރާނެ ގޮތްތައް އެކުލަވާލައި، އެކަންކަން ހަރުދަނާކޮށް، ބަލަހައްޓަމުން ދިޔުން.

18. ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް

ކުރުރާސްތާ ހުށަހެޅުންތައް

1. މި ރިޕޯޓް ނެރުމަށްފަހު ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުންތައް ތަންފީޛު ވަމުންދާ މިންވަރު މޮނިޓަރކުރުން.

2. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ޢާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުމަށް ޤައުމީ ފެންވަރުގެ ކަމްޕޭންތައް ހިންގުން.

3. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ދިނުމުގައި ސަރުކާރުން އަމަލުކުރަމުންދާ ސިޔާސަތުތައް ރިވިއުކޮށް، އިސްލާހު ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ފާހަގަކޮށް، އެކަންކަން އިސްލާހުކުރުމަށް ހުށަހެޅުން.

4. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ދިނުމުގައި ސަރުކާރުން އަމަލުކުރަމުންދާ ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޛުކުރާ މިންވަރު މޮނިޓަރކުރުން.

5. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު 8/2010 އަށް ގެންނަން ފެންނަ އިސްލާހުތައް އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާ ހިއްސާކުރުމާއި، މި ޤާނޫނު އިސްލާހުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުން.

6. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން ބާރުވެރިކުރުވުމަށާއި، ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށް ކުރިއެރުވުމަށްޓަކައި، ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުންނާއި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތައް ދެނެގަނެ އެ ފަރާތްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން.

7. ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށް ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި އެކުލަވާލާފައިވާ ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ސިޔާސަތުތަކާއި، އުޞޫލުތައް އެކުލަވާލުން އަވަސް ކުރުމަށް ބާރު އެޅުން.

8. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ހޯދުންތަކާއި

ހުރަހެޅުންތަކުގެ މައުލޫމާތު އާއްމު ފަރާތްތަކަށާއި މުއައްސަސާތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، މިކަންކަމަށް އެފަރާތްތަކަށް ހޭލުންތެރި ކުރުވުން އަދި އިންކުރީގެ ހުރަހެޅުންތައް ތަންފީޒު ކުރުމަށް ބާރު އެޅުން.

ކުރުރާސްތާ ހުރަހެޅުންތައް

9. މި ރިޕޯޓް އާންމު ކުރުމަށްފަހު، 3 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ބެލުމަށްފަހު ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތައް ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ދިރާސާއެއް ކުރިއަށް ގެންދިއުން.

ދިގުރާސްތާ ހުރަހެޅުންތައް

10. މި ރިޕޯޓް އާންމު ކުރުމަށްފަހު، 5 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ބެލުމަށްފަހު ލިބިފައިވާ ކުރިއެރުންތައް ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ދިރާސާއެއް ކުރިއަށް ގެންދިއުން.

ނިންމުން

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާ އަދި ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ ފަރާތުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ “ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އޮން އެކްސެސް ޓު އެޑިއުކޭޝަން ފޯރ ޗިލްޑްރަން ވިތް ޑިސްއެބިލިޓީޒް” އަކީ ރާއްޖޭގައި މިގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ފުރަތަމަ އިންކުއަރީއެވެ. މިއިންކުއަރީގައި ރާއްޖޭގެ 11 އަތޮޅެއްގެ 21 ރަށެއްގައި ކުރިއަށްގެންދިޔަ އަޑުއެހުންތަކުގައި ޖުމްލަ 575 ފަރާތަކުން ބަޔާން ދީފައިވެއެވެ. އިންކުއަރީގައި ހޯދިފައިވާ މައުލޫމާތުތަކުން ފާހަގަކުރެވުނު ގޮތުގައި، ސްކޫލަށް ދާ ކުދިންގެ ތެރޭގައި، އޮޓިޒަމް ހުންނަ ކުދިންނާއި، އުނގެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި، އަޑުއިވުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި، ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި، ސިކުނޑީގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި އެއް ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށްވުރެ ގިނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން މަދުކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

ތަޢުލީމު އުނގެނުމުގައި މިކުދިންނަށް ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ ތެރޭގައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްސަ ކުލާހެއް (ސެން ކުލާސް) ނެތުމާއި، އެކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ޚާއްސަ ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ނެތުމާއި، އެކުއްޖެއްގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއެކު އެކުއްޖަކަށް ކިޔަވައިދިނުން ހާއްސަ ގޮތްތަކާއި، ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ އާލާތްތައް ނެތުމާއި، ސްކޫލްގައި ބޭއްވާ އިތުރު ހަރަކާތްތަކުގައި އެކުދިން ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދީފައި ނެތުމާއި، ސްކޫލްގައި އެކުގައި އުޅޭކުދިންނާއި، ޓީޗަރުންނާއި އަދި ސްކޫލް މެނޭޖްމަންޓުން މިކުދިން ބަލައިނުގަތުމާއި، ހަނގާ ކުރުން ފަދަ މައްސަލަތައް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އަދި މިފަދަ މައްސަލަތަކާއި ގުޅިގެން، ތަޢުލީމުން މަހްރޫމްވެފައިވާ ގިނަ ޢަދަދެއްގެ ކުދިން ތިބިކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ އާންމު ދިރިއުޅުމުގައި ދިމާވާ އެހެނިހެން ގޮންޖެހުންތަކުގެ ތެރޭގައި، އެކުދިންނަށް

ބޭނުންވާ ބޭސްފަރުވާ ލިބޭނެ ފަސޭހަ ގޮތްތަކެއް އިންތިޒާމްކުރެވިފައިނުވުމާއި، އާއިލާގެ މެމްބަރުންގެ ފަރާތުން އެއްބާރުލުމާއި އަޅާލުން އެކުދިންނަށް ނުލިބުމާއި، މުޖުތަމަޢުން އެފަދަ ކުދިން ބަލައިގަންނަ މިންވަރު ކުޑަވުމުގެ އިތުރުން، މިފަދަ ކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާއި، ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އަޅާލުމާއި އެހީތެރިކަމަށް އެންމެހާ ފަރުދުން ހޭލުންތެރިވެފައިވާ މިންވަރު ކުޑަވުން ހިމެނެއެވެ. އަދި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބުން އެފަދަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު އުނގެނުމަށް ހުރަސްތަކެއް ކުރިމަތިވަމުންދާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

މިއިންކުއަރީގައި އެއްކުރެވުނު މަޢުލޫމާތުތަކުގެ އަލީގައި ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ދައުލަތުގެ އެކި މުއައްސަސާތަކުން ކުރަމުންދާކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން ދައުލަތުގެ އެކި މުއައްސަސާތަކުން މިރިޕޯޓުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުންތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ފުރިހަމައަށް ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަތަކަށް ދާއިމީ ޙައްލެއް ލިބި، އެކުދިންނަށްވެސް އެހެން ކުދިންނާ އެއްފަދައިން ހަމަހަމަކަމާއެކު ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތު ފޯރުކޮށްދޭނެ ނިޒާމެއް ގާއިމްކުރުމަށް ޒަރޫރުކުރެވެއެވެ.

* * *

ރިފަރެންސް އަދި ނޯޓްސް

.i ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ 2008

.ii ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނު (8/2010)

.iii ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުން ކަނޑައެޅުމާއި، ނުކުޅެދުންތެރި މީހުންގެ ދަރަޖަތައް އުނިކަމާވާލުމާއި، ބެލެހެއްޓުމުގެ ގަވާއިދު R-2/2011

.iv ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގަވާއިދު R-3/2011

.v ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ

http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf

.vi އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގަރާރު

http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf

.vii ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ

http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf

.viii މަދަނީ އަދި ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ

http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/ccpr.pdf

.ix އިޤްތިޞާދީ އަދި އިޖްތިމާޢީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ

http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cescr.pdf

.x އދ ގެ ޖެނެރަލް ކޮމެންޓް ނަންބަރު 6 http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC6.pdf

.xi ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން 2010 ވަނަ އަހަރު ޔުނިވަރސަލް ޕީރިއޮޑިކް ރިވިއުއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ރިޕޯޓު

http://www.hrcm.org.mv/publications/otherdocuments/UPRSubmissionMaldivesEng.pdf

.xii އެޑިއުކޭޝަން ފޯރ އޯލް ހޭންޑިކެޕްޑް ޗިލްޑްރަން އެކްޓް 1975

.xiii އިންޑިވިޖުއަލްސް ވިތް ޑިސްއެބިލިޓީސް އެކްޓް، އެމެރިކާ

.xiv އިންޑިވިޖުއަލްސް ވިތް ޑިސްއެބިލިޓީސް އެޑިއުކޭޝަން އިމްޕްރޫވްމަންޓް އެކްޓް، އެމެރިކާ

http://idea.ed.gov/download/statute.html

.xv ޑިސްއެބިލިޓީ ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެކްޓް 1995، އިނގިރޭސިވިލާތް (މިހާރު އީކުއަލިޓީ އެކްޓްގެ ދަށުގައި އިސްލާހުކުރެވިފައި)

.xvi އީކުއަލިޓީ އެކްޓް 2010، އިނގިރޭސިވިލާތް

http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/contents

.xvii ޑިސްއެބިލިޓީ ސްޓޫޑެންޓްސް އެލަވަންސް (ޑީ.އެސް.އޭ)، އިނގިރޭސިވިލާތް

https://www.gov.uk/disabled-students-allowances-dsas/overview

.xviii ހުރިހާ ކުދިން ޝާމިލްކޮށްގެން ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ސިޔާސަތު 2013، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން

.xix އެކްޓިވިޓީސް އެޑްވޮކަސީގެ ރައިޓްސް އޮފް ޕާރސަންސް ވިތް ޑިސްއެބިލިޓީސް 2011: ފޮލޯއަޕް (2013)، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން

http://www.hrcm.org.mv/publications/otherreports/DisabilityReportFollowUp.pdf

xx. އެކްޓިވިޓީސް އެޑްރެސިންގ ރައިޓްސް އޮފް ޕަރސަންސް ވިތް ޑިސްއެބިލިޓީސް (2010)، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން.
http://www.hrcm.org.mv/publications/otherreports/DisabilityReport13April2010.pdf

xxi. އެކްޓިވިޓީސް އެޑްރެސިންގ ރައިޓްސް އޮފް ޕަރސަންސް ވިތް ޑިސްއެބިލިޓީސް 2011: ފޮލޯއަޕް (2013)
http://www.hrcm.org.mv/publications/otherreports/DisabilityReportFollowUp.pdf

xxii. އެންސްޕާ (2012)

xxiii. 2012 ވަނަ އަހަރު އެންސްޕާއިން ހޯދާފައިވާ މައުލޫމާތެއް

xxiv. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން ރަޖިސްޓަރީގައި ހިމެނުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަމަށް އެދޭ ފޯމު
(http://www.nspa.gov.mv/dh/wp-content/uploads/2016/01/Disability-Application-Form.pdf)

ޗެކްލިސްޓް ލިސްޓް

ޗެކްލިސްޓް 1. އިންކުއަރީގެ ކޮންސެޕްޓް ނޯޓް

ޗެކްލިސްޓް 2. އިންކުއަރީ ޓީމް ލިސްޓް

ޗެކްލިސްޓް 3. އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ނަމޫނާއެއް

ޗެކްލިސްޓް 4. އިންކުއަރީގެ ލޯގޯ އަދި އިންކުއަރީގެ ބެޖް

ޗެކްލިސްޓް 5. އިންކުއަރީގެ ލީފްލެޓް

ޗެކްލިސްޓް 6. އިންކުއަރީގެ ބުކްލެޓް

ޗެކްލިސްޓް 7. އިންކުއަރީ ފެށުމުގެ ކުރިން މީޑިއާތަކާ އެކު ބޭއްވުން ބައްދަލުވުންތަކުގެ މައުލޫމާތު

ޗެކްލިސްޓް 8. އިންކުއަރީ އިފްތިތާހު ކުރުމުގެ ޖަލްސާއަށް [illegible] މީޑިއާ ލިސްޓް

ޗެކްލިސްޓް 9. ޕްރީވިޒިޓް ލިސްޓް (ރަށް، ސްކޫލް، ހޮސްޕިޓަލް، ސިއްޙީ މަރުކަޒު، އެން.ޖީ.އޯ)

ޗެކްލިސްޓް 10. ޕްރީވިޒިޓް ލިސްޓް މާލެ (ސްކޫލް، ހޮސްޕިޓަލް، މިނިސްޓްރީ، އިދާރާތައް، އެން.ޖީ.އޯ ތައް)

ޗެކްލިސްޓް 11. ލިޔުމުންދޭ ބަޔާނުގެ ފޯމް

ޗެކްލިސްޓް 12. ހާލަތު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން މުއައްސަސާތަކާއި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއެކު ބޭއްވުން ބައްދަލުވުންތަކުގެ މައުލޫމާތު

ޗެކްލިސްޓް 13. [illegible] އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކާ ބެހޭގޮތުން މީޑިއާ [illegible] މައުލޫމާތު ދިނުން

ޗެކްލިސްޓް 14. އަޑުއެހުންތައް ބޭއްވުން [illegible] [illegible] [illegible] ލިސްޓް

ޗެކްލިސްޓް 15. [illegible] އިންކުއަރީގެ ހުށަހެޅުންތައް [illegible] މުއައްސަސާތަކާއި ބޭއްވުން ބައްދަލުވުންތަކުގެ ލިސްޓު

ޗެކްލިސްޓް 16. [illegible] ކުރިން [illegible] [illegible] [illegible] ސިޔާސަތުތަކާއި ކަންކަން [illegible] މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ބޭއްވުން ބައްދަލުވުންތައް

ޗެކްލިސްޓް 17. [illegible] އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ގޮތުން [illegible] މީހުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޗެކްލިސްޓް 18. [illegible] އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިދާރާތަކުގެ ލިސްޓު

ޗެކްލިސްޓް 19. [illegible] އިންކުއަރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހޯދުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިދާރާތަކުގެ ލިސްޓު

ޗެކްލިސްޓް 20. [illegible] އިންކުއަރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޗެކްލިސްޓް 21. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެނެގަތުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ލިސްޓު

ޗެކްލިސްޓް 22. [illegible] އިންކުއަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޗެކްލިސްޓް 23. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޖަދުވަލު 1. އިންކުއަރީގެ ކޮންސެޕްޓް ނޯޓް

National Inquiry on

Access to Education for Children with Disability

Concept Note

RATIONALE

A substantial proportion of the work of the Human Rights Commission of the Maldives is directly related to the lodging and handling of complaints or allegations of human rights infringements taking place in the country, and as mandated by the Human Rights Commission of the Maldives (HRCM) Act, it is imperative that the HRCM takes the appropriate action in an efficient and timely manner to address any instances of transgressions that might have occurred or be occurring.

As set out in the HRCM Act, the HRCM has the powers necessary to inquire into alleged or potential instances of human rights violations, and to compel the submission of required documents and evidence, including verbal statements, and also to enter and inspect places in question, and since these activities are also inherent in a national or public inquiry, the HRCM is well placed to undertake a national inquiry.

Furthermore from time to time, the HRCM continues to receive concerns from families and from individuals themselves, and though the cases are relatively few and far between, it has proved to be a difficult issue to address, due various factors.

DEFINITION OF DISABILITY

Any person who, has a long lasting physical, psychological, sensory or mental incapacity, and due to the obstacles which are faced as a result of such incapacity, finds it difficult to participate and be active in a useful manner, at the same level, like other people in society, will be considered to be among disabled people.

WHO DEFINITIONS

According to world health organization (WHO) "Disability" is an umbrella term, covering impairments, activity limitations, and participation restrictions. An impairment is a problem in body function or structure; an activity limitation is a difficulty encountered by an individual in executing a task or action; while a participation restriction is a problem experienced by an individual in involvement in life situations. Thus disability is a complex phenomenon, reflecting an interaction between features of a person's body and features of the society in which he or she lives (WHO 2008).

OVERVIEW

Children with disabilities did not have access to education within the education system in the Maldives Until 1985. Jamaluddin School in Male' was the first school to provide education to children with disabilities and this school started enrolling hearing impaired children in 1985. Currently there are altogether 11 schools across the Maldives that provide education opportunity for children with disabilities. Out of the 11 schools 3 are in Male' and 8 are in six different atolls. The three schools that enrol children with disabilities in Male' are: Jamaluddin School with 36 students (three classrooms); Ghiyaasuddin School with 43 students and Imaduddin School with 48 students. Also Care Society, a local NGO working with children with disabilities, started providing education and rehabilitation for multi handicapped children in 2001 and currently there are 48 registered children in the centre. Apart from this, the Government started setting up classes for children with disabilities in 2006 though it is not very successful.

One out of ten children with disabilities is enrolled in schools. Estimates are that there are about 2,250 children with disabilities in the Maldives (EDC 2009). However, only 230 children with disabilities were enrolled in schools in 2009. Of the children enrolled in schools, 127 were attending schools in Male' while 103 were enrolled in schools in Atolls. Apart from Male' the islands where the SEN classes are functioning is Kulhudhuffushi (Haa Dhaal), Komandoo (Shaviyani), Mulaku (Meemu), Hithadhoo (Seenu), Fares Maathoda (Gaafu Dhaal), Thinadhoo (Gaafu Dhaal), Naifaru (Lhaviyani) and Hinaavaru (Lhaviyani). Each of the islands has one class in each island providing access for children with disabilities.

Most children with disabilities, who are enrolled in school, attend special classes and do not attend mainstream schooling and virtually there is no access to or transition to secondary level education for children with disabilities.

Although there are 11 schools which cater to disabled children throughout the country, by the Government it was not given high priority to train special education teachers. Therefore lack of trained teachers, reluctance of teachers to accept children with physical or intellectual disabilities and also to get teachers to respect and protect the rights of children with disabilities are some of the major challenges facing across.

Apart from the above mentioned concern, there are serious concerns on the curriculum and the levels of support and resources available to disabled children. Also accessibility of some requirements such as physical access to library; laboratory, school office and toilets are severely limited to these children because of the inhospitality of the infrastructure.

Since the formal schools catering to the education needs of children with disabilities are minimal, those children in the other islands of the atolls have no choice when those families who do have made the shift to Male' face tremendous hardships during their stay in Male', and these are multiplied manifold for those families with children with disabilities. Thus, not many of these families are able to make the move to Male', and for the disadvantaged children of these families, there is absolutely no means of education.

LEGAL FRAMEWORK

The Maldives is a member of the United Nations. It has therefore subscribed to the Charter of the United Nations. Thus the Maldives is essentially bound to uphold the principles and values as are contained in the Charter of the United Nations. The body of relevant international law in the Maldivian context includes the International Covenant on Civil and Political Rights and the International Covenant on Social, Economic and Cultural Rights. Further, these instruments are supplemented by international customary law where applicable and appropriate.

The Convention on the Rights of the Child is the main Convention that is relevant to the subject matter of the Inquiry and as such deserves special mention. The said Convention, drawn up in conformity with the Charter of the United Nations, came into force on 2 September 1990. The Maldives ratified the convention on 11 February 1991.

Some provisions of the Convention of the Rights of the Child are of particular relevance for the purposes of the Inquiry and deserve specific attention. They include:

Article 2

1. *States Parties shall respect and ensure the rights set forth in the present Convention to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child's or his or her parent's or legal guardian's race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status.*

2. *States Parties shall take all appropriate measures to ensure that the child is protected*

against all forms of discrimination or punishment on the basis of the status, activities, expressed opinions, or beliefs of the child's parents, legal guardians, or family members.

Article 3

1. *In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration.*

2. *States Parties undertake to ensure the child such protection and care as is necessary for his or her well-being, taking into account the rights and duties of his or her parents, legal guardians, or other individuals legally responsible for him or her, and, to this end, shall take all appropriate legislative and administrative measures.*

3. *States Parties shall ensure that the institutions, services and facilities responsible for the care or protection of children shall conform with the standards established by competent authorities, particularly in the areas of safety, health, in the number and suitability of their staff, as well as competent supervision.*

Article 4

States Parties shall undertake all appropriate legislative, administrative, and other measures for he implementation of the rights recognized in the present Convention. With regard to economic, social and cultural rights, States Parties shall undertake such measures to the maximum extent of their available resources and, where needed, within the framework of international co-operation.

Article 5

States Parties shall respect the responsibilities, rights and duties of parents or, where applicable, the members of the extended family or community as provided for by local custom, legal guardians or other persons legally responsible for the child, to provide, in a manner consistent with the evolving capacities of the child, appropriate direction and guidance in the exercise by the child of the rights recognized in the present Convention.

Article 12

1. *States Parties shall assure to the child who is capable of forming his or her own views the right to express those views freely in all matters affecting the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.*

2. *For this purpose, the child shall in particular be provided the opportunity to be heard in any judicial and administrative proceedings affecting the child, either directly, or through a representative or an appropriate body, in a manner consistent with the procedural rules of national law.*

Article 23

1. *States Parties recognize that a mentally or physically disabled child should enjoy a full and decent life, in conditions which ensure dignity, promote self-reliance and facilitate the child's active participation in the community.*

2. *States Parties recognize the right of the disabled child to special care and shall encourage and ensure the extension, subject to available resources, to the eligible child and those responsible for his or her care, of assistance for which application is made and which is appropriate to the child's condition and to the circumstances of the parents or others*

caring for the child.

3. *Recognizing the special needs of a disabled child, assistance extended in accordance with paragraph 2 of the present article shall be provided free of charge, whenever possible, taking into account the financial resources of the parents or others caring for the child, and shall be designed to ensure that the disabled child has effective access to and receives education, training, health care services, rehabilitation services, preparation for employment and recreation opportunities in a manner conducive to the child's achieving the fullest possible social integration and individual development, including his or her cultural and spiritual development.*

4. *States Parties shall promote, in the spirit of international co-operation, the exchange of appropriate information in the field of preventive health care and of medical, psychological and functional treatment of disabled children, including dissemination of and access to information concerning methods of rehabilitation, education and vocational services, with the aim of enabling States Parties to improve their capabilities and skills and to widen their experience in these areas. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.*

Article 26

1. *States Parties shall recognize for every child the right to benefit from social security, including social insurance, and shall take the necessary measures to achieve the full realization of this right in accordance with their national law.*

2. *The benefits should, where appropriate, be granted, taking into account the resources and the circumstances of the child and persons having responsibility for the maintenance of the child, as well as any other consideration relevant to an application for benefits made*

by or on behalf of the child.

Article 28

1. *States Parties recognize the right of the child to education and with a view to achieving this right progressively and on the basis of equal opportunity, they shall, in particular:*
   - *(a) Make primary education compulsory and available free to all;*
   - *(b) Encourage the development of different forms of secondary education, including general and vocational education, make them available and accessible to every child, and take appropriate measures such as the introduction of free education and offering financial assistance in case of need;*
   - *(c) Make higher education accessible to all on the basis of capacity by every appropriate means;*
   - *(d) Make educational and vocational information and guidance available and accessible to all children;*
   - *(e) Take measures to encourage regular attendance at schools and the reduction of drop-out rates.*
2. *States Parties shall take all appropriate measures to ensure that school discipline is administered in a manner consistent with the child's human dignity and in conformity with the present Convention.*
3. *States Parties shall promote and encourage international co-operation in matters relating to education, in particular with a view to contributing to the elimination of ignorance and illiteracy throughout the world and facilitating access to scientific and technical knowledge*

and modern teaching methods. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.

Article 29

1. *States Parties agree that the education of the child shall be directed to:*

   (a) *The development of the child's personality, talents and mental and physical abilities to their fullest potential;*

   (b) *The development of respect for human rights and fundamental freedoms, and for the principles enshrined in the Charter of the United Nations;*

   (c) *The development of respect for the child's parents, his or her own cultural identity, language and values, for the national values of the country in which the child is living, the country from which he or she may originate, and for civilizations different from his or her own;*

   (d) *The preparation of the child for responsible life in a free society, in the spirit of understanding, peace, tolerance, equality of sexes, and friendship among all peoples, ethnic, national and religious groups and persons of indigenous origin;*

   (e) *The development of respect for the natural environment.*

2. *No part of the present article or article 28 shall be construed so as to interfere with the liberty of individuals and bodies to establish and direct educational institutions, subject always to the observance of the principles set forth in paragraph 1 of the present article and to the requirements that the education given in such institutions shall conform to such minimum standards as may be laid down by the State.*

In relation to the subject matter of this Inquiry, it has also to be noted that the Maldives is party to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities which came into force on 3 May 2008; drawn up in accordance with the Charter of the United Nations. The Maldives ratified the Convention on 5 April 2010; without any reservations.

The said Convention, particularly in Article 7 elucidates the principles and guidelines in fulfilling the State obligations in relation to children with disabilities. Article 7 of the said Convention is as follows:

Article 7

> *Children with disabilities*
>
> 1. *States Parties shall take all necessary measures to ensure the full enjoyment by children with disabilities of all human rights and fundamental freedoms on an equal basis with other children.*
>
> 2. *In all actions concerning children with disabilities, the best interests of the child shall be a primary consideration.*
>
> 3. *States Parties shall ensure that children with disabilities have the right to express their views freely on all matters affecting them, their views being given due weight in accordance with their age and maturity, on an equal basis with other children, and to be provided with disability and age-appropriate assistance to realize that right.*

In the local context, the Maldives has passed an Act on the Protection of the Rights of Children (Law No.9/91). The Act essentially highlights the responsibilities of the government, parents and citizens in relation to the protection of the rights of children.

The Maldives has also passed an Act on the Protection the Rights of Persons with Disabilities and the Provision of Monetary Assistance to such Persons (Law No. 8/2010). The Act was passed by the parliament or Peoples Majlis of the Maldives on the 22 June 2010 and was published in the gazette of the Government of Maldives on 8 July 2010; upon which it entered into force. Following this Act, two parallel regulations empowered by the Act were drawn up by the Ministry of Health and Family and published in the gazette on 8 January 2011; upon which they also entered into force. The first regulation (2011/R-2) was on the Identification of the Disabled and the Establishment and Management of an Office for the Registration of Disabled Persons and the second regulation (2011/R-3) was on the Protection the Rights of Persons with Disabilities and the Provision of Monetary Assistance to such Persons.

The above regulations provide additional details to pave the way for the effective implementation of the provisions of the Act.

Further, the following provisions of the Act on the Protection the Rights of Persons with Disabilities and the Provision of Monetary Assistance to such Persons (Law No. 8/2010), deserve to be especially highlighted in this context:

Section 14

> *Any person who, has a long lasting physical, psychological, sensory or mental incapacity, and due to the obstacles which are faced as a result of such incapacity, finds it difficult to participate and be active in a useful manner, at the same level, like other people in society, will be considered to be among disabled people.*

Section 20

(a) Without discrimination of any type, disabled people should also be provided with opportunity to acquire education and training within the education system.

(b) The disabled should be provided with opportunities, facilities and equipment for basic, primary and secondary education by the government to an appropriate extent. The disabled should also be provided with opportunities to acquire higher education and training and facilitated with the same on an equal basis. To this effect:

- *(i) The disabled, in relation to their disability, should be provided with facilities such as brail, sign language and large letters, for learning purposes.*
- *(ii) The government should train special education teachers and other skilled professionals necessary to teach the disabled.*

(c) In public and private schools, an appropriate environment for the disabled to acquire an education should be created.

(d) Proper equipment has to be available in places allocated for the disabled for them to acquire an education, training and experience.

(e) From the disabled, for those who have not got the opportunity to acquire education and training due to disabilities they have, means have to be found to provide an appropriate education and training.

(f) In order to develop and empower the disabled to a level equivalent to their capability, the educational syllabuses and curriculum has to be shaped to accommodate their disability, standard and character.

(g) Nobody shall be deprived from an educational opportunity based on a disability.

(h) Prioritization given by institutions established to provide education and training to a particular type of disabled people to disabled people who do not have such disability or incapacity is exempt from subsections (b) and (g) of this Section.

(i) Special arrangements have to be made to the disabled in institutions such as "Dhanaalu" established in the Maldives. And in utilizing the public facilities in such institutions, easy accessibility to the disabled should be facilitated.

(j) The arrangements as stated below have to be made in full to provide education and training for the disabled by the government.

- *(i) Required assistance should be provided for the disabled to acquire education and training services from the nearest such facilities which provide them.*
- *(ii) The government should provide assistance in providing the equipment for the education of the disabled.*
- *(iii) The government should work towards securing scholarships to the disabled.*

The above Acts of parliament and related regulations essentially uphold the principles and guidelines espoused in the aforesaid Conventions of the United Nations. Additionally, they have also provided a domestic legal framework within which these principles can be implemented.

In the domestic context of the Maldivian laws and regulations, it is noteworthy that separate provisions, in relation to their rights, are not made for children with disabilities. Thus, while these principles and guidelines do provide a general and rudimentary framework for administering the affairs of disabled persons in general in the local context, they do not ensure the protection of the rights of a particular section of disabled persons such as children, as is the concern of the inquiry; given that the legislation has no particular focus.

OBJECTIVES OF THE INQUIRY

4. To review the current laws, practices and policies relating to provision of education for disabled children in terms of availability, accessibility and affordability and to determine the will of state to fully implement the law, focusing on the provisions for the education need for children with disabilities.

5. To determine the impact of social and cultural attitudes and practices and other barriers which are affecting the education for children with disabilities.

6. To make the stakeholders aware of the right to education for children with disabilities and make them accountable in catering the needs of such children.

7. To bring into focus the nation's attention, to the plight of children with disabilities and educate the public on the right to education for children with disabilities by consultation with NGOs and other relevant stake holders.

8. To empower the children with disabilities and their parents / guardians and other relevant stake holders on the right to education for children with disabilities.

9. To recommend short-term, mid-term, and long-term steps that the State has to take, to ensure that the right to education of children with disabilities are fulfilled and protected nation-wide, without inequality or discrimination.

TERMS OF REFERENCE OF THE INQUIRY

1. Look into the shortcoming in the existing laws, practices and policies and the non-existence

of such policies, which led to the seriously inadequate means of education for children with disabilities.

2. Inquire into the recently-ratified law on provisions for people with disabilities, and look into the extent to which it caters to the education needs of children with disabilities.

3. inquire into the State's actions in recognition of the need for non-discriminatory provisions for people with disabilities, focusing in particular on the extent to which it caters to the education needs of children with disabilities in Male' and in the Atolls.

4. Conduct meetings to raise awareness among the stakeholders of the right to education for children with disabilities and the public inquiry process.

5. Gather information from stake holders about the constraints which impede the full enjoyment of right to education for children with disability.

INQUIRY TEAM

The National Inquiry Team will comprise of the Inquiry Panel, an Advisory Board, and the Administrative Support Group, each of which will include full-time and part-time staff. The Inquiry Panel will be made up of four Inquiry Commissioners, two of whom will be Commissioners from the HRCM, and the other two will be an expert in education, and an expert in dealing with issues of disabled people.

The Advisory Board will be chaired by the Director of Investigations of the HRCM, who will also be responsible for directing the inquiry under the guidance of the President of the Commission. In addition, the board will include the Director of Legal and Policy Department of the HRCM, a human rights law expert, and representatives from the education sector and relevant civil society organizations.

The Administrative Support Group will include research officers, policy officers, legal officer, investigation officers, community education officers, media officers, counselors, and secretaries.

METHODOLOGY

Once an area has been identified, from preliminary information and subsequent discussions with the higher levels of the Commission, this concept note will be finalized and submitted to the Commission for approval. Once approved, a road map of the entire inquiry will be drawn up, and every available detail will be filled in, and the existing gaps in the information so accumulated will be identified, and further research will be undertaken to fill those gaps as much as possible. It is envisaged that the entire inquiry will take approximately 12 months, and a further 12 months or so will be spent on monitoring and follow up work.

The main activities, some of which will be concurrent with others, will consist of:

1. Concept Note – Drawing up and Approval
2. Prepare Timetable of Inquiry
3. Set up Inquiry Headquarters
4. Team Assembly
5. Establish Networks in Regions / Identify Liaisons
6. Preliminary Meetings
7. Meetings with Stakeholders (continuous throughout)
8. Research (continuous throughout)
9. Preparation of Discussion Papers (continuous throughout)
10. Team Meetings (continuous throughout)
11. Inquiry Launches – National and Regional (in the atolls)
12. Public Announcements / Media Statements / Other Publicity Activities (continuous

throughout)

13. Call for Submissions
14. Investigations / Inspections / Interviews (continuous throughout)
15. Community Education Sessions (continuous throughout)
16. Hearings – in specified and pre-advertised locations throughout the country (continuous throughout)
17. Prepare Report(s) (continuous throughout)
18. Report(s) Releasing
19. Monitoring and Follow up
20. Conclusion of Inquiry Activities

EXPECTED RESULTS

The successful completion of the activities of the Inquiry:

1. Would address the shortcoming in the current laws, policies and practices relating to provision of education for disabled children.

2. Would enhance the awareness of the stakeholders on the right to education for children with disabilities and stakeholders would be accountable in catering the needs of such children.

3. Would bring into focus the nation's attention, to the plight of children with disabilities.

4. Would establish a sensitized and supportive environment to the children with disabilities across the nation in terms of right to education.

5. Would minimize the impact of social and cultural attitudes and practices and other barriers which are affecting the education for children with disabilities.

6. Would empower the children with disabilities and their parents / guardians and other

relevant stake holders on the right to education for children with disabilities.

CONCLUSION

To date, there has been no formal study made into the extent of the provision of education for children with disabilities, and the situation of these children continues to be neglected. Statistical data and details of people with disabilities vary from institution to institution, and this being the case, the actual reality of this disadvantaged group is unclear. Therefore, it is imperative that the HRCM undertakes to look into the situation, to assess the existing laws and regulations, and to determine the extent to which the State complies with these and international laws and standards, and to inquire into the experience of those facing the direct consequences of any inaction and indifference by the State to fulfill its obligations, and to make recommendations to immediately address and alleviate the prevalent negligent and indifferent situation which the children with disabilities are living in, day in and day out.

ޖަދުވަލު 2. އިންކުއަރީ ޓީމް ލިސްޓް

#	ނަން	މަޤާމް، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
1	ފާޠިމަތު ނިލްފާ	ޑިރެކްޓަރ، އިންވެސްޓިގޭޝަން ޑިޕާޓްމަންޓް، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީގެ ޗެއަރޕާސަން އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު	އިންކުއަރީ ހިނގާނުހިނގާ ގޮތް ބެލުން، އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް، އިންކުއަރީގެ ޕްރީވިޒިޓްތަކުގައި ބައިވެރިވުން، ބަޔާން ޓޭކްކުރުން، ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކުރުން
2	މަރްޔަމް ޒަހްރާ އަޙްމަދު	ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް ގެ ރައީސް	އިންކުއަރީ ޕެނަލްގެ މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް، ރިޕޯޓް ޗެކްކުރުން
3	އަޙްމަދު ޒަރާލް	ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް ގެ ނާއިބު ރައީސް	އިންކުއަރީ ޕެނަލްގެ މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން،

#	ނަން	މަޤާމް، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
3	އަޙްމަދު ޖަވާދް	ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް ގެ ނާއިބު ރައީސް	އިންކުއަރީ ޕެނަލްގެ މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް، އިންކުއަރީގެ ޕްރީވިޒިޓްތަކުގައި ބައިވެރިވުން، ބަޔާން ޗެކްކުރުން، އިންކުއަރީއަށް ރޭވުންތެރިކުރުމުގެ މެޓީރިއަލްސް ތައްޔާރުކުރުން
4	ޝަމްޢޫން ޙަމީދު	ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޕެނަލްގެ މެމްބަރު	ކޯންސެޕްޓް ނޯޓް، އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތައް، މުއައްސަސާތަކުގެ ބައްދަލުވުންތައް، އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް، ރިޕޯޓް ޗެކްކުރުން
5	މުޙައްމަދު ޝިހާބު	އެޑިއުކޭޝަން އެކްސްޕަރޓް	އިންކުއަރީ ޕެނަލްގެ މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް
6	އާއިޝަތު ޒޫހާ	ކެއަރ ސޮސައިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ، ޕްރޮގްރާމްސް ސިވިލް ސޮސައިޓީގެ ފަރާތުން	އިންކުއަރީ ޕެނަލްގެ މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން،

#	ނަން	މަޤާމު، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލު	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތަކެއް
6	އާއިޝަތު ދީބާ	ކެއަރ ސޮސައިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ	އިންކުއަރީ ޕެނަލްގެ މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް
7	އަޙްމަދު އަބްދުލްކަރީމް	ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް ގެ މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އިންކުއަރީގެ ފީލްޑްވިޒިޓްތައް، އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް
8	ޑރ. ޢަލީ ޝަމީމް	ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އިންކުއަރީގެ ފީލްޑްވިޒިޓްތައް، އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް
9	ޖީހާން މަޙްމޫދު	ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އިންކުއަރީގެ މާލޭގެ އަޑުއެހުންތަކުގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު
10	ފައުޒިއްޔާ ޢަލީ	އެޑިއުކޭޝަން އޮފިސަރ، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން،

#	ނަން	މަޤާމު، އިދާރާ	އަދާކުރައްވާ ރޯލު	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
10	ފަތުޙިއްޔާ ޖަލީ	އެޑިއުކޭޝަން ޑިރެކްޓަރ، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު	އިންކުއަރީގެ މާލޭގެ އަޑުއެހުންތަކުގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު
11	އަޙްމަދު އަމީން	ޑިރެކްޓަރ، ރިސަރޗް އެންޑް މޮނިޓަރިންގ ޑިޕާޓްމަންޓް، ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު	ޕްރިވިޒިޓްތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންޓަވިއުކުރުން، ބަޔާންތައް އެނަލައިޒްކުރުން، ބައްދަލުވުންތައް
12	މުއުމިނާ ވަޙީދު	ޑިރެކްޓަރ، ކޮމިއުނިކޭޝަން އެންޑް ޕަބްލިކޭޝަންސް، ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީގެ އެޑްވައިޒަރީ ބޯޑު	ބައްދަލުވުންތައް، ބަޔާންތައް އެނަލައިޒްކުރުން
13	ޢާމިނަތު ނަޖްމަތު ޢަބްދުލްވަހާބު	ޕްރޮޖެކްޓް އޮފިސަރ، ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ރިޕޯޓު ތަރުޖަމާކުރުން، އިންކުއަރީއަށް ޓްރާންސްކްރައިބްކުރުމުގެ ޑޭޓާއެނަލިސިސް ބައްދަލުވުންތައް، އިންކުއަރީގެ ރިސަރޗް، ޕްރިވިޒިޓްތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންޓަވިއުކުރުން، އިންކުއަރީގެ ބަޔާންތައް ޓައިޕްކުރުން، ބަޔާންތައް އެނަލައިޒްކުރުން،

#	ނަން	މަޤާމް، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
13	ފާތިމަތު ނަޒްލާ ޢަބްދުލްވައްހާބު	ލީގަލް އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	އިންކުއަރީގެ ފައިންޑިންގްސް ކޯޑްފައިލްކުރުން، ހުށަހެޅުންތައް ތައްޔާރުކުރުން، ރިޕޯޓުގެ އިނގިރޭސި ތަރުޖަމާ ތައްޔާރުކުރުން
14	ޢިނާޔަތު ސަޢީދު	އެސިސްޓެންޓް އިންސްޕެކްޝަން އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ފީލްޑްވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޖެންސީތަކާއި އިންޓަވިއުކުރުން، ބަޔާންތަކާއި އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޔާންތައް ޓައިޕްކުރުން، ލިޔުމުން ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން، ފައިންޑިންގްސް އެނަލައިޒްކުރުން
15	ނުވައިޒަތު ޙަސަން	އެސިސްޓެންޓް އިންސްޕެކްޝަން އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ފީލްޑްވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޖެންސީތަކާއި އިންޓަވިއުކުރުން، ބަޔާންތަކާއި އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޔާންތައް ޓައިޕްކުރުން، ލިޔުމުން ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން،

#	ނަން	މަޤާމް، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
15	ޒުވައިރާ ޙަސަން	އެސިސްޓަންޓް އިންވެސްޓިގޭޝަން އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ފައިންޑިންގްސް އެނަލައިޒްކުރުން، އިންކުއަރީ ވެރިފައިކުރުން އަދި ކުރިއެރުންތައް ހެދުން
16	ޙަމިއްޔާ ރަޝީދް	އިންވެސްޓިގޭޝަން އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންތިޒާމުކުރުން، ބައްދަލުވުންތައް، ބަޔާންތައް އެނަލައިޒްކުރުން، ލިޔުމުންދޭ ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން، އިންކްލޫސިވް އެޑިޔުކޭޝަން ޕޮލިސީގެ ކުރިއެރުންތައް
17	އާޝިޔަތު ޝިއުނާ	ސީނިއަރ އިންވެސްޓިގޭޝަން އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންތިޒާމުކުރުން، ބައްދަލުވުންތައް، ބަޔާންތައް އެނަލައިޒްކުރުން، ލިޔުމުންދޭ ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން،

#	ނަން	މަގާމު، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
17	ޢާޝިދަތު ޝިއުނާ	ސީނިއަރ އިންވެސްޓިގޭޝަން އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން، އިންކްލޫސިވް އެޑިއުކޭޝަން ޕޮލިސީގެ ކުރިއެރުންތައް
18	މަރްޔަމް ފައިޒާ	ސީނިއަރ އެޑްވޮކަސީ އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	އިންކުއަރީއަށް ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ މެޓީރިއަލްސް ތައްޔާރުކުރުން، ވީޑިއޯ ސްކްރިޕްޓަށް ކޮމެންޓްކުރުން، އިންކުއަރީގެ ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން، އިންކުއަރީގެ ފައިންޑިންގްސް އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން
19	އަޙްމަދު ދަމާނީ	ސީނިއަރ ރިސަރޗް އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ރިސަރޗް މަސައްކަތް، ފީލްޑް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންޓަވިއުކުރުން، ބަޔާންތައް އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޖެޓް އެނަލިސިސް، ބަޔާންތައް ޓައިޕްކުރުން
20	އާއިޝަތު މަޢުރޫފާ މުޙައްމަދު	ރިސަރޗް އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ޑޭޓާ ކްލީންކުރުން، ރިސަރޗް މަސައްކަތް،

#	ނަން	މަޤާމް، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
20	ޢާއިޝަތު މަރްޒިޔާ މުޙައްމަދު	ރިސަރޗް އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންތިޒާމްކުރުން، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން، ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން
21	ސާޖިދާ މަޖީދު	މީޑިއާ އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	މީޑިއާ ކިޓް ތައްޔާރުކުރުން، ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންތިޒާމްކުރުން، ބަޔާންތައް އެނަލައިޒްކުރުން، އިންކުއަރީ ރިޕޯޓް ތަރުޖަމާކުރުން، އިންކުއަރީގެ މީޑިއާ ކަވަރޭޖް އެނަލައިޒްކުރުން
22	ޔޫސުފް ޝާހިދު އަޙްމަދު	އެސިސްޓެންޓް މީޑިއާ އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	އިންކުއަރީއަށް ކޯޑިނޭޓްކުރުމުގެ މެޓީރިއަލްސް ޑިޒައިންކުރުން، މީޑިއާ ކިޓް ތައްޔާރުކުރުން، ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން،

#	ނަން	މަޤާމް، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
22	ޔޫސުފް ޝާލިޙު އަޙްމަދު	އެސިސްޓެންޓް މީޑިއާ އޮފިސަރ، ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	އަޑުއެހުންތައް އިންތިޒާމުކުރުން
23	ޚަދީޖާ ރިމްޒާ	އެޑިއުކޭޝަން އޮފިސަރ، ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުކުރުވުމުގެ ލިޔުންތައް ތައްޔާރުކުރުން، ފޮޓޯވިޑިއޯކުރުމުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންތިޒާމުކުރުން، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން، ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން
24	ޢާއިޝަތު ނަޖްލާ ޙަމީދު	އެސިސްޓެންޓް ޕޮލިސީ އޮފިސަރ، ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ފޮޓޯ ވިޑިއޯކުރުމުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތަކުގައި ބައިވެރިވުން، ފޮޓޯ ރިޕޯޓް، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން
25	ޢާއިޝަތު އިބްތިޝާމް އިބްރާހީމް	ޕްރޮޖެކްޓް އެސިސްޓެންޓް، ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	ފޮޓޯ ވިޑިއޯކުރުމުގައި ބައިވެރިވުން، ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން، ރިޕޯޓް ލިޔުމާ ބެހޭ ބައްދަލުވުންތަކުން
26	މަރްޔަމް ސާކިރާ	ސީނިއަރ ބަޖެޓް އޮފިސަރ، ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރު	އަޑުއެހުންތައް އިންތިޒާމުކުރުން،

#	ނަން	މަޤާމު، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
26	މަރްޔަމް ސާއިދާ	ސީނިއަރ ބިއުރޯ އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންޓަވިއު ޓީމް މެމްބަރ	ފައިންޑިންސް އެނަލައިޒްކުރުން، އިންޓަވިއު ވެރިފަރުން އަދި ކުރިއުރުންތަކުގެ ހޯދުން، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން
27	ޙައްވާ ވަޖުދާ	ޕަބްލިކް ރިލޭޝަންސް އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންޓަވިއު ޓީމް މެމްބަރ	ފައިންޑިންސް އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން، މީޑިއާ ކަވަރޭޖް ހަމަޖެއްސުން
28	ފާތިމަތު ސާދުނާ ޙަސަން	އެޑްމިން އެސިސްޓެންޓް، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންޓަވިއު ޓީމް މެމްބަރ	ފައިންޑިންސް އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޔާން އެނަލައިޒްކުރުން، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން
29	އާއިޝަތު ޝަހްޖީން އަޙްމަދު	ބަޖެޓް އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންޓަވިއު ޓީމް މެމްބަރ	ޕްރިވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތަކުގެ ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، ބަޖެޓް އެނަލިސިސް، ބަޔާން ޓައިޕްކުރުން
30	މުޙައްމަދު ހުޝާމް ޢަލީ	ޑިރެކްޓަރ، ޕީޕަލް އެންޑް ޕޮލިސީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން	އިންޓަވިއު ޓީމް މެމްބަރ	ކޮންސެޕްޓް ނޯޓް ތައްޔާރުކުރުން
31	މަހްދޫދާ ނާޖިމް	ޕޮލިސީ އޮފިސަރ	އިންޓަވިއު ޓީމް ކޮޑިނޭޓަރ	އަޑުއެހުންތަކުގެ ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން،

#	ނަން	މަޤާމު، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
31	މަހްދޫދާ ނާޒިމް	ޕޮލިސީ އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް (2013 - 2015)	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރެއް	ބަޔާން ފައިލްކުރުން
32	އަބްދުލްމުހްސިން ހުސައިން	ސީނިއަރ މޮނިޓަރިންގ އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރެއް	ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތަކުގެ ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، ބަޔާން ފައިލްކުރުން
33	އާމިނަތު އަހްމަދު (ސޫޒަން)	ލީގަލް އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރެއް	ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތަކުގެ ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، ބަޔާން ފައިލްކުރުން
34	އާމިނަތު ޝިފާމް އަބްދުއްރައްޒާގު	ސެކްރެޓަރީ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް (2013 - 2014)	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރެއް	ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތަކުގެ ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، ބަޔާން ފައިލްކުރުން
35	އާމިނަތު ޝިފްނާޒާ	އ. އިންސްޕެކްޝަން އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް (2013 - 2015)	އިންކުއަރީ ޓީމް މެމްބަރެއް	ޕްރީވިޒިޓް ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތަކުގެ ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން، ބަޔާން ފައިލްކުރުން

#	ނަން	މަޤާމް، އިދާރާ	އަދާކުރެއްވި ރޯލް	ބައިވެރިވި މަސައްކަތްތައް
36	އަބްދުﷲ އަބްދުލްމުހުސިން	ސީނިއަރ އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް އޮފިސަރ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	އިންކުއަރީ ޓީމް ފޯކަލްޕޮއިންޓް	އަޑުއެހުންތަކުގެ ދަތުރުތަކާއި ބައިވެރިވުން، އަޑުއެހުންތައް އިންތިޒާމުކުރުން، ރޯލް ޕްލޭ

ޖަދުވަލު 3. އިންކުއަރީ ޓީމުގެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ނަމޫނާއެއް

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް
މާލެ،
ދިވެހިރާއްޖެ

ހަވާލު ކުރާ މަސައްކަތުގެ ބަޔާން

މަޤާމުގެ ނަން:

މުވައްޒަފުގެ ނަން:

ޑިޕާޓްމަންޓް:

މިމަސައްކަތާއި ގުޅިގެން މުވައްޒަފު ގުޅަންޖެހޭ އެންމެ އިސްވެރިޔާގެ ނަން:

ތަރުތީބު ނަންބަރު   މަޤާމުގެ ވާޖިބުތައް (އިސްކަންދޭ ތަރުތީބުން)

1- ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތް ފެށުމުގެ ކުރިން، މިކަމުގެ މައުލޫމާތު ހިމެނޭ މެޓީރިއަލްސް ތައްޔާރުކުރުމާއި އާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ އެންމެހާ މަސައްކަތް ކުރުން.

2- ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް ރިވައިސްކުރުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް ކުރުން.

3- ހަވާލުކުރާ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ދާ މިންވަރު ޕްރޮޖެކްޓް އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތް ރިޕޯޓް ކުރަންޖެހޭ ފަރާތަށް އަޕްޑޭޓް ދެމުން ގެންދިއުން

4- މަސައްކަތާއި ގުޅިގެން، ފޮނުވަން ޖެހޭ ސިޓީތައް ތައްޔާރުކޮށް، ޑޮކިއުމަންޓް ކުރުމަށް ކަޑައަޅާ މުވައްޒަފާއި ސިޓީ ފޮނުވުމަށް ހަވާލުކުރުން. އަދި ސިޓީ ފޮނުވިފައިވާކަން ޔަޤީން ކުރުން

5- ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތާއި ގުޅިގެން ކުރަންޖެހޭ ޕްރީ ވިޒިޓްތަކަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް ކުރުމާއި ދަތުރުތަކުން ފަހު ތައްޔާރުކުރަންޖެހޭ ރިޕޯޓް ތައްޔާރު ކުރުން.

6- ޕްރީ ވިޒިޓްތަކުގެ ޗީފް ޕްލޭނަރުގެ ގޮތުގައި ކަޑައަޅާފައިވާނަމަ، ދަތުރު ޕްލޭންކުރުމާއި ޗީފް ޕްލޭނަރުންނަށް މަސައްކަތް ހަވާލުކުރުމާއި ދަތުރުގެ އެންމެހާ މަސައްކަތް ކުރުމުގައި އިސްނެގުމެއް އަދާ ކުރުން.

7- ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތާއި ގުޅިގެން ކުރަންޖެހޭ ދަތުރުތަކުގައި ބައިވެރިވުމާއި، އަދި މިމަސައްކަތާއިގުޅޭ ސެމިނާ، ވަރކްޝޮޕް އަދި ޓްރޭނިންގސެޝަންތަކުގައި އަދި އެހެނިހެން ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުން.

---

14 ނޮވެމްބަރ 2012

ސުޕަވައިޒަރ ގެ ނަމުގައި	މަސައްކަތާއިގުޅިގެން ރިޕޯޓު ކުރަންޖެހޭ ފަރާތް	މުވައްޒަފު
ނަން	ނަން	ނަން
މަޤާމު	މަޤާމު	މަޤާމު

ޖަދުވަލު 4. އިންކުއަރީގެ ލޯގޯ އަދި އިންކުއަރީގެ ބެޖް

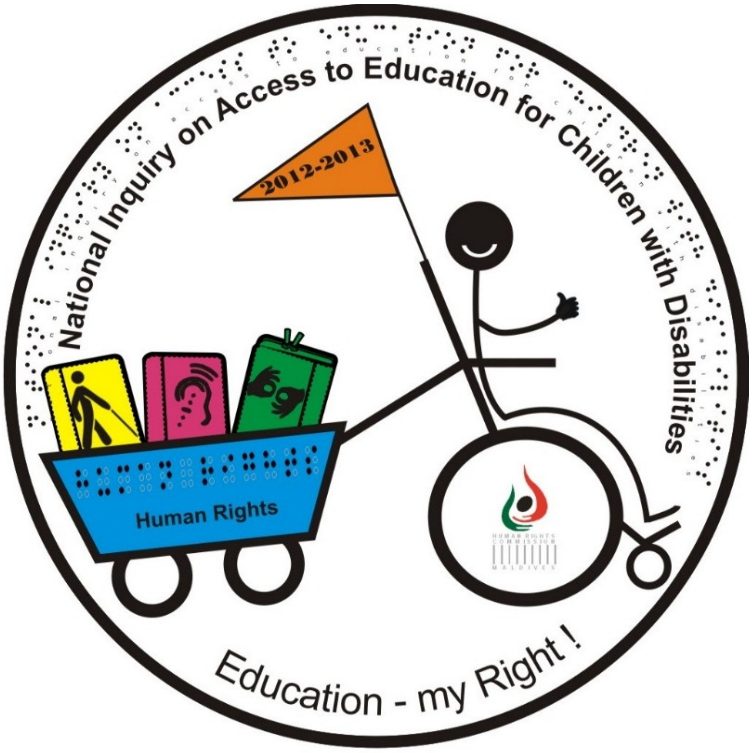
National Inquiry on Access to Education for Children with Disabilities
2012-2013
Human Rights
HUMAN RIGHTS COMMISSION MALDIVES
Education - my Right !

ޖަދުވަލު 5. އިންކުއަރީގެ ލީފްލެޓް

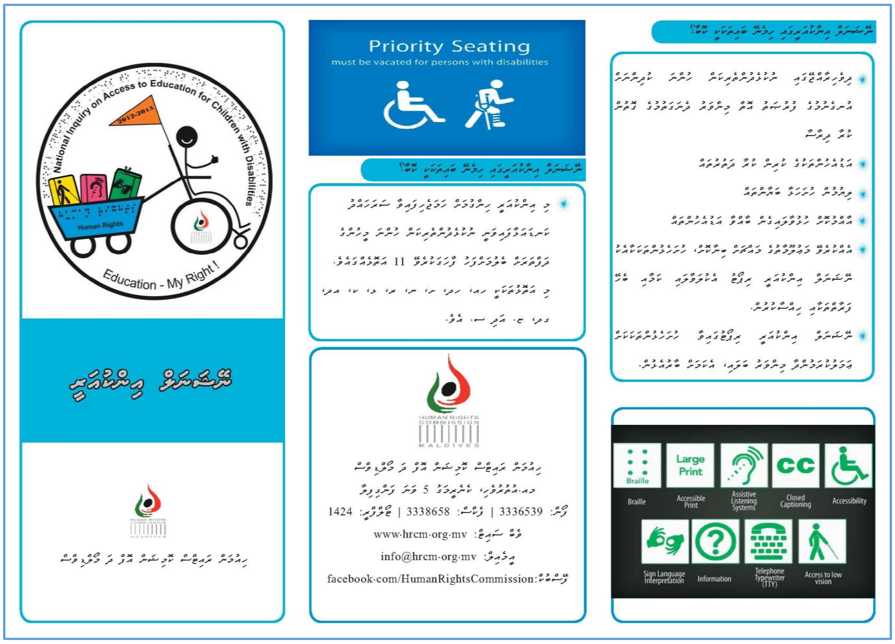

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގައި ހިމެނޭ ބައިތަކަކީ ކޮބާ؟

- ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް މިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ކުރާ ދިރާސާ
- އަޑުއެހުންތަކުގެ ކުރިން ކުރާ ދަތުރުތަކެއް
- ލިޔުމުން ހުށަހަޅާ ބަޔާންތަކެއް
- އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ބާއްވާ އަޑުއެހުންތަކެއް
- އެއްކުރެވޭ މައުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ހުށަހެޅުންތަކާއެކު ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ރިޕޯޓް އެކުލަވާލައި ކަމާއި ބެހޭ ފަރާތްތަކާއި ހިއްސާކުރުން.
- ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ރިޕޯޓްގައިވާ ހުށަހެޅުންތަކަކަށް ޢަމަލުކުރަމުންދާ މިންވަރު ބަލައި، އެކަމަށް ބާރުއެޅުން.

Braille
Large Print
Accessible Print
Assistive Listening Systems
CC
Closed Captioning
Accessibility
Sign Language Interpretation
Information
Telephone Typewriter (TTY)
Access to low vision

Priority Seating
must be vacated for persons with disabilities

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގައި ހިމެނޭ ބައިތަކަކީ ކޮބާ؟

- މި އިންކުއަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ސަރަހައްދު ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ދަފްތަރަށް ބެލުމަށްފަހު ފާހަގަކުރެވުނު 11 އަތޮޅެއްގައެވެ. މި އަތޮޅުތަކަކީ ހއ، ހދ، ށ، ނ، ރ، ބ، ކ، އދ، ގދ، ޏ. އަދި ސ. އެވެ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް
މ. އުތުރުފަރި، ކެނެރީމަގު 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ
ފޯން: 3336539 | ފެކްސް: 3338658 | ހޮޓްލައިން: 1424
ވެބް ސައިޓް: www.hrcm.org.mv
އީމެއިލް: info@hrcm.org.mv
ފޭސްބުކް:facebook.com/HumanRightsCommission

National Inquiry on Access to Education for Children with Disabilities
2012-2013
Human Rights
Education - My Right !

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް

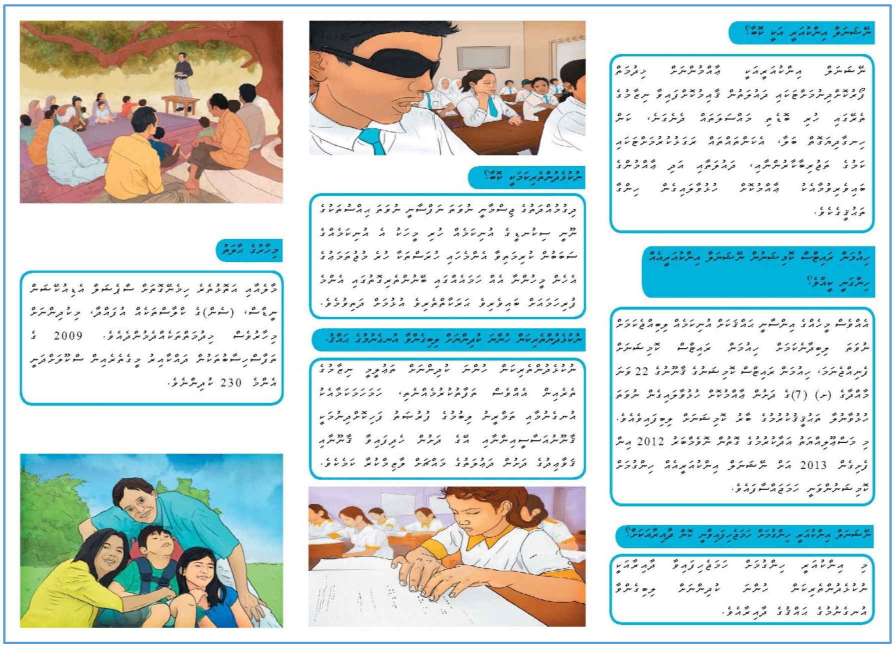

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އަކީ ކޮބާ؟

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަކީ އާއްމުންނަށް ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ދައުލަތުން ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހުރި ބޮޑެތި މައްސަލަތަކެއް ދެނެގަނެ، ކަން ހިނގާދިޔަ ގޮތް ބަލާ، އެކަންތަކާއި ޒިންމާދާރުކުރުވުމަށްޓަކައި ކަމުގެ ތަޖުރިބާކާރުންނާއި، ދައުލަތާއި އަދި އާއްމުންގެ ބައިވެރިވުމާއެކު އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ހިންގާ ތަޙުޤީޤެކެވެ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއެއް ހިންގަނީ ކީއްވެ؟

އެއްވެސް މީހެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް އުނިކަމެއް ލިބިއްޖެކަމަށް ނުވަތަ ލިބިދާނެކަމަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ފެނިއްޖެނަމަ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) (7)ގެ ދަށުން އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ނުވަތަ ހުޅުވާނުލާ ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ބާރު ކޮމިޝަނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މި މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން ނޮވެމްބަރު 2012 އިން ފެށިގެން 2013 އަށް ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް ކޮމިޝަނުން ނިންމާ ހަމަޖެއްސިފައެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ ކޮން ދާއިރާއަކަށް؟

މި އިންކުއަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ދާއިރާއަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤުގެ ދާއިރާއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކީ ކޮބާ؟

ދިގުމުއްދަތެއްގެ ޖިސްމާނީ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ނުވަތަ ހިއްސުތަކުގެ ނޫނީ ސިކުނޑީގެ އުނިކަމެއް ހުރި މީހަކާ އެ އުނިކަމެއްގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވާ އެންމެހައި ހުރަސްތަކާ ހުރި މުޖުތަމައުގެ އެހެން މީހުންނާ އެއް ހަމަހަމައަކުން ބައިވެރިވުމުގައި އެންމެ ފުރިހަމައަށް ބައިވެރިވުމަށް ހުރަސްއަޅާ އުނދަގޫ ދަތިތަކެކެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގެ ގޮތުން އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމަކާ ނުލައި، ހަމަހަމަކަމާއެކު އުނގެނުމާއި ތަމްރީން ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދިނުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި އޭގެ ދަށުން ހެދިފައިވާ ޤާނޫނާއި ޤަވާއިދުގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކުރާ ކަމެކެވެ.

މިހާރުގެ ހާލަތު

މާލެއާއި އަތޮޅުތަކުގައި ހިމެނޭގޮތަށް ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަން ނީޑްސް، (ސެން)ގެ ކްލާސްތަކެއް އުފައްދާ، މިކުދިންނަށް ހިދުމަތްތަކެއް ދެމުންދަނީއެވެ. 2009 ގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުން ދައްކާއިރު މިގޮތުން ސްކޫލްތަކުގައި އުޅެނީ 230 ކުދިންނެވެ.

ޗެޕްޓަރު 6. އިންކުލޫސިވް ޕޮލިސީ

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ

ސަމަރީ ރިޕޯޓް

National Inquiry on Access to Education for Children with Disabilities
2012-2013
Human Rights
Education - My Right !

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދި މޯލްޑިވްސް

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދި މޯލްޑިވްސް
މއ. އޮރެންޖްވިލާ 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ، ކާށިދޫގޯޅި، މާލެ
ފޯން: 3336539، 3329245، 3344977، 3304013
ފެކްސް: 3338658
ހިލޭގޮވާ ނަންބަރު: 1424

Email: info@hrcm.org.mv
Website: www.hrcm.org.mv

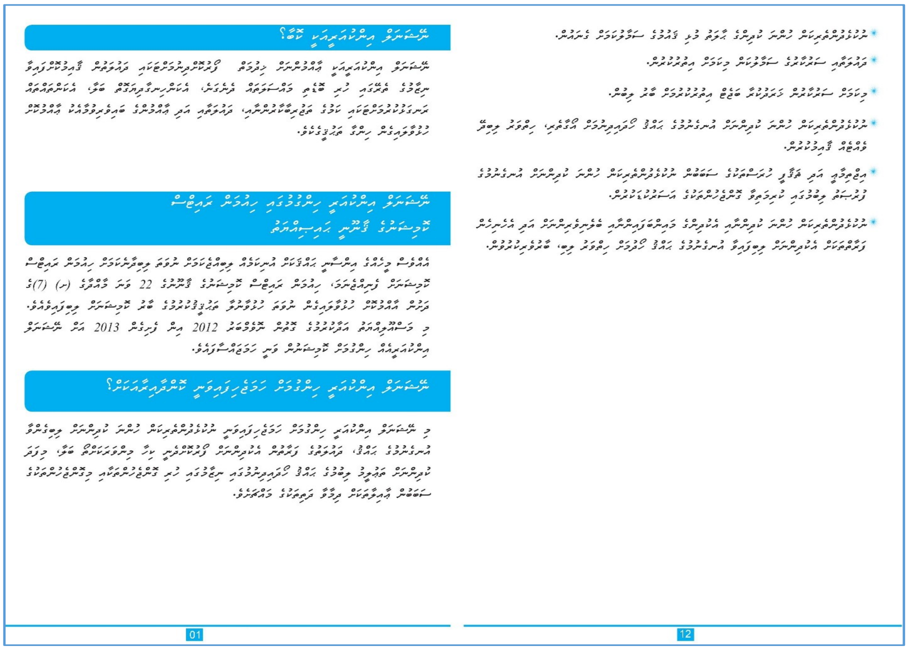

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަކީ ކޮބާ؟

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަކީ ޢާއްމުންނަށް ހުޅުވާލާ ފުރުޞަތުދިނުމަށްޓަކައި ތަޢުލީމީ ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހުރި ބޭނުމީ މައްސަލަތައް ދެނެގަނެ، އެކަށީގެންވާ ހައްލުތައް ބެލުމާއި، އެކަށޭނަ ހައްލުތައް ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި ކަމުގެ މަޢުލޫމާތުހޯދުމާއި، ދައުލަތާއި އަދި ޢާއްމުންގެ ބައިވެރިވުމާއެކު ޢާއްމުކޮށް ހުށަހެޅުމެއް ހިންގާ ތަޙުޤީޤެކެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ހިންގުމުގައި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނީ ބާރިބޮޑުކަމު

އެއްވެސް މީހެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް އުނިކަމެއް ލިބިއްޖެކަމަށް ނުވަތަ ލިބިދާނެކަމަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ފެނިއްޖެނަމަ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) (7)ގެ ދަށުން އާއްމުކޮށް ހުށަހެޅިފައިވާ ނުވަތަ ހުށަހަޅާ ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ބާރު ކޮމިޝަނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މި ގަސްދުތަކާއި އެއްގޮތްވުމުގެ ގޮތުން ނޮވެމްބަރު 2012 އިން ފެށިގެން 2013 އަށް ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް ކޮމިޝަނުން ވަނީ ނިންމާފައެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ ކޮންދާއިރާއަކަށް؟

މި ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބެންވާ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެކުދިންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމާ ގުޅޭ ގޮތުން މިންވަރުކުރުމަށް ބަލާ، މިފަދަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ދިނުމުގެ ޙައްޤު ހޯދައިދިނުމުގައި ނިޒާމުގައި ހުރި ދަތިތަކާއި ސަބަބުން އާއިލާތަކަށް ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ މައްސަލަތަށް.

- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ޙާލަތު މިހާރު ފެށުމުގެ ސަރވޭކޮށް ދެނެގަތުން.
- ދައުލަތާއި ސަރުކާރުގެ ސަރވޭކަން މިކަމުގައި އިތުރުކުރުން.
- މިކަމަށް ސަރުކާރުން ހަރަދުކުރާ ބަޖެޓު އިތުރުކުރުމަށް ބާރު ލިބުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު ހޯދައިދިނުމަށް އޮތް ދަތިތައް، ހިންގަމުން ދިޔަ ފެށިގެން ޤާއިމުކުރުން.
- އިޖްތިމާޢީ އަދި ތަޢުލީމީ ހުރަސްތަކުގެ ސަބަބުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބުމުގައި ކުރިމަތިވާ ގޮންޖެހުންތަކުގެ އަސަރުތައް ދެނެގަތުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ މައިންބަފައިންނާއި ބެލެނިވެރިންނަށް އަދި އާއިލާއަށް ފާހަގަކޮށް އެކުދިންނަށް ލިބެންވާ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު ހޯދުމަށް ހިންގަމުން ދިއުމަށް، ބާރުވެރިކުރުވުން.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތަކާ ބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުއާހަދާ

3 ވަނަ މާއްދާ - މި މުއާހަދާގެ މައިގަނޑު އަސާސްތަކަކީ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން:

- އިންސާނީ ޝަރަފުގެ ގަދަރުވެރިކަމާއި އަމިއްލަގޮތުން ކަންކަން ނިންމުމުގެ އިޚްތިޔާރާއި މިނިވަންކަން.
- ތަފާތުނުކުރުން.
- މުޖުތަމަޢުގައި ފުރިހަމައަށް ބައިވެރިވުމާއި ބައިވެރިކުރުވުން.
- ތަފާތުތަކަށް އިޙްތިރާމްކުރުމާއި އިންސާނީ ގުޅިވެރިކަމާ އަދި އިންސާނިއްޔަތުގެ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން ބަލައިގަތުން.
- ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތައް ލިބުން.
- އެކްސެސިބިލިޓީ
- ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނާއި ދެމެދު ހަމަހަމަކަން އޮތުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބަދަލުވަމުން އަންނަ ޤާބިލިއްޔަތުތަކާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ އަމިއްލަ އައިޑެންޓިޓީ ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤަށް އިޙްތިރާމްކުރުން.

8 ވަނަ މާއްދާ - ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މުޖުތަމަޢުގައި ހުންނަ ނުރަނގަޅު ވިސްނުންތައް ނައްތާލުމަށް އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޤާބިލުކަމާއި މުޖުތަމަޢުގައި ބައިވެރިވުމަށް ހިތްވަރުދީ، އިޝްތިހާރު އަދި އެޑްވަޓައިޒްމަންޓް ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން.

24 ވަނަ މާއްދާ - ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަން ދައުލަތުން ބަލައިގަތުން، ތަފާތުކުރުމެއްނެތި ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތަކުގެ އަސާސްގައި، ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ހުރިހާ ފެންވަރެއްގައި ބައިވެރިކުރުވާ، ދައުލަތުން ދިރިއުޅުމުގެ އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދޭންވާނެކަން.

- އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވޭ އަޑުއަހުންތަކުގެ ކުރިން ކުރާ ތައްޔާރީތައް.
- ލިޔުމުން ހުށަހަޅާ ބަޔާންތައް.
- އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވޭ އަޑުއަހުންތައް.
- ހުށަހެޅުންތަކާއެކު ރިޕޯޓް އެކުލަވާލާ ކަމާއި ބެހޭ ފަރާތްތަކާއި ޙިއްސާކުރުން.
- ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ރިޕޯޓުގައިވާ ހުށަހެޅުންތައް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މިންވަރު ބަލައި، އެކަމަށް ބާރުއެޅުން.

އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވޭ އަޑުއަހުންތައް ފެށުމުގެ ކުރިން ކުރާ ތައްޔާރީތައް

އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވޭ އަޑުއަހުންތައް ފެށުމުގެ ކުރިން ރަނގަޅަށް މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގެ ގޮތުން ތަރުތީބުތައް ކުރާނެއެވެ. އެގޮތުން ކުރާ ތަރުތީބުތަކުގައި ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ދޭނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ކަމާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކާއި ބައްދަލުކޮށް، ސަރުކާރުތަކުން ތަރުޖަމާނުން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރެވޭނެއެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ސަރަޙައްދުތައް

މި އިންކުއަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ސަރަޙައްދު ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ދަތުރުކުރުން ބޮޑުކަމުން ފާހަގަކުރެވުނު 11 އަތޮޅެއްގައި، މި ދަތުރުކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ ހއ، ހދ، ށ، ނ، ރ، ބ، ލ، ގއ، ގދ، ޏ. އަދި ސ އަތޮޅަށެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ހިގުންނާނެގޮތް

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގައި ހިމެނޭ ބައިތަކަކީ:

- ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް މިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ކުރާ ދިރާސާ
- ކަމާއި ގުޅުންހުރި ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާއި އަމިއްލަ ޖަމުޢިއްޔާތަކާއެކު ބޭއްވޭ ބައްދަލުވުންތައް.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުގެ 02 ވަނަ މާއްދާ

(ހ) އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ތަފާތުކުރުމެއްނެތި، ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އުނގެނުމާއި ތަމްރީން ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށްވެސް ހޯދައިދޭންވާނެއެވެ.

(ށ) ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް އެހެން މީހުންނާއެކު އެއްވަރަށް އަސާސީ ތަޢުލީމާއި ޘާނަވީ ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތަކާއި ވަސީލަތްތަކާއި އާލާތްތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ސަރުކާރުން ފޯރުކޮށްދީ، މީގެ ތަޢުލީމު އުނގެނުމާއި ތަމްރީން ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު އެފަދަ މީހުންނަށްވެސް ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ފަހިކުރުވިފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.

މިގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ވަސީލަތްތައް

- އެމީހުންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން، އުނގެނުމުގައި ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ބްރެއިލް، ސައިން ލެންގުއޭޖް، ބޮޑު އަކުރު ފަދަ ވަސީލަތްތައް
- ކިޔަވައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ހުނަރު ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުންނާއި އެހީތެރިން ފަދަ މީހުން ސަރުކާރުން ބިނާކުރުން
- ސަރުކާރުން ހިންގާ މަދަރުސާތަކާއި އަމިއްލަ މީހުން ހިންގާ މަދަރުސާތަކުގައި، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ މާޙައުލެއް ޤާއިމުކޮށްދިނުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ތަޢުލީމާއި ތަމްރީން، ތަޢުލީމީ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރުން
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ތަރުބިއްޔަތު އުނގެނުމުގައި ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ސަބަބުން، ތަޢުލީމާއި ވަޒީފާ މަސައްކަތްތަކަށް ދަސްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގަތުމަށް ހުރަސް މީހުންނަށް، އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމާއި ނުވަތަ ތަމްރީނެއް ލިބިގަތުމަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން އެމީހުންގެ ޤާބިލުކަމާ އެއްވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތަރައްޤީވުމަށް، ތަރައްޤީކުރުމުގެ ގޮތުން އެމީހުންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި، ފެންވަރާއި، މިޒާޖާއި ގުޅޭގޮތުން މަންހަޖާއި މުޤައްރަރުތައް ބިނާކުރުން.

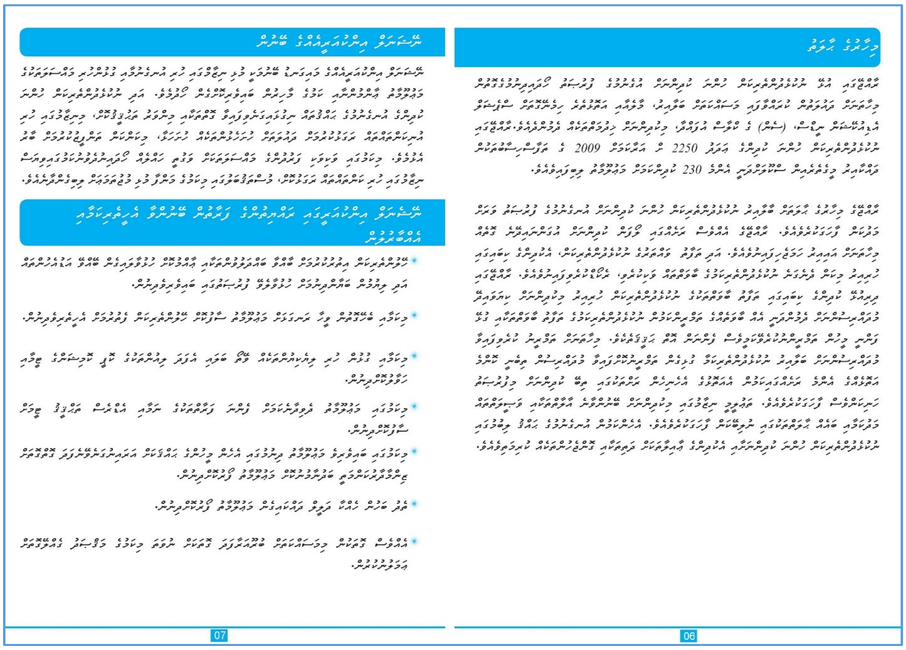

މިހާރުގެ ހާލަތު

ރާއްޖޭގައި އުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމުގެގޮތުން މިހާތަނަށް ދައުލަތުން ކުރައްވާފައި މަސައްކަތަށް ބަލާއިރު، މާލެއާއި އަތޮޅުތައް ހިމެނޭގޮތަށް ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަން ނީޑްސް، (ސެން) ގެ ކްލާސް އުފައްދާ، މިކުދިންނަށް ޚިދުމަތްތަކެއް ދެމުންދެއެވެ. ރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ އަދަދު 2250 ށް އަރާކަމަށް 2009 ގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުން ދައްކާއިރު މިގޮތުގެއިން ސްކޫލަށްދަނީ އެންމެ 230 ކުދިންނަކަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.

ރާއްޖޭގެ މިހާރުގެ ހާލަތަށް ބަލާއިރު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ވަރަށް މަދުކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރަށެއްގައި ތާފަށް ކުދިންނަށް އުގަންނައިދޭނެ ގޮތެއް މިހާތަނަށް އަދިއިރު ހަމަޖެހިފައިނުވެއެވެ. އަދި ތަފާތު ވައްތަރުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން، އެކުދިންގެ ކިބައިގައި ހުރިއިރު މިކަން ދެނެގަނެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތަށް ވަކިކޮށް، ރަޖިސްޓަރީކުރެވިފައިނުވެއެވެ. ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅޭ ކުދިންގެ ކިބައިގައި ތަފާތު ބާވަތްތަކުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރިއިރު މިކުދިންނަށް ކިޔަވައިދޭ މުދައްރިސުންނަށް ދަރުސްދެނީ އެއް ބާވަތެއްގެ ތަމްރީނުކަމުން ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ތަފާތު ބާވަތްތަކާއި ގުޅޭ ފަންނީ މީހުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު މިހާތަނަށް އެހާ ރަނގަޅަކަށް ނުވެއެވެ. މިހާތަނަށް ތަމްރީނު ކުރެވިފައިވާ މުދައްރިސުންނަށް ބަލާއިރު ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ތަމްރީނުކުރެވިފައިވާ މުދައްރިސުން ތިބީ ކުޑަ އަދަދެއްގެ އެތެރެ ރަށެއްގައިކަމުން އެހެނިހެން ރަށްރަށުގައި ތިބި ކުދިންނަށް މިފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމަށް ދަތިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގައި މިކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އާލާތްތަކާއި ވަސީލަތްތައް މަދުކަމާއި ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ނެތުމުގެ ސަބަބުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު ލިބުމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ހާލަތާއި ދިމާވާކަށް ގޮންޖެހުންތަކެއް ކުރިމަތިވެއެވެ.

06

ނޭޝަނަލް އިންކްލޫސިވްއެޑްގެ ޕޮލިސީ

ނޭޝަނަލް އިންކްލޫސިވްއެޑްގެ މައިގަނޑު ޕޮލިސީ ފުރި ނިޒާމުގައި ހުރި އުނގެނުމާއި ގުޅުންހުރި މަސައްކަތްތަކުގެ މައުލޫމާތު އިންމުންނާއި ކަމުގެ މާހިރުން ބައިވެރިކޮށްގެން ހޯދުމެވެ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤުތައް ހިފެހެއްޓުމުގެ ގޮތްތަކާއި މިންވަރު ތައާރަފްކުރުން، މިނިސްޓްރީގައި ހުރި އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުން ދައުލަތުން ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި ހަރަކާތް، މިކަންކަން ތަންފީޛުކުރުމަށް ބާރު އެޅުމެވެ. މިކަމުގައި ވަކިވަކި ފަރާތްތަކުގެ މަސައްކަތްތައް ވަޒަނުކޮށް ހޯދައިދޭނެ ނިޒާމުގައި ހުރި ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުން، މުސްތަޤްބަލުގައި މިކަމުގެ މަންފާ މުޅި މުޖުތަމައަށް ލިބިގެންދާނެއެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކްލޫސިވްގައި ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން

- ހުނަރުތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ބާރު ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި ޢާންމުކޮށް ހުނަރުތަކުގައި ބައިވެރިވުން އަދި ދިރުމުން ބައިވެރިވުމަށް ހުނަރުތަކުގެ ފުރުޞަތުގައި ބައިވެރިވުން.
- މިކަމާއި ބެހޭގޮތުން ވިސް ރައްޔިތުން މައުލޫމާތު ސްކޫލްތަށް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން އެހީތެރިވެދިނުން.
- މިކަމާއި ގުޅޭން ހުރި ދިރިއުޅުންތަކުގެ ވާގި ބަލައި އެހެނަސް ދިރުންތަކުގެ ކާޑު ކުދިންނަށް ޗާޓާއި ހަމަޖެއްސައިދިނުން.
- މިކަމުގައި މައުލޫމާތު ދެނެގަންނަކަމަށް ފުރުޞަ ފަރާތްތަކުގެ ނަމާއި އެޑްރެސް ތަޢާރަފް ޗާޓަށް ސާފުކޮށްދިނުން.
- މިކަމުގައި ބައިވެރިވާ މައުލޫމާތު ދިނުމުގައި އެހެން މީހުންގެ ރައްކާތެރި ހަރަކާތްތަކުގައި ގޮތްގޮތަށް ޖެންޑާދާރީކަމުގައި ބަރުނާމަޖުތަކާ މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުން.
- ތަރު ބަދަލު ހެއްކާ ދަރިވަ ދައްކައިގެން މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުން.
- އެއްވެސް ގޮތަކުން މިމަސައްކަތަށް ބޯޑުއަރާފައި ގޮތަކަށް ނުވަތަ މިކަމުގެ މަޤްސަދު ގެއްލިގެންދަނީ ހަމަޖެހުންކުރުން.

07

ޖަދުވަލު 7. އިންކުއަރީ ފެށުމުގެ ކުރިން މީޑިއާތަކާ އެކު ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތަކުގެ މައުލޫމާތު

1. ޓީވީއެމް އާއެކު ބޭއްވި ބައްދަލުވުން
2. ވީޓީވީ އާއެކު ބޭއްވި ބައްދަލުވުން
3. ދިޓީވީ އާއެކު ބޭއްވި ބައްދަލުވުން

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފެށުމުގެ ކުރިން މީޑިއާ މެދުވެރިކޮށް މައުލޫމާތު ދިނުން

#	މީޑިއާ ސްޓޭޝަން	ތާރީޚާއި ދުވަސް
1	ޓެލެވިޝަން މޯލްޑިވްސް	19 ނޮވެމްބަރު 2012، ހޯމަ
2	ދިއެފްއެމް	20 ނޮވެމްބަރު 2012، އަންގާރަ

ޖަދުވަލު 8. އިންކުއަރީ އިފްތިތާހު ކުރުމުގެ ޖަލްސާއަށް ތައްޔާރުކުރެވުނު މީޑިއާ ކިޓު

1. އިންކުއަރީ އިފްތިތާހު ކުރުމުގެ ޖަލްސާގެ އެޖެންޑާ
2. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ލީފްލެޓެއް
3. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ބެޖް
4. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ މީޑިއާ ސްޕޮޓްތައް ހިމެނޭ ސީޑީއެއް

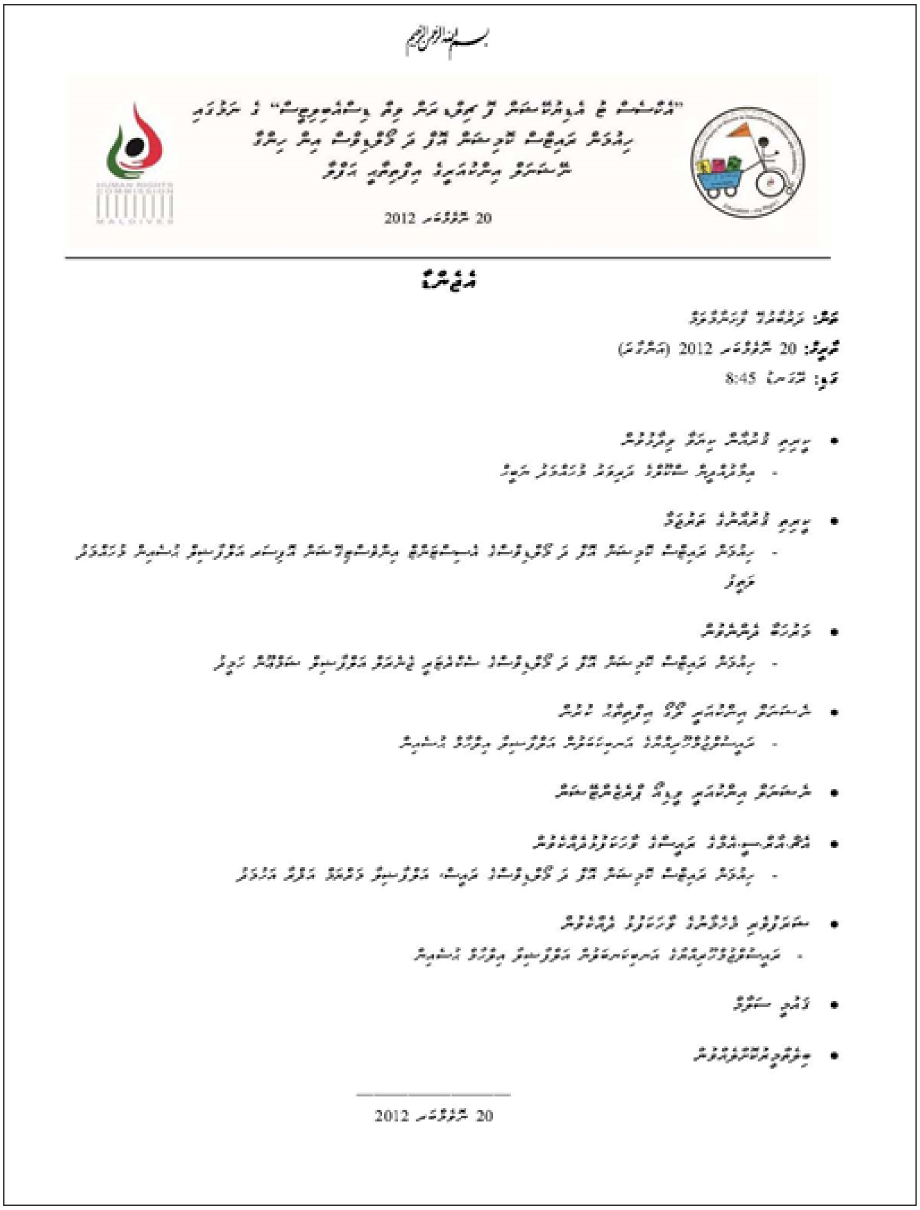

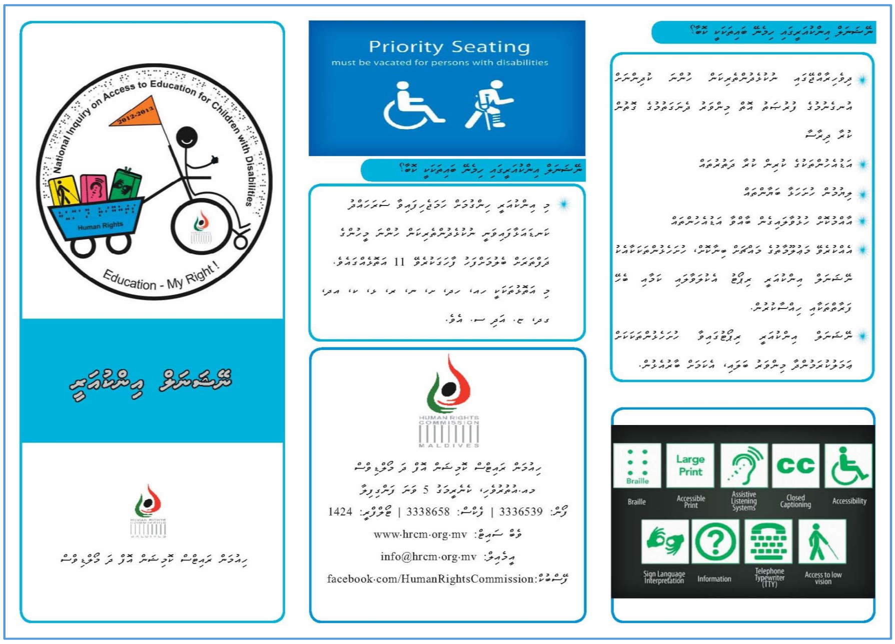
Priority Seating
must be vacated for persons with disabilities
Braille
Large Print
Accessible Print
Assistive Listening Systems
CC
Closed Captioning
Accessibility
Sign Language Interpretation
Information
Telephone Typewriter (TTY)
Access to low vision
National Inquiry on Access to Education for Children with Disabilities
2012-2013
Human Rights
Education - My Right !
HUMAN RIGHTS COMMISSION MALDIVES

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގައި ހިމެނޭ ބައިތަކަކީ ކޮބާ؟

- ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުސަތު އޮތް މިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ކުރާ ދިރާސާ
- އަޑުއެހުންތަކުގެ ކުރިން ކުރާ ދަތުރުތައް
- ލިޔުމުން ހުށަހަޅާ ބަޔާންތައް
- އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ބޭއްވޭ އަޑުއެހުންތައް
- އެއްކުރެވޭ މައުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ހުށަހެޅުންތަކާއެކު ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ ރިޕޯޓް އެކުލަވާލައި ކަމާއި ބެހޭ ފަރާތްތަކާއި ހިއްސާކުރުން.
- ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ ރިޕޯޓްގައިވާ ހުށަހެޅުންތަކަކީ ތަންފީޒުކުރެވުނުތޯ މޮނިޓަރ ކުރުމާއި، އެކަމަށް ބާރުއެޅުން.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީގައި ހިމެނޭ ބައިތަކަކީ ކޮބާ؟

- މި އިންކުއަޔަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ސަރަހައްދު ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ޢަދަދަށް ބެލުމަށްފަހު ފާހަގަކުރެވުނު 11 އަތޮޅެއްގައެވެ. މި އަތޮޅުތަކަކީ ހއ، ހދ، ށ، ނ، ރ، ލ، ކ، އދ، ގދ، ޏ. އަދި ސ. އެވެ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް
ހ.އުތުރުފިހި، ކެނެރީމަގު 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ
ފޯން: 3336539 | ފެކްސް: 3338658 | ޓޮލްފްރީ: 1424
ވެބް ސައިޓް: www.hrcm.org.mv
އީމެއިލް: info@hrcm.org.mv
ފޭސްބުކް:facebook.com/HumanRightsCommission

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް

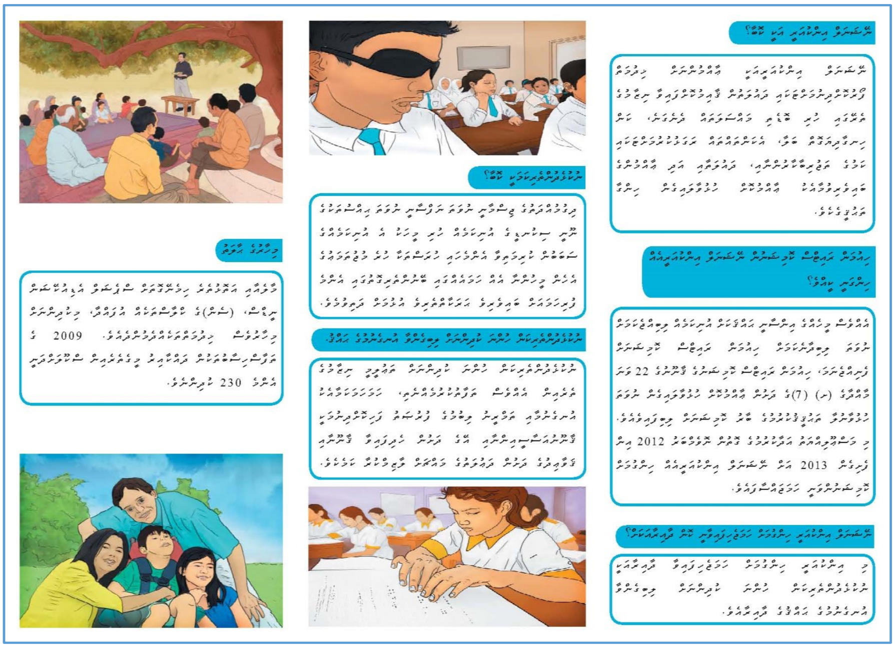

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ އަކީ ކޮބާ؟

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީއަކީ އާއްމުންނަށް ހުޅުމަކޮށް [illegible] ދައުލަތުން ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހުރި [illegible] މައްސަލަތައް ދެނެގަތުމަށް، ކަން ހިނގާދިޔައީގޮތް ބަލާ، އެކަށޭނަގޮތެއްގައި ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި ކަމުގެ ތަޖުރިބާކާރުންނާއި، ދައުލަތާއި އަދި އާއްމުންގެ ބައިވެރިވުމާއެކު އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ހިންގާ ތަޙުޤީޤެކެވެ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީއެއް ހިންގަނީ ކީއްވެ؟

އެއްވެސް މީހެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް އުނިކަމެއް ލިބިއްޖެކަމަށް ނުވަތަ ލިބިދާނެކަމަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ފެނިއްޖެނަމަ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) (7)ގެ ދަށުން އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ނުވަތަ ހުޅުވާނުލާ ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ބާރު ކޮމިޝަނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މި މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން ނޮވެމްބަރު 2012 އިން ފެށިގެން 2013 އަށް ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީއެއް ހިންގުމަށް ކޮމިޝަނުންވަނީ ހަމަޖެއްސާފައެވެ.

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާނީ ކޮން ދާއިރާއަކަށް؟

މި އިންކުއަޔަރީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ދާއިރާއަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤުގެ ދާއިރާއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކީ ކޮބާ؟

ދިގުމުއްދަތެއްގެ ޖިސްމާނީ ނުވަތަ ނަފްސާނީ ނުވަތަ ހިއްސުތަކުގެ ނޫނީ ސިކުނޑީގެ އުނިކަމެއް ހުރި މީހަކު އެ އުނިކަމެއްގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވާ އެންމެހައި ހުރަސްތަކާ ހުރެ މުޖުތަމަޢުގެ އެހެން މީހުންނާ އެއް ހަމަހަމައެއްގައި ބައިވެރިވުމަށް އެންމެ ފުރިހަމައަށް ބައިވެރިވެ ޙަރަކާތްތެރިވުމަށް އުނދަގޫ ދިމާވެދާނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތައުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއްނެތި، ހަމަހަމަކަމާއެކު އުނގެނުމާއި ތަމްރީނު ލިބުމުގެ ފުރުސަތު ފަހިކޮށްދިނުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީއިންނާއި އަދި [illegible] ޤާނޫނާއި ޤަވާއިދުގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކުރާ ކަމެކެވެ.

މިހާރުގެ ހާލަތު

މާލެއާއި އަތޮޅުތަކުގައި ހިމެނޭގޮތަށް ސްޕެޝަލް އެޑިއުކޭޝަނަލް ނީޑްސް، (ސެން)ގެ ކްލާސްތަކެއް އުފައްދާ، މިކުދިންނަށް މިހާރުވެސް ޚިދުމަތްތަކެއް ދެމުންދެއެވެ. 2009 ގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުން ދައްކާއިރު މިގޮތުގައި ސްކޫލުތަކަށް އެންމެ 230 ކުދިންނެވެ.

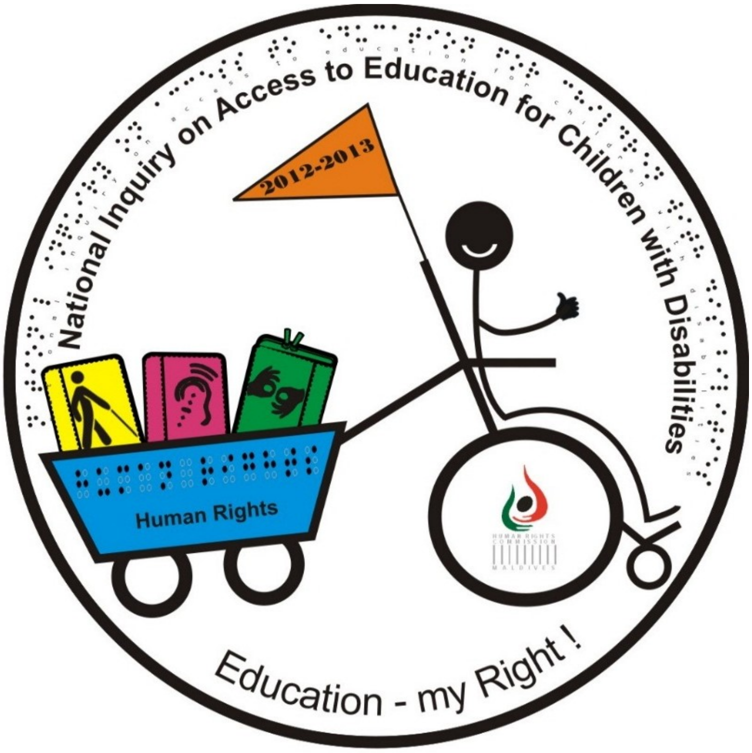
National Inquiry on Access to Education for Children with Disabilities
2012-2013
Human Rights
HUMAN RIGHTS COMMISSION MALDIVES
Education - my Right !

ޖަދުވަލު 9. ޕްރީވިޒިޓް ލިސްޓް (ރަށް، ސްކޫލް، ހޮސްޕިޓަލް، ސިވިލް މުޖުތަމަޢު، އެން.ޖީ.އޯ)

އަތޮޅު	ރަށް	ދަތުރުގެ ތާރީޚް	ބައްދަލުކުރި ފަރާތްތައް
ހއ.	ދިއްދޫ	02 ޑިސެމްބަރު 2012 - 04 ޑިސެމްބަރު 2012	އަތޮޅު ކައުންސިލް ރައްޔިތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ހއ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ މެނޭޖްމަންޓް ހއ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ ޓީޗަރުން ހއ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ ދަރިވަރުން ހއ. ދިއްދޫ ހޮސްޕިޓަލްގެ މެނޭޖްމަންޓް ހއ. އެޗް.ސީ.އެސް.ސީގެ މުވައްޒަފުން އެން.ޖީ.އޯ އެއް
	އިހަވަންދޫ	04 ޑިސެމްބަރު 2012 - 06 ޑިސެމްބަރު 2012	ހއ. އިހަވަންދޫ ކައުންސިލް ހއ. އިހަވަންދޫ މަދަރުސާގެ މެނޭޖްމަންޓް ހއ. އިހަވަންދޫ މަދަރުސާގެ ޓީޗަރެއް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ވަތާ ޕްރީސްކޫލްގެ ޓީޗަރުންނާއި މެނޭޖްމަންޓް އިހަވަންދޫ މަދަރުސާގެ ދަރިވަރުން އިހަވަންދޫ ސިވިލް މުޖުތަމަޢުގެ މެނޭޖްމަންޓް އިހަވަންދޫ މަސްވެރިންގެ ގުރުޕް (ޖަމިއްޔާ)
ހދ.	ކުޅުދުއްފުށި	25 ނޮވެމްބަރު 2012 - 26 ނޮވެމްބަރު 2012	ހދ. ކުޅުދުއްފުށި ކައުންސިލް ހދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ މެނޭޖްމަންޓާއި ބައެއް ޓީޗަރުންނާއި ދަރިވަރުން އަދި ބެލެނިވެރިން ހދ. އެޗް.ސީ.އެސް.ސީ ގެ މުވައްޒަފުން

އަތޮޅު	ރަށް	ދަތުރުގެ ތާރީހު	ބައްދަލުކުރި ފަރާތްތައް
ހދ.	ކުޅުދުއްފުށި	25 ނޮވެމްބަރ 2012 – 26 ނޮވެމްބަރ 2012	ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލް އަދި އަފީފުއްދީން ސްކޫލް ގެ މެނޭޖްމަންޓާއި ބައެއް ޓީޗަރުންނާއި ދަރިވަރުން އަދި ބެލެނިވެރިން ހދ. ކުޅުދުއްފުށި ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލްގެ މެނޭޖްމަންޓް އަދި ނަރުހުންނާއި ބައެއް އިތުރު މުވައްޒަފުން
	ވައިކަރަދޫ	24 ނޮވެމްބަރ 2012 - 25 ނޮވެމްބަރ 2012	ވައިކަރަދޫ މަދަރުސާގެ މެނޭޖްމަންޓް، ޓީޗަރުން، ބެލެނިވެރިން، ދަރިވަރުން ކައުންސިލް އިދާރާގެ މުވައްޒަފުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިން އަދި ބެލެނިވެރިން ވައިކަރަދޫ ސިއްހީ މަރުކަޒުގެ ޑޮކްޓަރުން، ނަރުހުން އަދި މެނޭޖްމަންޓް ވައިކަރަދޫގެ 2 އެން.ޖީ.އޯ ގެ މެމްބަރުން ވައިކަރަދޫ ރައްޔިތުން
ށ.	ފުނަދޫ	11 ޑިސެމްބަރ 2012 - 12 ޑިސެމްބަރ 2012	ރައްޔިތުން ފުނަދޫ ސްކޫލްގެ މެނޭޖްމަންޓް ޓީޗަރުން ފުނަދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ އަމިއްލަ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަބައެއް ސްކޫލްގެ ދަރިވަރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ށ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް ޖެންޑަރ އެންޑް ފެމިލީ ސަރވިސް ސެންޓަރ
	ކޮމަންޑޫ	13 ޑިސެމްބަރ 2012 - 14 ޑިސެމްބަރ 2012	ރައްޔިތުން އަތޮޅު މަދަރުސާގެ މެނޭޖްމަންޓް އަތޮޅު މަދަރުސާގެ ޓީޗަރުން

އަތޮޅު	ރަށް	ދަތުރުގެ ތާރީޚް	ބައްދަލުކުރި ފަރާތްތައް
ށ.	ކޮމަންޑޫ	13 ޑިސެމްބަރ 2012 - 14 ޑިސެމްބަރ 2012	ކޮމަންޑޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާތައް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ސިއްޙީ މަރުކަޒު
ށ.	ފުނަދޫ	12 ޑިސެމްބަރ 2012 - 13 ޑިސެމްބަރ 2012	ބެލެނިވެރިން ށ. ފުނަދޫ ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ މެނޭޖްމަންޓް ށ. ފުނަދޫ ސިއްޙީ މަރުކަޒު ޓީޗަރުންނާއި ސްކޫލް ކުދިން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން އެން.ޖީ.އޯ ތައް
ރ.	އުނގޫފާރު	24 ނޮވެމްބަރ 2012 – 25 ނޮވެމްބަރ 2012	15 ރައްޔިތުން ސްކޫލްގެ އެސިސްޓަންޓް ޕްރިންސިޕަލް، ޓީޗަރުން، ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ ފަރާތްތައް އަދި ކައުންސިލަރުން އެން.ޖީ.އޯ ސްކޫލްގެ ދަރިވަރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި ބެލެނިވެރިން ސިއްޙީ އިދާރާއިން އައި.ޖީ ޑޮކްޓަރު، ސްޕެޝަލިސްޓް ޑޮކްޓަރ، ނަރުހުން، ޕަބްލިކް ހެލްތު ޑޮކްޓަރ، އަބްދަރު މާހިރު، 3 ހޯމްވިޒިޓް
	ދުވާފަރު	25 ނޮވެމްބަރ 2012 – 27 ނޮވެމްބަރ 2012	ރައްޔިތުން ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ ފަރާތްތައް އަދި ކައުންސިލަރުން ސްކޫލްގެ މެނޭޖްމަންޓް ސްޕެޝަލް ޓީޗަރު އަދި ދިވެހި އިނގިރޭސި ކިޔަވާދޭ ޓީޗަރުން. ޕްރައިމަރީ އަދި ސެކަންޑަރީ ޓީޗަރުން

އަތޮޅު	ރަށް	ދަތުރުގެ ތާރީޚު	ބައްދަލުކުރި ފަރާތްތައް
ރ.	ދުވާފަރު	25 ނޮވެމްބަރ – 27 ނޮވެމްބަރ	ޖަމްޢިއްޔަތުއްސަޢީދު، އުލާ، ކުލަބް ޑޫމް ސްޓަރ (3 ޖަމްޢިއްޔާއިން 4 ބޭފުޅުން ބައިވެރިވި) ޕްރައިމަރީ ސްކޫލްގެ 3 ކުއްޖެއް ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަކުދިންނާއި ބެލެނިވެރިން ސިވިލް ދާއިރާގެ ފަރާތްތައް (ރިސޯސްޕާސަންސް އަދި ހިންގުމާ ހަވާލުވެ ހުރި އިސްވެރިޔާ) 13 ކޮމިއުނިޓީ
ޅ.	ނައިފަރު	24 ނޮވެމްބަރު 2012 - 25 ނޮވެމްބަރު 2012	ބެލެނިވެރިން މަދަރުސަތުލް އިފްތިތާހްގެ ދަރިވަރުން މަދަރުސަތުލް އިފްތިތާހްގެ މެނޭޖްމަންޓް މަދަރުސަތުލް އިފްތިތާހްގެ ޓީޗަރުން މަދަރުސަތުލް އިފްތިތާހްގެ ސެން ޓީޗަރު ޅ އަތޮޅު ކައުންސިލް ނައިފަރު ކައުންސިލް ޅ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް
	ހިންނަވަރު	24 ނޮވެމްބަރު 2012 - 26 ނޮވެމްބަރު 2012	ރައްޔިތުން އަތޮޅު އެޑިޔުކޭޝަން ސެންޓަރުގެ މެނޭޖްމަންޓް އަތޮޅު އެޑިޔުކޭޝަން ސެންޓަރުގެ ޓީޗަރުން ހިންނަވަރު އަތޮޅު ކައުންސިލް އަތޮޅު އެޑިޔުކޭޝަން ސެންޓަރުގެ ދަރިވަރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން
ކ.	ކާށިދޫ	27 ޑިސެމްބަރ 2012 - 28 ޑިސެމްބަރ 2012	ކާށިދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ ކާށިދޫ ރައްޔިތުން ކާށިދޫ ހެލްތު ސެންޓަރ އެން.ޖީ.އޯ

އަތޮޅު	ރަށް	ދަތުރުގެ ތާރީޚް	ބައްދަލުކުރި ފަރާތްތައް
ކ.	ކާށިދޫ	27 ޑިސެމްބަރ 2012 - 28 ޑިސެމްބަރ 2012	ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ކ. އަތޮޅު ސްކޫލްގެ މެނޭޖްމަންޓް ކ. އަތޮޅު ސްކޫލްގެ ބެލެނިވެރިން ކ. އަތޮޅު ސްކޫލްގެ ޓީޗަރުން ކ. އަތޮޅު ސްކޫލްގެ ދަރިވަރުން ހޯމް ވިޒިޓް
	ގާފަރު	25 ޑިސެމްބަރ 2012 - 26 ޑިސެމްބަރ 2012	ގާފަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ ގާފަރު ރައްޔިތުން ގާފަރު ހެލްތު ސެންޓަރ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ގާފަރު ސްކޫލްގެ މެނޭޖްމަންޓް ގާފަރު ސްކޫލްގެ ބެލެނިވެރިން ގާފަރު ސްކޫލްގެ ޓީޗަރުން ހޯމް ވިޒިޓް
އދ.	މާމިގިލި	02 ޑިސެމްބަރ 2012 - 03 ޑިސެމްބަރ 2012	އދ. މާމިގިލި ކައުންސިލް އދ. މާމިގިލި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން އަދި ރަށުގެ ރައްޔިތުން. އދ. މާމިގިލި ސްކޫލްގެ މެނޭޖްމަންޓް އދ. މާމިގިލި ސްކޫލްގެ ޓީޗަރުން އދ. މާމިގިލި ސްކޫލްގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން އދ. މާމިގިލި ސްކޫލްގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ނުހުންނަ ކުދިން އދ. މާމިގިލި ޕްރީ ސްކޫލްގެ މެނޭޖްމަންޓް

އަތޮޅު	ރަށް	ދަތުރުގެ ތާރީޚް	ބައްދަލުކުރި ފަރާތްތައް
އދ.	މާމިގިލި	02 ޑިސެމްބަރ 2012 - 03 ޑިސެމްބަރ 2012	އދ. މާމިގިލި ސްކޫލުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ނުހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން. އދ. މާމިގިލި ޕްރީ ސްކޫލުގެ ޓީޗަރުން އދ. މާމިގިލި ހެލްތް ސެންޓަރުގެ މެނޭޖްމަންޓް އދ. މާމިގިލި ހެލްތް ސެންޓަރުގެ ހެލްތް ވޯކަރުން އދ. މާމިގިލި ބޭސް ފިހާރައިގެ މެނޭޖްމަންޓް
	އޮމަދޫ	03 ޑިސެމްބަރ 2012 - 05 ޑިސެމްބަރ 2012	އދ. އޮމަދޫ ކައުންސިލް އދ. އޮމަދޫ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން އަދި ރަށުގެ ރައްޔިތުން އދ. އޮމަދޫ ސްކޫލުގެ މެނޭޖްމަންޓް އދ. އޮމަދޫ ސްކޫލުގެ ޓީޗަރުން އދ. އޮމަދޫ ސްކޫލުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން އދ. އޮމަދޫ ސްކޫލުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ނުހުންނަ ކުދިން އދ. އޮމަދޫ ސްކޫލުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ނުހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން. އދ. އޮމަދޫ ޕްރީ ސްކޫލުގެ މެނޭޖްމަންޓް. އދ. އޮމަދޫ ޕްރީ ސްކޫލުގެ ޓީޗަރުން. އދ. އޮމަދޫ ހެލްތް ސެންޓަރުގެ މެނޭޖްމަންޓް. އދ. އޮމަދޫގެ އެން.ޖީ.އޯގެ މެނޭޖްމަންޓް
ގދ.	ތިނަދޫ	18 ޑިސެމްބަރ 2012 - 19 ޑިސެމްބަރ 2012	ތިނަދޫ ރައްޔިތުން އަބޫބަކުރު ސްކޫލުގެ މެނޭޖްމަންޓް އަބޫބަކުރު ސްކޫލުގެ ޓީޗަރުން އަބޫބަކުރު ސްކޫލުގެ ބެލެނިވެރިން އަބޫބަކުރު ސްކޫލުގައި ހިނގާ ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން

އަތޮޅު	ރަށް	ބޭއްވުނު ތާރީޚު	ބައިވެރިވާނީ ފަރާތްތައް
ގދ.	ތިނަދޫ	18 ޑިސެމްބަރ 2012 - 19 ޑިސެމްބަރ 2012	ގދ. އޭޓީސީގެ މެނޭޖްމަންޓް ގދ. އޭޓީސީގެ ޗެއަރމަން ގދ. އޭޓީސީގެ ބޯޑުމެންބަރުން ގދ. އޭޓީސީގައި ހިނގާ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ތިނަދޫގައި ހުންނަ އެފް.ސީ.އެސް.ސީ ގެ ސްޓާފުން އެންޖީއޯ (ހީލް ކޮމިއުނިޓީގެ 1 ބޭފުޅެއް) ހޯމް ވިޒިޓް
	ނަޑެއްލާ	16 ޑިސެމްބަރ 2012 - 17 ޑިސެމްބަރ 2012	ނަޑެއްލާ ސްކޫލުގެ މެނޭޖްމަންޓް ނަޑެއްލާ ސްކޫލުގެ ޗެއަރމަން ނަޑެއްލާ ސްކޫލުގެ ބޯޑުމެންބަރުން ނަޑެއްލާ ރަށު ކައުންސިލް ނަޑެއްލާ ސްކޫލުގެ ދަރިވަރުން ނަޑެއްލާ ސްކޫލުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ނަޑެއްލާ ހެލްތް ސެންޓަރ ހޯމް ވިޒިޓް
ޏ.	ފުވައްމުލައް	19 ޑިސެމްބަރ 2012 - 22 ޑިސެމްބަރ 2012	ރައްޔިތުން އެޑިޔުކޭޝަން ޔުނިޓާއި ސްކޫލްތަކުގެ މެނޭޖްމަންޓް ޏ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު، މަދަރުސަތުއްޝައިޚް ދުރައްމަދު ޢަފީފުއްދީން، ޙާފިޡު އަޙްމަދު ސްކޫލް، ފުވައްމުލަކު ސްކޫލް ފުވައްމުލަކު 8 އަވަށު ކައުންސިލަރުން އެން.ޖީ.އޯ ތަކާ ބައިވެރިވެރިން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން

އަތޮޅު	ރަށް	ދަތުރުގެ ތާރީޚު	ބައްދަލުކުރި ފަރާތްތައް
ޏ.	ފުވައްމުލައް	19 ޑިސެމްބަރު 2012 - 22 ޑިސެމްބަރު 2012	ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލުގެ މެނޭޖްމަންޓް
އައްޑޫ ސިޓީ	ހިތަދޫ	22 ޑިސެމްބަރު 2012 - 23 ޑިސެމްބަރު 2012	ރައްޔިތުން އެޑިއުކޭޝަން ޔުނިޓާއި ސްކޫލްތަކުގެ މެނޭޖްމަންޓް (ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް، ހިތަދޫ ސްކޫލް، ނޫރާނީ ސްކޫލް، އައްޑޫ ހައި ސްކޫލް) އައްޑޫ ސިޓީގެ މޭޔަރ އަދި ކައުންސިލަރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
	ފޭދޫ	24 ޑިސެމްބަރު 2012 - 25 ޑިސެމްބަރު 2012	ރައްޔިތުން ފޭދޫ ސްކޫލް މެނޭޖްމަންޓް ދަރިވަރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނާއި އެކުދިންގެ ބެލެނިވެރިން ސ. ފޭދޫ ހެލްތް ޔުނިޓް

ޖަދުވަލު 10. ޕްރީވިޒިޓް ލިސްޓް މާލެ (ސްކޫލް، ހޮސްޕިޓަލް، މިނިސްޓްރީ، އިދާރާތައް، އެން.ޖީ.އޯ ތައް)

- 3 ފެބްރުއަރީ 2013 - ޣާޒީ ސްކޫލް
- 3 ފެބްރުއަރީ 2013 - ހުޅުމާލެ ޕްރީސްކޫލް
- 5 ފެބްރުއަރީ 2013 - ގްލޯ ޕްރީސްކޫލް
- 5 ފެބްރުއަރީ 2013 - ލާލެ ޔޫތް އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް
- 10 ފެބްރުއަރީ 2013 - ތާޖުއްދީން ސްކޫލް
- 14 ފެބްރުއަރީ 2013 - ކެއަރ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ސެންޓަރ

ޒިޔާރަތްގައި ބައިވެރިވީ: މެމްބަރ އަހްމަދު އަބްދުލްކަރީމް، އަހްމަދު އަމީން، ޢާއިޝަތު ޝިފުނާ، އިނާޔަތު ސަޢީދު

ޖަދުވަލު 11. ލިޔުމުންދޭ ބަޔާނުގެ ފޯމެޓް

بسم الله الرحمن الرحيم

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް
މާލެ
ދިވެހިރާއްޖެ

Human Rights Commission of the Maldives
Male’
Republic of Maldives

ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީއަން ލިޔުމުންދޭ ބަޔާން

ފުރިހަމަ ނަން: .... އައި.ޑީ.ކާޑް ނަންބަރު: ....
ދާއިމީ އެޑްރެސް: .... އުފަން ތާރީޚް: ....
މިހާރު ދިރިއުޅޭ އެޑްރެސް: .... ފޯނު ނަންބަރު: ....

އަޅުގަނޑު، ....، މި ބަޔާން މިދެނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތައުލީމު އުނގެނުމުގެ ހައްޤު ލިބިދިނުމުގެ މުހިއްމުކަމާއިމެދު އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތް ލިޔުމުން ހާމަކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައެވެ.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

މއ.އުތުރުވެހި (5 ވަނަ ފަންގިފިލާ)، ކެނެރީމަގު، މާލެ، (20192) ދިވެހިރާއްޖެ. ފޯން:3336539، ފެކްސް:3338658، އީމެއިލް: info@hrcm.org.mv ، ވެބް: www.hrcm.org.mv
Ma.Uthuruvehi (5th Floor), Keneree Magu, Male’ (20192) Maldives, Phone: 3336539, fax: 3338658, e-mail: info@hrcm.org.mv , web: www.hrcm.org.mv

2

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

އަޅުގަނޑު، ....، މި ބަޔާން މިދިނީ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްއަށް އެއްވެސް މަޖުބޫރުކުރުމެއް ނުލައި، އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައެވެ. މި ބަޔާނަކީ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްއިން ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ އޮން އެކްސެސް ޓު އެޑިއުކޭޝަން ފޯ ޗިލްޑްރަން ވިތް ޑިސްއެބިލިޓީޒްއަށް ލިޔުމުން ދޭ ބަޔާނެކެވެ. އަދި މިބަޔާން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން، އިސްވެދެންނެވުނު އިންކުއަރީގައި ބޭނުންކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ހުއްދަދެމެވެ.

☐ އަޅުގަނޑުގެ ނަން ހާމަކުރުމަށް އެއްވެސް އިއުތިރާޒެއް ނުހުށެވެ.

☐ އަޅުގަނޑުގެ ނަން ސިއްރުކޮށްދިނުމަށް އެދެމެވެ.

ފުރިހަމަ ނަން:...

ސޮއި:...

ތާރީޚް:...

ނޯޓް:

- ބަޔާންދޭ ފަރާތުން ބޭނުންފުޅުވާނަމަ އިތުރު ކަރުދާސް ބޭނުންކުރެވިދާނެއެވެ.
- ބަޔާންދިނުމުގައި ސަމާލުކަންދޭންވީ ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައި ކަރުދާހުގެ ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާނެއެވެ. މި ކަރުދާސް ބަޔާނުގެ ފޮޓޯކޮޕީ ލިބެންހުންނާނެއެވެ.

މއ.އުތުރުވެހި (5 ވަނަ ފަންގިފިލާ)، ކެނެރީމަގު، މާލެ، (20192) ދިވެހިރާއްޖެ. ފޯން:3336539، ފެކްސް:3338658، އީމެއިލް: info@hrcm.org.mv ، ވެބް: www.hrcm.org.mv

Ma.Uthuruvehi (5th Floor), Keneree Magu, Male’ (20192) Maldives, Phone: 3336539, fax: 3338658, e-mail: info@hrcm.org.mv , web: www.hrcm.org.mv

ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ ލީޑުމުންދޫ ބޯޑު – ސަމާލުކަންދޭންވީ ކަންކަން

މި ބޯޑުގެ ބޭނުން:

މި ބޯޑަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބެމުންދާ އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެކުދިންނަށް ފޯރުކޮށްދެނީ ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ ބަލާ، މިފަދަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ލިބުމުގެ ޙައްޤު ހާސިލުކުރުމުގައި ނިޒާމުގައި ހުރި ގޮންޖެހުންތަކާއި މިގޮންޖެހުންތަކުގެ ސަބަބުން އާއިލާތަކަށް ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ މައްސަލަ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ހިންގާ ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ ލީޑުމުން ހުޅުވާލާ ބާއްވަނީއެވެ.

މި ބޯޑުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނާއި ތަޢުލީމީ ޚިދުމަތުގައި ދިމާވެފައިވާ ހާދިސާތަކާއި، ތަޢުލީމީ ކަންކަމާއި ދަތިތަކާއި ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަދި ގޮންޖެހުންތަކާއިގެ މައުލޫމާތު ހޯދަދެއްވާނެއެވެ. މިގޮތުން އިންކުއަޔަރީ ބޯޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ނަން، އެފަރާތުން ހާމަކުރަން ބޭނުންނުވާނަމަ އެމައުލޫމާތު ސިއްރުކުރެވޭނެއެވެ. މިބައްދަލުން ހިއްސާކުރާ މައުލޫމާތު ބޭނުންކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި އިންކުއަޔަރީގެ ބޭނުމަށެވެ.

މި ބޯޑުން ދިނުމުގައި އިސްކަންދޭންވީ ކަންތައްތައް:

ތިރީގައި މިދަންނަވާލާ މި ބޯޑުންދިނުމުގައި ބަލާލެވޭނެ ކަންކަމަށެވެ. މިއީ ލީޑުމުން ބޯޑުން ފާހަގަކޮށް، ބޯޑުންދިނުމުގައި އެހީއެއްގެ ގޮތުގައި ލިސްޓްކޮށްލެވިފައިވާ ކަންކަމެވެ.

- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުއްޖަކު އުނގެނުމަށް، އެ ކުއްޖަކު އުނގެނޭ ގޮތާއި އާދައާގެ ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައްތަކުގައި ގެއްލުމެއް ތިރީގައި މިދަންނަވާ މައުލޫމާތު
  - އާއިލާގެ އަމާޒުތަކާއި އުއްމީދުތަކަށް ލިބޭ މިންވަރު.
  - ތަޢުލީމު އުނގެނުމަށް ސްކޫލްތަކަށް ދާކަން ނުވަތަ ނުދެވޭކަން.
  - ތަޢުލީމު އުނގެނުމަށް ސްކޫލަށް ނުދާނަމަ ނުދާ ސަބަބު.
  - ތަޢުލީމު އުނގެނުމަށް ބޭނުންވާ ހިއަރިންގ އެއިޑް، ބްރެއިލް، ވީލްޗެއާ، އެހެނިހެން ވަސީލަތްތައް ލިބޭކަން ނުވަތަ ނުލިބޭކަމާއި އެ ވަސީލަތްތައް ހޯދުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތައް.
  - ސްކޫލް ފަރުމާ ޒާތީއިދުން ލިބޭކަން ނުވަތަ ނުލިބޭކަން.
  - ސްކޫލް ފަރުމާ ޒާތީއިދުން ނުލިބޭނަމަ ނުލިބޭ ސަބަބު.
  - މުޖުތަމަޢުގައި އަނގަބަހުން ކަންބޮޑުވާ ގޮތް.
  - އާއިލާއިން އަނގަބަހުން ބޭނުންވާ ކަންކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ދިމާވާ ދަތިތައް.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް، ނުވަތަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ބެލެނިވެރިންނަށް، ކުޅި ކުއްޖެއްގެ ގޮތުގައި އާންމު ތަޢުލީމު އުނގެނުމުން ކުރިމަތިވާ ތަޖުރިބާތަކާއި ދިމާވާ ދަތިތަކާ ހުށަހެޅުން
- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު ހާސިލުކުރުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތައް.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިދިނުމާއިގުޅޭ ބާރުލިބިފައިވާ ފަރާތްތައް ދެނެގަތުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ރަށުގައި ލިބޭ މިންވަރު.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ރަށުގައި ނެތްނަމަ އެކަމުގެ ސަބަބުތައް.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގަންނައިދިނުމުގެ ތަމްރީން ލިބިފައިވާ މީހުން ބޭނުންކުރާ މިންވަރު ދެނެގަތުން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު ދިނުމުގެ ތަމްރީން ލިބިފައިވާ ޓީޗަރުން ރަށުގައި ތިބިކަން ނުވަތަ ނުތިބޭކަން.
- ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމު އުނގެނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިދިނުމުގެ މުހިންމުކަމާއިގުޅޭ މުޖުތަމަޢު ހޭލުންތެރިވެފައިވާ މިންވަރު.

މިކަންކަމުގެ އިތުރުން މި މައުޟޫޢާއި ގުޅޭ ކަމެއްގައި ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ހޯދަން ބޭނުންނަމަ އެ މައުލޫމާތު ހޯދިދާނެއެވެ.

މއ.އުތުރުވެހި (5 ވަނަ ފަންގިފިލާ)، ކެނެރީމަގު، މާލެ، (20192) ދިވެހިރާއްޖެ. ފޯން:3336539، ފެކްސް:3338658، އީމެއިލް: info@hrcm.org.mv ، ވެބް: www.hrcm.org.mv
Ma.Uthuruvehi (5th Floor), Keneree Magu, Male' (20192) Maldives, Phone: 3336539, fax: 3338658, e-mail: info@hrcm.org.mv , web: www.hrcm.org.mv

ޖަދުވަލު 12. ހާލަތު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން މުއައްސަސާތަކާއި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއެކު ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތަކުގެ މަޢުލޫމާތު

#	ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު އިދާރާ / އަންޖީއޯ	ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތާރީޚު
1	ޑިސްއޭބިލިޓީ ކައުންސިލް	20 ފެބްރުއަރީ 2013
2	މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރ	16 ޖެނުއަރީ 2013
3	ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ	17 ޖެނުއަރީ 2013
4	މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން	17 ޖެނުއަރީ 2013
5	ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް ފޯރ އެޑިއުކޭޝަން (އެން.އައި.އީ)	22 ޖެނުއަރީ 2013
6	އައި.ޖީ.އެމް ހޮސްޕިޓަލް އަދި އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލް	17 ޖެނުއަރީ 2013
7	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު	07 މެއި 2013
8	މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް	20 ޖެނުއަރީ 2013
9	މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާތައް މޯލްޑިވްސް އޮޓިޒަމް އެސޯސިއޭޝަން އެސޯސިއޭޝަން ފޯރ ޑިސްއޭބިލިޓީ އެންޑް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޑިމޮކްރަސީ ހައުސް ”ބިއުޓިފުލް އައިސް“ ޑައުން ސިންޑްރޯމް އެސޯސިއޭޝަން ކެއަރ ސޮސައިޓީ ބްލައިންޑް އެސޯސިއޭޝަން	31 ޖެނުއަރީ 2013

ޖަދުވަލު 13. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތަކާ ބެހޭގޮތުން މީޑިއާ ގުޅުވެރިކޮށް މަޢުލޫމާތު ދިނުން

#	ޕްރޮގްރާމް	މީޑިއާ ސްޓޭޝަން	ތާރީޚާއި ދުވަސް
1	މަގޭ ރާއްޖެ	އެމް.ބީ.ސީ	22 ޖެނުއަރީ 2013
2	ރައްކާތެރިބިއްޔާ ދަރުގެރުއް	ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑު	23 ޖެނުއަރީ 2013
3	ޚަބަރު ފީޗާ	ރާއްޖެ ޓީވީ	23 ޖެނުއަރީ 2013
4	ރައްކާތެރިބިއްޔާ ދަރުގެރުއް	ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޑު	27 ޖެނުއަރީ 2013
5	ޚަބަރު	އެމް.ބީ.ސީ	13 ފެބްރުއަރީ 2013
6	މަގޭ ރާއްޖެ	ޓީ.ވީ.އެމް	20 މޭއި 2013
7	ޓޯކް ޝޯއެއް	ރާއްޖެ ޓީވީ	25 މޭއި 2013
8	މަގޭ ރާއްޖެ	ޓީ.ވީ.އެމް	20 މެއި 2013
9	މަގޭ ރާއްޖެ	ޓީ.ވީ.އެމް	23 މެއި 2013
10	ނުވަ ގަޑި	ވީ.ޓީވީ	23 މެއި 2013
11	ޚަބަރު	ވީ.ޓީވީ، ރާއްޖެ ޓީވީ	6 ޖޫން 2013
12	މަގޭ ރާއްޖެ	ޓީ.ވީ.އެމް	12 ޖޫން 2013
13	ޚަބަރު ފީޗާ	ރާއްޖެ ޓީވީ	18 ޖޫން 2013
14	ރާއްޖެ މިއަދު	ޓީ.ވީ.އެމް	02 ޖުލައި 2013

ޖަދުވަލު 14. އަޑުއެހުންތައް ބޭއްވުނު ތާރީޚާއި އަތޮޅުތަކާއި ރަށްތަކުގެ ލިސްޓު

އަޑުއެހުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ އަތޮޅު / ސިޓީ	އަޑުއެހުން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ރަށް	އަޑުއެހުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ތާރީޚު
ހއ.	އިހަވަންދޫ	19 އޯގަސްޓު 2013
		20 އޯގަސްޓު 2013
	ދިއްދޫ	17 އޯގަސްޓު 2013
		18 އޯގަސްޓު 2013
ހދ.	ކުޅުދުއްފުށި	21 އޯގަސްޓު 2013
		22 އޯގަސްޓު 2013
	ވައިކަރަދޫ	23 އޯގަސްޓު 2013
		24 އޯގަސްޓު 2013
ށ.	ފުނަދޫ	30 ޖޫން 2013
		1 ޖުލައި 2013
	ކޮމަންޑޫ	2 ޖުލައި 2013
		3 ޖުލައި 2013
ނ.	ވެލިދޫ	4 ޖުލައި 2013
		5 ޖުލައި 2013
ރ.	އުނގޫފާރު	22 ފެބުރުއަރީ 2014
		25 ފެބުރުއަރީ 2014
	ދުވާފަރު	26 ފެބުރުއަރީ 2014
		28 ފެބުރުއަރީ 2014
ލ.	ނައިފަރު	27 އޭޕްރީލް 2014
		28 އޭޕްރީލް 2014
	ހިންނަވަރު	23 އޭޕްރީލް 2014
		24 އޭޕްރީލް 2014
ކ.	ކާށިދޫ	10 މާރޗް 2014
		12 މާރޗް 2014
	ގާފަރު	06 މާރޗް 2014
		09 މާރޗް 2014
އދ.	މާމިގިލި	02 ފެބުރުއަރީ 2014
		03 ފެބުރުއަރީ 2014
	އޮމަދޫ	05 ފެބުރުއަރީ 2014
		06 ފެބުރުއަރީ 2014
ގދ.	ތިނަދޫ	31 ޖެނުއަރީ 2014
		01 ފެބުރުއަރީ 2014
	ނަޑެއްލާ	03 ފެބުރުއަރީ 2014
		04 ފެބުރުއަރީ 2014
ޏ.	ފުވައްމުލައް	02 ނޮވެމްބަރު 2013
		05 ނޮވެމްބަރު 2013
އައްޑޫ ސިޓީ	ހިތަދޫ	23 އޮކްޓޫބަރު 2013
		24 އޮކްޓޫބަރު 2013
	މަރަދޫ	26 އޮކްޓޫބަރު 2013
		27 އޮކްޓޫބަރު 2013
މާލެ ސިޓީ	މާލެ	08 މެއި 2014 އިން ފެށިގެން 13 މެއި 2014

ޖަދުވަލު 15. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ ހުށަހެޅުންތައް އެކުލަވާލުމަށްފަހު މުއައްސަސާތަކާއެކު ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތަކުގެ ލިސްޓު

#	މުއައްސަސާ	ބައްދަލުވި ބޭފުޅުން	ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތާރީޚު
1	ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ (އެންސްޕާ)	މުޙައްމަދު އިސްމާއީލް (ޕްރޮޖެކްޓް ޑިރެކްޓަރ) ފާތިމަތު ވަސީމާ (ޑިރެކްޓަރ) ޝިފާޢާ ވަޙީދު (ޑިރެކްޓަރ)	21 ޖުލައި 2015 އަންގާރަ
2	މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ	އަބްދުލްރަޙީމް އަބްދުލްއަޒީޒު (ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރ) ޢަލީ ރަޝީދު އިބްރާހީމް (އ. ޑިރެކްޓަރ)	21 ޖުލައި 2015 އަންގާރަ
3	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް	އަޙްމަދު ސިވްއީދު (ޑ. މިނިސްޓަރ)	22 ޖުލައި 2015 ބުދަ
4	އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް	ހާޖިރާ އަބްދުއްސައްތާރު (ސީނިއަރ ސްޓޭޓް އެޓަރނީ) އާމިނަތު ޒިނީހާ (ސްޓޭޓް ކައުންސެލް)	22 ޖުލައި 2015 ބުދަ
5	ލޯކަލް ގަވަރންމަންޓް އޮތޯރިޓީ	ޝައްމޫން އާދަމް (ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް) މަހްފޫޒާ ޢަލީ (ޑިރެކްޓަރ)	23 ޖުލައި 2015 ބުރާސްފަތި
6	މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން	ނާހިދު މުޙައްމަދު ރަޝާދު (ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރ) އާއިޝަތު ޖަމީލާ (ޓީޗަރ އެޑިއުކޭޓަރ)	23 ޖުލައި 2015 ބުރާސްފަތި
7	މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރ	ސުނީމާ މުޙައްމަދު (ކޯޑިނޭޓަރ) ފާތިމަތު މުނާޝާ (އ. ސޯޝަލް ސަރވިސް ވަރކަރ)	29 ޖުލައި 2015 ބުދަ
8	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތް	ޑރ. އަބްދުއްރައޫފު (ސީނިއަރ ޕްރޮޖެކްޓް އޮފިސަރ)	29 ޖުލައި 2015 ބުދަ
9	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ	އަޙްމަދު ހަމީދު (ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރ) ޢަބްދުﷲ ސިނާނު (ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް)	30 ޖުލައި 2015 ބުރާސްފަތި
10	މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް	ޝިފާ މުޙައްމަދު (ޑެޕިއުޓީ މޭޔަރ) އިބްރާހީމް ސަޢާދު (ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް)	30 ޖުލައި 2015 ބުރާސްފަތި

#	މުއައްސަސާ	ބައިވެރިވި ބޭފުޅުން	ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތާރީޚް
10	މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް	އަބްދުﷲ ރަސަން (އ. ޑިރެކްޓަރ) ސަލްމާ ހުސައިން (އ. ޑިރެކްޓަރ) އަމީނާ މުހައްމަދު (ސ. އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް އޮފިސަރ) ފާތިމަތު ނަޒްލީން ރަޝީދު (އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް އޮފިސަރ)	30 ޖުލައި 2015 ބުރާސްފަތި
11	މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް	މުހައްމަދު ބަޝީރު (ޗީފް އިންސްޕެކްޓަރ) މުހައްމަދު ޝަރީފް (އިންސްޕެކްޓަރ)	30 ޖުލައި 2015 ބުރާސްފަތި

ޖަދުވަލު 16. ހުރިހާ ކުދިން ސްކޫލުތަކުގައި ތަޢުލީމު ޙާޞިލުކުރުމުގެ ސިޔާސަތުގައިވާ ކަންކަން ތަންފީޒުކުރައްވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތައް

ބައްދަލުވުންތައް

#	ބައްދަލުވުން ބޭއްވި މުއައްސަސާ	ބައްދަލުވުން ބޭއްވި ތާރީޚް	ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތައް
1	މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން	27·11·2014	1. ޑރ. އަބްދުﷲ ނަޞީރު (މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޯރ އެޑިއުކޭޝަން) 2. ފާތިމަތު ހައްޖަ (ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް) 3. އަހްމަދު އާތިފް (އެޑިއުކޭޝަން ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮފިސަރ)
2	މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް	12·11·2014	1. ޝިފާ މުޙައްމަދު (ޑެޕިއުޓީ މޭޔަރ) 2. ފާތިމަތު ރިޒްވީން (ކައުންސިލަރ)
3	އިމާދުއްދީން ސްކޫލް	28·10·2014	1. ފަޒުލިއްޔާ މަޙްމޫދު (ގްރެޖުއޭޓް ލީޑިންގ ޓީޗަރ) 2. ފަރީދާ ސަޢީދު (ގްރެޖުއޭޓް ޓީޗަރ) 3. ޝާމިލާ އިދުރީސް (ގްރެޖުއޭޓް ޓީޗަރ
4	ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލް	28·10·2014	1. އާމިނަތު ޝަނީން (ޑެޕިއުޓީ ޕްރިންސިޕަލް) 2. އާމިނަތު ވަޙީދާ (ޓީޗަރ)
5	ކަލާފާނު ސްކޫލް	28·10·2014	1. މަލްދޫނާ އިސްމާޢީލް (ޑެޕިއުޓީ ޕްރިންސިޕަލް)
6	އަމީރު އަޙްމަދު ސްކޫލް	28·10·2014	1. އަމަތުﷲ ޝަރީފް (ޕްރިންސިޕަލް) 2. ޒަރީޝާ ޙުސައިން (ހެޑް ޓީޗަރ)

ސިޓީ އިން މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރި ފަރާތްތައް

#	މުއައްސަސާ	މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރި ތާރީޚް
1	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު	20·11·2014
2	ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އޮފް އެޑިއުކޭޝަން	25·11·2014
3	ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އޮފް އެޑިއުކޭޝަން	07·03·2016
4	ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އޮފް އެޑިއުކޭޝަން	25·04·2016

ޖަދުވަލު 17. ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ގޮތުން ރާއްޖޭގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ ރަށަކަށް ފޮނުވުނު ފޯމު

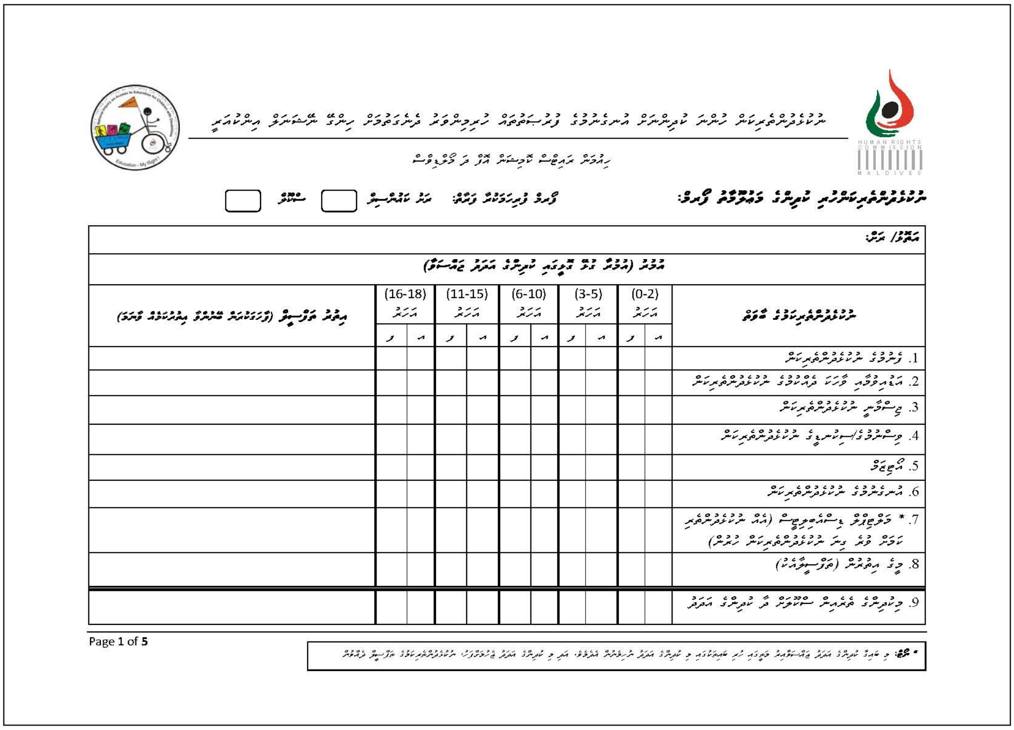

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް އުނގެނުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދީފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ހިންގާ ނޭޝަނަލް އިންކުއަޔަރީ

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް

ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުރި ކުދިންގެ މައުލޫމާތު ފޯމު: ފޯމު ފުރިހަމަކުރާ ފަރާތް: ރަށު ކައުންސިލް ☐ ސްކޫލް ☐

އަތޮޅު/ ރަށް:										
	އަދަދު (އުމުރާ ގުޅޭ ގޮތުގައި ކުދިންގެ އަދަދު ޖިންސާވާ)									
ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ބާވަތް	(0-2) އަހަރު		(3-5) އަހަރު		(6-10) އަހަރު		(11-15) އަހަރު		(16-18) އަހަރު		**އިތުރު ތަފްސީލު**
	އ	ފ	އ	ފ	އ	ފ	އ	ފ	އ	ފ	
1. ފެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން											
2. އަޑުއިވުމާއި ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން											
3. ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން											
4. ވިސްނުމުގެ/ސިކުނޑީގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން											
5. އޮޓިޒަމް											
6. އުނގެނުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން											
7. * މަލްޓިޕަލް ޑިސެބިލިޓީސް (އެއް ނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް ވުރެ ގިނަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރުން)											
8. މީގެ އިތުރުން (ބަޔާންކުރައްވާ)											
9. މިކުދިންގެ ތެރެއިން ސްކޫލަށް ދާ ކުދިންގެ އަދަދު											

Page 1 of 5

* **ނޯޓް:** [illegible]

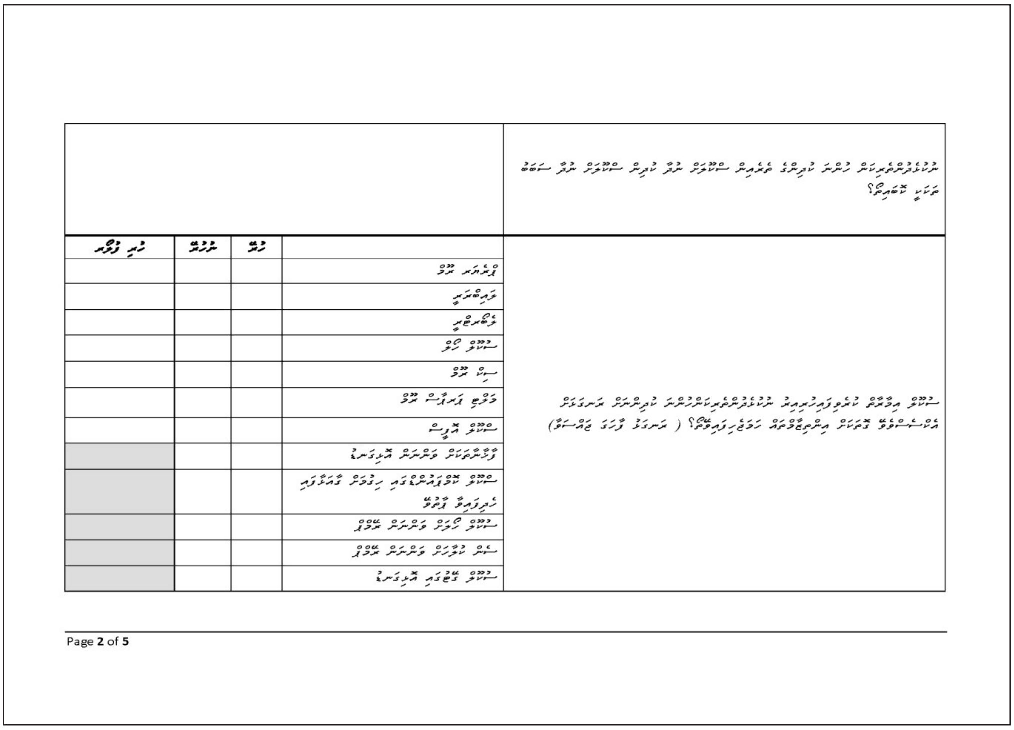

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ތެރެއިން ސްކޫލަށް ނުދާ ކުދިން ސްކޫލަށް ނުދާ ސަބަބު ތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟				
ސްކޫލް އިމާރާތް ކުދިވެފައިހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަންހުންނަ ކުދިންނަށް ބަލައިގަތުމަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް އިންތިޒާމުކޮށް ހަމަޖެހިފައިވޭތޯ؟ (ބަލައިގެ ފޯމަށް ޖަހައްސަވާ)		**ހުރޭ**	**ނުހުރޭ**	**ހުރި ފެންވަރު**
	ޕްރެޔަރ ރޫމް			
	ލައިބްރަރީ			
	ލެބޯރެޓަރީ			
	ސްކޫލް ހޯލް			
	ސިކް ރޫމް			
	މަލްޓި ޕަރޕަސް ރޫމް			
	ސްކޫލް އޮފީސް			
	ފާހާނާތަކަށް ވަންނަން އޮރިގަނޑު			▨
	ސްކޫލް ކްލާސްރޫމްތަކުގައި ހިނގުމަށް ގޯސްދާގައި ހުރިގައިވާ ފާހަގަ			▨
	ސްކޫލް ހޯލަށް ވަންނަން އޮރިގަނޑު			▨
	ސައިންސް ލެބަށް ވަންނަން އޮރިގަނޑު			▨
	ސްކޫލް ގޭޓުގައި އޮރިގަނޑު			▨

Page 2 of 5

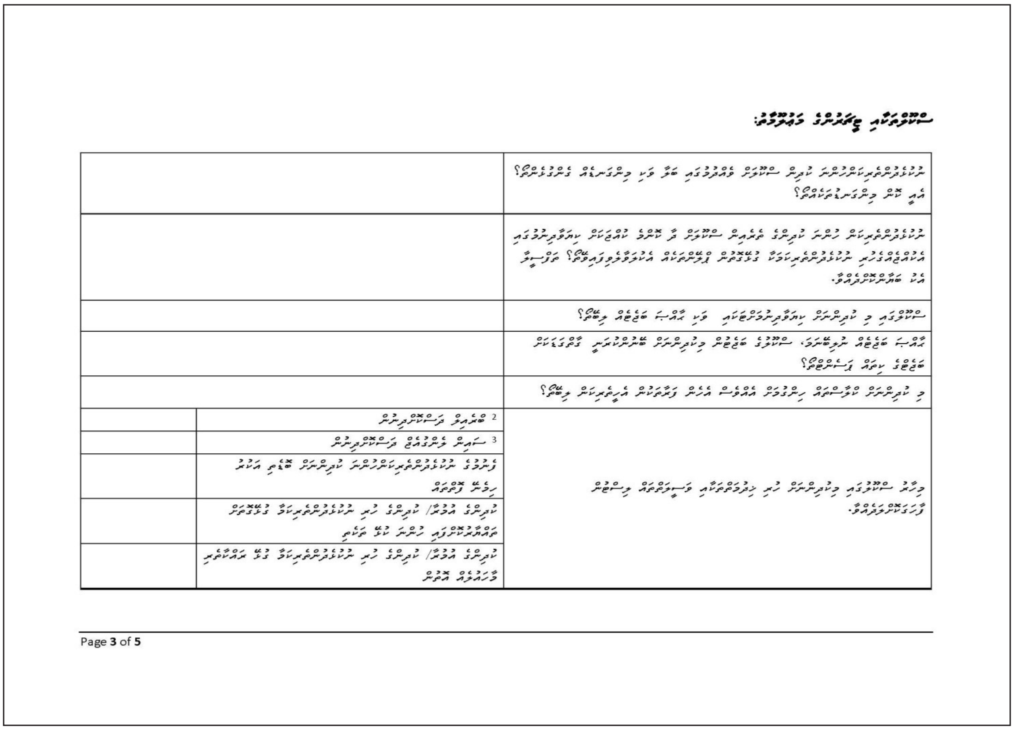

ސްކޫލުތަކުގެ ޗެކްލިސްޓުގެ މަޢުލޫމާތު:

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިން ސްކޫލަށް ވެއްދުމުގައި ބަލާ ފަދަ މިންގަނޑެއް ގެންގުޅެނީތޯ؟ އެއީ ކޮން މިންގަނޑުތަކެއްތޯ؟	
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ތެރެއިން ސްކޫލަށް ދާ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް ޚިދުމަތްދިނުމުގައި އަކަޑެމިކުގޮތުން ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ފުރިހަމަކޮށް އެކަށީގެންވާ ޚިދުމަތެއްތޯ؟ ތަފްޞީލާ އެކު ބަޔާންކުރައްވާ.	
ސްކޫލުގައި މި ކުދިންނަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ފަދަ ޓްރެއިންޑް ޓީޗަރުން ތިބޭތޯ؟	
ޓްރެއިންޑް ޓީޗަރުން ނެތިފައިވާނަމަ، ސްކޫލުގެ ޓީޗަރުން މިކުދިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ގޮތްތަކެއް ޓީޗަރުންނަށް ހިލޭ ތަމްރީނު ދެވޭތޯ؟	
މި ކުދިންނަށް ކުލާސްރޫމް ހިންގުމަށް އެއްވެސް އެހީ ފޯރުކޮށްދޭ އެހީތެރިކަން ލިބޭތޯ؟	

މިހާރު ސްކޫލުގައި މިކުދިންނަށް ހުރި ހިދުމަތްތަކާއި ވަސީލަތްތަކާއި ލިސްޓެއް ފޮނުއްވާ.	ބްރެއިލް[2] ދަސްކޮށްދިނުން	
	ސައިން ލޭންގްއޭޖް[3] ދަސްކޮށްދިނުން	
	ފުރުމުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ހިލޭ ފަރުވާ	
	ކުދިންގެ އަމުރާ/ ކުދިންގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ތަޢުލީމީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުން	
	ކުދިންގެ އަމުރާ/ ކުދިންގެ ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭ ދަރުސްތައް ތައްޔާރުކުރުން	

Page 3 of 5

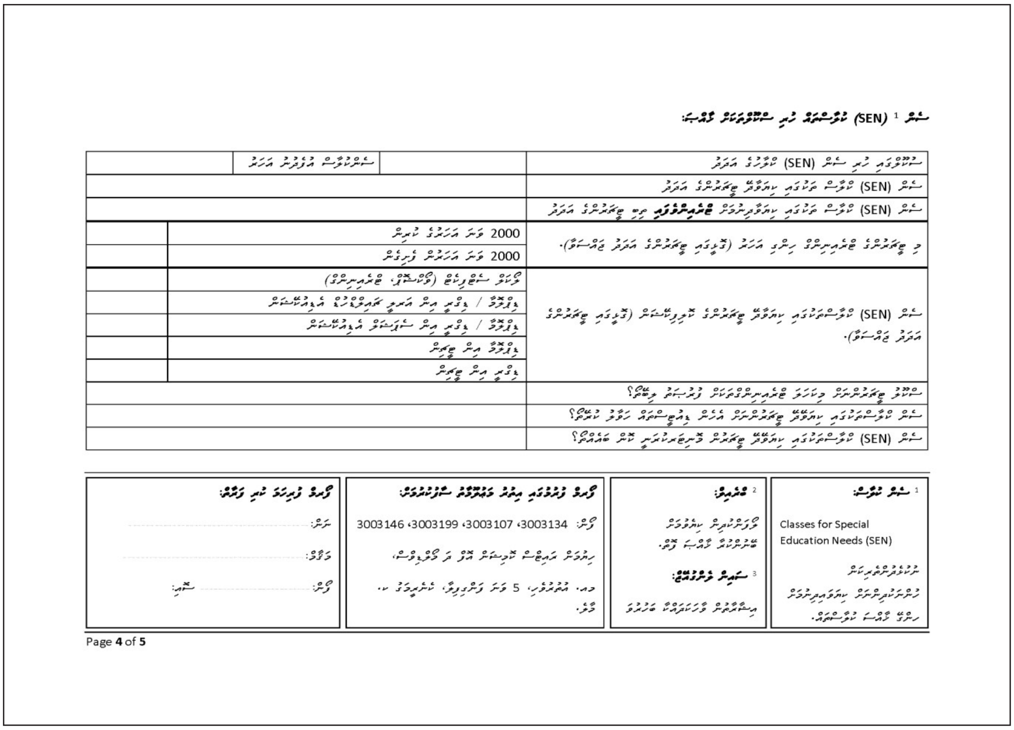

ސެން[1] (SEN) ކްލާސްތައް ހުރި ސްކޫލުތަކުގެ ޑޭޓާ:

ސްކޫލުގައި ހުރި ސެން (SEN) ކްލާހުގެ އަދަދު	ސެންޓަރުގެ ކުދިންގެ އަދަދު	
ސެން (SEN) ކްލާސް ތަކުގައި ހިދުމަތް ދޭ ޓީޗަރުންގެ އަދަދު		
ސެން (SEN) ކްލާސް ތަކުގައި ހިދުމަތްދެނިވި **ޓްރެއިންޑްވެފައި** ނުވާ ޓީޗަރުންގެ އަދަދު		

މި ޓީޗަރުންގެ ޓްރެއިނިންގގެ ހިސާބު އަހަރު (ކޮންމެ ޓީޗަރެއްގެ އަދަދު ލިޔުއްވާ).	2000 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން	
	2000 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން	
ސެން (SEN) ކްލާސްތަކުގައި ހިދުމަތްދޭ ޓީޗަރުންގެ ކޮލިފިކޭޝަން (ކޮންމެ ޓީޗަރެއްގެ އަދަދު ލިޔުއްވާ).	ލޯކަލް ސެޓްފިކެޓް (ވޯކްޝޮޕް، ޓްރެއިނިންގ)	
	ޑިޕްލޮމާ / ޑިގްރީ އިން އަރލީ ޗައިލްޑްހުޑް އެޑިޔުކޭޝަން	
	ޑިޕްލޮމާ / ޑިގްރީ އިން ސްޕެޝަލް އެޑިޔުކޭޝަން	
	ޑިޕްލޮމާ އިން ޓީޗިންގ	
	ޑިގްރީ އިން ޓީޗިންގ	

ސްކޫލު ޓީޗަރުންނަށް މިކަމާ ގުޅޭ ޓްރެއިނިންގތަކަށް ފުރުޞަތު ލިބޭތޯ؟	
ސެން ކްލާސްތަކުގައި ހިދުމަތްދޭ ޓީޗަރުންނަށް އެހީ ވާނެ އެސިސްޓަންޓެއް ހަމަޖެހޭތޯ؟	
ސެން (SEN) ކްލާސްތަކުގައި ހިދުމަތްދޭ ޓީޗަރުން ފުރިހަމަކޮށްދެނީ ކޮން ބައެއްތޯ؟	

[1] ސެން ކްލާސް:
Classes for Special Education Needs (SEN)
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ހާއްޞަކޮށްގެން ހިދުމަތް ދޭ ކްލާސްތައް.

[2] ބްރެއިލް:
ލޯފަންކުދިން ކިޔަވައިގަތުމަށް ބޭނުންކުރާ ޑޮޓް ލިޔުން.

[3] ސައިން ލޭންގްއޭޖް:
އިޝާރާތުން ވާހަކަދައްކާ ބަހުރުވަ

ފޯމު ފުރުމުގައި އެހީ މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށް:

ފޯން: 3003134، 3003107، 3003199، 3003146

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް،

މއ. އޯޝަންވިއު، 5 ވަނަ ފަންގިފިލާ، ބޮޑުތަކުރުފާނުމަގު، މާލެ.

ފޯމު ފުރިހަމަ ކުރި ފަރާތް:

ނަން: ....

މަޤާމް: ....

ފޯން: .... ސޮއި:

Page 4 of 5

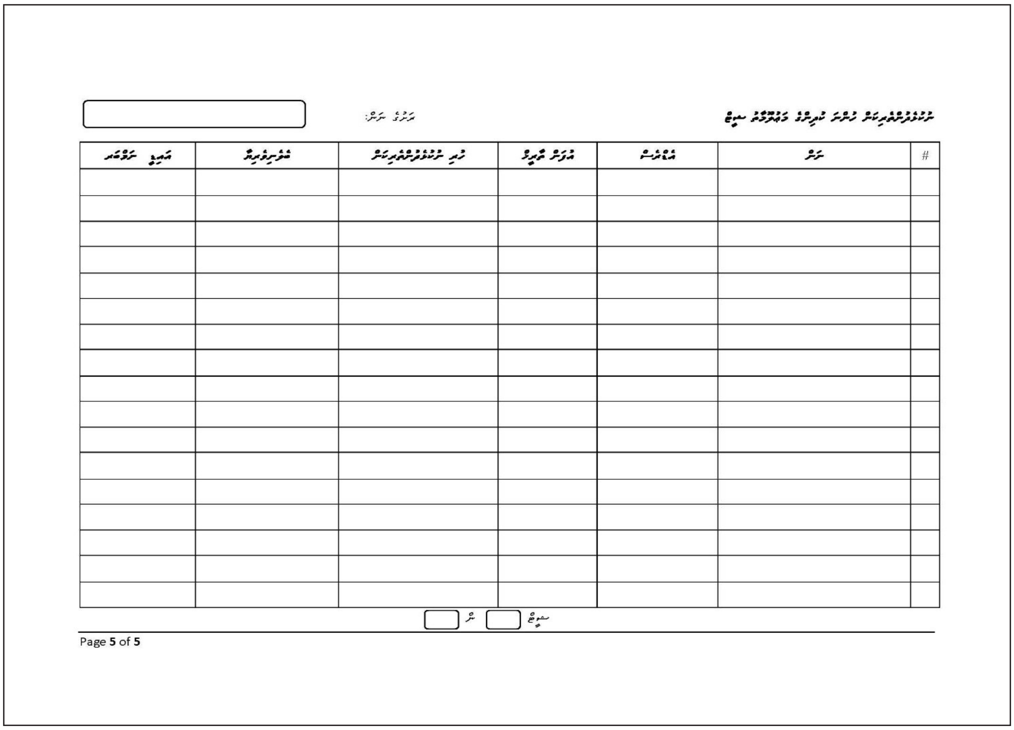

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ މައުލޫމާތު ޝީޓް

ރަށުގެ ނަން:

#	ނަން	އެޑްރެސް	އުފަން ތާރީޚް	ހުރި ނުކުޅެދުންތެރިކަން	ބެލެނިވެރިޔާ	އައިޑީ ނަންބަރު

ޝީޓް ☐ ން ☐

Page 5 of 5

ޖަދުވަލު 18. ނޯޝަނަލް އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ގޮތުން ފޯމުތައް ފޮނުވުނު އިދާރާތަކާއި، ޖަވާބު ފޯމުފުރައި ނުވާ އިދާރާތަކުގެ ލިސްޓު

ފޯމު ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު ފޮނުވާފައިވާ ރަށްތައް	✓
ފޯމު ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު ފޮނުވާފައި ނުވާ ރަށްތައް	×

#	އަތޮޅާއި ރަށް	ކައުންސިލް	ސްކޫލް
1	ހއ. ބާރަށް	✓	×
2	ހއ. ދިއްދޫ	✓	×
3	ހއ. ފިއްލަދޫ	×	✓
4	ހއ. ހޯރަފުށި	×	×
5	ހއ. އިހަވަންދޫ	✓	×
6	ހއ. ކެލާ	✓	✓
7	ހއ. މާރަންދޫ	✓	×
8	ހއ. މޮޅަދޫ	✓	×
9	ހއ. މުރައިދޫ	✓	×
10	ހއ. ތަކަންދޫ	✓	×
11	ހއ. ތުރާކުނު	✓	×
12	ހއ. އުލިގަމު	✓	×
13	ހއ. އުތީމު	×	×
14	ހއ. ވަށަފަރު	×	×
15	ހދ. ފިނޭ	×	×
16	ހދ. ހަނިމާދޫ	×	×
17	ހދ. ހިރިމަރަދޫ	✓	×
18	ހދ. ކުޅުދުއްފުށި	×	×
19	ހދ. ކުމުންދޫ	×	×
20	ހދ. ކުރިނބި	×	×

#	އަތޮޅާއި ރަށް	ކައުންސިލް	ސްކޫލް
21	ހދ. މަކުނުދޫ	×	×
22	ހދ. ނާވައިދޫ	✓	✓
23	ހދ. ނެއްލައިދޫ	×	×
24	ހދ. ނޭކުރެންދޫ	×	×
25	ހދ. ނޮޅިވަރަމް	×	×
26	ހދ. ނޮޅިވަރަންފަރު	×	×
27	ހދ. ވައިކަރަދޫ	✓	✓
28	ށ. ބިލެއްފަހި	×	×
29	ށ. ފީވަށް	✓	×
30	ށ. ފޭދޫ	✓	✓
31	ށ. ފޯކައިދޫ	✓	×
32	ށ. ފުނަދޫ	✓	×
33	ށ. ގޮއިދޫ	✓	×
34	ށ. ކަނޑިތީމު	✓	×
35	ށ. ކޮމަންޑޫ	✓	✓
36	ށ. ލައިމަގު	×	✓
37	ށ މާއުނގޫދޫ	×	×
38	ށ. މަރޮށި	✓	✓
39	ށ. މިލަންދޫ	✓	×
40	ށ. ނަރުދޫ	✓	×

#	އަތޮޅާއި ރަށް	ކައުންސިލް	ސްކޫލް
41	ނ. ނޫމަރާ	×	×
42	ނ. ފޮއްދޫ	✓	×
43	ނ. ހެނބަދޫ	×	✓
44	ނ. ހޮޅުދޫ	✓	×
45	ނ. ކެނދިކޮޅުދޫ	×	×
46	ނ. ކުޑަފަރީ	×	✓
47	ނ. ލަންދޫ	✓	×
48	ނ. ލޮހި	×	×
49	ނ. މާފަރު	×	×
50	ނ. މާޅެންދޫ	×	×
51	ނ. މަގޫދޫ	✓	✓
52	ނ. މަނަދޫ	×	×
53	ނ. މިލަދޫ	✓	✓
54	ނ ވެލިދޫ	✓	✓
55	ރ. އަލިފުށި	✓	×
56	ރ. އަނގޮޅިތީމު	×	✓
57	ރ. ފައިނު	×	×
58	ރ. ހުޅުދުއްފާރު	✓	✓
59	ރ. އިނގުރައިދޫ	×	✓
60	ރ. އިންނަމާދޫ	×	×
61	ރ. ދުވާފަރު	✓	×
62	ރ. ކިނޮޅަސް	×	✓
63	ރ. މާކުރަތު	✓	✓
64	ރ. މަޑުއްވަރީ	×	✓
65	ރ. މީދޫ	×	✓
66	ރ. ރަސްގެތީމު	×	×
67	ރ. ރަސްމާދޫ	×	×
68	ރ. އުނގޫފާރު	×	×
69	ރ. ވާދޫ	×	✓
70	ބ. ދަރަވަންދޫ	×	×
71	ބ. ދޮންފަނު	×	×
72	ބ. އޭދަފުށި	×	×
73	ބ. ފެހެންދޫ	✓	×
74	ބ. ފުޅަދޫ	×	×
75	ބ. ގޮއިދޫ	✓	×
76	ބ. ހިތާދޫ	×	✓
77	ބ. ކަމަދޫ	×	×
78	ބ. ކެންދޫ	×	×
79	ބ. ކިޔާދޫ	×	✓
80	ބ. ކުޑަރިކިލު	×	×
81	ބ. މާޅޮސް	✓	✓
82	ބ. ތުޅާދޫ	×	×
83	ކ. ދިއްފުށި	×	×
84	ކ. ގާފަރު	✓	✓
85	ކ. ގުޅި	×	×
86	ކ. ގުރައިދޫ	×	×
87	ކ. ހިންމަފުށި	×	×
88	ކ. ހުރާ	✓	×
89	ކ. ކާށިދޫ	×	×
90	ކ. މާފުށި	×	×
91	ކ. ތުލުސްދޫ	✓	×
92	އއ. ބޮޑުފުޅަދޫ	×	✓

#	އަތޮޅާއި ރަށް	ކައުންސިލް	ސްކޫލް
93	އއ. ފެރިދޫ	×	×
94	އއ. ހިމަންދޫ	×	×
95	އއ. މާޅޮސް	×	×
96	އއ. މަތިވެރި	×	×
97	އއ. ރަސްދޫ	×	×
98	އއ. ތޮއްޑޫ	×	×
99	އއ. އުކުޅަސް	✓	✓
100	އދ. ދަނގެތި	✓	×
101	އދ. ދިއްދޫ	×	×
102	އދ. ދިގުރަށް	×	✓
103	އދ. ފެންފުށި	×	×
104	އދ. ކުނބުރުދޫ	×	×
105	އދ. މާމިގިލި	×	×
106	އދ. މަހިބަދޫ	✓	×
107	އދ. މަންދޫ	×	×
108	އދ. އޮމަދޫ	✓	×
109	އދ. ހަންޏާމީދޫ	×	×
110	ވ. ފުލިދޫ	×	×
111	ވ. ފެލިދޫ	×	×
112	ވ. ކެޔޮދޫ	×	✓
113	ވ. ރަކީދޫ	✓	×
114	ވ. ތިނަދޫ	×	×
115	މ. މުލައް	✓	✓
116	މ. ދިއްގަރު	×	×
117	މ. ކޮޅުފުށި	✓	×
118	މ. މަޑުއްވަރި	✓	×

#	އަތޮޅާއި ރަށް	ކައުންސިލް	ސްކޫލް
119	މ. މުލި	×	×
120	މ. ނާލާފުށި	✓	×
121	މ. ރައްމަންދޫ	×	×
122	މ. ވޭވަށް	✓	✓
123	ފ. ބިލެއްދޫ	×	×
124	ފ. ދަރަނބޫދޫ	✓	×
125	ފ. ފީއަލި	✓	×
126	ފ. މަގޫދޫ	×	✓
127	ފ. ނިލަންދޫ	×	✓
128	ދ. ބަނޑިދޫ	×	×
129	ދ. ވާނީ	×	×
130	ދ. ހުޅުދެލި	×	×
131	ދ. ކުޑަހުވަދޫ	×	✓
132	ދ. މާއެނބޫދޫ	✓	✓
133	ދ. މީދޫ	×	×
134	ދ. ރިނބުދޫ	×	×
135	ތ. ބުރުނި	✓	×
136	ތ. ވިލުފުށި	×	✓
137	ތ. މަޑިފުށި	✓	×
138	ތ. ދިޔަމިގިލި	×	×
139	ތ. ގުރައިދޫ	×	×
140	ތ. ގާދިއްފުށި	✓	×
141	ތ. ތިމަރަފުށި	×	×
142	ތ. ވޭމަންޑޫ	×	×
143	ތ. ކިނބިދޫ	×	×
144	ތ. އޮމަދޫ	✓	×

#	އަތޮޅާއި ރަށް	ކައުންސިލް	ސްކޫލް
145	ތ. ހިރިލަންދޫ	✓	✗
146	ތ. ކަނޑޫދޫ	✗	✗
147	ތ. ވަންދޫ	✗	✓
148	ލ. ދަނބިދޫ	✗	✓
149	ލ. ފޮނަދޫ	✗	✗
150	ލ. ގާދޫ	✗	✗
151	ލ. ގަން	✗	✗
152	ލ. ހިތަދޫ	✗	✓
153	ލ. އިސްދޫ	✗	✗
154	ލ. ކުނަހަންދޫ	✓	✗
155	ލ. މާބައިދޫ	✓	✗
156	ލ. މާމެންދޫ	✗	✗
157	ލ. މާވަށް	✗	✗
158	ލ. މުންދޫ	✗	✗
159	ގއ. ދާންދޫ	✗	✗
160	ގއ. ދެއްވަދޫ	✗	✓
161	ގއ. ގެމަނަފުށި	✗	✗

#	އަތޮޅާއި ރަށް	ކައުންސިލް	ސްކޫލް
162	ގއ. ކަނޑުހުލުދޫ	✗	✗
163	ގއ. ކޮލަމާފުށި	✗	✓
164	ގއ. ކޮނޑޭ	✗	✓
165	ގއ. މާމެންދޫ	✗	✓
166	ގއ. ނިލަންދޫ	✗	✗
167	ގއ. ވިލިނގިލި	✗	✗
168	ގދ. ފަރެސްމާތޮޑާ	✗	✗
169	ގދ. ފިޔޯރީ	✗	✗
170	ގދ. ގައްދޫ	✗	✓
171	ގދ. ހޯޑެއްދޫ	✗	✗
172	ގދ. މަޑަވެލި	✗	✗
173	ގދ. ނަޑެއްލާ	✓	✓
174	ގދ. ރަތަފަންދޫ	✗	✓
175	ގދ. ތިނަދޫ	✗	✗
176	ގދ. ވާދޫ	✗	✗
177	ޏ. ފުވައްމުލައް	✗	✓
178	އައްޑޫ ސިޓީ	✗	✓

ޖަދުވަލު 19. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފެށުނު ފަހުން އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުންތަކުގެ މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ސިޓީ ފޮނުވި އިދާރާތަކާއި، ޖަވާބު ފޮނުވައިވާ އިދާރާތަކާއި ޖަވާބު ފޮނުވައި ނުވާ އިދާރާތަކުގެ ލިސްޓު

ސިޓީ ފޮނުވުނު މުއައްސަސާތައް

1. ހއ. ދިއްދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
2. ހއ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު
3. ހއ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް
4. ހއ. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
5. ހއ. އިހަވަންދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
6. ހއ. އިހަވަންދޫ މަދަރުސާ
7. ހއ. އިހަވަންދޫ ސިއްހީ މަރުކަޒު
8. ހދ. ކުޅުދުއްފުށި ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
9. ހދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު
10. ހދ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް
11. ހދ. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
12. އަފީފުއްދީން ސްކޫލް
13. ޖަލާލުއްދީން ސްކޫލް
14. ހދ. ވައިކަރަދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
15. ހދ. އަތޮޅު މަދަރުސާ
16. ހދ. ވައިކަރަދޫ ހެލްތު ސެންޓަރ
17. ށ. ފުނަދޫ ކައުންސިލް އިދާރާ
18. ށ. ފުނަދޫ ސްކޫލް
19. ށ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް
20. ށ. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
21. ށ. ކޮމަންޑޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
22. ށ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު
23. ށ. ކޮމަންޑޫ ހެލްތު ސެންޓަރ
24. ނ. ވެލިދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
25. ނ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު
26. ނ. ވެލިދޫ ސިއްހީ މަރުކަޒު
27. ރ. އުނގޫފާރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
28. ރ. އުނގޫފާރު ސްކޫލް
29. ރ. އުނގޫފާރު ހޮސްޕިޓަލް
30. ރ. ދުވާފަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
31. ރ. އަތޮޅު މަދަރުސާ
32. ރ. ދުވާފަރު ސިއްހީ މަރުކަޒު
33. ރ. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
34. ރ. ދުވާފަރު ޕްރައިމަރީ ސްކޫލް
35. ޅ. ނައިފަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
36. މަދަރުސަތުލް އިފްތިތާހް
37. ޅ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް
38. ޅ. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
39. ޅ. ހިންނަވަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
40. ޅ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު

41. ޅ. ހިންނަވަރު ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
42. ކ. ކާށިދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
43. ކ. އަތޮޅު މަދަރުސާ
44. ކ. ކާށިދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
45. ކ. ގާފަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
46. ކ. ގާފަރު ސްކޫލް
47. ކ. ގާފަރު ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
48. އދ. މާމިގިލި ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
49. އދ. އަތޮޅު މަދަރުސާ
50. އދ. މާމިގިލި ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
51. އދ. އޮމަދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
52. އދ. އޮމަދޫ ސްކޫލް
53. އދ. އޮމަދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
54. ގދ. ތިނަދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
55. ގދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު
56. ގދ. ތިނަދޫ ސްކޫލް
57. އަބޫބަކުރު ސްކޫލް
58. ގދ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް
59. ގދ. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
60. ގދ. ނަޑެއްލާ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
61. ގދ. ނަޑެއްލާ ސްކޫލް
62. ގދ. ނަޑެއްލާ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
63. ގދ. އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
64. ދަނޑިމަގު ކައުންސިލް
65. ދިގުވާޑު ކައުންސިލް
66. ދޫޑިގަން ކައުންސިލް
67. ފުނާޑު ކައުންސިލް
68. ހޯދަޑު ކައުންސިލް
69. މާދަޑު ކައުންސިލް
70. މާލެގަން ކައުންސިލް
71. މިސްކިތްމަގު ކައުންސިލް
72. ޏ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު
73. ފުވައްމުލަކު ސްކޫލް
74. ޙާފިޡު އަޙްމަދު ސްކޫލް
75. މަދަރަސަތުއްޝައިޚް މުޙައްމަދު ޖަމާލުއްދީން
76. ޏ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް
77. ޏ. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
78. އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
79. އައްޑޫ ހައިސްކޫލް
80. ހިތަދޫ ސްކޫލް
81. ނޫރާނީ ސްކޫލް
82. ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް
83. ހިތަދޫ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލް
84. ސ. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ
85. ފޭދޫ ސްކޫލް
86. ފޭދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
87. މަރަދޫފޭދޫ ސްކޫލް
88. އިރުޝާދިއްޔާ ސްކޫލް
89. މަރަދޫ ސްކޫލް
90. މަރަދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު
91. ކެއަރ ސޮސައިޓީ
92. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް

93. ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އޭޖެންސީ
94. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
95. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު
96. އައި.ޖީ.އެމް ހޮސްޕިޓަލް
97. ހުޅުމާލެ ހޮސްޕިޓަލް
98. އޭ.ޑީ.ކޭ
99. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން
100. ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން (އެން.އައި.އީ)
101. ސެންޓަރ ފޯރ ހަޔަރ ސެކަންޑަރީ އެޑިޔުކޭޝަން
102. އަމީނިއްޔާ ސްކޫލް
103. ހިރިޔާ ސްކޫލް
104. މަޖީދިއްޔާ ސްކޫލް
105. ދަރުމަވަންތަ ސްކޫލް
106. އިސްކަންދަރު ސްކޫލް
107. ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލް
108. ކަލާފާނު ސްކޫލް
109. ތާޖުއްދީން ސްކޫލް
110. އިމާދުއްދީން ސްކޫލް
111. ޣިޔާސުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް
112. މަދަރުސަތުލް އަހްމަދިއްޔާ
113. މަދަރުސަތުލް ޢަރަބިއްޔަތުލް އިސްލާމިއްޔާ
114. ބިލަބޮންގ އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް
115. ލާލޭ ޔޫތު އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް
116. ވިލާ އިންޓަރނޭޝަނަލް ހައި ސްކޫލް
117. މުޙްޔިއްދީން ސްކޫލް
118. ޣާޒީ ސްކޫލް
119. ގަލޮޅު މަދަރުސާ
120. އަމީރު އަހްމަދު ސްކޫލް
121. މާވަންނު މަދަރުސާ

ސިޓީގެ ޖަވާބު ފޮނުވާފައިނުވާ އިދާރާތައް

1. އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
2. ހިތަދޫ ސްކޫލް
3. ފޭދޫ ސްކޫލް
4. ފޭދޫ ސިއްބީ މަދުރަކަޖު
5. އިންދިރާ ގާންދީ މެމޯރިއަލް ހޮސްޕިޓަލް
6. ހުޅުމާލެ ހޮސްޕިޓަލް
7. މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން
8. މަޖީދިއްޔާ ސްކޫލް
9. ތާޖުއްދީން ސްކޫލް
10. މަދަރުސަތުލް ޢަރަބިއްޔަތުލް އިސްލާމިއްޔާ

ޖަދުވަލު 20. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީ ފެށުނު ފަހުން އައިސްފައިވާ ކުރިއެރުންތަކުގެ މައުލޫމާތުގެ ތަފްސީލު ހިމެނޭ ތާވަލު

މުއައްސަސާތަކުން ހިއްސާކޮށްފައިވާ މައުލޫމާތުގެ ޚިދުމަތްތަކަށް ޤާއިމް ވެފައިވާނަމަ ރަނގަޅު (✓) ފާހަގަ ޖަހާފައިވާނެއެވެ. އަދި ޚިދުމަތްތަކަށް ޤާއިމް ވެފައިނުވާކަމަށް މައުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާނަމަ ނުބައި (×) ފާހަގަ ޖަހާފައިވާނެއެވެ.

އަތޮޅު	ރަށް	މުއައްސަސާތައް	1. ދަތުރުތައް އެކުލަވާލެވިފައިވުން	2. ފަހިކޮށްދީފައިވާ ފުރުސަތުތައް			3. އިމާރާތަށް ބަދަލު ގެނެވިފައިވުން	4. ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައިވުން	5. ހާއްސަ ޓްރޭނިން ދިނުން	6. އެހެނިހެން (ކުދިވަރު) ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން
				ބްރެއިންގް ޗެއަރ	ކުލާސްރޫމް	ކިއުގައި ނުޖެހި ޚިދުމަތް ލިބުން				
ހއ.	ދިއްދޫ	ދިއްދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×			×	×	×		×
		އަތޮޅު ތައުލީމީ މަރުކަޒު	✓	×	×		×	×		×
		އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް	×			✓	✓	×	×	×
		ފުލުހުންގެ ކޮމިއުނިޓީ ސަރވިސް ސެންޓަރ	×	×		×	×	×		×
	އިހަވަންދޫ	އިހަވަންދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×	×		×	×	×		×
		އިހަވަންދޫ މަދަރުސާ	✓	✓	✓		✓	✓		✓
		އިހަވަންދޫ ސިއްހީ މަރުކަޒު	✓			×	×	×	×	✓
ހދ.	ކުޅުދުއްފުށި	ކުޅުދުއްފުށި ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓	×		✓	×	×		✓
		އަތޮޅު ތައުލީމީ މަރުކަޒު	✓	✓	✓		✓	×		✓
		އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް	×			✓	✓	×	✓	×
		ފުލުހުންގެ ކޮމިއުނިޓީ ސަރވިސް ސެންޓަރ	×	×		×	✓	×		✓
		އަފީފުއްދީން ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
		ޖަލާލުއްދީން ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
	ވައިކަރަދޫ	ވައިކަރަދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×	×		×	×	×		×
		އަތޮޅު މަދަރުސާ	✓	×	×		✓	×		×
		ހެލްތު ސެންޓަރު	✓	-		×	×	×	×	×
ށ.	ފުނަދޫ	ފުނަދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓	×		×	×	×		×
		ފުނަދޫ ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×

އަތޮޅު	ރަށް	މުއައްސަސާތައް	1. ދަފުތަރެއް އެކުލަވާލެވިފައިވުން	2. ފަހިކޮށްދީފައިވާ ފުރުޞަތުތައް			3. އިމާރާތަށް ބަދަލު ގެނެވިފައިވުން	4. ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައިވުން	5. ހާއްސަ ޓްރޭނިން ލިބުން	6. އެހެނިހެން (ލުއިވަރު) ބަދަލުތަކެއް ހިންގުން
				ބްރެއިންޖް ޗީކަރ	ކުލާސްރޫމް	ކިއުގައި ނުޖެހި ހިދުމަތް ލިބުން				
ށ.	ފުނަދޫ	އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް	×	-		×	×	×	×	×
		ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ	✓	✓		×	✓	×		×
	ކޮމަންޑޫ	ކޮމަންޑޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓	✓		✓	×	×		×
		އަތޮޅު ތައުލީމީ މަރުކަޒު	✓	✓	✓		✓	×		✓
		ކޮމަންޑޫ ހެލްތު ސެންޓަރ	×			×	×	×	×	×
ނ.	ވެލިދޫ	ވެލިދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓	×		×	×	×		×
		އަތޮޅު ތައުލީމީ މަރުކަޒު	×	×	×		✓	×		×
		ވެލިދޫ ސިއްޙީ މަރުކަޒު	×			✓	✓	×	×	✓
ރ.	އުނގޫފާރު	އުނގޫފާރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓			×	×	×	×	×
		އުނގޫފާރު ސްކޫލް	✓	×	×		×	×		✓
		އުނގޫފާރު ހޮސްޕިޓަލް	×			✓	✓	×	✓	×
	ދުވާފަރު	ދުވާފަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓	×		✓	✓	×		×
		އަތޮޅު މަދަރުސާ	✓	×	×		×	×		×
		ދުވާފަރު ސިއްޙީ މަރުކަޒު	×			✓	✓	×	×	×
		ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ	×	×		×	✓	×		×
		ދުވާފަރު ޕްރައިމަރީ ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	×		×
ޅ.	ނައިފަރު	ނައިފަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×			×	×	×		×
		މަދަރުސަތުލް އިފްތިތާޙް	✓	✓	✓		✓	×		×
		އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް	✓			×	×	×	×	×
		ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ	×	×			✓	×		×
	ހިންނަވަރު	ހިންނަވަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓			×	✓	×		×
		އަތޮޅު ތައުލީމީ މަރުކަޒު	✓	✓	✓		×	×		✓
		ހިންނަވަރު ސިއްޙީ މަރުކަޒު	✓			×	×	×	×	×

އަތޮޅު	ރަށް	މުއައްސަސާތައް	1. ދަފުތަރެއް އެކުލަވާލެވިފައިވުން	2. ފަހިކޮށްދެވިފައިވާ ފުރުސަތުތައް			3. އިމާރާތަށް ބަދަލު ގެނެވިފައިވުން	4. ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައިވުން	5. ޚާއްޞަ ޑޮކްޓަރުން ތިބުން	6. އެހެނިހެން (ކުޑިވަރު) ޙަރަކާތްތައް ހިންގުން
				ޓްރެއިންޑް ޓީޗަރ	ކުލާސްރޫމް	ކިއުގައި ނުޖެހި ޚިދުމަތް ލިބުން				
ކ.	ކާށިދޫ	ކާށިދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×			×	×	×		×
		އަތޮޅު މަދަރުސާ	×	✓	×		×	×		✓
		ކާށިދޫ ސިއްޙީ މަރުކަޒު	✓			×	×	×	×	×
	ގާފަރު	ގާފަރު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×			×	×	×		×
		ގާފަރު ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
		ގާފަރު ސިއްޙީ މަރުކަޒު	✓			×	×	×	×	×
އދ.	މާމިގިލި	މާމިގިލި ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×			×	×	×		×
		އަތޮޅު މަދަރުސާ	×	×	×		✓	×	×	×
		މާމިގިލި ސިއްޙީ މަރުކަޒު	✓			✓	×	×	×	×
	އޮމަދޫ	އޮމަދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×			×	×	×		×
		އޮމަދޫ ސްކޫލް	✓	×	×		×	×		×
		އޮމަދޫ ސިއްޙީ މަރުކަޒު	×			×	×	×	×	×
ގދ.	ތިނަދޫ	ތިނަދޫ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓			✓	×	×		×
		އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު	×	×		×	×	×		×
		ތިނަދޫ ސްކޫލް	×	×	×		✓	×		×
		ޖަލާލުއްދީން ސްކޫލް	✓	✓	✓		×	×		✓
		އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް	×			×	✓	×	×	×
		ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ	×	×		×	×	×		✓
	ނަޑެއްލާ	ނަޑެއްލާ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×			×	×	×		×
		ނަޑެއްލާ ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
		ނަޑެއްލާ ސިއްޙީ މަރުކަޒު	×			✓	✓	×	×	×
ސ.	ހިތަދޫ	އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	×			×	×	✓		×
		ހިތަދޫ ކައުންސިލް	×			×	×	×		×

އަތޮޅު	ރަށް	މުއައްސަސާތައް	1. ދަފުތަރެއް އެކުލަވާލެވިފައިވުން	2. ފަހިކޮށްދީފައިވާ ފުރުސަތުތައް			3. އިމާރާތަށް ބަދަލު ގެނެވިފައިވުން	4. ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައިވުން	5. ހާއްސަ ޓީޗަރުން ލިބުން	6. އެހެނިހެން (ކުޅިވަރު) ހަރަކާތްތައް ހިންގުން
				ޓްރެއިންޑް ޓީޗަރ	ކުލާސްރޫމް	ކިއުގައި ނުޖެހި ހިދުމަތް ލިބުން				
ޏ.	ފުވައްމުލައް	ދިގުވާޑު ކައުންސިލް	×			×	×	×		×
		ދޫޑިގަން ކައުންސިލް	×			×	×	×		×
		ފުނާޑު ކައުންސިލް	×			×	×	×		×
		ހޯދަޑު ކައުންސިލް	×			×	×	×		×
		މާދަޑު ކައުންސިލް	×			×	×	×		×
		މާލެގަން ކައުންސިލް	✓			×	×	×		×
		މިސްކިއްމަގު ކައުންސިލް	×			✓	×	×		✓
		އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު	×	×	×		×	×		×
		ފުވައްމުލަކު ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	✓		✓
		ހާފިޒު އަހުމަދު ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	✓		✓
		މަދަރަސަތުލް ޝައިޚް މުޙައްމަދު ޖަމާލުއްދީން	✓	✓	✓		×	×		✓
		އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް	×			×	×	×	×	×
		ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ	×	×		×	×	×	×	✓
ސ.	އައްޑޫ ސިޓީ	އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	-	-	-	-	-	-		-
		އައްޑޫ ހައިސްކޫލް	✓	×	×		✓	×		✓
		ހިތަދޫ ސްކޫލް	-	-	-	-	-	-		-
		ނޫރާނީ ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
		ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	✓		✓
		ހިތަދޫ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލް	×			×	✓	×	✓	×
		ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރ	×	×		×	✓	×		×
		ފޭދޫ ސްކޫލް	-	-	-	-	-	-	-	-
		ފޭދޫ ސިއްހީ މަރުކަޒު	-			-	-	-	-	-
		މަރަދޫފޭދޫ ސްކޫލް	✓	×	×		×	×		×

ޢަދަދު	ރަށް	މުއައްސަސާތައް	1. ދަތުރުތަކަށް އެކުލަވާލެވިފައިވުން	2. ފަހިކޮށްދިފައިވާ ފުރުސަތުތައް			3. އިމާރާތަށް ބަދަލު ގެނެވިފައިވުން	4. ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައިވުން	5. ޚާއްސަ ޓްރޭނިން ލިބުން	6. އެހެނިހެން (ކުޅިވަރު) ހަރަކާތްތައް ހިންގުން
				ބޭރުއިންގެ ޗީކަރ	ކުލާސްރޫމު	ކުއްގައި ނުޖެހި ހިދުމަތް ލިބުން				
ސ.	އައްޑޫ ސިޓީ	އިރުޝާދިއްޔާ ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
		މަރަދޫ ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
		މަރަދޫ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު	✓	×		×	×	×	×	×
ކ.	މާލެ	ކެއަރ ސޮސައިޓީ	✓	✓	✓		✓	✓		✓
		ޑިސްއޭބިލިޓީ ކައުންސިލް	×				×	✓		✓
		ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ	✓	×		×	×	✓		×
		މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓	✓		✓	✓	×		×
		މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު	✓			✓	✓	✓	✓	✓
		އައި.ޖީ.އެމް ހޮސްޕިޓަލް	-			-	-	-	-	-
		ހުޅުމާލެ ހޮސްޕިޓަލް	-			-	-	-	-	-
		އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލް	×			×	×	×	×	×
		މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން	-			-	-	-		-
		ނޭޝަނަލް އިންސްޓިޓިއުޓް އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން (އެން.އައި.އީ)					×			✓
		ސެންޓަރ ފޯ ހަޔަރ ސެކަންޑަރީ އެޑިޔުކޭޝަން	×	×	×		×	×		✓
		އަމީނިއްޔާ ސްކޫލް	✓	×	×		✓	×		×
		ހިރިޔާ ސްކޫލް	✓	×	×		✓	×		×
		މަޖީދިއްޔާ ސްކޫލް	-	-	-		-	-		-
		ދަރުމަވަންތަ ސްކޫލް	×	×	×		×	×		✓
		އިސްކަންދަރު ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
		ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލް	✓	×	✓		×	×		✓
		ކަލާފާނު ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	×		✓

އަތޮޅު	ރަށް	މުއައްސަސާތައް	1. ދަރުސްތައް އެކުލަވާލެވިފައިވުން	2. ފަހިކޮށްދީފައިވާ ފުރުޞަތުތައް			3. އިމާރާތަށް ބަދަލު ގެނެވިފައިވުން	4. ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައިވުން	5. ޚާއްސަ ޑޮކްޓަރުން ލިބުން	6. އެހެނިހެން (ކުޅިވަރު) ހަރަކާތްތައް ހިންގުން
				ބޭރުއިންގެ ޓީޗަރ	ކުލާސްރޫމު	ކިއުގައި ނުޖެހި ޚިދުމަތް ލިބުން				
ކ.	މާލެ	ތާޖުއްދީން ސްކޫލް	-	-	-		-	-		-
		އިމާދުއްދީން ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	✓		✓
		ޣިޔާޘުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	✓		✓
		މަދަރުސަތުލް އަޙްމަދިއްޔާ	×	✓	×		×	×		✓
		މަދަރުސަތުލް އަރަބިއްޔަތުލް އިސްލާމިއްޔާ	-	-	-		-	-		-
		ބިލަބޮންގް އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް	×	✓	✓		✓	✓		×
		ލޭލް ޔޫތު އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	✓		×
		ވިލާ އިންޓަރނޭޝަނަލް ހައި ސްކޫލް	×	×	×		×	×		×
		މުޙިއްޔިއްދީން ސްކޫލް	×	✓	✓		×	✓		×
		ޣާޒީ ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	✓		✓
		ގަލޮޅު މަދަރުސާ	×	×	×		×	×		✓
		އަމީރު އަޙްމަދު ސްކޫލް	✓	✓	✓		✓	×		✓
		މާފަންނު މަދަރުސާ	×	×	×		×	×		×

ޖަދުވަލު 21. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުގެ ބަޖެޓުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ފައިސާގެ މިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ހޯދުނު މައުލޫމާތުގެ އެނަލިސިސް ޓޭބަލް އަދި ބަޖެޓުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ފައިސާގެ މިންވަރު ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ސަރވޭ ފޮނުވުނު އިދާރާތައް އަދި ޖަވާބު ފޮނުވާފައި ނުވާ އިދާރާތަކުގެ ލިސްޓު

ސަރވޭ ފޮނުވުނު އިދާރާތައް

1. އިހަވަންދޫ މަދަރުސާ
2. ޏ. އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ
3. ޏ. ފުވައްމުލަކު ސްކޫލް
4. ޙާފިޡު އަޙްމަދު ސްކޫލް
5. ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް
6. ކެއަރ ސޮސައިޓީ
7. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް
8. ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އޭޖެންސީ
9. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު
10. އިމާދުއްދީން ސްކޫލް
11. ޣިޔާޘުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް
12. ބިލަބޮންގ އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް
13. ލާލޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް
14. މުޙްޔިއްދީން ސްކޫލް
15. ޣާޒީ ސްކޫލް

ސަރވޭގެ ޖަވާބު ފޮނުވާފައިނުވާ އިދާރާތައް

1. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް
2. ބިލަބޮންގ އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް
3. ޣާޒީ ސްކޫލް

މުއައްސަސާތަކުން ހިއްސާކޮށްދެއްވާ ބަޖެޓުގެ މައުލޫމާތު އަންގައިދޭ ތާވަލު

#	ރަށް	މުއައްސަސާ	ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވޭތޯ	ރިފަރެންސް / ޕީޖީ ނަންބަރު	2012				2013				2014			
					ފާސްކުރި ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ރިވައިޒްކުރި ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ހަރަދުކުރެވުނު ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ބަޖެޓުން ހަރަދުކުރެވުނު އިންސައްތަ	ފާސްކުރި ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ރިވައިޒްކުރި ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ހަރަދުކުރެވުނު ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ބަޖެޓުން ހަރަދުކުރެވުނު އިންސައްތަ	ފާސްކުރި ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ރިވައިޒްކުރި ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ހަރަދުކުރެވުނު ބަޖެޓުގެ އަދަދު	ބަޖެޓުން ހަރަދުކުރެވުނު އިންސައްތަ
1	އިހަވަންދޫ	އިހަވަންދޫ މަދަރުސާ	✓	GS79/168-T1/2014/125	-	-	-	0%	-	35,000.00	24,752.44	71%	35,000.00	35,000.00	2,806.40	8%
2	ފުވައްމުލައް	އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ	✓	(MSG)243-S02/168/2015/1	-	-	-	0%	25,000.00	25,000.00	25,000.00	100%	50,000.00	50,000.00	15,404.00	31%
3	ފުވައްމުލައް	ފުވައްމުލަކު ސްކޫލް	✓	GS44/MIS/2014/49	-	-	-	0%	-	-	-	0%	-	52,500.00	19,992.27	38%
4	ފުވައްމުލައް	ހާފިޡު އަހުމަދު ސްކޫލް	✓	GS74/MIS/2014/102	-	44,555.23	44,555.23	100%	60,000.00	60,000.00	55,438.04	92%	60,000.00	60,000.00	24,804.94	41%
5	އައްޑޫ	ޝަރަފުއްދީން ސްކޫލް	✓	GS43-B/MIS/2014/24	-	-	-	0%	90,000.00	90,000.00	36,682.64	41%	90,000.00	90,000.00		0%
6	މާލެ	ކެއަރ ސޮސައިޓީ	✗	CS/2015/09	ނެތް	ނެތް	ނެތް	-	ނެތް	ނެތް	ނެތް	-	ނެތް	ނެތް	ނެތް	-
7	މާލެ	ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	މާލެ	ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އޭޖެންސީ	✓	199-SN/168/2014/16	-	-	109,674.00	-	-	111,006,500.00	114,450,000.00	103%	156,000,000.00	149,124,000.00	116,656,000.00	78%
9	މާލެ	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތް	✓	23-RA/168/2015/2	-	-	-	0%	-	-	-	0%	-	-	-	0%
10	މާލެ	އިމާދުއްދީން ސްކޫލް	✓	IM-AD/168/2015/01	60,000.00	36,697.80	37,000.00	101%	185,000.00	185,000.00	177,000.00	96%	185,000.00	185,000.00	156,675.80	85%
11	މާލެ	ޣިޔާޘުއްދީން އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް	✓	GIS/HR/MIS/2015/36	350,000.00	350,000.00	348,954.00	100%	380,000.00	380,000.00	373,680.00	98%	650,000.00	650,000.00	644,534.00	99%
12	މާލެ	ބިލަބޮންގް އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	މާލެ	ލާލެ ޔޫތު އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް	✓	LYIS-A168-T1/2015/1	-	-	-	0%	-	-	-	0%	-	-	22,527.87	
14	މާލެ	މުހިއްދީން ސްކޫލް	✓	MUH-01/168/2015/1	-	17,966.00	6,261.91	35%	-	26,429.88	-	0%	-	40,000.00	22,830.85	57%
15	މާލެ	އާޒީ ސްކޫލް	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

◆ ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް އާއި ބިލަބޮންގް އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްކޫލް އަދި އާޒީ ސްކޫލުން މައުލޫމާތު ލިބިފައި ނުވާތީ، މި މައުލޫމާތުތައް ހިމަނާފައި ނުވާނެއެވެ.

ޖަދުވަލު 22. ނޭޝަނަލް އިންކުއަރީގެ އަޑުއެހުންތައް ފެށުމުގެ ކުރިން ޒިޔާރަތްކުރެވުން ރަށްރަށުގެ ތެރެއިން ވަކި ވަކި ރަށްރަށުން ލިބިފައިވާ ބަޔާންތަކުގެ އަދަދު ހިމެނޭ ތާވަލު

ބަޔާންތައް ލިބިފައިވާ އަތޮޅު / ސިޓީ	ބަޔާންތައް ލިބިފައިވާ ރަށް	ލިބިފައިވާ ބަޔާނުގެ އަދަދު
ހއ.	އިހަވަންދޫ	7
	ދިއްދޫ	5
ހދ.	ކުޅުދުއްފުށި	4
	ވައިކަރަދޫ	3
ށ.	ފުނަދޫ	6
	ކޮމަންޑޫ	5
ނ.	ވެލިދޫ	2
ރ.	އުނގޫފާރު	0
	ދުވާފަރު	2
ޅ.	ނައިފަރު	1
	ހިންނަވަރު	0
ކ.	ކާށިދޫ	7
	ގާފަރު	19
އދ.	މާމިގިލި	3
	އޮމަދޫ	6
ގދ.	ތިނަދޫ	1
	ނަޑެއްލާ	4
ޏ.	ފުވައްމުލައް	9
އައްޑޫ ސިޓީ	ހިތަދޫ	0
	ފޭދޫ	0
މާލެ ސިޓީ	މާލެ	4
	ޖުމްލަ	**88**

ޖަދުވަލު 23. އެކި އިދާރާތަކަށް ހުށަހެޅުނު ހުށަހެޅުންތަކުގެ އަދަދު އެނގޭނެ ތާވަލު

#	އިދާރާގެ ނަން	ހުށަހެޅުންތަކުގެ އަދަދު
1	މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަން	68
2	ނޭޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ	1
3	ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޕަބްލިކް އެގްޒެމިނޭޝަން	1
4	ލޯކަލް ގަވަރންމަންޓް އޮތޯރިޓީ	1
5	ކައުންސިލްތައް (ރަށު ކައުންސިލް، އަތޮޅު ކައުންސިލް، ސިޓީ ކައުންސިލް)	6
6	އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް	6
7	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތް	15
8	ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ (އެންސްޕާ)	3
9	މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރ	24
10	ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް	3
11	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ	3
12	މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސް	7
13	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް	7
14	ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގެ ސޯޝަލް ކައުންސިލް	3
15	މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ	2
16	ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް	2
17	ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން	1
18	ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް	10

ހޮޓްލައިން ނަންބަރު: 1424

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް | މ. ބަނޑާރަކޮށި (12 ވަނަ ފަންގިފިލާ) | މަޖީދީމަގު (20337) | މާލެ | ދިވެހިރާއްޖެ
ސިލްވަރ ޓޯން | ދަޑިމާގި މަގު | ހިތަދޫ | އައްޑޫ | ދިވެހިރާއްޖެ

☎ 688 0886 ، 333 6539

Facebook.com/HumanRightsCommission | www.hrcm.org.mv | info@hrcm.org.mv , sro@hrcm.org.mv

@hrcmaldives | hrcmaldives